

İLHAM
ƏLİYEV

**İNKİŞAF –
MƏQSƏDİMİZDİR**

İLHAM ƏLİYEV

YÜZ İYİRMİ BEŞİNCİ KİTAB
YANVAR 2023 - FEVRAL 2023

**AZƏRNƏŞR
BAKI - 2023**

İLHAM ƏLİYEV

ÇIXIŞLAR * NİTQLƏR

BƏYANATLAR * MÜSAHİBƏLƏR

MƏKTUBLAR * MƏRUZƏLƏR

MÜRACİƏTLƏR

AZƏRNƏŞR
BAKI - 2023

BBK 32
Ə 56

Buraxılışına məsul
akademik

RAMİZ MEHDİYEV

ƏLİYEV İLHAM

Ə 56 İnkişaf – məqsədimizdir. B., Azərneşr, 2023, 392 səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oxuculara təqdim olunan «İnkişaf – məqsədimizdir» çoxcildliyinin bu cildində dövlət başçısının Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə, İsveçrə Konfederasiyasına, Macarıstana səfərlərinə, səfərlər zamanı Əbu-Dabi Dəyənıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılış mərasimində iştirakına, Dünya İqtisadi Forumunun sədri, o cümlədən bir sıra ölkələrin yüksək vəzifəli nümayəndələri ilə görüşlərinə, Dünya İqtisadi Forumu çərçivəsində «Avrasiya Orta Dəhlizi: yoldan magistrala» mövzusunda keçirilmiş panel iclasda iştirakına dair materiallar toplanmışdır.

Kitabda dövlət başçısının yerli televiziya kanallarına, həmçinin Çinin CGTN televiziya kanalına müsahibələri, «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu və «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 1-ci iclaslarının açılış mərasimində iştirakına aid materiallar da yer almışdır.

ISBN 978-9952-8100-7-3

Ə $\frac{0801000000}{M - 651(07) - 2023}$

BBK - 32

© Azərneşr, 2023

AZƏRBAYCANIN PRAVOSLAV XRİSTİAN İCMASINA

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi və Azərbaycanın bütün xristian icmasını Milad bayramı münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edir, hər birinizə səadət və firavanlıq arzulayıram.

Tarixən dostluq və qardaşlıq mühitinin, yüksək birgəyaşayış mədəniyyətinin hökm sürdüyü Azərbaycanda ayrı-ayrı xalqların və dini etiqadların nümayəndələri əsrlərlə sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamışlar. Bu gün dünyada multikulturalizmin ünvanlarından biri kimi tanınan və sivilizasiyalararası münasibətlərin inkişafına əhəmiyyətli töhfələr verən ölkəmizdə dilindən, dinindən, milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər kəs bərabər hüquq və azadlıqlara malikdir.

Cəmiyyətimizdə yüz illər boyu təşəkkül tapmış mədəni müxtəlifliyin, yüksək humanizm prinsiplərinin, zəngin tolerantlıq ənənələrinin qorunub saxlanılması və təşviqi həyata keçirdiyimiz dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindəndir.

Məmnunluq hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanın digər etnik-dini qrupları kimi, xristian həmvətənlərimiz də öz adət-ənənələrini, dil və mədəniyyətini yaşadaraq, ictimai-siyasi həyatımızın bütün sahələrində yaxından iştirak edir, respubli-

kamızda gedən böyük inkişaf və quruculuq prosesində vətəndaşlıq borcunu layiqincə yerinə yetirirlər.

Əziz dostlar!

Milad bayramı yeniliyin, paklığın, mərhəmət və xeyirxahlıq duyğularının rəmzidir. Bu müqəddəs gün münasibətilə bir daha hamınıza bayram təbriklərini yetirir, ailələrinizə xoşbəxtlik, süfrələrinizə bol ruzi-bərəkət arzulayıram.

Bayramınız mübarək olsun!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 4 yanvar 2023-cü il

BAKIDA UŞAQ-GƏNCLƏR İNKİŞAF MƏRKƏZİNDƏ ƏSASLI TƏMİR VƏ BƏRPADAN SONRA YARADILMIŞ ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ

5 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva yanvarın 5-də Bakıda Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzində əsaslı təmir və bərpadan sonra yaradılmış şəraitlə tanış olmuşlar.

Elm və Təhsil naziri Emin Əmrullayev mərkəzdə yaradılmış şərait barədə dövlət başçısına və xanımına məlumat verdi.

Bildirildi ki, 1937-ci ildə Bakıda S.Vəlixanlı küçəsi, 3 ünvanında yerləşən binada Mərkəzi Pionerlər Sarayı yaradılıb. Bunda məqsəd uşaqların asudə vaxtını səmərəli və məqsədəuyğun təşkil etmək, onların bilik, bacarıq və vərdişlərini inkişaf etdirmək, məktəbdən-kənar tərbiyə işinin təşkilində uşaqlara praktiki və metodiki kömək göstərməkdən ibarət olub.

İlk vaxtlar sarayda texniki yaradıcılıq, bədii tərbiyə, təsviri sənət, fiziki tərbiyə üzrə dərnəklər fəaliyyət göstərmişdir. 1946-cı ildə sarayda xoreoqrafiya, xalq çalğı alətləri, qarmon ifaçıları və xor kollektivlərindən ibarət mahnı və rəqs ansambli yaradılıb. Bəstəkar Qəmbər Hüseynli ansambl üçün «Cücələrim» mahnısını yazıb. Məhz bu səbəbdən 1959-cu ildə kollektiv «Cücələrim» adlandırılıb.

Təqribən 15 il sonra – 1961-ci ilin aprelində dünyanın ilk kosmonavtının şərəfinə saraya Yuri Qaqarinin adı verilib. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 18 dekabr 1991-ci il 427 sayılı Qərarına əsasən, Y.Qaqarin adına pioner və məktəblilər sarayının adı dəyişdirilib, Tofiq İsmayilov adına Respublika Uşaq-Gənclər Yaradıcılıq Sarayı adlandırılıb.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 1 noyabr tarixli Qərarına uyğun olaraq, Təhsil Nazirliyi, Respublika Ekoloji Tərbiyə və Təcrübəçilik Mərkəzi, Respublika Gənc Turistlər və Diyarşünaslıq Mərkəzi və Tofiq İsmayilov adına Bakı Şəhəri Uşaq-Gənclər Yaradıcılıq Sarayı birləşdirilərək, onların bazasında Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzi yaradılıb, ötən il isə ona publik hüquqi şəxs statusu verilibdir.

Fəaliyyəti dövründə minlərlə istedadlı gəncin müxtəlif ixtisaslar üzrə formalaşmasında mühüm xidmətləri olan mərkəz 2022-ci ildə əsaslı təmir edilib. İstifadəyə verildikdən sonra mərkəzdə rəqs, musiqi alətləri, vokal, sağlam həyat tərzini, teatr, rəssamlıq, xarici dillər, intellektual inkişaf, elm və texnologiya, ekoklub, psixologiya, kulinariya və turizm istiqamətləri üzrə 44 dərnek təşkil olunub. Həmin dərnelərdə 1500 nəfərədək şagirdin məşğul olması nəzərdə tutulub. Həmçinin binada 20 inzibati, 20 texniki və 65 pedaqoji işçi çalışacaq.

Mərkəz binasının əsaslı təmiri və bərpası Prezident İlham Əliyevin və xanımı Mehriban Əliyevanın gənc nəslin müasir dövrün inkişaf trendlərinə uyğun formalaşmasına göstərdikləri diqqət və qayğının daha bir nümunəsidir.

BAKIDA «STEAM İNNOVASIYA MƏRKƏZİ»NİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

5 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva yanvarın 5-də Bakıda «STEAM İnnovasiya Mərkəzi»nin açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Elm və Təhsil naziri Emin Əmrullayev dövlət başçısına və xanımına mərkəzdə yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, «STEAM İnnovasiya Mərkəzi»nin dördmərtəbəli yeni binasında aviasiya məkanı, klassik Nyuton, uşaqlar üçün Nyuton, konfrans, oyun, konstruksiya, «Heureka Classics» otaqları, robotların hazırlanması laboratoriyası, «3D hologram», VR zonaları mövcuddur.

Müasir dünya reallıqları gələcəkdə yüksəkixtisaslı mütəxəssislərin yetişməsi üçün təhsil qarşısında bir çox mühüm vəzifələr qoyur. Həyatın bütün sahələrində işlərin yeni dünya düzəninə uyğun qurulması üçün təhsil ocaqlarında öyrənmək maraqlı olmalı, bilik təcrübədə tətbiq edilməli, təlim maraqlı formada keçilməlidir. Bu günün məzunları müasir tələblərə cavab verən, əmək bazarında özünü doğruldan şəxslər olmalıdırlar. Bu məqsədlə də Elm və Təhsil Nazirliyi 2019–2020-ci tədris ilindən başlayaraq, Heydər Əliyev

Fondunun dəstəyi ilə «STEAM Azərbaycan» layihəsinə start verib. STEAM – elm, texnologiya, mühəndislik, incəsənət və riyaziyyatın birləşməsi nəticəsində yeni ideyaların reallaşdırılması, cəmiyyətdə müxtəlif problemlərin həllinə kömək edə biləcək təhsil yanaşmasıdır. Hazırda ölkəmizin bir sıra məktəblərində STEAM otaqları və mərkəzləri fəaliyyət göstərir.

Diqqətə çatdırıldı ki, «STEAM Azərbaycan» layihəsinin davamı olan «STEAM İnnovasiya Mərkəzi»nin fəaliyyəti orta məktəblərdə eyniadlı mövcud mərkəzlərin tədris programına görə fərqlənir. Bu mərkəzə mü raciət edən müxtəlif yaş kateqoriyasından olan məktəblilər və tələbələr XXI əsr bacarıqlarını – kreativliyi, əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsini, müxtəlif programlaşdırma dillərini tətbiq etməklə müasir İKT avadanlıqlarından istifadə qabiliyyətlərini yüksəldəcəklər. Uşaqlar real həyat problemləri ilə qarşılaşdıqda, STEAM metodu vasitəsilə onun rahatlıqla ən uyğun həlli yollarını tapmağa çalışacaq və yaradıcı yanaşmalarını nümayiş etdirəcəklər.

Məlumat verildi ki, bu mərkəzin məqsədi şagirdlərin potensialını və maraqlarını cəmiyyətə xidmət işinə yönəltmək, onları öyrənməyə həvəsləndirməkdir. STEAM tədris üsulu müasir dövrdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, uşaqlar bu metod vasitəsilə elmin digər sahələri ilə yanaşı, beyinlərinin məhsulunu ortaya qoya biləcək, gələcəyin mütəxəssisləri kimi yetişəcək və ölkənin inkişafına töhfələrini verəcəklər.

Bu mərkəzin yaradılması dövlətimiz tərəfindən ölkəmizdə elm və təhsil sahəsində yeniliklərin tətbiqinə, təhsilin müasir tələblər səviyyəsində inkişaf etdirilməsinə, gənc nəslin yeni ideyalarının reallaşdırılmasına göstərilən diqqətin və verilən əhəmiyyətin əyani təzahürüdür.

«BAKİ KOB EVİ»NİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

6 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 6-da «Bakı KOB evi»nin açılışı mərasimində iştirak etmişdir.

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA) İdarə Heyətinin sədri Orxan Məmmədov paytaxtın Nərimanov rayonunda yerləşən «Bakı KOB evi» barədə dövlət başçısına məlumat verdi.

Bildirildi ki, sayca 3-cü olan «Bakı KOB evi»nin ümumi sahəsi 11262 kvadratmetrdir. Üçmərtəbəli binanın ilk iki mərtəbəsi sahibkarlara xidmət göstərilməsi, üçüncü mərtəbə isə işçi heyət üçün nəzərdə tutulub. «Bakı KOB evi» gün ərzində 5000 sahibkara xidmət göstərmək potensialına malikdir. Binada yaradılmış görüş, təlim, «startap», mediasiya otaqları və konfrans zalı da sahibkarların xidmətində olacaqdır.

«Bakı KOB evi»ndə sahibkarlara 29 dövlət qurumu tərəfindən 150-dən çox, 20 özəl qurum tərəfindən isə 100-dən çox adda xidmət göstəriləcək. Sahibkarlar fəaliyyət üçün zəruri olan biznesin qeydiyyatı, lisenziya və icazələrin alınması, biznes-planın hazırlanması, güzəştli maliyyə vəsaitlərinə çıxış, vergi, gömrük, kommunal xidmətlərə qoşulma, bank, sığorta və digər məsələlərlə bağlı «Bakı KOB evi»nə müraciət edə bilərlər. Bununla yanaşı, «Bakı KOB evi»ndə yaradıl-

mış Beynəlxalq Ticarət, İnkişaf və Logistika Zona-sında gömrük və idxal-ixrac əməliyyatları ilə bağlı genişspektrli xidmətlər də təqdim ediləcəkdir.

Diqqətə çatdırıldı ki, KOB evləri sahibkarlara dövlət və biznes xidmətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada təqdim edildiyi vahid məkandır. Burada xidmətlər operativlik, şəffaflıq, nəzakətlik və rahatlıq prinsipləri əsasında həyata keçirilir. Biznes xidmətlərinin bir məkanda toplanması, vaxta və xərclərə qənaət, operativlik KOB evlərinin əsas üstünlükləridir.

Hazırda fəaliyyətdə olan Xaçmaz və Yevlax KOB evlərində indiyədək sahibkarlara 170 mindən çox xidmət göstərilib ki, bu xidmətlərin 165 mindən çoxu dövlət–biznes (G2B), 9000-ə yaxını isə biznes–biznes (B2B) xidmətləridir. Sahibkarların KOB evlərinin xidmətlərindən məmnunluq göstəricisi 98 faizdir.

Azərbaycanın davamlı iqtisadi inkişafının təmin edilməsində sahibkarlığın, xüsusilə kiçik və orta biznesin rolunun artırılması Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasətin prioritet istiqamətlərindəndir. Ölkəmizdə özəl sektorun inkişafı sahəsində həyata keçirilən sistemli tədbirlərin davamı olaraq, dövlət başçısının 2017-ci il 28 dekabr tarixli Fərmanı ilə İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi yaradılıb.

KOBİA tərəfindən sahibkarlara informasiya, məsləhət, təlim-tədris, maraqların müdafiəsi, bazarlara və maliyyə resurslarına çıxışın yaxşılaşdırılması, dövlət və özəl qurumlarla əlaqələndirmə və digər istiqamətlərdə dəstək və xidmətlər göstərilir. Bu dəstək və xidmətlər KOBİA-nın ölkənin müxtəlif şəhər və

rayonlarını əhatə edən geniş infrastruktur şəbəkəsi – KOB dostları, KOB inkişaf mərkəzləri və KOB evləri vasitəsilə həyata keçirilir. Belə ki, KOB inkişaf mərkəzləri KOB-ların biznes biliklərini artırmaq üçün ödənişsiz olaraq informasiya, məsləhət, təlim və biznes-planın hazırlanması xidmətlərini təklif edir. Ölkənin regionlarında KOB-ların maraqlarının müdafiəsi, lazımi dəstək və xidmətlərə çıxışı 38 şəhər və rayonda fəaliyyət göstərən «KOB dostu» şəbəkəsi vasitəsilə reallaşdırılır.

Bundan başqa, KOBİA tərəfindən mikro və kiçik sahibkarlıq subyektlərinə onları innovasiya fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirlər üzrə mənfəət və gəlir vergisindən 3 il müddətinə azad edən «Startup» şəhadətnaməsi verilir, daxili bazar araşdırmasının aparılmasına, təhsil, elm, tədqiqat və dəstək layihələrinə maliyyə dəstəyi göstərilir, onların ödənişsiz olaraq sərğilərdə iştirakına və ticarət şəbəkələrinə çıxışına dəstək təmin olunur.

2022-ci İLİN İDMAN YEKUNLARINA HƏSR OLUNMUŞ MƏRASİMDƏ İŞTİRAK

9 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyev yanvarın 9-da 2022-ci ilin idman yekunlarına həsr olunmuş mərasimdə iştirak etmişdir.

Dövlət başçısı tədbirdə çıxış etdi.

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti,
Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti
İlham Əliyevin çıxışı**

Əziz dostlar, bu gün biz ilin idman yekunlarını müzakirə edəcəyik. Hər il olduğu kimi, keçən il də Azərbaycan idmanı üçün uğurlu olmuşdur. Bütövlükdə ölkə miqyasında görülmüş işlərə yüksək qiymət vermək olar. Çünki keçən ilin əvvəlində qarşımıza qoyduğumuz bütün vəzifələr icra edilib, Azərbaycanın dinamik inkişafı təmin olunubdur. İdman da həyatımızın tərkib hissəsi olduğu üçün ümumi tendensiya çərçivəsində inkişaf etmişdir. Bunu həm idmançılarımızın qələbələri göstərir, həm də ölkəmizdə keçirilmiş müxtəlif beynəlxalq yarışlar Azərbaycanı bir daha idman ölkəsi kimi təsdiqləyir. Bütövlükdə

son illərdə aparılan siyasət bu gün gözəl nəticələrini verməkdədir.

İdmançılar beynəlxalq yarışlarda 800-dən çox medal qazanmışlar, onlardan 300-ə yaxını qızıl medaldır. Doğrudan da böyük nailiyyətdir. Çünki dünyada idman sahəsində rəqabət artır, yeni idman ölkələri meydana çıxır. Ona görə hər il yüksək nəticələr göstərmək, öz gücünü təsdiqləmək asan məsələ deyil. Dünya, Avropa çempionatlarında idmançılarımız ölkəmizi ləyaqətlə təmsil etmişlər. Beynəlxalq yarışlar arasında xüsusilə V İslam Həmrəyliyi oyunlarını qeyd etmək istərdim. Bildiyiniz kimi, 5 il əvvəl Bakıda keçirilmiş İslam Həmrəyliyi oyunlarında Azərbaycan komanda hesabında 1-ci olmuşdur. Bu, tarixi qələbə idi. Bu dəfə Türkiyənin Konya şəhərində 56 ölkə arasında idmançılarımız 99 medalla 4-cü yerə layiq görülmüşlər. Bu bir daha Azərbaycanın idman sahəsindəki uğurlarını təsdiqləyir. Çünki İslam Həmrəyliyi oyunlarında rəqabət çox böyük idi, demək olar ki, bütün komandalar əsas heyətlə təmsil olunurdu. Gərgin mübarizə zamanı 4-cü yeri tutmaq, əlbəttə ki, böyük qələbədir, böyük nailiyyətimizdir.

Biz bu oyunları izləmişik və əfsuslar olsun yenə də qeyd etməli oluruq ki, hakim ədalətsizliyi bizi bir neçə medaldan məhrum etdi. Buna baxmayaraq, bu böyük nailiyyət – mən bunu qələbə hesab edirəm – bir daha Azərbaycan idmanının gücünü təsdiqləyir və göstərir ki, Azərbaycanda idmanın inkişafı ardıcıl xarakter daşıyır. Çünki 5 il əvvəl Bakıda iştirak etmiş idmançılarımızın bir çoxu Konyada İslam Həmrəyliyi oyunlarında iştirak etmirdi. Beləliklə, nəsil

dəyişir, ancaq uğurlarımız sabit qalır və bu, bir önəmli məsələyə diqqətimizi çəkir – o mənada ki, burada da inkişaf və uğur görürük, nəsillər dəyişdikcə görkəmli idmançılarımızın təcrübəsi elə bil ki, gənc idmançılara təhvil verilir. Yəni Azərbaycanda yetişən gənc idmançılar idman şöhrətimizi bundan sonra da yüksəklərdə saxlayacaqlar və bu, daimi proses olmalıdır.

Gənc idmançıların hazırlanması, əlbəttə ki, mü-təşəkkil qaydada təmin edilməlidir. Son vaxtlar bu sahədə daha məqsədyönlü fəaliyyət də göz önündədir, xüsusilə seleksiya işləri. Bölgələrdə keçirilmiş çoxsaylı tədbirlər gəncləri, uşaqları, yeniyetmələri idman bölmələrinə cəlb etmək üçün daha böyük imkanlar yaradacaqdır.

Son bir neçə il ərzində ölkə üzrə müxtəlif yarışlar keçirilib, mən bunu çox yüksək qiymətləndirirəm. Gənclər və İdman naziri qarşısında qoyulan vəzifələrdən biri də məhz bu idi ki, bölgələrdə idman canlansın və bir çox yarışlar keçirilsin. Bu siyasət həm idman uğurlarımızı şərtləndirəcək, eyni zamanda, gənclər, yeniyetmələr, uşaqlar gənc, uşaqlıq yaşlarından idmana cəlb ediləcək və bunun onların tərbiyəsi üçün çox böyük əhəmiyyəti vardır. Çünki idman həm fiziki gücdür, həm də özündə fiziki güc hiss edən hər bir insan, adətən, mənəvi cəhətdən də sağlam olur. Bizim görkəmli idmançılarımızın uğurları və nümunəsi bütün gənc idmançılar üçün örnək olmalıdır. Çünki idmançılarımız həyatda, cəmiyyətdə, məişətdə də özlərini ləyaqətlə aparır və idman arenalarında qazanılmış uğurları adi həyatda da öz

hərəkətləri ilə təsdiqləyirlər. Beləliklə, gənclərdə, uşaqlarda idmanla məşğul olmaq, görkəmli idmançılara oxşamaq həvəsi daha da böyük olur. İdmana dövlət dəstəyi – bunun da xüsusi əhəmiyyəti vardır. Biz bunu Azərbaycanın timsalında görmüşük ki, idmana, idmançılara diqqət, qayğı, hörmət olan yerdə, əlbəttə, nəticələr də olacaqdır.

İdman hər bir ölkənin ictimai həyatının önəmli hissəsidir. Bəzi ölkələrdə bu, prioritet sayılır, Azərbaycandakı kimi. Bəzi ölkələrdə sayılmır. Hesab edirəm ki, biz düzgün yoldayıq. Çünki sağlam həyat tərzinin təbliğ edilməsi hər bir ölkə üçün önəmli olmalıdır. Sevindirici hal ondan ibarətdir ki, bu gün idmanla məşğul olmaq üçün bütün imkanlar vardır. Bölgələrdə 50-yə yaxın Olimpiya İdman Kompleksi yaradılıb və bu proses davam etdirilir. Bakı şəhərində ən mötəbər idman yarışlarını qəbul etmişik və yeni yarışları qəbul edəcəyik. Ölkəmizdə həm dünya, həm Avropa çempionatları keçiriləcək, Olimpiya oyunlarının təsnifat turnirləri də əvvəllər keçirilib, gələcəkdə də bu, istisna deyil. Yay Olimpiya oyunlarına hazırlığın son mərhələsindəyik. 2023-cü il bir çox parametrlər üzrə həlledici il olacaqdır. Ona görə bizim bütün idman ictimaiyyətimiz, nazirlik, Milli Olimpiya Komitəsi, federasiyalar, klublar, idman cəmiyyətləri əsas istiqaməti bunda görməlidirlər ki, Azərbaycan Yay Olimpiya oyunlarında da öz gücünü təsdiqləsin.

İdmanın kütləvilərinə gəldikdə isə hesab edirəm ki, bölgələrdə təbliğat daha geniş vüsət almalıdır. Biz son vaxtlar Bakı parklarının bir neçəsində açıq

havada idmanla məşğul olmaq üçün şərait yaratmış, trenajorlar quraşdırmış. Hesab edirəm ki, bu təcrübəni bütün bölgələrə aparmalıyıq, orada da tətbiq edilməlidir. Nazirlik, yerli icra orqanları bu məsələ ilə ciddi məşğul olsunlar. Çünki hər bir insanın həm vaxtı, həm də maliyyə imkanları olmur ki, idman zallarına getsin. Ona görə açıq havada – nəzərə alsaq ki, Azərbaycanın əksər yerlərində hava şəraiti il boyunca müsbətdir – bunun çox böyük təsiri olacaq, həm insanların sağlamlığı üçün, həm də bütövlükdə idmanın inkişafı üçün. Hesab edirəm ki, buna böyük ehtiyac vardır.

Azad edilmiş ərazilərdə keçən il bir neçə beynəlxalq idman yarışını keçirildi. Bunun çox böyük tarixi əhəmiyyəti vardır. Çünki azad edilmiş ərazilər indi canlanır, ora həyat qayıdır, insanlar qayıdır. Bildiyiniz kimi, tarixi Zəfərimizdən dərhal sonra azad edilmiş torpaqlarda genişmiqyaslı quruculuq-bərpa işlərinə başlamışdıq və o bölgələrdə beynəlxalq idman yarışlarının keçirilməsinin çox böyük rəmzi mənası vardır. Şuşada beynəlxalq şahmat yarışını, Suqovuşanda Suqovuşan gölündə beynəlxalq avarçəkmə yarışını keçirildi. Zəngilanın Ağalı kəndinin ətrafında triatlon üzrə yarış keçirildi. Mən bunu çox yüksək qiymətləndirirəm və bu il də bu işlər davam etdirilməlidir.

Onu da bildirməliyəm ki, azad edilmiş şəhərlərin hər birində idman qurğularının yaradılması nəzərdə tutulur. Bütün şəhərlərin baş planları təsdiq edilib. Bütün bərpa-quruculuq işləri baş planlar əsasında aparılacaq və idman obyektlərinin yaradıl-

ması nəzərdə tutulur. Bildirməliyəm ki, Ağdamın məşhur «İmarət» stadionunun yeni layihəsi işlənilir. Stadion yenidən qurulacaq, yanında böyük Olimpiya İdman Kompleksi yaradılacaq. Bununla bərabər, keçən il Ağdamın Eyvazxanbəyli kəndində Qarabağ Atçılıq Kompleksinin təməli qoyuldu. Biz Qarabağ Atçılıq Kompleksini işğal dövründə Ağcabədi rayonunda yaratmışdıq, yenə də Qarabağ torpağında yaratmışdıq. Ancaq qərar qəbul olundu ki, bunun əzəli yerində – Eyvazxanbəyli kəndində çox gözəl, müasir atçılıq kompleksi yaradılsın. Artıq işlərə start verilibdir.

Azad edilmiş bütün digər şəhərlərdə idman obyektlərinin yaradılması planımızdadır. Biz ilk növbədə, keçmiş köçkünləri öz dədə-baba torpaqlarına qaytarmalıyıq və bu istiqamətdə işlər gedir. İlk növbədə, məktəblər, xəstəxanalar, infrastruktur yaradılmalıdır. Ancaq idman obyektləri də yaddan çıxmır və çıxmayacaq.

Bütün bunları qeyd edərək bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan özünü dünyada güclü idman ölkəsi kimi təsdiqləyib və bütövlükdə ölkəmizin dünya arenasında mövqeyi ildən-ilə möhkəmlənir. Biz öz siyasətimizi ardıcıl şəkildə aparırıq. Azərbaycanda sabitlik, əmin-amanlıq, təhlükəsizlik hökm sürür, genişmiqyaslı quruculuq işləri aparılır. Tarixi Zəfərimiz hər bir azərbaycanlı üçün, hər bir vətəndaş üçün, dünya azərbaycanlıları üçün qürur mənbəyidir. Biz gələcək nəsli də vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edəcəyik, necə ki, bunu həmişə etmişik və elə gözəl gənc nəsil yetişdirmişik ki, həm idman arenalarında ölkə-

mizin bayrağını qaldırır, həm də döyüş meydanında. İkinci Qarabağ müharibəsində iştirak edənlərin mütləq əksəriyyəti gənclər idi – bizim siyasətimiz əsasında yetişən, həm cəmiyyətdə, həm də ailələrdə gözəl tərbiyə alan gənclər idi. Bu amil bütün sahələrdə özünü göstərir. Yəni artıq 2 ildən çoxdur ki, xalqımız müzəffər xalq kimi yaşayır və bu qürurverici amil bizimlə bundan sonra əbədi olacaqdır. Sadəcə olaraq, bizim hər birimiz də öz sahəmizdə, öz fəaliyyətimizdə bu müqəddəs Zəfərə layiq olmalıyıq. Əminəm ki, idmançılarımız beynəlxalq yarışlarda iştirak edərkən indi tamamilə başqa bir həvəslə, hətta başqa bir hərəkətlə çıxış edirlər və bizim müzəffər xalq olmağımızı bir daha təsdiqləyirlər.

Mən əldə edilmiş bütün uğurlar münasibətilə idmançılarını, onların məşqçilərini, idman ictimaiyyəti bir daha təbrik etmək istəyirəm. Adətən, idman yekunları ilə bağlı görüşlərimiz ilin sonunda baş verirdi, lakin keçən ilin sonunda bir çox tədbirlər olduğu üçün belə imkan olmadı. Ancaq mən hesab etdim ki, biz bu ənənəni bərpa etməliyik. COVID dövründə belə imkan olmamışdır. Ənənələr Azərbaycan xalqının dünyagörüşünün ayrılmaz tərkib hissəsidir. Ona görə biz bu ənənəni bərpa etdik.

Azərbaycan dövləti hər zaman sizin yanınızda olacaq. Sizin uğurlarınıza bütün xalqımız sevinir, bütün uğurlar yüksək səviyyədə qiymətləndirilir və qiymətləndiriləcəkdir.

Bir daha sizə yeni qələbələr, yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

* * *

Sonra Azərbaycanda idmanın inkişafında xidmətləri olan idmançıların və idman mütəxəssislərinin mükafatlandırılması mərasimi oldu.

Prezident İlham Əliyev 2022-ci ildə yüksək nailiyyətlər qazanmış bir qrup idmançıya və idman mütəxəssisinə – Dadaşbəyli Dadaş, Ruslan Lunnyov, Əli İbrahimov, Tahir Baxşiyev, Tayfur Əliyev, İlham Məmmədov, Təbriz Həsənov, Ağahüseyn Mustafayev, Sənan Süleymanov, Taleh Məmmədov, Ramazan Muradov, Yaylagül Ramazanova, İrina Zaretskaya, Fəxrəddin Quliyev, Südeif Quliyev, Elvin Astanov, Ramil Mahmudov, Billurə Eminova, Rəhim Qasimov, Cavad Ağayev, Asif Həsənov və Şəfəq Kərimovaya yeni mənzillərin orderlərini təqdim etdi.

YERLİ TELEVİZİYA KANALLARINA MÜSAHİBƏ

10 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 10-da yerli televiziya kanallarına müsahibə vermişdir.

T o f i q A b b a s o v (*Azərbaycan televiziyası*): **Hörmətli Prezident, ilk növbədə, istəyirəm həmkarlarınızın, özümün adından Sizə dərin təşəkkürümüzü bildirək ki, bizim üçün vaxt ayırmısınız. Bu bizim üçün çox önəmli görüşdür. Siz bütün müsahibələrinizdə elə məqamları, elə motivləri səsləndirirsiniz ki, onlar həm ölkə daxilində gedən proseslərə aydınlıq gətirir, digər tərəfdən, biz aldığımız məlumatları ictimai qüvvələrlə bölüşürük. Dünyada gedən proseslərlə, müsbət və mənfə təsirlərlə bağlı bütün səbəbləri və onların ətrafında olan təsəvvürləri düzgün qəbul etmək imkanları yaradırsınız bizim üçün. Ona görə Sizə bir daha artıq dərəcədə minnətdarıq.**

Cənab Prezident, təbii ki, bizi ilk növbədə, Sizin təhlilinizdə 2022-ci ilin nəticələri maraqlandırır. Çünki il asan deyildi, postmüharibə və postpandemiya vəziyyətləri gündəmdə idi. Digər tərəfdən, Sizin rəhbərliyinizlə gedən islahatlarla bağlı biz çox müsbət tendensiyaların şahidi oluruq. Dünyada qlobal tənəzzül mövcuddur, buna baxmayaraq, Azərbaycan qabaq-

layıcı tədbirlərlə bu təsirləri minimuma endirdi, bəzilə-rini, ümumiyyətlə, neytrallaşdırdı və həm də artım əldə etdi. Bunu təkcə biz demirik, Azərbaycan mənbələri demir, həm də xarici mənbələr təsdiqləyir. Ona görə də bu proseslərin hamısının davamı gözlənilir. Yeni prioritetlər haqqında danışmağa böyük ehtiyac vardır. Çünki 2023-cü il də asan olmayacaq, biz bunu hiss edirik. İstərdik bu məsələyə münasibət bildirəsiniz və iqtisadi artımla, yeni gözləntilərlə bağlı fikirləriniz nədir?

İ l h a m Ə l i y e v: 2023-cü ilin uğurlu olması üçün biz hamımız fəal çalışmalıyıq. Keçən ilin əvvəlində də mən Azərbaycan media nümayəndələri ilə görüş zamanı fikir bildirmişdim ki, ümid edirəm 2022-ci ildə qarşıda duran vəzifələr yerinə yetiriləcək və biz bütövlükdə buna nail olduq. Bu gün – 2023-cü ilin əvvəlində bu görüş zamanı da bu məsələlər haqqında danışacağıq. Yenə də ümidliyəm və bunun səbəbləri vardır. Azərbaycanın postmüharibə dövründə göstərdiyi mövqe və beynəlxalq miqyasda əldə etdiyi uğurlar bunu deməyə əsas verir.

İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra bizim əsas vəzifəmiz şanlı hərbi Qələbəmizi siyasi müstəvidə də təsdiqləmək idi. Biz dərhal işə başladıq. Yaxşı başa düşürdük ki, əgər siyasi sahədə bu Qələbəni təsdiqləməsək, dünya ictimaiyyətinə qəbul etdirməsək, müəyyən problemlərlə üzləşə bilərik. Dərhal fəal işə başladıq və hesab edirəm ki, bu gün – artıq müharibədən 2 il keçəndən sonra tam əminliklə demək olar ki, müharibənin nəticələri dünya tərəfindən qəbul edilib, Azərbaycanın haqlı olması bir daha təsdiqlənib. Müharibənin sonunda yaranmış və-

ziyyəti biz daha da möhkəmləndirməliyik, yəni öz mövqelərimizi daha da gücləndirməliyik. Son 2 il ərzində həm beynəlxalq əlaqələr müstəvisində, həm ölkə daxilində istədiyimizə nail ola bilmişik.

Bu gün sirr deyil ki, Azərbaycan dünyada çox etibarlı və ciddi tərəfdaş kimi tanınır. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, öz sözünü açıq deyir, müstəqil siyasət aparır. Bunun təməlində həm hərbi gücümüz, həm də şanlı Qələbəmiz dayanır. Mən bunun canlı şahidiyəm ki, müharibədən sonra onsuz da Azərbaycan siyasətinə olan müsbət münasibət daha da artdı, bizə olan rəğbət daha da artdı. Çünki dünyanın siyasi elitası yaxşı başa düşür ki, biz bu Qələbəni nəyin bahasına əldə etdik, hansı risklərə getdik, hansı qüvvələrlə mübarizə aparırdıq və bu gün də aparırıq. Müharibə bitmə də mübarizə hələ davam edir və əminəm ki, biz qalib gələcəyik. Çünki biz haqq yolundayıq və bizim həm hərbi, həm siyasi gücümüz, o cümlədən iqtisadi müstəqilliyimiz gücümüzü artırır.

Mən 2022-ci ilin yekunları ilə bağlı geniş danışsam, onda başqa suallara yer qalmayacaq. Hesab edirəm ki, ilk növbədə, bizim iqtisadi nailiyyətlərimiz haqqında demək lazımdır. Çünki bu, sıradan məsələ deyil. Dünya postpandemiya dövrünə hələ təzə-təzə uyğunlaşır. Bir çox ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda kəskin qiymət artımı müşahidə olunur. Bizim də iqtisadiyyatımız dünya iqtisadiyyatının bir parçası olduğu üçün əfsuslar olsun ki, biz də bu mənfi təsirə məruz qalmışıq. Ancaq çalışırıq ki, dünya üçün bu böhranlı vəziyyəti xalqımız üçün sosial layihələrlə, sosial proqramlarla yüngül-

ləşdirək. Bu yaxınlarda imzaladığım çox geniş sosial paket bir daha bunu göstərir. Yəni müharibədən təzə çıxmış ölkə, özü də ərazisinin 20 faizi tamamilə dağılmış vəziyyətdə olan ölkə əgər sosial sahəyə bu qədər vəsait ayırırsa, deməli, sosial siyasətimiz dəyişməz olaraq qalır və bu bizim iqtisadi gücümüzü göstərir. Çünki bütün işləri öz hesabımıza edirik. Mən bunu artıq səsləndirmişəm. Biz müharibədən sonra heç kimdən yardım almamışıq. Sadəcə olaraq, iki ölkənin – Özbəkistanın və Qazaxıstanın prezidentləri Füzulidə iki məktəbin tikintisinə özləri təşəbbüs göstərmişlər. Bundan başqa heç bir yerdən bir manat yardım almamışıq. Ona görə iqtisadi müstəqillik mütləq güclənməlidir və keçən il ümumi daxili məhsulumuz rekord həddə çatıb. Son dəqiqləşdirilmiş məlumata görə 134 milyard manata çatıb. Bu da təxminən 80 milyard dollara bərabər rəqəmdir. Həm də xarici ticarət artıb, 50 milyard dolları ötüb. Xarici ticarətin müsbət saldosu 25 milyard dollar təşkil edir. İqtisadiyyatla məşğul olanlar bilirlər ki, bu nə deməkdir və eyni zamanda, xarici borcumuz azalıb. Həm mütləq rəqəmlərlə – 7 milyard dollardan aşağıdır, həm də ümumi daxili məhsula nisbətdə təbii ki, kəskin azalıb. Əgər keçən ilin əvvəlində xarici borcumuz ümumi daxili məhsulun 17 faizini təşkil edirdisə, keçən ilin yekunlarına görə bu, 9,5 faizə düşüb. Müqayisə üçün deyə bilərəm ki, bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə bu, 100 faiz, hətta 130–150 faizdir. Bu nədir? Bu odur ki, biz iqtisadi cəhətdən müstəqillik, əgər indi istəsək, yenə də beynəlxalq maliyyə qu-

rumları ilə kreditlərin cəlb edilməsi üzrə işlərə başlaya bilərik, əslində başlamışıq. Çünki həm Dünya Bankı ilə, həm Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı ilə icraatda olan layihələr, demək olar ki, başa çatır. Dünyanın hər iki aparıcı maliyyə qurumunun yüksəkvəzifəli nümayəndələri keçən il Bakıda olmuşlar və aparılan müzakirələr zamanı yeni istiqamətlər müəyyən edilib. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, limitsiz xarici kreditlərin cəlb edilməsində heç bir problem görməyəcəyik. Amma hələ ki, buna böyük ehtiyac yoxdur. Ona görə iqtisadi və sosial sahə həmişə paralel getməlidir. O ölkələrdə ki, ancaq iqtisadi sahəyə diqqət verilir və sosial sahə kənarında qalır, orada insanlar iqtisadi islahatlardan çox böyük əziyyət çəkirlər. Bizim işə məqsədimiz ölkəni gücləndirmək və hər bir vətəndaşın həyatını daha da yaxşı etməkdir.

Nərmin Salmanova (*İctimai televiziya*): **Cənab Prezident, 2022-ci il Azərbaycanda əhalinin maddi rifah halının gücləndirilməsi istiqamətində addımlarla, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, irihəcmli sosial paketlərin tətbiq edilməsi ilə yadda qaldı. Bununla belə, dünyada yüksək qiymət artımı və inflyasiya müşahidə olunmaqdadır, təbii ki, bu da Azərbaycana təsirsiz ötüşmür. Bəs bu təsirlərin azaldılması istiqamətində, xüsusilə də aztəminatlı əhalinin sosial rifah halının gücləndirilməsi, onlara dəstək verilməsi istiqamətində hansı addımlar atıla bilər?**

İlham Əliyev: Bəli, qeyd etdiyim kimi, inflyasiya bu gün bütün dünyada ciddi problemə çevrilib. Hətta inkişaf etmiş Qərbi ölkələrində ki, orada, adə-

tən, inflyasiya 1 faizdən, maksimum 1,5 faizdən yüksək olmurdu, bu gün inflyasiya 10 faizi üstələyir. Azərbaycandakı inflyasiya «idxal» edilmiş inflyasiyaadır. Biz dünya iqtisadiyyatının bir parçası olduğumuz üçün bir çox malları «idxal» edirik və bu istiqamətdə də çalışırıq ki, idxalı əvəzləyən yerli istehsal daha geniş vüsət alsın. Amma hələ ki, idxaldan asılıyıq. Ona görə, əgər belə demək mümkündürsə, inflyasiya Azərbaycana «idxal» edilib. Keçən ilin nəticələrinə görə 13,9 faiz təşkil edib. Yəni bu idxal edilmiş inflyasiya ilə bizim mübarizə imkanlarımız kifayət qədər məhduddur. Halbuki keçən il aparılan islahatlar nəticəsində, o cümlədən biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, sağlam rəqabətin təşviqi, inhisarçılığa qarşı mübarizə, həmçinin gömrük sistemində olan pozuntuların aradan qaldırılması, kadr islahatları burada da müsbət rol oynayacaq. Bununla paralel olaraq, qeyd etdiyiniz kimi, sosial rifah haqqında nəinki düşünməli idik, praktiki addımlar da atmalı idik. Ona görə minimum əməkhaqqının 15 faiz artması inflyasiyanın fəsadlarının yumşaldılmasına hesablanıb və minimum əməkhaqqı artıq 345 manata çatıb. Bu bizi qane edir? Əlbəttə, yox. Amma imkan daxilində öz addımlarımızı atırıq. Çünki bir daha demək istəyirəm, əsas xərclərin istiqaməti Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru bərpa etmək və ordu potensialımızı gücləndirməkdir. Bu iki əsas prioritet bizim üçün uzun illər prioritet kimi qalacaq.

Eyni zamanda, pensiyaçıların sosial təminatının yaxşılaşdırılması üçün minimum pensiya da 16,7 faiz

artırıldı, 280 manata çatdı və bu proses davam etdiriləcək. Son illərin təcrübəsi göstərir ki, bu, bir dəfə atılan addım deyil, müntəzəm olaraq atılan addımdır və iqtisadi imkanlarımız artdıqca, gələcəkdə də buna oxşar addımlar atılacaq.

Ünvanlı sosial yardımın verilməsi ilə bağlı çox böyük şəffaflaşdırılma işi aparılmışdır. Əvvəlki dövrlərdə bu sahədə çox böyük pozuntulara yol verilmişdir. Ehtiyacı olmayan insanlara sosial yardım verilir və bunun arxasında təmənna dayanırdı. Ehtiyacı olan insanların isə buna əli çatmırdı. Ona görə bu sahədə çox geniş təftiş işi aparıldı. Bu gün 60 minə yaxın ailə dövlətdən ünvanlı sosial yardım alır və ildən-ilə bu yardımın məbləği artır. Yəni bu il bir ailəyə düşən müavinət təqribən 460 manat səviyyəsindədir və bu göstərici il ərzində artacaq, o cümlədən orta aylıq əməkhaqqı da. Biz gözləyirik ki, bu il Azərbaycanda orta aylıq əməkhaqqı 900 manatdan çox olacaq. Beləliklə, sosial sahədə bu addımları ataraq həm ehtiyacı olan insanlara arxa-dayaq oluruq, həm də biz öz siyasətimizə sadıqlığımızı göstəririk.

Bir istiqamət də şəhid ailələri və müharibə əlillərinə dəstəklə bağlıdır. Keçən il bu istiqamətdə də önəmli addımlar atıldı, bu kateqoriyadan olan 1500 ailəyə dövlət tərəfindən mənzillər verildi. 2021-ci ildə isə 3000 mənzil verilib. Bu il də ən azı 1500 mənzil verəcək. Beləliklə, hələ növbədə duran bu kateqoriyadan olan insanların hamısına dövlət tərəfindən mənzillər verəcək.

Məlumat üçün deyə bilərəm ki, bu günə qədər 13 min ailə bu imkanlardan faydalanıb. Bu da müha-

ribə yaşamış ölkələr arasında, belə demək mümkündürsə, bir bizim yeniliyimizdir. Bir çox ölkələrdə belə praktika yoxdur. Biz bunu nə üçün edirik? Çünki bu, o ailələr qarşısında mənəvi borcumuzdur və bu borcu imkan daxilində yerinə yetirməyə çalışırıq.

İkinci Qarabağ müharibəsində əlil olmuş 379 hərbi ən müasir protezlərlə təmin edilib. Cəmi iki il keçməsinə baxmayaraq, İkinci Qarabağ müharibəsinə aid olan bu proqram tam yerinə yetirilib. Bu proqramın icrası mətbuatda da işıqlandırılıb. Hər kəs görə bilər ki, qazilərimiz hətta futbol oynaya bilər. Əl protezləri daha mürəkkəb texnologiyaya malikdir. Mənə verilən məlumata görə, ən müasir texnologiyadan olan əl protezlərinin əl tutma funksiyası təqribən 40-a çatır. Öz sağlamlığını itirmiş soydaşlarımıza maksimum dərəcədə kömək göstərməyə çalışırıq. Bu, yüksək texnologiyalı protezlər olduğu üçün onlar vaxtaşırı dəyişdirilməlidir. Bütün bu proqramlar da gündəlikdədir. Yəni sosial sahə çoxşaxəli sahədir. Məsələn, buraya özünüməşğulluq proqramını da əlavə edə bilərik. Bu həm sosial, həm iqtisadi sahədir. Çünki bu, kiçik biznesi təşviq edən sahədir. Ancaq mən buna daha çox sosial sahə kimi baxıram. Bir neçə il ərzində belə bir təşəbbüs irəli sürüldü. Çox böyük maraq doğurdu və bu gün 60 min ailə özünüməşğulluq proqramına cəlb edilib. Hətta biz beynəlxalq maliyyə institutlarını da bu proqrama cəlb etmişik. Bu həm sosial, həm iqtisadi, həm iş yerlərini – yəni bu sahələri əhatə edən bir sahədir. Ona görə bu il də istisna olmayacaq. Bir daha demək istəyirəm, Azərbaycan sosial dövlətdir və biz bunu sözlə yox, əmə-

limizlə təsdiqləyirik. İmkan daxilində bu il də bu proqramlar icra ediləcək.

İlqar Mikayıloğlu (Real televiziya): Cənab Prezident, 2022-ci il Azərbaycanın nəqliyyat, tranzit və logistika potensialını yüksəltdi. Rusiya–Ukrayna müharibəsini nəzərə alsaq, yeni nəqliyyat istiqamətinə böyük ehtiyac vardır. Azərbaycandan keçən Orta Dəhliz və məhz Orta Dəhliz layihəsinin inkişafında çox vacib yeri olan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı soruşmaq istərdim. Məhz bu məsələlərin reallaşma perspektivini və bu dəhlizin region üçün əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Biz nəqliyyat sahəsində layihələri uzun illərdir ki, icra edirik. Rusiya–Ukrayna müharibəsi bizim gördüyümüz işlərin əhəmiyyətini daha da artırdı. Bir daha demək istəyirəm, biz bu sahəyə uzun illərdir böyük vəsait qoyuruq, sərmayə qoyuruq. Beləliklə, Azərbaycan ərazisində həm Orta Dəhlizlə bağlı, həm Şimal–Cənub nəqliyyat dəhlizi ilə bağlı bütün əsas işlər yekunlaşıb. Sadəcə olaraq, indi dəmir yolunun bir hissəsini modernləşdiririk, xüsusilə Bakı–Yalama xəttini və ondan sonra Ələt–Astara xəttini də. Çünki indiki vəziyyətdə dəmir yolunun imkanları gözlənilən yüklərin həcmi üçün məhduddur. Hesab edirik ki, təkcə Şimal–Cənub nəqliyyat dəhlizi ilə Azərbaycan ərazisindən mərhələli qaydada 15 milyon tondan 30 milyon tona qədər yük daşına bilər. Bu çox böyük rəqəmdir. Hazırda Azərbaycanın bütün tranzit imkanları bunun kiçik bir faizini təşkil edir. Ona görə Şimal–Cənub nəqliyyat dəhlizi Orta Dəhlizlə rəqabət apara biləcək layihədir. Nəzərə alsaq ki, Rusiya–Ukrayna

müharibəsinin başlanmasından sonra siz də qeyd etdiyiniz kimi, bu, Rusiya üçün əsas prioritet məsələlərdən birinə çevrilib.

Orta Dəhlizə gəldikdə isə, bu istiqamətdə də biz ardıcıl siyasət aparırıq. Bildiyiniz kimi, 5 il əvvəl Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolunun açılışını etdik. Onu da bildirməliyəm ki, bu layihənin təşəbbüskarı da biz olmuşuq və bu layihənin icrası çox çəkdi. Çünki burada siyasi çətinliklər də var idi, bəzi böyük Qərb ölkələri bu layihənin əleyhinə çıxış edirdi və çox ciddi maneələr törədirdi. Səbəbi də ondan ibarət idi ki, bu, Ermənistanı faktiki olaraq, kənarında saxlayan bir layihədir. Yəni ermənipərəstlik bu layihənin icrasında da özünü göstərdi. Bir neçə il itirdik. Digər problem maliyyə çatışmazlığı idi. Çünki bu layihəyə vəsait qoymaq istəyənlər yox idi. Beynəlxalq maliyyə qurumlarına etdiyimiz müraciətlər cavabsız qalmışdı. Sadəcə olaraq, biz neftdən ilkin gəlirləri əldə edəndən sonra artıq özümüz bu layihəyə böyük vəsait ayırdıq. Bildiyiniz kimi, Gürcüstana 775 milyon dollar kredit verildi və bu layihə reallaşdı. Hazırda bu layihənin genişləndirilməsi ilə ciddi məşğuluq. Keçən il göstəriş verilib və büdcədən 100 milyon dollardan çox vəsait ayrılacaq, onun bir hissəsi artıq ayrılıb. Biz bu dəmir yolunun ötürmə qabiliyyətini indiki 1 milyon tondan 5 milyon tona qədər çatdıracağıq. Amma bu da kifayət etməyəcək. Düzdür, Qərb istiqamətində digər imkanlar da var, o cümlədən Gürcüstan limanları. Biz onlardan da istifadə edirik, o cümlədən limanların biri Azərbaycana məxsusdur. Amma yenə də gözlənilən yüklərin

həcminə nəzər salsaq görürük ki, bu da çatmayacaq. Çünki keçən il mənim Orta Asiya ölkələrinin rəhbərləri ilə çoxsaylı görüşlərim olub və deyə bilərəm ki, hər bir görüşdə bu mövzu müzakirə edilirdi.

Orta Asiyadan gedən yüklər üçün də yeni yollar olmalıdır. Xəzər üzərindən keçən yol vaxt baxımından çox cəlbedicidir. Eyni zamanda, müştərək tarif siyasətini həyata keçirməklə bu yolu iqtisadi cəhətdən daha cəlbedici etməliyik. Hesab edirəm ki, burada da danışıqlar müsbət istiqamətdə gedir. Yəni təkcə Orta Asiya ölkələrinin yükəndərmə potensialını və oraya Avropa istiqamətindən gedən yükləri nəzərə alsaq görürük ki, hətta biz bu layihələri icra etsək və genişləndirsək, yenə də çatmayacaq. Ona görə Zəngəzur dəhlizinin iqtisadi səmərəsi heç kimdə şübhə doğurmamalıdır. Əlbəttə, bizim üçün bu layihə təkcə iqtisadi və nəqliyyat layihəsi deyil, strateji bir layihədir. Tam əminik ki, bu layihənin reallaşması bizim təbii hüququmuzdur. Ondan əlavə, bu layihənin reallaşması 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli Bəyanatında da öz əksini tapıb. Düzdür, orada «Zəngəzur dəhlizi» sözü yoxdur. Çünki «Zəngəzur dəhlizi» terminini mən ondan sonra, necə deyirlər, geosiyasi leksikona daxil etdim. Ancaq orada açıq-aydın göstərilir ki, Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat bağlantısı olmalıdır və Ermənistan bunu təmin etməlidir. İndi Ermənistan bundan boyun qaçırmaq istəyir. Faktiki olaraq, üzərinə götürdüyü öhdəlikləri 2 ildən çoxdur ki, yerinə yetirmir. Ancaq bu bizi dayandırmayacaq. Yəni bizim üçün bu,

strateji layihədir və təkcə bizim üçün yox, bir neçə qonşu ölkə üçün və böyük coğrafiya üçün.

Nəqliyyat sahəsində bu günə qədər görülmüş işlər çox güclü zəmin yaradıbdır. Artıq görülmüş və bundan sonra görülmək işlər bizim mövqemizi daha da gücləndirəcəkdir. Çünki, adətən, açıq dənizə çıxışı olmayan ölkələr tranzit imkanlardan istifadə edə bilmir. Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, açıq dənizə çıxışı yoxdur, ancaq beynəlxalq logistika və nəqliyyat mərkəzinə çevrilib. Bizim infrastrukturumuz – dəmir yolları, hava limanları, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı və digər nəqliyyat infrastrukturunu, Xəzərdə ən böyük donanma – bizim donanmamız Qara dənizdə də işləyir. Mənim göstərişimlə bizim Qara dənizdəki donanmamızda gəmilərin sayı artırılacaq. Yəni çox böyük nəqliyyat bazarında Azərbaycan ciddi aktora çevrilib. Zəngəzur dəhlizinin reallaşması tarixi zərurətdir. Ona görə mən dedim ki, Ermənistan istəsə də, istəməsə də bu reallaşacaq, bunu Ermənistanda yenə növbəti təhdid kimi qəbul edirlər, halbuki belə fikrim yox idi. Sadəcə olaraq, bu qaçılmazdır. Bu, gec-tez olacaq. Biz istəyirik ki, tez olsun və daha tez olsun.

İ l q a r M i k a y ı l o ğ l u: Zəngəzurla bağlı bir məqama da toxunmaq istərdim. Ötən ilin əvvəlində bizə verdiyiniz müsahibədə Naxçıvanda əcdadlarınızın məzarlarını ziyarətlə bağlı suala cavab olaraq demişdiniz ki, bu faktı Şuşanın azad edilməsindən sonra ulu öndərin məzarının ziyarətinin davamı hesab etməkdə doğru düşünürük və sitat kimi həmin məqamı olduğu kimi deyirəm: «Bəli, belədir, mən təşəkkür edirəm ki, siz

bunu belə qəbul etdiniz. Bəli, məhz bu idi mənim ürəyimdə olan fikirlərim və ürəyimdə olanları mən hələ ki, deməyəcəyəm». İndi icazə verin soruşum, Qərbi Azərbaycan İcması ilə bağlı görüşdə dedikləriniz məhz ürəyinizdə olan idi, yoxsa hələ də demədiyiniz nələrə var?

İ l h a m Ə l i y e v: Yox, prinsipcə mən hesab edirəm ki, yavaş-yavaş bu mövzu ilə bağlı biz gərək öz fikirlərimizi bölüşək. Qərbi Azərbaycan İcması ilə görüş əsnasında hesab edirəm ki, ilin əvvəlində gətirdiyiniz o sözlərimin davamı olaraq bir qədər daha dərinə getdik. Bu gün sirr deyil ki, Qərbi Azərbaycan İcması uzun illər deportasiyaya məruz qalmış icma kimi, öz hüquqlarından məhrum idi. Qarabağ dərdi, problemi olan yerdə Qərbi azərbaycanlıların hüquqlarından danışmaq bəlkə də vaxtından əvvəl atılan atəşə bənzəyə bilərdi. Bu gün hesab edirəm ki, biz tam haqlı olaraq bu mövzunu artıq beynəlxalq arenaya çıxarmışıq. Mənim tövsiyələrim, yəni dekabrın 24-də verdiyim tövsiyələr yerinə yetirilir. Xüsusi İşçi qrupu yaradılıb, verdiyim bütün tapşırıqlar və yerlərdən gələn təkliflər əsasında biz vahid konsepsiya üzərində işə başlamışıq. Qərbi azərbaycanlılar öz dədə-baba torpaqlarına qayıtmalıdırlar, bu onların hüququdur, bütün beynəlxalq konvensiyalar bu hüququ onlar üçün tanıyır. Biz də Azərbaycan dövləti olaraq, əlimizdən gələni etməliyik ki, bu hüququ təmin edək. Mən orada da İcmanın nümayəndələri ilə görüş zamanı dedim ki, biz bunu sülh yolu ilə etmək istəyirik və əminəm ki, buna nail olacağıq. Çünki bu gün bizim məkanda, ümumiyyətlə, Avrasiya məkanında monodövlətlər

yoxdur və Ermənistan üçün də yaxşı olar ki, necə deyirlər, bu monodövlət damğasını öz üzərindən götürsün. Bunun ən yaxşı və ən ədalətli yolu Qərbi azərbaycanlıların doğma torpaqlarına qayıtmalarıdır.

Mən eyni zamanda, İcma nümayəndələri ilə görüş zamanı dedim ki, onların deportasiyadan sonra boşaldıqları kəndlərdə, demək olar, həyat yoxdur. Videogörüntülər var, digər sənədlər var, o kəndlərə gedənlər var. Görürlər ki, orada hər şey dağıdılıb və həyat yoxdur. Ona görə onların oraya qayıtmaları onların evlərini zəbt etmiş, başqa yerlərdə – Qarabağdakı kimi zəbt etmiş ermənilərə də problem yaratmayacaq. Çünki onların oraya qayıtmaları orada yaşayan ermənilərin oradan çıxarılması demək deyil. O kəndlər boşdur və biz əlimizdə olan bütün imkanlardan istifadə edəcəyik. Necə ki, vaxtilə Qarabağ mövzusu bütün Azərbaycan xalqını birləşdirdi və biz istəyimizə nail olduq, eyni yanaşmanı burada da görməliyik. Əlbəttə, burada media nümayəndələrinin fəaliyyətinə böyük ehtiyac vardır – həm ölkə daxilində, həm xaricdə. Mən bu barədə də fikirlərimi bildirmişəm, çox geniş proqram hazırlanır.

Bir şeyi də demək istəyirəm, bizim bütün proqramlarımız bütün sahələrdə bir qayda olaraq icra edilir. Biz heç vaxt reallaşması mümkün olmayan təşəbbüslərlə çıxış etmirik. Bu sahədə də artıq proqram üzərində iş gedir. Əminəm ki, biz buna da nail olacağıq və tarixi ədaləti bərpa edəcəyik.

Sənan Rzayev (*CBC telekanalı*): **Cənab Prezident, keçən il Azərbaycan tərəfindən Avropanın, Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyinin təmin edilmə-**

sinə kömək göstərilməsi yolunda daha bir neçə addım atılıb. İyulun 18-də Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Fon der Lyayen Bakıda oldu. Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında energetika sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Memorandum imzalandı. Bilmək istərdim, Siz həmin ideyanın reallaşdırılması sürətini bütövlükdə necə qiymətləndirirsiniz və bu Memorandum, bu əməkdaşlıq həm Azərbaycana, həm də Avropa İttifaqına istər cari, istərsə də qarşıdakı ildə nələr vəd edir?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu, Azərbaycanın neft-qaz sahəsinin inkişafında əlamətdar hadisədir. Avropa Komissiyası Prezidentinin səfəri Avropa Komissiyasının və şəxsən xanım Ursula Fon der Lyayenin bu məsələyə ayırdığı diqqətə dəlalət edir. Son illərdə enerji təhlükəsizliyi məsələləri dünya gündəliyində əsas yerlərdən birini tutur. Bu o deməkdir ki, həmin məsələ daim beynəlxalq təşkilatların, ən nüfuzlu müxtəlif beynəlxalq forumların gündəliyində olub və Azərbaycanın neft-qaz sənayesi layihələrini necə reallaşdırması həmişə tərəfdaşlarımızın böyük hörmətini qazanıb. Lakin Rusiya–Ukrayna müharibəsi başlayandan sonra başqa məsələlər enerji təhlükəsizliyi məsələlərini geridə qoyub və Avropada gündəlikdə birinci yeri tutur. Bu, izah ediləndir. Azərbaycanın enerji resurslarına maraq əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Hərçənd bundan əvvəl də belə bir fikir var idi ki, Azərbaycan çox ölkələr, o cümlədən Avropa İttifaqının üzvü olan ölkələr üçün etibarlı tərəfdaşdır. Azərbaycanın imkanları artırdı və biz, necə deyərlər, evdə işlərimizi uğurla görür, daha sərfəli bazarlara istiqamətlənir-

dik. Təbii ki, «Cənub Qaz Dəhlizi» istifadəyə veriləndən sonra Avropa İttifaqı ölkələrinə də qaz ixrac etməyə başladıq. Nəzərə alırdıq ki, həm «Şahdəniz» yatağından, həm də başqa yataqlardan əlavə hasilat gözləyirik. Məsələn, əgər bütün işlər plan üzrə getsə, bu il «Abşeron» yatağından, gələn il isə hər hansı fors-major maneələr olmasa, «Azəri–Çıraq–Günəşli» yatağından belə adlandırılan «dərın qaz» hasilatına başlamağı planlaşdırırıq.

Potensial var, Azərbaycanın təsdiq edilmiş ehtiyatları məlumdur, mən onları dəfələrlə bildirmişəm – 2,6 trilyon kubmetr, lakin əminəm ki, bundan qat-qat çox olacaq. Çünki bizim neft yataqlarında fəaliyyət təcrübəmiz göstərir ki, qazma işləri davam etdikcə, ilkin qiymətləndirmələrlə müqayisədə ehtiyatların həcmi çoxdur. Azərbaycanın qaz sahəsi azı 100 il beynəlxalq bazarlara öz ehtiyatlarını tədarük edəcək, texnologiyalar inkişaf etdikcə, hasilat imkanları artacaq. Buna görə də 2,6 trilyon kubmetr potensialımızın təsdiqlənmiş minimal həcmidir. Qaz kəmərlərinin hamısının inşa edilməsini nəzərə alsaq, təbii ki, Avropa İttifaqı ilə tədarükün artırılmasını hədəfləmişik. Bunun üçün hasilata investisiya qoyulması – biz bunu edirik – və mövcud qaz kəmərlərinin genişləndirilməsi zəruridir. Çünki həm TANAP, həm də TAP kəmərləri kontrakt bağladığımız həcmələr üçün nəzərdə tutulub. Biz belə qısa perspektivdə Avropaya tədarükün 2 dəfə artırılmasına ehtiyac olacağını nəzərə almamışıq. Yəni xanım Ursula Fon der Lyayen ilə imzalanmış sənəddə məhz bu məqam nəzərdə tutulur.

Əlbəttə, bu Memorandumun icrası kifayət qədər uğurla davam edir. Əgər 2021-ci ildə Avropaya 8 milyard kubmetrdən bir qədər çox qaz tədarük etmişdiksə, bu il 12 milyard kubmetrə yaxın olacaq. Bütövlükdə bu il 24 milyard kubmetrə yaxın ixrac gözlənilir. Buna görə də biz qaz bazarında, o cümlədən Avropa bazarında ciddi aktora çevrilirik.

Artıq TANAP və TAP-ın buraxıcılıq qabiliyyətinin 2 dəfə artırılması barədə düşünürük. Bunun üçün tərəfdaşlarımızla məsləhətləşmələr aparılır. TANAP layihəsinə gəldikdə, burada işlər asandır, çünki biz bu layihənin əsas iştirakçısıyıq və əsas maliyyə yükü bizim üzərimizə düşəcək. TAP layihəsində bizim payımız 20 faizdir, buna görə orada konsensusa nail olmaq məsələləri üzərində daha çox işləməli olacağıq. Biz neft-qaz sahəsinə aid layihələrə həmişə strateji baxımdan yanaşmışıq, başa düşürdük ki, qaz və neft kəmərləri reallaşdırılmasa, biz öz resurslarımızla sanki qapalı məkanda qalacağıq.

Beynəlxalq enerji şirkətləri ilk növbədə, məsələnin iqtisadi tərəfinə – nə vaxt sərmayə qoymaq, nə vaxt genişlənmək lazım olmasına baxırlar. Yəni beynəlxalq enerji şirkətlərindən onların 5 il sonra lazım olacaq layihəyə milyardlarla sərmayə qoyacağını gözləmək düzgün deyil. Buna görə biz öz strateji təsəvvürlərimizi – indiyə qədər bu məsələdə heç vaxt yanılmamışıq – tərəfdaşlarımızın iqtisadi imkanları və iqtisadi siyasəti ilə uzlaşdırmağa çalışırıq və indi bu istiqamətdə işləyirik.

Yunanistan–Bolqarıstan interkonnektorunun istifadəyə verilməsindən sonra yeni perspektiv istiqamət-

lər açılıb. Azərbaycan qazı Bolqarıstan bazarına, bu ildən etibarən həm də Rumıniya bazarına daxil olur. Yəni mahiyyət etibarilə biz NABUCCO layihəsinin müəyyən versiyasına yaxınlaşırıq. Yadınızdadırsa, bu layihə barədə illər boyu çox fəal diskussiyalar gedirdi, lakin sonradan ona ehtiyac olmadı. Əslində indi interkonnektorlar şəbəkəsinin, məsələn, Yunanıstan–Bolqarıstan interkonnektorunun yaradılması işləri çox fəal gedir. Mən onu da bilirəm ki, Serbiyanı ümumi sistemlə birləşdirəcək interkonnektor üzərində iş gedir, o cümlədən Serbiya ilə qaz tədarükünə dair danışıqlar aparılır. Bu şəbəkənin yaradılması qaz ehtiyatlarımızı həmin bazara yönəltməyimizə imkan verəcək. İonik-Adriatik dənizi layihəsi reallaşdırılsa, bu layihə hazırda Azərbaycan qazını almayan daha 3 Balkan ölkəsini əhatə edəcək.

Biz Albaniyanın qazlaşdırılması barədə fəal danışıqlara başlamışıq. Albaniya yalnız tranzit ölkədir, bu ölkədə qaz şəbəkəsi yoxdur və bu iş kifayət qədər xərc tələb edir. Belə olan halda, biz yaxın dostlar və tərəfdaşlar kimi, öz xidmətlərimizi təklif etmişik və hazırda qazlaşdırılma yerlərinin seçilməsinin, ilk növbədə, hansı şəhərlərin qazlaşdırılmasının razılaşdırılması məsələsinə dair iş aparılır.

Beləliklə, Avropanın – Balkanların, Qərbi Avropanın energetika xəritəsinə geniş nəzər salsaq, bu xəritə birmənalı olaraq müxtəlif arteriyalarla birləşir və bu həm bizə, həm də onlara uzunmüddətli strategiyani planlaşdırmaq imkanı verir. Əlbəttə, Avropa ölkələrinin çoxunun belə adlandırılan «yaşıl keçid» proqramını da unutmaq olmaz. Bu halda, müəyyən

müddətdən sonra mədən yanacağından imtina edilməsi nəzərdə tutulur. Lakin mənim müşahidələrimə görə hazırda Avropa qaz bazarındakı meyillər – bu proqram qüvvədədir – enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı mövcud vəziyyət Avropa strukturlarını enerji təhlükəsizliyinə daha realist mövqedən yanaşmağa sövq edəcək. Buna görə də əminəm ki, uzunmüddətli perspektivdə qazdan və neftdən imtina edilməsi gözlənilmir.

Nigar Mahmudova (*Xəzər televiziyası*): **Enerji mövzunu davam etdirmək istəyirəm. Siz Azərbaycanın enerji potensialına tələbatın artması və bunların bizim üçün yeni imkanlar açmasını qeyd etdiniz. Hansı yeni imkanlar açılır? Yəqin ki, sadəcə, iqtisadi deyil, həm də Azərbaycanın siyasi cəhətdən də gücləndirilməsindən söhbət gedir. İstərdim bu barədə Sizin fikirlərinizi eşidək, cənab Prezident.**

İlham Əliyev: Yeni imkanlara gəldikdə, prinsip etibarilə mən əvvəlki sualda bu barədə cavab verdim. Daha nə etmək olar? Biz indi bir neçə ölkə ilə enerji sahəsində danışıqlara başlamışıq. O ölkələr ki, əvvəllər tərəfdaşlarımız deyildi. Rusiya–Ukrayna müharibəsinə qədər nəzərdə tutulmuş bütün layihələr, demək olar ki, plan üzrə gedirdi. Hər il Bakıda keçirilən «Cənub Qaz Dəhlizi»nin Məşvərət Şurasında artıq «Cənub Qaz Dəhlizi»nin sonuncu seqmenti olan TAP layihəsinin də uğurla başa çatması ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılırdı. Ancaq gələn ay keçiriləcək növbəti «Cənub Qaz Dəhlizi»nin Məşvərət Şurasında yeni mövzular müzakirə olunacaq və iştirak edən ölkələrin sayı da artacaq. Məsələn,

biz hesab edirdik ki, TANAP layihəsinin başa çatması faktiki olaraq, bu sahədə əsas işlərimizin də başa çatması deməkdir. Ondan sonra mövcud infrastrukturdan istifadə edərək, öz qaz resurslarımızı ixrac etməliyik. Amma baxın görün, Rumıniya tərəfinin xahişi əsasında artıq yanvar ayından biz Rumıniyaya qaz ötürməyə başlamışıq. Çünki il ərzində Rumıniyanın Energetika naziri 2 dəfə Azərbaycana gəldi, ilin sonunda isə mənim Rumıniyaya səfərim baş tutdu. Bu arada bizim müvafiq qurumlarımız danışıqlar aparırdı və interkonnektor artıq işə düşəndən sonra texniki imkan yarandı. Əlbəttə, texniki imkan olmadan qaz ixracatımızın coğrafiyasını genişləndirə bilmərik, texniki imkan isə Avropa məkanında bizim səlahiyyətimizin çərçivəsində deyil. Yəni Avropa ölkələri özləri bunu edir və nə qədər çox bağlantı olarsa, bizim o qədər də çox potensial müştərimiz olacaqdır. Mən vaxtından əvvəl nəyisə elan etmək istəmirəm, ancaq Rusiya–Ukrayna müharibəsi başlayandan sonra bizə 10-dan çox ölkədən müraciətlər daxil olub. Həm o ölkələrdən ki, indi qazımızı alırlar və istəyirlər əlavə qaz təchizatı təmin edilsin, həm də o ölkələrdən ki, indiyədək heç vaxt bizdən qaz almamışlar, amma indi onlar da bu proqrama qoşulmaq istəyirlər. Təbii ki, burada Azərbaycanın rolu artır və biz də bundan istifadə etməliyik. Biz heç vaxt qaz və neft sahəsindəki siyasətimizi ümumi siyasi kontekstin əsas amilinə çevirməmişik. Hesab edirik ki, siyasət ayrı, bu ayrı. Amma indi dünyada enerji siyasəti ümumi geosiyasi vəziyyətlə tamamilə vəhdət təşkil etdiyi üçün bu amili də inkar etmək olmaz. Bizim həm iqtisadi, həm siyasi önəmi-

miz artır və əgər Avropanı qidalandıran qaz kəmərlərinə baxsaq görürük ki, sayları o qədər də çox deyil. Yeni mövcud təchizatçılar sadəcə olaraq, qaz hasilatını artırır, çünki Avropada böyük tələbat vardır. Yeni təchizatçılar arasında isə Azərbaycan təkdir. Nəzərə alsaq ki, bizim çox böyük resurs bazamız var, artıq infrastrukturumuz var və Avropa İttifaqı ilə tək cə energetika sahəsində yox, bütün sahələrdə fəal əməkdaşlığımız var, diqqət Azərbaycanın üzərinə yönəldilir. Əlbəttə, biz öz məsuliyyətimizi də dərk edirik və çalışırıq ki, yeni tərəfdaşlar üçün də etibarlı tərəfdaş olaq.

İlqar Mikayıloğlu: Cənab Prezident, 2022-ci ildə Trans-Xəzər qaz kəməri ilə bağlı mütəmadi olaraq mülahizələr səslənirdi, fikirlər, bəyanatlar verildi. Amma reallıqda bu məlumatların əsasında nə durur və bizim mövqemiz bu istiqamətdə nədən ibarətdir?

İlham Əliyev: Trans-Xəzərlə bağlı uzun illər müzakirələr gedir, amma hələ ki, heç bir nəticə yoxdur. Trans-Xəzər kəmərinin ümumi ötürmə qabiliyyəti 30 milyard kubmetr qaza hesablanıb. Bu layihənin icrası üçün bir neçə əsas məsələ var, onlardan biri bu layihəni kimin maliyyələşdirəcəyidir. Bizim layihələrə gəldikdə, istər Bakı–Tbilisi–Ceyhan olsun, istər «Cənub Qaz Dəhlizi», burada hər şey aydındır. Azərbaycan liderliyi öz üzərinə götürdü, ölkələrdən və şirkətlərdən ibarət komanda şəklində bir qrup yaratdı, beynəlxalq maliyyə qurumlarını cəlb etdi. «Cənub Qaz Dəhlizi»nin maliyyələşdirilməsində görün hansı qurumlar iştirak edib – Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Asiya Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa İnfrastruktur

və İnvestisiya Bankı – dünyanın ən aparıcı maliyyə qurumları. Şirkətlər və Azərbaycan ölkə olaraq özü də vəsait qoyub bu layihənin həyata keçirilməsinə. Trans-Xəzər layihəsi ilə bağlı hələ ki, aydınlıq yoxdur. Kim bu layihəni irəliyə aparacaq, bunun maliyyə tutumu nədən ibarət olacaq? Bunu hesablamaq üçün texniki-iqtisadi əsaslandırma hazırlanmalıdır. Bunu hazırlamaq üçün gərək şirkətlər cəlb edilsin. Bu, bir gündə, bir il ərzində həll olunan məsələlər deyil. Əgər bu gün bu layihəyə start verilsə, bir neçə il ərzində araşdırmalar aparılmalıdır – geoloji araşdırmalar, ekoloji araşdırmalar, texniki imkanlar, maliyyə tutumu – bütün bunlar açıq suallardır. Mən hesab edirəm ki, bu suallara cavab vermədən Trans-Xəzər layihəsi haqqında danışmaq yersizdir. Biz ölkə olaraq həmişə bu layihəni dəstəkləmişik və mən bunu bir neçə dəfə açıq bəyan etmişəm ki, əgər bizə müraciət olarsa, öz imkanlarımızı təqdim etməyə, mövcud infrastrukturumuzu və digər lazımi məsələləri həll etməyə hazırıq. Amma biz bu layihənin təşəbbüs-karı ola bilmərik, çünki bu bizim qazımız deyil.

Hətta bütün sadaladığım məsələlər öz həllini tap-sa belə, ikinci mərhələdə digər məsələ ortalığa çıxacaq. Tutaq ki, Trans-Xəzər qaz kəməri inşa edildi, Azərbaycan sahilinə qədər gətirildi, sonra nə olacaq? Hansı yollarla Avropa istiqamətinə göndəriləcək? TANAP-la? TANAP-ın bu gün cəmi 16 milyard kubmetr buraxılış imkanı var. Onun da, demək olar ki, hamısını indi Azərbaycan qazı ilə biz təmin edirik. TANAP-ın imkanlarının 2 dəfəyədək genişləndirilməsi yenə də Azərbaycan qazına bağlıdır.

Çünkü biz növbəti 5-6 il ərzində, əgər hər şey plan üzrə gedərsə, minimum 10 milyard kubmetr əlavə qaz hasil edə bilərik. Bunun yeganə yolu TANAP və ondan sonra dediyim kimi, interkonnektorlar vasitəsilədir. Yəni Azərbaycan ərazisindən sonra nə olacaq? Azərbaycan ərazisində yeni kəmərmə tikiləcək? Ola bilər. Kim bunu tikəcək? Ona görə bunlar hamısı açıq suallardır. Trans-Xəzər qaz kəməri mövzusu uzun illərdir ki, siyasiləşdirilir. Mən bunun əleyhinəyəm. Çünki həmişə real layihələr üzərində işin aparılmasının tərəfdarı olmuşam. Bütün bu suallara cavab verildəndən sonra bu layihə həyata keçirilə bilər. Prinsip etibarilə hesab edirəm ki, bu layihə iqtisadi cəhətdən səmərəli ola bilər, amma texniki-iqtisadi əsaslandırma gərəkdir, bu təsdiqlənməlidir. Qazın sahibi istehlakçılarla kontraktlar imzalamalıdır, hansı qiymətə satılacaq. Çünki məsafə nə qədər uzun olsa, bir o qədər də xərclər artır. Amma yenə də biz həmişə bu layihəyə siyasi dəstək vermişik. Əgər bu layihə ilə bağlı bizə müraciət olunarsa, əlimizdən gələni edəcəyik ki, kömək göstərək.

S ə n a n R z a y e v: Cənab Prezident, icazə versəniz, mən qazın qiyməti və enerji sektoru barədə sualı bir qədər davam etdirmək istərdim. Siz əvvəlki suallara cavab verərkən qaz ehtiyatlarımızın həcmi məsələsinə, xüsusi halda Balkanlarda və Avropada planlarımıza ətraflı toxundunuz. Bu, məsələnin bir tərəfidir. Digər tərəfdən, son vaxtlar xarici mətbuatda qəribə mülahizələr yayılır ki, guya Azərbaycan Rusiya qazını sonradan Avropaya, dünya bazarlarına ixrac etmək məqsədilə alır və sair.

Bilmək istərdim bu informasiya barədə nə fikirdəsiniz və Sizcə belə düşüncələr nəyi rəhbər tuturlar?

İ l h a m Ə l i y e v: Fikrimcə bu, informasiya manipulyasiyasıdır və belə düşünməyim üçün hər cür əsas vardır. İlk dəfə bunu Almaniyanın sabiq kansleri və Rusiya enerji şirkətlərindən birinin keçmiş rəhbərlərindən olan cənab Şröder bəyan etmişdi. Sonra bu versiya mətbuatda yayıldı və təbii ki, əleyhdarlarımız onu sevinclə qarşıladılar, bizi guya hansısa haqsız oyun aparmaqda ittiham etməyə çalışdılar. Bu hər cür məntiqə tamamilə ziddir. Hətta elementar olaraq, bizim ixracın həcminə nəzər salsaq, aydın görürük ki, bu barədə söhbət ola bilməz. Bəli, biz Rusiyadan qaz alırdıq, bu çoxdan olub, o vaxt mən hələ sənaye şirkətində işləyirdim. Bu, sərfəli idi. O vaxt bizim öz qazımız kifayət etmirdi və elektrik enerjisi istehsalında mazutdan istifadə etməmək üçün, yəni daha çox fayda əldə etmək üçün qaz alırdıq. Mazutla işləyən elektrik stansiyalarımız ətraf mühiti çirkləndirir. Bu gün bizim bütün elektrik stansiyalarımız ya qaz, ya su, ya da qismən bərpa olunan başqa mənbələrlə işləyir. Səhv etmirəmsə, 2006-cı və ya 2007-ci ildə qiymətlərin kəskin şəkildə – praktiki olaraq, 2 dəfə artması səbəbindən Rusiyadan qazın alınması dayanırılıb. O vaxt bizə dedilər ki, qiymət 2 dəfə yüksək olacaq. Özü də bu qiymət Qərbi Avropa ölkələrindəki qiymətlə müqayisədə yüksək idi və satış həcmi 4 dəfə azaldılacaq. Biz 4 milyard kubmetr qaz alırdıq, amma «Qazprom»un adından bəyan etdilər ki, bizə yalnız 1 milyard kubmetr qaz tədarük edə bilərlər. Bu söhbət ilin sonunda, noyabr ayında, ölkənin enerji balansını ar-

tıq təsdiq ediləndən sonra olmuşdu. Bu vəziyyətdə qərar qəbul etmək üçün cəmi bir ay vaxtımız qalırdı. Gözlənilən 4 milyard kubmetr əvəzinə cəmi 1 milyard kubmetr ala bilərdik. Biz vəziyyətdən çıxdıq, necə deyərlər, hər zərərdə bir xeyir olur. Bu vəziyyət bizi ölkəmizdə hasilata diqqəti artırmağa məcbur etdi və Rusiyadan qaz almağa son qoyduq. O vaxtdan təqribən 15 il keçib.

İndi söhbət Rusiyadan 1 milyard kubmetr qaz almaq barədə gedir. Ötən ilin sonunda kontrakt bağlanılıb və keçən müddətdə həmin həcmə heç yarısını da almamışıq. Biz bunu nə üçün edirik? Bizdə istehlak artır, əhali artır. Kifayət qədər ehtiyat olmayan vaxtlarda tam gücü ilə işləməyən müəssisələr – Metanol zavodu, Karbamid zavodu, neft-kimya müəssisələri indi tam gücü ilə işləyir. Təkcə keçən il Azərbaycanda istehsalın və ixracın həcminə nəzər salsaq görürük ki, 22 milyard kubmetr qaz ixrac etmişik və fikrimcə, cəmi 200 və ya 300 milyon kubmetr, yəni bir faiz idxal etmişik. 2023-cü ildə 24 milyard kubmetr qaz ixrac edəcəyik və həmin 1 milyarddan qalan hissəni idxal edəcəyik. Bizim Rusiyadan qaz alıb sonradan satacağımız barədə ya diletantlar, ya da provokatorlar danışa bilərlər. Düşünürəm ki, bu halda biz hər ikisi ilə üzləşirik. Azərbaycana daim qara yaxmaq, bizim rolumuzu, əhəmiyyətimizi azaltmaq cəhdləri yeni məsələ deyil. Yadımdadır, bir vaxtlar deyirdilər ki, Azərbaycanın nefti yoxdur, Bakı–Tbilisi–Ceyhan kəməri çəkilməyəcək, sonra deyirdilər ki, Azərbaycanın qazı yoxdur,

indi də deyirlər, qoy desinlər. Biz öz işimizi görmüşük və uğurla görürük.

Tofiq Abbasov: Cənab Prezident, ötən ilin strateji mahiyyətə malik hadisələrindən biri də o idi ki, dekabrın 17-də Sizin iştirakınızla Buxarestdə dörd-tərəfli Saziş imzalandı. Söhbət Strateji Tərəfdaşlıq Sazişindən gedir ki, orada Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstanın bizim ərazimizdə «yaşıl enerji»nin istehsalını, artmasını və eləcə də ötürülməsini nəzərdə tutur. Bu hadisənin arxasında deyərdim ki, böyük bir multiplikativ effekt özünü əks etdirir. İlk növbədə, biz öz enerji siyasətimizin şaxələndirilməsinin yeni indeksini, demək olar ki, gündəmə gətirdik. Sonra yeni əməkdaşlıq formatını yaratdıq. Məndə olan məlumata görə, o Saziş Bakıda da olub və bizim tərəfdaşlar, yəni Gürcüstan da, Macarıstan da, Rumıniya da çox böyük razılıqla o sənədi qəbul edibdir. İstərdim ki, bu məsələnin icra perspektivinə münasibət bildirəsiniz, digər tərəfdən, əgər hər şeyi öz adı ilə çağırmalı olsaq, bayaq Siz ermənipərəstlik amilinin siyasətdə yerindən danışdıq. Sırr deyil ki, Fransa çox cidd-cəhdlə çalışdı Rumıniyanı da anti-Azərbaycan cəbhəsinə cəlb etsin. Guya Qərb mətbuatı bu haqda yazmışdı ki, Ermənistana Qara dəniz vasitəsilə və Rumıniyanın ərazisindən istifadə etmək şərti ilə silah-sursat göndərsinlər. Demək olarmı ki, ikinci məqamda bizim diplomatiyanın bu uğuru o dağıdıcı planın qarşısını aldı və darmadağın etdi?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu layihəyə gəldikdə, onun mahiyyəti hələ ki, tam geniş təhlil edilməyib. Çünki bu, bir yenilik oldu və bir çoxları üçün gözlənilməz

oldu. Biz bu layihə üzərində işləməyə başlayanda açıq-aydın gördük ki, onun reallaşması üçün hansı addımlar atılmalıdır və biz bu layihəyə qoşulandan sonra faktiki olaraq, layihə gerçəkləşməyə başladı. Çünki bir fikir, bir ümumi konsepsiya olaraq bu layihə uzun illər idi ki, mövcud idi. Hətta texniki-iqtisadi əsaslandırma da aparılıb və ilkin variantda o layihənin ötürmə qabiliyyəti 1000 meqavat elektrik enerjisinə hesablanmışdır. Biz layihəyə qoşulandan və bütün təhlil işlərini aparandan sonra təklif etdik ki, əgər biz buna qoşuluruqsa, onu daha genişmiqyaslı şəkildə həyata keçirək. Təklif etdik ki, 1000 meqavat yox, 4000 meqavat səviyyəsində olsun. Çünki onsuz da xərclər böyük olacaq, onsuz da kabel çəkiləcək. Amma daha çox imkanı olan kabeli çəkməklə biz daha böyük nailiyyətlərə çata bilərik. Bu layihənin həyata keçirilməsi Azərbaycana olan investisiya marağından doğur. Çünki bizim hazırda bu qədər elektrik enerjisini ixrac etmək imkanımız yoxdur. Biz ixrac edirik, orta hesabla ixrac imkanlarımız təqribən 1000 meqavat ətrafındadır. Ancaq hazırda Azərbaycanda reallaşan investisiya layihələri – iki layihə artıq reallaşır, biri Günəş, biri külək elektrik stansiyası, üçüncü layihənin reallaşması yaxın aylarda nəzərdə tutulur – bizə əlavə 700 meqavatdan çox təmiz «yaşıl enerji» verəcək.

Bununla paralel olaraq, dünyanın iki aparıcı şirkəti ilə imzalanmış Niyyət protokolları əsasında Azərbaycanda 22000 meqavata qədər Günəş və külək elektrik stansiyalarının tikintisi nəzərdə tutulur. Amma bu 22000 meqavat tam icra ediləcək, yaxud

onun yarısı icra ediləcək, 30 faizi icra ediləcək, bu, sonranın məsələsidir. Hesab edirəm ki, bunun minimum yarısı tamamilə reallaşa bilər, daha çox da reallaşa bilər. Əsas məsələ bundan sonrakı taleyidir – necə ötürüləcək? Çünki biz mövcud elektrik ötürücü xətlərimizi genişləndirməliyik. Biz qayıdırıq yenə Zəngəzur dəhlizinə. Bizim fikrimizcə, o dəhlizdən elektrik enerjisi də ötürülməlidir. Bu məqsədlə Cəbrayıl rayonunda böyük qəbuledici və çevirici stansiya tikirik. Əgər bu layihə reallaşarsa, onda Naxçıvanla Türkiyə arasındakı sərhəddə də bir stansiya tikilməlidir. Eyni zamanda, Türkiyə ərazisində ötürücülük imkanları genişləndirilməlidir. Çünki orada da bu qədər enerjini götürmək imkanı yoxdur. Bu çox global layihədir və bu, tam reallaşa bilər. Çünki Azərbaycana bu gün milyardlarla dollar investisiya qoyan şirkətlər, əlbəttə ki, hər şeyi ölçüb-biçiblər. Onlar tam əmindirlər ki, bu enerji Azərbaycanda istehlak olunacaq – indi Azərbaycandakı iqtisadi vəziyyət belədir ki, bu onları qane edir – eyni zamanda, ixrac üçün də imkanlar yaranacaq.

Digər məsələ – bu da çox önəmlidir, bu, ümumi kontekstdən bir qədər kənar qalıb – ondan ibarətdir ki, əgər biz bu layihələri öz tərəfdaşlarımızla icra etsək – deyə bilərəm ki, Azərbaycan 1 manat da sərmayə qoymur, hamısı xarici sərmayələrin əsasında reallaşan layihələrdir – onda bu gün elektrik enerjisinin istehsalına sərf etdiyimiz təbii qaz da istifadə edilməyəcək və ixraca yönəldiləcək. Beləliklə, bizim təbii qaz ixracımız daha çox olacaq, çünki yeni yataqlardan – «Abşeron»dan, «Ümid-Babək»dən, AÇG-dən,

«Şahdəniz»dən çıxan, eyni zamanda, qənaət edilən qazı da biz ixrac edəcəyik. Burada necə deyərlər, ikinci uduş imkanı yaranır – həm bizim üçün, həm Avropa üçün. Bu layihənin reallaşmasının əmsalı, əgər belə demək mümkündürsə, çox yüksəkdir. Nə üçün mən bunu deyirəm? Çünki ilk növbədə, bu sazişin imzalanmasında Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayen iştirak edib. Onun iştirakı deməyə əsas verir ki, bu, Avropa üçün prioritet layihədir və bu layihənin həyata keçirilməsi ilə bağlı maliyyə sıxıntısı olmayacaqdır. Hələ ki, biz bu barədə bir qərara gəlməmişik – hansı ölkələr hansı həcmdə hansı investisiyalar qoyacaq, maliyyə qurumları tərəfindən ayrılan vəsait hansı ölkəyə veriləcək, borcu sonra kim qaytaracaq – bu barədə hələ ki, danışıqlar aparılmayıb. Ancaq hər şey texniki-iqtisadi əsaslandırılmadan asılı olacaq. Beləliklə, Azərbaycan Avropa üçün daha da böyük önəm daşıyan ölkəyə çevriləcək.

Bir də onu deyim ki, biz artıq Avropa İttifaqı ilə enerji dialoqunun başlanmasına start verdik. Bu enerji dialoqu çərçivəsində təkcə təbii qaz yox, həm də «yaşıl enerji» və «yaşıl hidrogen» də nəzərdə tutulub. Ona görə bu çox böyük perspektivi olan sahədir və Azərbaycan iqtisadiyyatına çox böyük fayda gətirə biləcək bir layihədir.

T o f i q A b b a s o v: Cənab Prezident, istərdim bir məqama da münasibətinizi bildirəsiniz. Biz Qara dəniz vasitəsilə Qərbdə doğru, necə deyərlər, istilik, işıq, nur ixrac edəcəyik. Ancaq bəzi qüvvələr bu tərəfə – bizim bədnam qonşularımıza silah-sursat ötürmək istəyir. Yə-

ni biz avtomatik olaraq, demək olar ki, o planın üstündən xətt çəkmiş olduq. Bu elədirmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Hər halda, biz buna çalışacağıq, biz hər şey edirik. Onu da bildirməliyəm ki, Ermənistana istənilən silah verilsə, bu onlara kömək etməyəcək və mən Ermənistan tərəfinə bir neçə dəfə bunu demişəm. Demişəm ki, buna əbəs yerə vəsait xərcləməyin. Birincisi, bu sizə kömək etməyəcək, ikincisi ölkənizdə olan revanşist qüvvələrdə hansısa bir illüziya yarada bilər. İllüziya yarada bilər ki, siz revanş edə bilərsiniz. Edə bilməyəcəksiniz! Əgər görsək ki, bizim üçün hər hansı bir ciddi təhlükə var, bu təhlükəni dərhal dəf edəcəyik. Baxmayaraq ki, bu təhlükə harada yaranıb – bizim ərazimizdə, yaxud da ki, hüduqlarımız kənarında. Bu bizim legitim hüququmuzdur. Amma belə cəhdlər var və biz görürük, bilirik hansı ölkələr Ermənistana silah verməyə hazırlaşır. Əfsuslar olsun ki, onların arasında indi Hindistan da rol alıb. Biz bunu qeyri-dost addım kimi qiymətləndiririk. Çünki bu silahların – hücum silahlarının bir hədəfi var, o da Azərbaycandır. Ona görə biz lazımi tədbirləri görürük və imkan verə bilmərik ki, Ermənistan bizim üçün təhlükə yaratsın, heç vaxt imkan verə bilmərik.

Nərmin Salmanova: Cənab Prezident, 2022-ci ildə Azərbaycan–Ermənistan şərti sərhədində, eləcə də Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində silahlı insidentlərin şahidi olduq, «Fərrux», «Qisas» əməliyyatlarını, eləcə də sentyabrın ortalarında döyüşləri gördük. Ümumiyyətlə, bu insidentlərin səbəbi olan amillərin 2023-cü

İldə aradan qaldırılmasını gözləyə bilərikmi? Sizin bu istiqamətdə proqnozlarımız nədən ibarətdir?

İ l h a m Ə l i y e v: Mən ümid edirəm ki, artıq Ermənistan bu təxribatların heç bir nəticəsi olmayacağına açıq-aydın dərk edir. İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatandan sonra bizim Ermənistan tərəfinə göndərdiyimiz siqnallar da ondan ibarət idi ki, bu vəziyyətlə barışmalısınız və kapitulyasiya aktına imza atmaqla faktiki olaraq, bizim aramızdakı bu qarşıdurma başa çatmalıdır. Əfsuslar olsun ki, biz bunu görmədik, əksinə, Ermənistan həm Qarabağda, həm sərhəd istiqamətində öz planlarından əl çəkmədi və biz məcbur olub tədbirləri gördük, onlara xəbərdarlıq etmişdik, avropalı tərəfdaşlarımıza da bildirmişdik ki, əgər təhlükə görsək, dərhal hərəkətə keçəcəyik. Hesab edirəm ki, beynəlxalq aparıcı qüvvələrin reaksiyası bu hadisələrə adekvat olmuşdur, bizi heç kim qınamamışdır, heç kim bizi günahlandırmamışdır. Çünki hər kəs görürdü ki, bu toqquşmaların səbəbkarı biz deyilik.

«Fərrux» əməliyyatının əsas səbəbi təkcə o strateji yüksəklikləri nəzarətə götürmək deyildi, eyni zamanda, o yüksəkliklərdən bizim böyük ərazimiz atəş altında idi və orada bu gün də hələ mövcud olan qanunsuz erməni silahlı birləşmələri vaxtaşırı bizim tərəfə atəş açırdı. Hətta Xaçınçay su anbarının təmiri də mümkünsüz idi. «Fərrux» əməliyyatının keçirilməsi bu təhlükəni aradan götürdü və bu, bir çoxları üçün gözlənilməz oldu, o cümlədən Ermənistan üçün və Qarabağda yuva salmış separatçılar üçün. Onlar hesab edirdilər ki, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri heç vaxt o ərazilərdə

hər hansı bir əməliyyat aparmayacaq. Biz bu mifologiyanı da darmadağın etdik. Bu bizim ərazimizdir və orada ciddi əməliyyat aparmamağımızın səbəbi ondan ibarət deyil ki, kimdənsə qorxuruq. Biz hesab edirik ki, indi istədiyimizə siyasi yollarla nail olmalıyıq. Əfsuslar olsun ki, o, dərs olmadı və Sarıbaba, Qırxqız və digər istiqamətlərdə çox genişmiqyaslı minalama prosesi gedirdi. O minaların hamısı aşkarlandı. 2021-ci ilin Ermənistan istehsalı olan minalar ora necə gəlib çıxıb? Bax, bu suala bu günə qədər Rusiya sülhməramlı qüvvələri cavab verə bilmirlər. Nə cavab verəcəklər? Biz hətta onları da oraya dəvət etdik. Türkiyə–Rusiya Monitoring Mərkəzinin nümayəndələrini dəvət etdik və göstərdik ki, gəlin baxın, ərazimizə necə keçib, kim daşıyıb, kim buna cavabdehlik daşıyır? «Sarıbaba», «Buzlux», «Qırxqız» əməliyyatları, o cümlədən «Qisas» əməliyyatı ona görə idi ki, ermənilər bizim hərbcimizi qətlə yetirmişdilər, şəhidimiz olmuşdu və biz bir daha gücümüzü göstərməli olduq. Hesab edirdik ki, nəhayət, bu, dərs olacaq, yenə də dərs olmadı və sentyabr toqquşmaları qaçılmaz oldu.

Ümid edirəm ki, bundan sonra belə hallar olmayacaq. Çünki son bir il ərzində – mart ayından bəri biz 3 dəfə göstərdik ki, heç kim bizim qabağımızda dura bilməz, biz istədiyimizə nail oluruq və hər hansı bir erməni havadarı onların yardımına yetişə bilməz. Bu, birincisi. İkincisi, həm Azərbaycan–Ermənistan sərhədi istiqamətində, həm də Qarabağ istiqamətində nəzarətdə olan yüksəkliklər bizə çox böyük strateji üstünlük təmin edir. Çünki artıq vizual

müşahidə bizə imkan verir ki, istənilən təhlükəni bəri başdan görək və onun qarşısını alağ. Hesab edirəm ki, artıq 3 dəfə belə hərbi və siyasi uğursuzluğa düçar olmuş Ermənistan anlayacaq ki, sülh müqaviləsi qaçılmazdır. Onlar bunu nə qədər tez anlasalar və nə qədər tez özlərində güc tapıb, iradə tapıb buna razılıq versələr, o qədər də bölgə üçün yaxşı olacaq.

Yenə də demək istəyirəm: bizim üçüncü müharibəni başlamaq fikrimiz yoxdur. Bizi bu işdə günahlandırılanlar ya erməni təbliğatının qurbanlarıdır, ya da ki, bizə qarşı yenə də uydurma və böhtan kampaniyası aparmaq istəyənlər. Onu da deməliyəm ki, bəzi Qərb mətbuatında bizə qarşı yeni dalğa, çirkin böhtan kampaniyası geniş vüsət alır. Onun ilk təzahürlərini görürük, ehtimal edilir ki, növbəti çirkin addımlar da atılacaq. Amma bu bizi dayandırmayacaq. Hesab edirəm və ümid etmək istəyirəm ki, 2023-cü il İkinci Qarabağ müharibəsinin real sonu olacaq və bu il belə hadisələr baş verməyəcək. Yenə də deyirəm, əgər görsək ki, bizə qarşı hər hansı bir təhlükə var və Ermənistan öz havadarları ilə bizə qarşı hansısa təxribat planlaşdırır, dərhal əlimizdə olan bütün imkanlarla bu təhlükəni aradan götürəcəyik. Bəri başdan onları və arxalarında dayananları xəbərdar edirik.

İlqar Mikayıloğlu: Cənab Prezident, 2020-ci il Vətən müharibəsi qalibiyyətlə başa çatandan sonra orduda, xüsusilə komandoları vurğulamaq şərtilə müxtəlif təyinatlı hərbi hissələrin yaradılması, sursat arsenalımızın qısa bir zamanda doldurulması istiqamətində, silah və texnika cəhətdən orduda

müəyyən işlər görüldü. Üstəlik, texnologiyanın Silahlı Qüvvələrə sintezi artıq bizim ordunun gücünü tamamilə dəyişib. Düzdür, «Global Firepower» portalında biz 57-ci pillədəyik. Bu rəqəmə bir az birtəhər baxıram.

İ l h a m Ə l i y e v: Mən də.

İ l q a r M i k a y ı l o ğ l u: Çünki bizdən qabaqdakı ölkələrə baxanda görürük ki, ötən əsrin 60-cı illərinin texnikası olan ölkələrdir. Onlar bizdən necə irəli keçib? Təcrübələri də yox. Eybi yox, bu onların rəqəmləridir. Məndə belə bir təəssürat yarandı ki, bu iki ildə biz döyüş təcrübəsini və texnologiyaları nəzərə almaqla, tamamilə yeni bir ordu düzəldirik.

İ l h a m Ə l i y e v: Tamamilə haqlısınız. Ordumuz müharibə zamanı öz gücünü, iradəsini göstərdi, xalqımız bütövlükdə əyilməz ruhunu nümayiş etdirdi. Hərbiçilərimiz böyük fədakarlıq göstərdilər, sözün əsl mənasında, ölümə gedirdilər və 3000-ə yaxın övladımız şəhid oldu. Ordumuz kifayət qədər güclü idi. Ordumuzun gücləndirilməsi heç kimə sirr deyildi. Yadımdadır, ordu xərclərinə böyük vəsaitin ayrılmasına başlayanda məni beynəlxalq qurumlarda ittiham edirdilər ki, Azərbaycan bu məsələni sülh yolu ilə həll etməlidir, bu məsələnin hərbi həlli yoxdur. Nə üçün bu qədər vəsait ayrılır? Hətta ölkə daxilində bəziləri tənqidlə yanaşırdılar ki, nə üçün orduya bu qədər vəsait ayrılır. Bizim keçirdiyimiz paradlara pis gözlə baxanlar da var idi. Biz öz imkanlarımızı göstərdik ki, işgalla barışmayacağıq. İstəyirdik ki, müharibəyə ehtiyac qalmasın. Mənim Prezident kimi, bütün söylərimin bir istiqaməti oraya yönəlmişdi. Həm

keçmiş Minsk qrupunun həmsədr ölkələrini, həm də Avropadakı tərəfdaşlarımızı inandıрмаğa çalışırdım ki, biz bu vəziyyətlə barışmayacağıq. Ermənistanın əvvəlki və indiki rəhbərliyinə də demişdim ki, əgər hesab edirsinizsə bu belə davam edəcək, yanılırsınız, bu belə davam etməyəcək. Hesab edirdilər ki, bu, təbliğat naminə deyilən sözlərdir. Biz məcbur olub öz gücümüzü göstərdik, çünki verdiyimiz siqnallar ünvanına çatmamışdı. Mən tələb edirdim ki, Ermənistana qarşı sanksiyalar tətbiq olunsun. Hesab edirdim ki, əgər sanksiyalar tətbiq edilərsə, o zaman məcbur olub öz xoşları ilə torpağımızdan çıxacaqlar. Ancaq bu olmadı və biz müharibədə ordumuzun gücünü göstərdik. Biz həm də gördük ki, ordunun daha da inkişafına ehtiyac vardır. Bunu indi hər kəs bilir. 44 gün ərzində bir gün belə, biz geri addım atmadıq, bir nəfər də qaçan olmadı, bir nəfər də fərari olmadı. Bu, dünya hərbi tarixində misilsiz göstəricidir. Ermənistan ordusundan 10 min nəfərin qaçmasını mən kənara qoyuram. Ümumiyyətlə, özü də hücum keçən, aşağıdan yuxarıya qalxan, ölümə gedən, 6-7 müdafiə xətti olan bir əraziyə sinəsini qabağa verərək gedən əsgər və zabıt əsl qəhrəmandır və bizim ordumuzun gücü məhz bundadır.

Biz müharibədən sonra dərhal, necə deyərlər, bir gün belə, istirahət etmədən iş başladıq və müharibənin bütün mərhələlərini təhlil etməyə başladıq. Mən göstəriş verdim ki, bəli, bu, tarixi Qələbədir, artıq biz tarixi missiyamızı yerinə yetirmişik. İndi sevinmək əvəzinə, işləmək, nöqsanları aşkar etmək lazımdır. Əlbəttə, nöqsanlar da var idi və var. Onları

aradan qaldırmaq və müharibə təcrübəmizi yeni ordu konsepsiyası əsasında tətbiq etmək üçün fəal işləyirik. İki il ərzində bir çox işlər görülmüb. Ancaq hələ bütün işlər görülməyib. Bu haqda yəqin ki, tam aşkarlıqla danışmaq yersizdir. Amma deyə bilərəm ki, bizim həm komando qüvvələrimiz artıq tam formalaşmış, çox böyük qüvvəyə çevrilib, həm də bu proses davam etdirilir. Yeni komando qüvvələri yaradılacaq. Onların sayı daha da artacaq. Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrimizin – hansı ki, müharibənin əsas yükünü öz üzərinə götürmüşdü, onların da sayını ən azı iki dəfə artırmışdıq və artıracağıq. O cümlədən bütün təchizat ən yüksək səviyyədə təmin edilir. Onu da bildirim ki, Sərhəd Xidmətinin xüsusi təyinatlılarının sayını artırmışdıq, Daxili Qoşunların xüsusi təyinatlıları, Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin, Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin xüsusi təyinatlıları, dəstələri, qrupları yaradılmışdır. Dəniz piyadalarının sayını bir neçə dəfə artırmışdıq. Naxçıvan Əlahiddə Ordunun xüsusi təyinatlılarının sayını artırmışdıq. Onun sayını mən indi deyə bilmərəm, hesab edirəm ki, bu, düzgün olmaz. Amma onların sayı hələ artır. Hələ qarşıya qoyduğumuz hədəfə çatmamışıq. Amma elə bir qüvvə yaratmışdıq və yaradacağıq ki, bununla hesablaşmaq özünəqəsd kimi sayılmalı olacaq.

Biz Ermənistanla məsələni həll etmişik. Əminəm ki, üçüncü müharibə olmayacaq. Amma təhdidlər aradan qalxmayıb, müharibədən sonra yeni təhdidlərlə üzləmişik. Bu təhdidlərə sinə gərmək asan məsələ deyil – həm iradə olmalıdır, həm də özündə əminlik. Biz heç vaxt avantüraya getməmişik və getməyəcəyik.

Əgər bu təxribatlara qarşı biz, necə deyərlər, çox sarı-sıdıcı şapalaq vurmuşuqsa, deməli, bu, təbliğat deyil, özümüzdə güc hiss edirik. Hər kəs bunu bilməlidir ki, bizimlə heç kim zarafat etməsin. Biz bunu müharibədən dərhal sonra başlamışıq. Bilirdik ki, dünyanın gələcəyini bu, müəyyən edəcək. Amma Rusiya–Ukrayna müharibəsindən sonra indi hər kəs bunu edir, hər kəs. Avropanın ən böyük ölkələri, hansılar ki, ordu quruculuğuna, ümumiyyətlə, fikir vermirdilər, indi ordularını yaradırlar, vahid Avropa ordusu haqqında danışımağa başlayıblar. İndi hərbi təyinatlı məhsulları buraxmağa başlayıblar, yaxud da ki, genişləndirirlər. Biz buna nə vaxtdan başlamışıq? Artıq 15 ildir. Onu da bildirməliyəm ki, biz əsas Türkiyə və İsrail şirkətləri ilə, digər ölkələrin şirkətləri ilə yeni kontraktlar bağlamışıq, eyni zamanda, yerli istehsalı genişləndirmək üçün bir neçə aparıcı şirkətlə indi danışıqların son mərhələsindəyik.

Azərbaycanda yerli hərbi sənayenin yeni dövrü başlayır. Bu, ixrac yönümlü sənaye olacaq. Birincisi, biz ilk növbədə, öz tələbatımızı maksimum təmin etməliyik. Əminəm ki, nəzərdə tutulan müəssisələrin bir neçəsi bu il istehsala başlayacaq. Digər tərəfdən, biz hazırda 30-dan çox ölkəyə hərbi təyinatlı məhsul satırıq. Dünya silah bazarında boşluq yaranıb. Çünki Rusiya faktiki olaraq, dünya silah bazarından çıxıb. İndi Rusiyanın hərbi sənayesi öz daxili tələbatı üçün işləyir. Amerika faktiki olaraq, istehsal etdiyi hərbi təyinatlı məhsulları Ukraynaya yönəldib, Avropa ölkələri də həmçinin. Digər tanınmış oyunçular bu bazarı faktiki olaraq, buraxıblar,

yeni bazar boş qalıb. Amma buna böyük ehtiyac vardır. Ona görə bu bazarı biz doldurmaliyiq. Hesab edirəm ki, biz yüz milyonlarla dollar səviyyəsində hərbi təyinatlı məhsulların ixracatçısı ola bilərik. Hər halda, biz bunu hədəfləmişik və buna doğru gedəcəyik.

Əlbəttə, bu, ölkəmizin geosiyasi imkanlarını daha da genişləndirəcək. Baxın, həm təbii resurslar, həm güclü ordu, həm güclü iqtisadiyyat, vahid xalq, vətəndaş həmrəyliyi, həm də hərbi sənaye kompleksi. Kim bizim qabağımızda dura bilər?

N i g a r M a h m u d o v a: Cənab Prezident, Vətən müharibəsindən sonra Sizin «tvit»ləriniz üçün darıxmışdıq. Yola saldıığımız 2022-ci ildə Laçın şəhərinin mərkəzinin, Zabux və Sus kəndlərinin nəzarətə götürülməsinə dair «tvit»lə bizi yenidən sevindirdiniz. Bu da yeni Laçın yolunun çox qısa bir müddətdə salınması sayəsində mümkün oldu. Həm bu məsələlərin əhəmiyyətini Sizdən eşitmək istərdik, həm də bu il – 2023-cü ildə Azərbaycan xalqı belə yeniliklərimi deyim, belə xəbərlərimi deyim, gözləsinmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, bilirəm ki, müharibə zamanı mənim məlumatlarım səbirsizliklə xalq tərəfindən gözlənilirdi, izlənilirdi və müharibə dövründə istifadə etdiyim leksikon da bəzilərinə çox yaxın və doğma idi. Necə deyərlər, hər dövrün öz hökmü var, öz funksiyası var, spesifikasiyası var. Əgər mən iki il bundan əvvəl istifadə etdiyim sözlərdən indi də işlətsəm, yəqin ki, düzgün olmaz. Halbuki o sözlərin bəziləri indi dillər əzbəri olub, nəinki Azərbaycanda, hətta qonşu Türkiyədə. Mən özüm də hərdənbir

o sözləri təkrar etmək istəyirəm, amma özümü güclə saxlayıram. Əfsuslar olsun ki, o sözləri deməyə hələ də ehtiyac var. Ünvanlar bəlkə dəyişə bilər, amma sözlərin mahiyyəti və transkripsiyası dəyişməz olaraq qalmaqdadır. Laçın şəhərinin azad olunması bir çox səbəblərə görə tarixi hadisədir. Birincisi, bizim tarixi diyarımızdır və keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin hüdüdlərindən kənarda olan ilk işğal edilmiş rayon idi. Faktiki olaraq, Laçın rayonunun işğalından sonra Ermənistanla o vaxtkı Dağlıq Qarabağ arasında coğrafi bağlantı yarandı və bizim gələcək məğlubiyyətimizin təməli o vaxt qoyuldu. Digər tərəfdən, biz bilirdik ki, Laçından Xankəndiyə gedən yol Laçın şəhərinin mərkəzindən keçir. Noyabrın 9-da Rusiya Prezidenti ilə aparılan son söhbətlər əsnasında mən xüsusilə Laçın şəhərinin taleyini müəyyən edən bəndin o Bəyanata salınmasına ısrar edirdim. Ermənistan tərəfi bunun əleyhinə idi. Amma Ermənistan o vaxt elə durumda deyildi ki, nəyisə diktə etsin. Ona görə mənim təkidimlə o bənd əlavə edildi ki, 3 il ərzində yeni yolun razılaşdırılması prosesi gedəcək və ondan sonra nə olacaq, orada göstərilirdi. Biz isə bu marşrutu Rusiya tərəfi ilə, Rusiyanın Müdafiə Nazirliyi ilə razılaşdırdıq və il yarım ərzində reallaşdırdıq. Biz müharibə başa çatandan sonra dərhal Rusiya Müdafiə Nazirliyi ilə danışıqlara başladığımız, mən xüsusi heyət göndərdim və bir neçə variant müzakirə olundu. Bəzi variantlar əlverişsiz idi və ən məqbul variant seçilmişdi. Biz dərhal işə başladığımız. İşlər başa çatanda mən bəyan etdim ki, artıq yol hazır, buyurun gedin o tərəfə. Ancaq

yenə də Ermənistanın qeyri-ciddi yanaşması ilə üz-
ləşməli olduq. Çünki Ermənistan da öz ərazisində
yolun bir hissəsini inşa etməli idi. Hesab edirdilər ki,
bu heç vaxt olmayacaq, Laçın onların əlində qalacaq
və sülhməramlılar da, demək olar ki, orada yerləş-
mişdilər. Çünki o biri şəhərlərdən fərqli olaraq, La-
çında müəyyən dərəcədə salamat binalar qalmışdı.
Amma mən bəyan etdim, dedim ki, biz ayın 2-də yo-
lu tamamlamışıq, əgər ayın 5-də bizim sözüümüz keç-
məsə, heç kimdən soruşmadan, heç nəyə baxmadan
Laçın dəhlizinə girəciyik. Ondan sonra hay-haray
başlandı, zənglər, sifarişlər, xahişlər və sair. O vaxt
Qarabağ erməniləri arasında bəziləri xahiş etmişdi ki,
bizə avqustun 25-nə qədər vaxt verin, söz veririk ki,
evləri heç kim yandırmayacaq, söz veririk ki, oradan
çıxacağıq, həm Laçından, həm Zabuxdan, həm Sus-
dan. Dedim yaxşı, mən sizə inanıram, mənim də
sözümə inanırlar. Əgər öz sözlərinə naxələf çıxsalar,
biz istənilən vaxt gəlib orada durmağa hazırıq. Belə
də oldu, avqustun 25-də Laçın və iki kənd boşaldıldı.
Avqustun 26-da biz Laçına girdik və o unudulmaz
anları, unudulmaz hissləri bir daha yaşadım. Bu
doğrudan da həm çox emosional gün idi, həm də
qürurverici bir gün. Yəni natamam qalmış işləri biz
gərək başa çatdıraq. Bizim əvəzimizə kim bunu
edəcək? Biz etməliyik bunu. Natamam qalmış işlər
hələ var, onları da biz tədricən yoluna qoyuruq.

Onu da bildirməliyəm ki, laçınlılar, xüsusilə Laçın
şəhərində yaşayan insanlar yəqin bir qədər ümitsiz
idilər. Çünki danışıqlar zamanı Ermənistan tərəfi La-
çını Azərbaycana qaytarmaq haqqında heç danış-

maq da istəmirdi. Əfsuslar olsun, keçmiş Minsk qrupunun həmsədrləri hesab edirdilər ki, Laçın rayonu Ermənistanına verilməlidir. Ona görə laçınlılar daha ümitsiz idilər. İşğal dövründə danışıqların çox davam etməsi və uğursuzluqla nəticələnməsi də Laçına və Kəlbəcərə görə idi. Çünki onlar 5 rayonu boşaltmağa hazır idilər. O şərtlə ki, Laçın və Kəlbəcər əbədi qalsın onların əlində. Yəni biz laçınlılara, kəlbəcərlilərə görə, tarixi torpaqlarımıza görə, ərazi bütövlüyümüzə görə bu qədər dözmüşük. Amma mənəcə, ən tez doğma ocaqlarına qayıdan laçınlılar olacaq. Dərhal göstəriş verildi, Laçın şəhərində geniş quruculuq-bərpa işləri gedir və indi baxacağıq, bu il Laçın şəhərinə ilk laçınlıları nə vaxt qaytaracağıq. Bu il Zabux və Sus kəndlərinə də keçmiş köçkünləri qaytaracağıq. Zabux kəndində hansısa varlı erməni tərəfindən evlər tikilib. Mən o evləri müvəqqəti olaraq hərbiçilərə vermişəm. Mən dedim ki, bizim vətəndaşlar o evlərdə yaşamayacaq. Onlardan kazarma kimi istifadə edirik. Zabuxlular üçün Zabux kəndində yeni qəsəbə salınır və bu il biz onları oraya göndərəcəyik.

T o f i q A b b a s o v: Cənab Prezident, bir qədər əvvəl buyurdunuz ki, biz Ermənistanla məsələni həll etmişik. Belə bir təəssürat oyanır ki, həqiqətən, Ermənistan öz taleyi ilə barışıb, lakin onu yoldan çıxaranlar var, biz bunu bilirik və adı ilə çağırısaq, Fransa. Fransa bu prosesdə, bu xoşagəlməz prosesdə sanki bütün imkanlarını çalışır istifadə etsin ki, Ermənistanı inandırsın: məsələ bitməyib, siz gərək düşməyə qarşı ayaq üstə durasınız – yəni bizi nəzərdə tutaraq. Biz görürük ki, onlar BMT Təhlükəsizlik Şurası səviyyəsində iflasa uğ-

radılar. Çalışdılar anti-Azərbaycan qətnaməsini qəbul etdirlərlər, ancaq bir şey alınmadı. Digər tərəfdən, Frankofoniya klubunu çalışdılar Azərbaycanın üzərinə qaldırsınlar, halbuki bu, humanitar təşkilatdır, siyasiləşdirmək istədilər və Makron bir daha, necə deyərlər, iflasa uğradı. Nəhayət, açıq-aşkar onların bizə həm mətbuatlarında, həm siyasi dairələrində təpkiləri və hücum mövqeyi. Cənab Prezident, burada belə bir məqam var. Deyirlər ki, guya Fransa Senatı və Milli Assambleyası anti-Azərbaycan mövqeyindən çəkinməyəcək, ancaq Fransa hökuməti bu prosesdə bizimlə münasibətlərini dəyərləndirir və çox fəallıq göstərmir. Siz bu fikirlə razısınız, yoxsa yox? Nəhayət, nədir Fransanı bu yola sövq edən?

İ l h a m Ə l i y e v: Burada bir neçə səbəb ola bilər. Birincisi, yəqin ki, bizim qalib olmağımız, müharibədə qalib gəlməyimiz orada bir çoxlarını qıcıqlandırdı. İndi keçmişə nəzər saldıqda görürük və bir daha əmin oluruq ki, – halbuki artıq uzun illərdir danışıqlar zamanı biz bunu görürdük – Minsk qrupu, xüsusilə Fransa hər vəchlə çalışır bu məsələ həllini tapmasın. Nə sülh, nə hərbi, məsələ dondurulmuş vəziyyətdə qalsın və de-fakto ermənilər orada yaşasınlar. Vaxt gələcək, nəsillər dəyişəcək, azərbaycanlılar unudacaq və insanlar arasındakı təmaslar, Ermənistanla əməkdaşlıq meyillərinin gücləndirilməsi tezisləri də ortalığa atılırdı ki, biz barışaq, biz dost olaq, o qalsın kənarda. Amma biz bununla barışmadıq və hesab edirəm, belə anti-Azərbaycan mövqenin əsas səbəbi budur ki, biz onların planlarını alt-üst etdik, onlar da himayəsinə aldıkları Ermənistanı xilas edə bilmədilər.

İkinci səbəb istisna etmirəm ki, Fransanın hökumət nümayəndələri ilə bağlıdır. Birincisi, biz yada salmalıyıq, Fransa Minsk qrupunun həmsədri necə oldu. Mən bunu çox yaxşı bilirəm, atam mənə danışmışdı. O vaxt Fransa Prezidenti Jak Şirak buna çox israr edirdi. Heydər Əliyev isə buna etiraz edirdi, dəfələrlə etiraz etmişdi. Sonralar Jak Şirak mənə dəfələrlə bu əhvalatı danışdı, atama da böyük hörmətlə yanaşırdı və bildirirdi: Heydər Əliyev mənə deyirdi ki, mən şəxsən sizə qarşı yox, Fransanın orada həmsədr olmasına qarşıyam, çünki sizdə ermənilər çox böyük təsirə malikdirlər və sizin siyasətinizə təsir edəcəklər. Şirak isə mənə deyirdi, onu inandırırıdım ki, biz həmişə neytral olacağıq, ancaq ondan sonra Heydər Əliyev razılıq vermişdi. Doğrudan da elə idi. Onların neytral olması təbii idi. Bəlkə ona görə neytral idilər ki, məsələ öz həllini tapmırdı, onu mən deyə bilmərəm. Onu deyə bilərəm ki, Fransa indiki hökumətə qədər həmişə balans saxlamağa çalışırdı. Bir epizodu da yadınıza salmaq istəyirəm – bəlkə də bunu bir çoxları diqqətdən qaçıdır – 2015-ci il aprelin 24-də Prezident Fransua Olland Ermənistana getmişdi. O gün cəmi dörd lider getmişdi Ermənistana. O Ermənistanın növbəti iflası idi və eyni zamanda, tarixi saxtakarlığının iflası idi. Amma oraya getmişdi, mən isə getmişdim Çanaqqalaya. Prezident Olland axşam Ermənistandan Bakıya gəldi, hətta məndən də tez. Bizim tədbir bir az çox çəkdi. Mən gələndə artıq Prezident Olland Bakıda idi və səhəri – aprelin 25-də biz onunla görüşdük. Bu nəyi göstərir? Bu, siyasət adamının hərəkətini göstərir.

Onu göstərir ki, Fransa həmsədrdir, bu vəzifəyə, bizə hörmətlə yanaşır və bu balansı saxlamaq üçün gəlmişdi. Mən bunu çox yüksək qiymətləndirirəm, çox yüksək. Amma sonra bu balans pozuldu. Hətta müharibəyə qədər bu balans pozuldu. Balans pozula bilər, o zaman siz həmsədrlikdən çıxın. Yəni mən ovaxtkı dövrü deyirəm. Çıxın, yəni bir yerdə olun, bir-birinizə qohum-əqrəba deyin. Mən etiraz etmirəm, amma çıxın buradan, siz vasitəçi ola bilməzsiniz. Amma onlar həm vasitəçi olmaq istəyirdilər – bəlkə indi də olmaq istəyirlər – həm də ki, necə deyərlər, istiqanlı münasibətləri də gücləndirirlər. Ona görə hesab edirəm ki, mövcud vəziyyət indiki Fransa hökumətinin əməlidir. Ümid edirəm, Fransada gələcəkdə elə bir hökumət formalaşacaq ki, Azərbaycanla olan əlaqələri qiymətləndirəcək. Çünki biz həmişə öz siyasətimizdə ancaq dostluq niyyəti ilə onlarla əməkdaşlıq etmişik. Əvvəlki dövrdə 10-dan çox şəhərimiz qardaşlaşmışdı, gediş-gəliş var idi, bir çox nümayəndələr gəlmişdi, Prezident Sarkozi, Prezident Olland Azərbaycana səfərlər etmişlər. İndi isə vəziyyət tam fərqlidir. Mən bu yaxınlarda qapalı bir görüşdə demişəm ki, Fransa bizziz yaşaya bilər, biz də Fransasız yaşaya bilərik, heç onlar da hiss etməzlər, biz də hiss etmərik. Amma budur yol, bu onların seçimidir və biz yenə də onlara qarşı heç nə etməmişik. Sadəcə olaraq, müharibə dövründə cavab vermişik. Mən indi müharibə dövründə olan yüksək səviyyəli təmaslar haqqında bir şey demək istəmirəm, bu, qapalı söhbətlər əsnasında olmuşdur. Amma müharibə dövründə, necə deyərlər, çox

gərgin münasibətlərimiz olmuşdur. Müharibə dövründə Fransa bizi açıq-aydın ittiham edirdi, bizə şər atırdı, böhtan atırdı. İndi mən onlardan üzrxahlıq tələb edirəm. Onlar bizi şərləmişdilər, demişdilər ki, guya biz cihadçılar gətirmişik. Bir dənə də sübut yoxdur. Üzr istəyiblərimi bizdən? Yox.

Müharibə zamanı da onlar BMT-də bizə qarşı bir təşəbbüsə əl atdılar. O vaxt alınmadı, «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv olan ölkələr bunun qabağını aldı. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, Frankofoniya, ondan sonra Praqa görüşü. Praqa görüşü faktiki olaraq, Brüssel formatının davamı idi. Çünki bu formatı Şarl Mişel – Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti, necə deyərlər, ortaya qoymuşdur və bu, Brüssel formatının davamı idi, sadəcə olaraq, Fransa Prezidenti iştirak edirdi. Amma bir həftə ondan sonra nələr demişdi Azərbaycan haqqında. Mən də ona cavab verməli oldum. Biz sadəcə olaraq, cavab verirdik. Onların Senatı, Milli Assambleyası anti-Azərbaycan qətnamələri qəbul edirdi, bizim Milli Məclis cavab olaraq bəyanat qəbul edirdi. Frankofoniyada – tamamilə haqlısınız – uğursuzluğa düşər oldular, bir neçə ölkəni təzyiq altında saxlamaqla heç nə əldə edə bilmədilər. BMT-də heç nə əldə edə bilmədilər. Dörd ölkə faktiki olaraq, onların bu oyunlarını pozdu. Sual yaranır: nə üçün? Bunu mən başa düşə bilmirəm. Yəni bizə qarşı bu qədər qeyri-adekvat münasibətin mənbəyi nədir, mən başa düşə bilmirəm, heç bu haqda fikirləşmək də istəmirəm. Yenə də deyirəm, onlar bizsiz, biz onlarsız yaşamışıq, yaşayırıq da və ehtiyacımız da yoxdur. Sadəcə olaraq, bu, qeyri-normal vəziyyətdir və bu qeyri-nor-

mal vəziyyəti bu səviyyəyə çatdıran biz olmamışıq. Ona görə əgər bu vəziyyəti normallaşdırmaq fikri olarsa, təşəbbüskar biz olmayacağıq.

Nərmin Salmanova: Cənab Prezident, bir aydır ki, azərbaycanlı ekofəallar Laçın–Xankəndi yolunda şaxtaya, soyuğa, qara baxmayaraq etiraz aksiyası keçirirlər. Bütün Azərbaycanın ürəyi, belə desək, hazırda Laçın yolunda döyünür. Bu aksiyaya iştirakçıların əksəriyyəti gənclərdir. Siz onlara nə demək istərdiniz? Bundan əlavə, Ermənistan və onun havadarları bir ay ərzində dünyada blokadada olmaları barədə illüziya yaratmağa çalışırlar. Sizcə, bunun hər hansı real nəticəsi ola bilərmi?

İlham Əliyev: İlk növbədə, o gənclərə «Eşq olsun!» demək istəyirəm, onlar bizim fəxrimizdir. Qeyd etdiyiniz kimi, gecə-gündüz şaxtalı-qarlı havada oradadırlar, öz haqlarını tələb edirlər və bir daha Azərbaycan gəncinin nə qədər yüksək keyfiyyətlərə malik olmasını bütün dünyaya göstərirlər. Bunun, necə deyərlər, bir addımlığında separatçılar dünyaya tamamilə yalan informasiya ötürməklə məşğuldurlar. Birincisi, hər kəs bunu artıq gördü ki, orada blokadadan söhbət gedə bilməz. Sülhməramlıların 400-ə yaxın yük avtomobili – bu hələ bir ay olmayıb – oradan keçib. Əlbəttə ki, oradan keçən, hətta bu aksiyaya qədər keçən bütün nəqliyyat vasitələri nəzarət altında idi. Biz haradan öyrəndik ki, İran maşınları oraya yanacaq aparır? Biz orada gördük. Halbuki İran tərəfi bunu əvvəllər inkar etməyə çalışırdı. Hətta İran maşınları üzərinə saxta erməni nömrələrini yapışdırmaqla bizi belə primitiv

səviyyədə aldatmaq istəyirdilər. Biz haradan öyrəndik ki, indiyə qədər 20-yə yaxın İran vətəndaşı oraya qanunsuz girib, onların pasportları da var. Bu haqda da bizə hər hansı bir izahat verilməyib. Biz hər şeyi görürdük, hər şeyi bilirdik. Bilirik ki, Rusiya sülhməramlı kontingentinin yük maşınlarının sayı nə qədərdir, ayda nə qədər gəlir, nə qədər çıxır və indi nə qədər gəlir, nə qədər çıxır. Təbii ki, onlar orada yaşayan ermənilər üçün ərzaq və digər lazım olan vasitələr də aparırlar. Biz buna etiraz etmirik. Bizim məqsədimiz blokada deyil. Qırmızı Xaç neçə dəfə müraciət edibsə, icazə verilib. Ona görə bu sadəcə, növbəti anti-Azərbaycan şousudur, mən buna başqa ad verə bilmərəm. Ermənilər və onların havadarları hesab edirlər ki, bizə qarşı bundan istifadə etməklə nə isə əldə edəcəklər. Heç nə əldə etməyəcəklər. Bizim haqlı tələblərimiz var və bu aksiyanın tarixçəsini də indi hər kəs bilir. Bizi faktiki olaraq, qanunsuz istismar edilən o mədənlərə buraxmayıblar. Orada da şou düzəltmişdilər, guya ki, hansısa etirazçılar çıxmışdı. Bizim oraya çıxışımız olmayana qədər yəqin ki, bu aksiya da davam edəcəkdir. Bizim tələblərimiz də tam ədalətlidir.

Monitoring, təftiş, qanunsuz istismarın dayandırılması tələb edilir və biz buna nail olacağıq. Ona görə Laçın–Xankəndi yolunda baş verən hadisələrə blokada demək, sadəcə olaraq, insafsızlıqdır. Mən demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, orada Azərbaycan bayrağı altında yaşamaq istəyənlər üçün şərait yaradılacaq. Azərbaycan vətəndaşları kimi, onların hüquqları da, təhlükəsizliyi də təmin olunacaq. Bu günlərdə

baş verən hadisə – o bir nəfərin oraya qaytarılması, özü də əlidolu qaytarılması, ona iki blok siqaret də verdilər, çünki siqaret xahiş etməyə gəlmişdi – onu göstərir ki, biz onların nəinki hüquqlarını və təhlükəsizliyini təmin edəcəyik, onlar daha yaxşı yaşayacaqlar.

Əlbəttə, bu bizim əlimizdə nədir ki? Heç nə. Əgər vaxtilə bizə qarşı separatçı hərəkət başlamasaydı, bu gün onlar da Azərbaycanın bütün başqa yerlərində olduğu kimi yaşaya bilərdilər. İndi onların yaşadıkları mənzərə göz önündədir. Gedib görənlər var hansı şəraitdə yaşayırlar. Ona görə kim bizim vətəndaş olmaq istəmirsə, yol bağlı deyil, açıqdır, gedə bilərlər, ya özləri gedə bilərlər, heç kim onlara maneçilik yaratmayacaq, ya da sülhməramlıların yük məşinlərinin tenti altında gedə bilərlər, avtobusla da gedə bilərlər. Yol açıqdır.

S ə n a n R z a y e v: Cənab Prezident, Siz əvvəlki suallara cavab verəndə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülhün perspektivi barədə danışarkən dediniz ki, əgər Ermənistan özündə qüvvə taparsa. Mən bir neçə məqamı bilmək istədim. Əvvələn, Siz necə hesab edirsiniz, bu qüvvə Ermənistanın özündə formalaşır, yoxsa indiki halda Ermənistandan o qədər də asılı deyil? Məsələn, Ermənistan diasporu bu prosesə necə təsir göstərir? Cənab Prezident, müharibədən dərhal sonra Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sülh danışıqları ilə bağlı bir neçə məkan gördük. Axırmı dəfə Moskvada Xarici İşlər nazirləri səviyyəsində görüş təşkil etməyə cəhd göstərildi, lakin erməni tərəfi görüşü pozdu. İndiki məqamda texniki baxımdan danışıqlar prosesini gör-

mürük. Siz bu danışıq məkanları barədə, danışıqların davam etdirilməsi perspektivinin özü barədə nə fikirdəsiniz? Sızda belə bir təəssürat varmı ki, erməni tərəfi danışıqlar prosesini kobud şəkildə pozur?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, sonuncu tezislə tam razıyam ki, erməni tərəfi bu prosesi pozur və deyəsən, bunun səbəbləri mənə məlumdur. Ermənistanın qüvvəsinin olub-olmaması və bu qüvvəyə diasporun təsir göstərib-göstərməməsi barədə birinci tezisə gəldikdə düşünürəm ki, belə təsir var və kiminsə buna mane olmasına istinad etmək məsuliyyəti öz üzərindən atmaq üçün çox münasib yoldur. Əgər hakimiyyət məsuldursa, o öz hərəkətlərinə görə cavab verməlidir. Hər ölkənin, hər liderin öz çətinlikləri var, lakin bununla spekulyasiya etmək olmaz. Bu necə deyərlər, evin daxili işidir, hər kəs yalnız sülh məsələsinin gündəlikdə olmasını artikulyasiya etməklə kifayətlənməyib bu işi görməli – ictimaiyyəti inandırmalı, həqiqətən, sülhə can atmaq üzərində işləməlidir. Bəs bu gündəlik haradadır? Müharibədən sonra iki il ərzində nə gördük? Ermənistan görməli olduğu işlərin heç birini görməyib. Əgər ritorikanı, bu şikayət intonasiyasını kənara qoysaq, praktiki olaraq, xarici dövlətlərin başçıları ilə hər bir görüşdə sadəcə, xəbərçilik edir. Mən buna başqa ad tapa bilmirəm. Bu sadəcə, cılız qeybət, xəbərçilikdir. Bunu anonim adlandırardım, lakin anonim deyil, hər şey konkret adamların adından səslənir. Düşünürəm ki, bu kontekstdə Ermənistanın hakimiyyət orqanları məsuliyyəti tamamilə öz üzərinə götürməli və sülh müqaviləsi imzalanmasına hazır olmalıdır. Xüsusən ona görə ki,

əvvəlcədən demişəm, biz bu 5 prinsipi irəli sürəndə də demişdim ki, bu hansısa çoxcildlik olmamalıdır. Bu çox sadə bir kağız, əsas prinsipləri əks etdirən sadə sənəd olmalıdır. Əlbəttə, orada bizim daxili problemlərimiz və Qarabağ ilə bağlı bütün məsələlər barədə söhbət də ola bilməz. Fikrimcə, Ermənistan rəhbərliyinin məsələni uzatmasının bir səbəbi məhz budur. Ona görə ki, onlar qərar qəbul etməli və mahiyyət etibarilə Praqada qeydə alınmış, oktyabrda Soçidə təsdiq edilmiş məsələləri təsbit etməlidirlər. Axı ərazi bütövlüyünə və suverenliyə, Alma-Ata Bəyannaməsinə istinad edilməsi açıq-aydın onu göstərir ki, onlar Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıyırlar. Mən həmin görüşdən dərhal sonra bu barədə bəyan etdim ki, bu bizim uğurumuzdur, Ermənistan, nəhayət, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini rəsmən tanıyıb. Terminlərdən azacıq da olsa baş çıxaran hər kəs bütün ölkə üzərində, bütün ərazi üzərində suverenliyin nə demək olduğunu bilir. Lakin onlar «a» deyəndən sonra «b» demək istəyirlər. Onlar hər vasitə ilə Qarabağ mövzusunu mümkün sülh müqaviləsinə daxil etməyə çalışır və əslində onu bloklayırlar. Onların Moskvada hansısa hadisələr baş verməsinə istinad edərək, nazirlərin orada görüşünə etinasızlıq göstərmələri, ümumiyyətlə, yolverilməz hərəkətdir. Bəs onlar oktyabrın 6-da Praqada keçirilmiş görüşə nə üçün etinasızlıq göstərmədilər? Axı bir aydan az əvvəl də sərhəddə hadisələr baş vermişdi. Orada kifayət qədər ciddi hadisələr olmuşdu. Bunun Ermənistan üçün nə ilə başa çatmasının təfəsilatına qayıtmaq istəmirəm. Nədənsə erməni tərəfi Praqaya Makronla görüşə getdi,

amma Moskvaya getmədi. Sonra Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin erməni tərəfinin hətta xalis protokol xarakterli davranışı barədə şərhləri də məhz buna dəlalət edir. Yəni incidilmiş tərəf kimi mövqe tutmaq həm rahat, həm də münasibdir, lakin bu mövqe həm insan üçün, həm də ölkə üçün çox zərərli dir. Necə deyərlər, yazığı gəlmək siyasi xadimlərin arsenalında heç də ən yaxşı vasitə deyil, xüsusən, indi qəbul edilmiş təbirlə desək, bütün bunlar feyk olduğu halda.

Fikrimcə bu il çox məsələlərə aydınlıq gətirəcək. Mən inanırdım ki, ilin sonuna qədər biz sazişin imzalanmasına nail olacağıq. Lakin belə olmadı. Ermənistan nə gözləyir? Yəqin ki, hansısa geosiyasi dəyişikliklər, ola bilsin ki, kiminsə ona vəd etdiyi nələrisə gözləyir. Belə təəssürat yaranır ki, ona kimsə nə isə vəd edib. Ona görə ki, regionda vəziyyətin obyektiv təhlili, qüvvələr balansı və iki il bundan əvvəl baş vermiş hadisələrə, eləcə də keçən ilin sentyabr ayında baş vermiş və ya hazırda Laçın–Xankəndi yolunda baş verən hadisələrə dünyanın reaksiyası onu göstərir ki, suda batanların xilas edilməsi onların öz işidir. Biz kömək edə bilərik. Bu azərbaycanofobiya və isteriya bataqlığında tamam boğulmağa yalnız biz kömək edə bilərik. Nə ilə? Onunla ki, biz deyirik «hə», biz deyirik, gəlin sülh bağlayaq. Özü də, inanın ki, bunu demək mənə çox çətin dir, həm Prezident kimi, həm də adi insan kimi. Mən işğaldan azad edilmiş ərazilərə gedəndə sizin və hər bir azərbaycanlının keçirdiyi hissləri keçirirəm. Bizim hamımızı ruhlandıran hisslər barədə danışmağa ehtiyac yoxdur. Buna baxmayaraq, ke-

çirdiyimiz iztirablara, ağrılara, bizə əziz olan hər şeyin dağıdılmasına baxmayaraq, biz sülh barədə danışıq. Başa düşürsünüzmü, bu həm siyasi baxımdan, həm də insaniyyət baxımından asan deyil. Bunun Azərbaycanın uzunmüddətli maraqlarına uyğun olduğunu başa düşdüyümüz üçün təklif edirik. Lakin bu, masa üzərində bir müddət olacaq. Sonra xüsusi fəallıq göstərməyəcəyik. İstəmirlər – heç lazım da deyil. Delimitasiyanı istəmirlər – heç lazım da deyil. Deməli, sərhəd bizim lazım bildiyimiz yerdən keçəcək. Lakin mən artıq belə terminlərdən istifadə etməyə məcburam. Sərhəd delimitasiya edilməyib, bəs kim deyir ki, sərhəd buradan deyil, oradan keçir? Mən hesab edirəm ki, buradan keçir. Mənim bunu demək üçün əsaslarım var – tarixi, kartoqrafik əsaslar. Buna görə bu məsələ bizdən çox onları maraqlandırmalıdır. Biz uzun müddət belə yaşaya bilərik, sülh müqaviləsi olursa heç lazım da deyil. Amma sonra nə olacaq? Sonrasına baxarıq. Buna görə də düşünürəm ki, onlar mənim mesajlarımı eşidəcək və düzgün nəticə çıxaracaqlar. Bir daha deyirəm, mən indiki halda təzyiq göstərən tərəf kimi görünmək istəmirəm və heç bir halda, heç bir şəraitdə hətta hörmətə layiq olmayana da hər hansı hörmətsizlik göstərməmişəm. Sadəcə, bir daha nəzərə çatdırmalıyam. Fikrimcə, bu il sonuncu şans olacaq. Sonra 2024-cü il gəlir, sonra 2025-ci ildə Rusiyanın sülhməramlı missiyası başa çatır. Onlar burunlarının ucundan bir qədər irəli barədə düşünməlidirlər.

N i g a r M a h m u d o v a: Cənab Prezident, burada Fransa Prezidenti Makronun qərəzli münasibətindən danışıldı. Ayrıca Praqa görüşünə də toxunuldu. Makronun orada iştirak etməsinə baxmayaraq, Praqa bizim keçən il əldə etdiyimiz nailiyyətlərimizdən biridir deyə bilərik. Suverenliyimizi Ermənistan tanıdı, Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz parçası olduğunu qəbul etdi. O görüş keçirilən anlarda ilk fotolar çıxırdı, biz jurnalist olaraq, fotolardan bədən dilindən oxumağa çalışırıdık ki, orada hazırda nə baş verir? Biz belə təxmin edirdik ki, orada masa ətrafında gərgin mübarizə gedir. Əgər mümkündürsə, oradakı detallardan, müzakirələrdən, mübarizədən açıqlayardınız, bizim üçün bunları eşitmək çox maraqlı olardı. Praqa görüşünün əhəmiyyətinə toxunmağımızı Sizdən xahiş edəyəm.

İ l h a m Ə l i y e v: Detallara gəldikdə, deyə bilərəm ki, bu, qeyri-adi bir görüş idi. Həddən çox çəkdi və iki raunddan ibarət idi. Birinci görüş təxminən bir saat çəkdi və biz gördük ki, razılığa gələ bilmirik. Ona görə danışdıq ki, axşam yeməyindən, ziyafətdən sonra bir daha yığısacağıq. Bir daha yığışdıq və o görüş təxminən 4 saatdan çox çəkdi. Görüş bitəndə Bakı vaxtilə səhər saat 5 idi. Bu, bir detal, maraqlı ola bilər.

İkinci maraqlı detal ondan ibarət idi ki, bir anlıq mən öz-özümə dedim ki, sanki burada Ermənistan – Fransa komandası bir tərəfdədir, biz isə başqa tərəfdə, Şarl Mişel isə hakimdir. Çünki Ermənistan tərəfi üçün çətin olan anlarda Ermənistan nümayəndə heyətinin üzvləri Fransa nümayəndə heyətinin üzvləri ilə kənara

çəkilib pıçılı ilə, necə deyərlər, «cükküldəşirdilər», danışırdılar, müzakirə edirdilər. Bu, açıq-aşkar görünürdü. Çünki bir neçə saat balaca bir otaqda olmaq bu detalları görmək üçün imkandır. Emosiyaları gizlətmək bəzən çətin olur. Görüşün mahiyyəti isə qeyd etdiyiniz kimi, bizim üçün çox əlverişli oldu. Çünki ilk dəfə Ermənistan tərəfi Azərbaycanın suverenliyini tanıdı və bu, artıq faktiki olaraq, bütün Qarabağın gələcəyi ilə bağlı danışıqların sonu olmalı idi. Biz bunu belə qəbul edirik. Soçi görüşündə bu tezislər bir daha təsdiqləndi. Praqa görüşünün bir məqamı da var idi. O, ümumi kontekstin bir qədər kənarında qaldı, o da Ermənistan ərazisinə, bizim sərhədyanı bölgələrə Avropa müşahidəçi missiyasının göndərilməsi idi. Bu məsələ də çox geniş müzakirə edildi. Təkliflərdən biri o idi ki, Azərbaycan tərəfinə də bu missiya göndərsin. Biz buna etiraz etdik, ancaq Ermənistana göndərilməsinə razılıq verdik. O vaxt da danışıldı və orada müzakirə olundu ki, bu missiya qısamüddətli olacaq, 40 nəfərdən ibarət olacaq və cəmi 2 ay çəkəcək. Mən də bununla razılaşdım. Sonra nədənsə bu danışıq, yəni bu razılaşma pozuldu. Bu çox məyusedici məqamdır. Çünki biz ciddi adamlarıq. Burada ciddi söhbətlər gedir. Biz nəyisə razılaşdırırıqsa, hətta şifahi olsa belə, buna əməl etməliyik. Başqa necə ola bilər? Bir müddət sonra Avropa İttifaqının yüksək-vəzifəli şəxsi demişdi ki, missiya uzadılacaq. Ondan sonra Fransanın Xarici İşlər naziri demişdi ki, biz missiyanı uzadacağıq. Biz dərhal hərəkətə keçdik və izahat tələb etdik. Bu nə məsələdir? Siz bunu necə uzadacaqsınız? Siz axı bu missiyanın göndərilməsini

bizimlə razılaşıdırmısınız. Nə üçün? Çünki bu bizim sərəhədimizin yanında olacaq. Necə ola bilər ki, bizimlə bu razılaşıdırılmasın?

Dekabrın 19-da bu missiyanın müddəti başa çatmalı idi, siz də getməli idiniz öz yerlərinizə. Yəni bu bizi aldatmaq deməkdir. Biz bundan sonra sizinlə necə işləyək, necə müzakirə aparaq? Əgər siz bizi burada iki ay keçmədən belə xırda məsələdə – əslində o qədər də ciddi məsələ deyil – aldadırsınız. Ondan sonra nə etdilər? Ondan sonra dekabrın 19-da rəsmən missiyanın fəaliyyətini dayandırdılar. Amma dekabrın 20-də yeni missiya göndərdilər. Bu da sadəcə olaraq, manipulyasiyadır. İndi yeni missiyanın nümayəndələri Ermənistandadırlar, orada yüksək vəzifəli şəxslərlə görüşlər keçirirlər. Bizdə olan məlumata görə, fevral ayında böyük heyətlə yenə də oraya göndəriləcəklər. Yenə də bizimlə razılaşıdırılmadan.

Bir məqamı da qeyd etmək istəyirəm. Ermənistanın ən yaxın müttəfiqi ATƏT-in missiyasını da göndərmək fikrində idi, biz isə buna etiraz etdik. Çünki ATƏT-də belə məsələlər konsensus əsasında qəbul edilir, həll olunur. Biz dedik ki, konsensus verməyəcəyik. Onda orada qaydalarda bir boşluq taparaq, ATƏT-in bir heyətini də konsensusuz oraya göndərmişdilər. Yenə də manipulyasiya, yenə də saxtakarlıq. Bu saxtakarlıq üzə çıxandan və biz etirazımızı bildirəndən sonra Ermənistanın ən sevimli müttəfiqi bunu ATƏT-in fəaliyyətdə olan həmsədrinin – Polşanın üstünə yıxmağa çalışırdı ki, bizim xəbərimiz yoxdur, bunu Polşa edib. Bu detalları bir az açmaqla mən riyakarlığın dərəcəsini sizin və ictimaiyyətin

diqqətinə çatdırmaq istəyirəm ki, biz öz haqqımızı tələb etmək üçün görün kimlərlə və nələrlə üzləşməli oluruq. Ona görə bu növbəti missiyanın göndərilməsi çox xoşagəlməz haldır. Bu, təhlükəsizliyi artırmayacaq, əksinə, bizimlə olan bu danışıqlar formatı böyük sarsıntıya məruz qalacaq. O danışıqlar formatı ilə bağlı burada sual verildi. Minsk qrupu «rəhmətə gedəndən» sonra indi Avropa İttifaqı öz rolunu oynamağa başlayıb və biz bunu dəstəklədik. Mən şəxsən bir neçə dəfə bu haqda açıqlama vermişəm. Demişəm ki, biz bunu təqdir edirik. Ancaq arxamızda belə oyunlar gedəcəksə, onda bu formatın da gələcəyi şübhə altına düşəcək. Fransa faktiki olaraq, özü-özünü bu prosesdən tamamilə təcrid etdi. İndi qalır Amerika və Rusiya. Yəni danışıqlar meydançasını hazırda belə görürük. Əlbəttə, Avropa da ola bilər, amma yenə də deyirəm, bizimlə özünü dürüst aparsa.

T o f i q A b b a s o v: Cənab Prezident, üzr istəyirəm, həmkarım Sizə çox maraqlı sual ünvanladı. Bu kontekstdə Şarl Mişelin davranışı Praqada və ondan sonra necə oldu?

İ l h a m Ə l i y e v: Nə vaxt?

T o f i q A b b a s o v: Praqa görüşündən, Makronun, belə deyək, oyunbazlığı özünü büruzə verəndən sonra. O Praqa əhvalatının özündə və sonra Şarl Mişelin bu və ya digər reaksiyası oldu, yoxsa yox?

İ l h a m Ə l i y e v: Yox, ondan sonra bizim əlaqəmiz olmadı. Ondan əvvəl bizim sıx əlaqələrimiz olub. Hətta müntəzəm surətdə telefon əlaqələrimiz olurdu. Mən onun fəaliyyətini həmişə yüksək qiymətləndir-

mişəm. O, məsələnin mahiyyətinə, yəni dərinliyinə çox bələd olan adamdır. Mən gördüm ki, o həm bu məsələni çox dərindən bilir və həm də doğrudan da kömək göstərmək istəyir. Ancaq Praqa görüşündən sonra hər hansı bir reaksiya verilmədi. Bildiyiniz kimi, dekabrın 7-də növbəti görüş planlaşdırılmışdı. Bəyan edildi. Amma biz buna etiraz etdik. Çünki Fransa tərəfinin addımlarından sonra onları bu formatda görmürük. Ona görə də 7 dekabr formatını dəstəkləmədik. Ondan sonra hər hansı bir təmas olmamışdır. Bu ilin əvvəlindən də nə mənim, nə də ki, Azərbaycan tərəfinin Avropa İttifaqının nümayəndələri ilə təmasları olmamışdır. Yəqin ki, onlar gələcək addımlar haqqında daxili müzakirələr aparırlar.

Nərmin Salmanova: Cənab Prezident, Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində Sizin rəhbərliyinizlə bərpa-quruculuq işlərinə başlandı. Bu məqamda Sizin 2021-ci ildə, Anım Günündə Türkiyənin Anadolu Agentliyinə müsahibəniz zamanı 30 il Vətən həsrəti ilə yaşayan keçmiş məcburi köçkünlərdən və min bir əzabdan sonra onların sınımmağından danışarkən kövrəlməyinizi xatırladım. İndi Böyük Qayıdış başlanıb və müsahibənin əvvəlində də Siz bu il Laçına məcburi köçkünlərin qayıdacağını dediniz. Təxminən neçə laçınliya bu sevinc nəsim olacaq və indi Siz həmin keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıtdığınızı görürkən hansı hissləri keçirirsiniz?

İlham Əliyev: Xoşbəxtlik hissləri. Mən onlar qədər xoşbəxtəm, onlardan fərqlənmirəm. Çünki

onları orada görmək, gözlərini görmək, sevincini görmək doğrudan da böyük xoşbəxtlikdir, həddən artıq böyük xoşbəxtlikdir. İstəyirəm ki, tezliklə bütün keçmiş köçkünlər qayıtsınlar dədə-baba torpaqlarına və biz əlimizdən gələni edəcəyik ki, bunu tezləşdirək. Laçında hazırda yüzlərlə ev yenidən qurulur, təmir edilir, o cümlədən ictimai binalar. İlin sonuna qədər dediyim kimi, laçınlıların birinci qrupunu yerləşdirəcəyik. Zabux və Sus kəndlərində də məncə, 200-dən çox ailə məskunlaşacaq.

Bununla paralel olaraq, bir çox kəndlərdə artıq inşaat işlərinə başlamışıq. Təqribən birinci mərhələdə 100-ə qədər yaşayış məntəqəsinin yenidən qurulması nəzərdə tutulur. İndi Şuşada, Ağdamda, Füzulidə, Zəngilanda çoxmərtəbəli evlərin tikintisində də başlamışıq. Bir neçə kəndin təməli qoyulub. 2023-cü il Böyük Qayıdışın ilk addımlarından biri olacaq. Ağalı kəndi birinci addım idi. Amma bu il bunu, inşallah, daha kütləvi surətdə görəcəyik. Bununla paralel olaraq, Şuşada, Ağdamda, Füzulidə məktəblər, xəstəxanalar hazır olacaq.

Əlbəttə ki, təhlükəsizlik məsələləri də ciddi nəzərə alınmalıdır. Əfsuslar olsun ki, 279 azərbaycanlı mina partlayışlarında ya həlak olub, ya da ki, sağlamlığını itirib. Ona görə oraya qayıdacaq soydaşlarımız çox ehtiyatlı olmalı, ancaq icazəli yerlərə getməlidirlər. Artıq biz bu il Böyük Qayıdışın sürətli inkişaf mərhələsinə başlayırıq.

İnfrastruktur olmadan insanları köçürmək mümkün deyildi. Elektrik enerjisi ilə bağlı bütün məsələlər həll olundu. Bütün Qarabağ və Şərqi Zəngəzur vahid

bir enerji şəbəkəsinə qoşuldu. Biz azad olunmuş torpaqlarda 11 su-elektrik stansiyasını inşa etdik və onların generasiya gücü təqribən 55 meqavata yaxındır. Bu, böyük rəqəmdir və bölgəni indiki şəraitdə tam təmin edir. Bu, ümumi sistemdə olduğu üçün bərpa olunan enerji növlərinin bizim enerji balansımızda payını da artırır. Hazırda 7 stansiyanın inşası gedir və bütövlükdə orada 50-yə yaxın su-elektrik stansiyası yaradılacaqdır.

Bu il Cəbrayılada Günəş elektrik stansiyasının inşasına başlamalıyıq. Əkin işləri gedir, çünki müharibədən dərhal sonra göstəriş verildi ki, ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək üçün, yəni buna yaxınlaşmaq üçün vaxt itirmədən işlərə başlayaq. Təqribən 60 min hektarda taxıl səpini aparılmışdır.

Bağçılıq inkişaf edir, sənaye parkları. Məsələn, Ağdam Sənaye Parkında artıq 40 milyon manatlıq investisiya layihələri təsdiqlənib, Cəbrayıl Sənaye Parkında isə 10 milyonluq. Bunlar o bölgələr üçün kifayət qədər böyük məbləğdir. Müraciət edənlərin sayı kifayət qədər çoxdur. Mindən çox kiçik sahibkar müraciət edib, bütün müraciətlərə baxılır.

2000 kilometrədən çox avtomobil yolu salınır, körpülər tikilir. Körpülərin sayı bəlkə 100-dən çox olacaq. Təsdiq edilmiş layihələr çərçivəsində 50 kilometr uzunluğunda tunellər çəkilir. Təsəvvür edin, 50 kilometr tunel nə deməkdir. Çox tələsirəm mən, tələsirəm, eyni zamanda, özümə deyirəm ki, tələsmək olmaz, hər şey qayda-qanunla olmalıdır, tender olmalıdır, bütün şəhərsalma qaydaları təmin edilməlidir. Ona görə bu baş planların təsdiqlənməsi, sonra

inşaat işlərinin başlanılması bir qədər çox çəkir. Bu məni narahat edir, digər tərəfdən, biz sıfırdan başlayırıq. Elə bir məkan qurmalıyıq ki, bu, 30 il həsrət içində yaşayanlar üçün təsəlli olsun. Onlar buna layiqdirlər. Digər tərəfdən, dünyaya da göstərək, baxın, bu torpağın sahibləri qayıdıb, baxın, viran qoyulmuş torpaqlar görün necə gülüstana çevrilib.

Mən bunu bir dəfə demişəm, bir daha demək istəyirəm, orada – Qarabağ və Zəngəzurda tətbiq edilən yanaşma sonra bütün ölkə üzrə də tətbiq olunacaq, o cümlədən idarəetmə mexanizmi. İndi yeni idarəetmə modeli üzərində işləyirik. Əlbəttə, kadr potensialı çox önəmlidir. Həmçinin azad edilmiş torpaqlarda daha çevik, daha operativ, bürokratiyaya, xoşagəlməz hallara qurşanmamış yeni strukturlar yaradılıb. Bu təcrübəni biz sonra tədricən ölkəmizin digər hissələrinə keçirəcəyik.

Böyük suvarma layihələri. Bizi ermənilər suyu-muzdan da məhrum etmişdilər. Su ehtiyatlarımızın 25 faiz mənbəyi Kəlbəcər, Laçın, Zəngilandır. Həm o bölgəni su ilə təmin edəcək, o cümlədən içməli su ilə, eyni zamanda, ölkəmizin digər rayonlarına da su borularının çəkilişi nəzərdə tutulur. Yəni çox genişmiqyaslı planlarımız var və necə deyərlər, Allah nəsib edərsə, onların hamısını icra edəcəyik.

Bu doğrudan da böyük xoşbəxtlikdir. Müharibədə qalib olmaq, xalqımızın ümidlərini doğrultmaq, qurub-yaratmaq – bundan böyük xoşbəxtlik ola bilməz. Bu, bir daha xalqımızın böyüklüyünü göstərir – xalqımız doğrudan da uzun illər ərzində əyilmədi və öz kimliyini unutmadı. Zəngilanın Ağalı kəndində

uşaqların baxışlarını, gülüşlərini görəndə vallah adam sanki uçur. Onlar bu yerləri ancaq kitablarda görüblər, məktəblərdə eşidiblər, valideynlərindən, babalarından, nənələrindən eşidiblər, indi gəliblər oraya. Torpaq çəkir, əminəm ki, köçkünlərimizin hamısı qayıdacaq.

T o f i q A b b a s o v: Cənab Prezident, icazənizlə, axırcı sualı verək, Sizi yormayaq, olarmı?

İ l h a m Ə l i y e v: Olar.

T o f i q A b b a s o v: Dünya nizamı son dərəcə bədbin təəssüratlar oyadır. Görürük ki, problemləli vəziyyətdir və uzun sürən böhranlar, münaqişələr nəinki həllini tapmır, əksinə, bəzi qüvvələrin ucbatından daha da kəskinləşir. Bir deyim yada düşür: məkan boşluğu sevmir. Çünki bəzi qüvvələr həqiqətən də boşluğa can atır. Ancaq Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycan qlobal integrasiya prosesinə doğrudan da son dərəcə böyük töhfələr verir və bunu görməmək mümkünsüzdür. Məsələn, ötən il Siz İtaliyada səfərdə olarkən Çernobbioda, dünyada məşhur olan «Avropa Evi – Ambrosetti», «beyin mərkəzi»nin dəvətini aldınız və orada böyük nitqlə çıxış etdiniz. Mötəbər auditoriya Sizin fikirlərinizi çox böyük maraqla qarşıladı. Təbii ki, Siz orada beynəlxalq institutların vəzifələrindən danışdınız və onları nəzərə almadan haradasa boşluqlara yol verirlər, digər tərəfdən, öhdəliklərini yerinə yetirə bilmirlər. Siz orada çox dəyərli fikirlərinizi səsləndirdiniz. Azərbaycanın indi yeni formalaşmaqda olan sosial-iqtisadi, qlobal nizam konfigurasiyasındakı rolunu Siz necə təxmin edirsiniz və bizim

payımız yəqin ki, bu proseslərdə durmadan artacaq. Bax, bu parametrləri necə dəyərləndirmək olar?

İ l h a m Ə l i y e v: Bizim xarici siyasətimizin əsas istiqaməti və məqsədi beynəlxalq müstəvidə ölkəmiz üçün daha münbit şərait yaratmaqdır ki, ölkə daxilindəki proseslər müsbət məcrada davam etsin. Uzun illər Azərbaycanda, ölkə daxilində hər hansı bir risklər, təhdidlər yoxdur. Mümkün olan bütün risklər, təhdidlər hüdudlarımızın kənarında formalaşır. Özümüzü bu təhdidlərdən qorumaq üçün xarici siyasət, o cümlədən hərbi siyasət öz rolunu oynamalıdır. Ona görə bizim siyasətimiz həmişə əməkdaşlığa hesablanmışdır. Əgər kimsə bizdən yardım istəyirsə, çalışırıq ki, kömək göstərək, daha çox dost qazanaq. Biz Qarabağ məsələsini həll etmək üçün dünya ictimaiyyətini inandırmalı idik. Çünki erməni təbliğatı uzun illər bizə qarşı çalışırdı, işləyirdi və münaqişə ilə bağlı təhrif edilmiş fərziyyə artıq oturmuşdu. Bunu sındırmaq, dağıtmaq o qədər də asan məsələ deyildi. İllər keçdikcə gördük ki, öz siyasətimizlə daha böyük rəğbət qazanırıq. Həm Qarabağ məsələsində haqlı olmağımız artıq dünyanın aparıcı qüvvələri tərəfindən qəbul edildi, həm də tərəfdaşlıqda – həm ikitərəfli, həm çoxtərəfli tərəfdaşlıqda gördülər ki, biz özümüzü ləyaqətlə aparırıq, verdiyimiz sözə əməl edirik və bizə qarşı hörmət də artdı, rəğbət də artdı. Mən «Qoşulmama Hərəkəti»na sədr seçilməyimizi də bunun nəticəsi olaraq görürəm. Çünki bu təsisatda elə ölkələr var ki, bir-biri ilə əzəli dost deyillər. Amma Azərbaycanı iki dəfə yekdil fikirlə dəstəklədilər – həm seçiləndə, həm

də ki, sədrlik müddətimiz uzadılında. Bu platforma bizə əlavə imkanlar verdi ki, öz niyyətimizi, siyasətimizi göstərək, xüsusilə COVID dövründə. Beynəlxalq tədbirlər, o cümlədən Zirvə görüşü, BMT Baş Assambleyasının xüsusi sessiyasının təşkili, 80-dən çox ölkəyə maddi-humanitar yardımın göstərilməsi – bütün bunlar Azərbaycan tərəfindən edildi. Deyə bilərəm ki, dünyada o qədər də çox ölkələr yoxdur ki, bunu bizim qədər edir. Bunu biz təmənnasız edirik. Ona görə ki, bizi daha yaxşı tanıyırlar, dəstəkləsinlər, lazım olan anda yanımızda olsunlar, necə ki, biz bunu artıq danışdığımız bu hadisələr zamanı gördük.

İndi isə xüsusilə Rusiya–Ukrayna müharibəsindən sonra yeni düzənin yaradılması artıq labüddür, bunun başqa yolu yoxdur. Çünki ənənəvi təsisatlar səmərəli qaydada fəaliyyət göstərmirlər və bundan sonra da göstərməyəcəklər. Azərbaycan Qarabağ müharibəsindən sonra dəyişdi, dünya da Rusiya–Ukrayna müharibəsindən sonra dəyişdi. Bax, bu iki dəyişiklik, demək olar ki, zaman baxımından paralel gedən proseslərdir. Biz bu yeni dünyada özümüzü necə görürük, harada görürük, bunu çox dəqiq müəyyən etməliyik. Həmişə reallığa söykənməliyik və qarşımıza qeyri-real hədəflər qoymamalıyıq, bölgədə və dünyada öz yerimizi bilməliyik və möhkəmləndirməliyik. Yenə də əsas məsələ xaricdən gözlənilən mümkün riskləri sıfıra endirməkdir ki, buna bu qədər müvəffəq olmuşuq və bu gün müzakirə mövzusu olan atılan addımlar da məhz buna hesablanıb.

BMT-yə gəldikdə isə, münasibətimiz indi bəllidir. Təhlükəsizlik Şurasının 4 məşhur qətnaməsinin icra

edilməməsi bu təşkilatın nüfuzuna, əgər yumşaq demək mümkündürsə, əlavə dəyər qatmadı. Amma indiki şəraitdə artıq təkcə biz yox, bir çox ölkələr israrla deyirlər ki, ciddi islahatlara ehtiyac var, xüsusilə Təhlükəsizlik Şurasının tərkibinə yenidən baxılmalıdır. Mən də bu fikrin tərəfdarıyam. Hesab edirəm ki, Təhlükəsizlik Şurasının formatı artıq köhnəlib və bunu tarix göstərir, 80 il bundan əvvəl yaranıb, İkinci dünya müharibəsindən sonra. İndi faktiki olaraq, Üçüncü dünya müharibəsi gedir, kim bunu necə adlandırır adlandırırsın. Bu münaqişəyə qoşulan ölkələrin sayına baxsaq görərik ki, bu, faktiki olaraq, Üçüncü dünya müharibəsidir, amma yeni üsulla aparılır, Birinci dünya müharibəsindən də, İkinci dünya müharibəsindən də fərqlənir. İndi üstündən 80 il keçib. Ona görə Təhlükəsizlik Şurasında yeni üzvlər olmalıdır. Hesab edirəm ki, mütləq bir daimi yer müsəlman ölkəsi üçün ayrılmalıdır və bunu İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı özü müəyyən etməlidir, o, seçim etməlidir, ikiillik, ya üçillik rotasiya prinsipi əsasında. Bir yer də «Qoşulmama Hərəkatı»na verilməlidir və orada sədrlik edən ölkə – mən Azərbaycanı demirəm, bizim sədrliyimiz bu il başa çatır – o daimi yerdə olmalıdır, əgər veto hüququ qalacaqsa, onda o yeni iki üzvə də veto hüququ verilməlidir. Çünki «Qoşulmama Hərəkatı»nda cəmləşən ölkələrin sayı 120-dir. Dünya qütbləşib və qarşıdurma dərinləşir. Qərblə Rusiya arasında uçurum dərinləşəcək, mən belə görürəm. Müharibənin nəticələri buna təsir edəcək, müharibə başa çatandan sonra. Amma bu qarşıdurma və inamsızlıq uzun sürən bir

prosesdir. Bu boşluq təbii ki, bu vakuum ola bilməz. Kim burada güc mərkəzi ola bilər? Hesab edirəm, «Qoşulmama Hərəkatı»nın və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının bir üzvü. Biz «Qoşulmama Hərəkatı»nın institusionallaşdırılması ilə bağlı çox işlər apardıq – parlament platforması, Gənclər Şəbəkəsi yaradıldı. Bizim fəallığımız məhz buna hesablanıb, çünki bu təsisatın potensialı var, sadəcə olaraq, liderlik lazım idi. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın timsalında bütün ölkələr bu liderliyi gördü və bizim qoyduğumuz siyasət artıq bizdən sonra da davam etdirilməlidir. Yəni biz imkan verməməliyik ki, «Qoşulmama Hərəkatı» yenə də əvvəlki səviyyəyə düşsün, heç bir yerdə adı da, sayını da yox idi, açıq danışmalıyıq.

Əlbəttə, ölkəmizin yerini düzgün seçməliyik, qarşıya qeyri-real xülyalarla dolu hansısa bir hədəf qoymamalıyıq. Bizim real maraqlarımız təmin edilməlidir. Maraqları təmin etmək üçün bizdə həm siyasi, həm iqtisadi, həm hərbi, həm diplomatik – yəni istənilən imkanlar var. Biz öz gücümüzdən çox ehtiyatla istifadə edirik. Uzun məsafəyə qaçan atletlər, adətən, öz qaçış tempini elə nizamlayırlar ki, nəticədə birinci olsunlar, biz də elə ona bənzəyən bir stayerik, amma lazım olanda sprinti də işə salırıq.

Tofiq Abbasov: Cənab Prezident, çox sağ olun, biz bu gün çox mütəəssir olduq. Nəyə görə? Çünki biz tez-tez informasiya bolluğunu görürük, amma onunla bərabər, həqiqət qıtlığı özünü əks etdirir. Bu gün isə Sizin sayənizdə tam əks mənzərənin şahidi olduq. Bizə vaxt ayırdığınıza, çox maraqlı söhbətə görə Sizə artıq dərəcədə minnətdarıq. Bir də hamımız daha çox Sizin

proqnozlarla bağlı fikirlərinizi gözləyirdik, çünki yeni il başlayıb. Zənnimcə, 2023-cü il heç də asan olmayacaq, bəlkə də çox çətin olacaq. Ancaq Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycanın qazandığı uğurlar bizdə əminlik yaradır ki, yeni çağırışları da, yeni sınaqları da alırıq, üzüağ qarşılama biləcəyik. Çünki Sizin uğurlarınız bizim xalqımızın, dövlətimizin uğurlarıdır və o uğurlar bizə ruh verir. Çox sağ olun, yorulmayın və həmişə müvəffəq olun.

İlham Əliyev: Sağ olun, sizə təşəkkür edirəm. Suallarınız mənə imkan verdi ki, biz bu vacib mövzularla bağlı danışaq. Düzdür, mən tez-tez Azərbaycan ictimaiyyətinə müraciət edirəm. Hesab oluna bilər ki, bütün vacib mövzularla bağlı fikrimi bildirirəm, həmişə belə olub. Amma müsahibənin də öz formatı, öz xüsusiyyəti var. Bir çıxışda, yaxud da ki, bir neçə çıxışda bəlkə də bütün bu məsələləri əhatə etmək mümkün deyil. Çünki çıxışlar bir qayda olaraq, hansısa təbirdə bir mövzuya aid olur. Mən şübhə etmirəm ki, biz istədiyimizə nail olacağıq. Yenə də deyirəm, bizim keçmişimiz, hədəfə doğru getdiyimiz sürət və nəticələr bunu deməyə əsas verir. Əminəm ki, 2023-cü ildə bizi çox yaxşı anlar gözləyir. Çünki bilirsiniz, dünyada mümkün olmayan bir şey yoxdur. Qayıdırıq Laçın–Xankəndi yolundakı həmin aksiyaya. Kimin ağına gələ bilərdi ki, 2022-ci ildə – müharibədən cəmi 2 il sonra artıq tamamilə yeni bir vəziyyət yaranacaq. Yaxud da ki, sentyabra qayıdaq. Kimin ağına gələ bilərdi ki, bu gün Ermənistan haqsız olaraq bizi işğalda ittiham edəcək. İki il, üç il əvvəl əgər kiməsə bunu desəydin,

deyərdi ki, deyəsən sənin başın xarab olub, belə sadə dillə desək. Amma mümkün olmayan heç nə yoxdur, bizim əlimizdədir. Biz isə ədalət istəyirik, ancaq ədalət! Pozulmuş ədaləti bərpa edirik, hələ tam bərpa etməmişik, amma bərpa edəcəyik, mənim şübhəm yoxdur və əminəm ki, Azərbaycan xalqı da bu nikbinliyi bölüşür. Bir daha sağ olun.

İTALİYA RESPUBLİKASININ MÜDAFİƏ NAZİRİ QUIDO KROSETTO İLƏ GÖRÜŞ

11 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 11-də İtaliya Respublikasının Müdafiə naziri Quido Krosettonu qəbul etmişdir.

Prezident İlham Əliyev strateji tərəfdaşlığa əsaslanan Azərbaycan–İtaliya ikitərəfli münasibətlərinin uğurla inkişaf etdiyini bildirərək, bu baxımdan yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin əhəmiyyətini vurğuladı, özünün İtaliyaya son səfərini məmnunluqla qeyd etdi.

Dövlətimizin başçısı İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının yeni Sədri Ciorcia Meloniyə təbrik məktubu göndərdiyini xatırladaraq, yeni hökumətin formalaşmasından qısa müddət keçməsinə baxmayaraq, Müdafiə naziri səviyyəsində ölkəmizə səfərin həyata keçirilməsinin əlaqələrimizin yaxşı göstəricisi olduğunu qeyd etdi və əminliyini bildirdi ki, yeni hökumətlə Azərbaycan arasında əməkdaşlıq uğurlu olacaq. Romanın tarixi rayonunda Azərbaycan səfirliyinin yeni binasının açılışında ilk tədbirin ADA Universiteti ilə İtaliyanın 5 aparıcı ali təhsil müəssisəsi arasında akademik əməkdaşlığa dair imzalanmış sazişlərin mübadiləsi mərasiminə həsr olunduğunu xatırladan Prezident İlham Əliyev İtaliya–Azərbaycan

Universitetinin Azərbaycandakı binasının inşasının yekunlaşmaq üzrə olduğunu söylədi.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan–NATO və Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələrinin genişlənməsində İtaliyanın verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndirərək qeyd etdi ki, ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə, o cümlədən energetika sahəsində uğurlu əməkdaşlıq aparılır. Prezident İlham Əliyev bu baxımdan «Cənub Qaz Dəhlizi»nin səmərəli fəaliyyətini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev Quido Krosettonun Azərbaycana səfərinin həm ölkələrimizin aidiyyəti qurumları arasında, həm də daha geniş mənada əməkdaşlığın möhkəmlənməsi işinə xidmət edəcəyinə əminliyini bildirdi, ikitərəfli münasibətlərimizin bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə ümidvarlığını ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev ilə görüşdən şərəf duyduğunu bildirən Quido Krosetto ilk növbədə, İtaliya Prezidenti Sercio Mattarellanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı və qeyd etdi ki, səfərdən öncə İtaliya Prezidenti ilə görüşü zamanı Sercio Mattarella özünün Azərbaycana, dövlətimizin başçısının isə İtaliyaya səfərini məmnunluqla xatırladı və Azərbaycan Prezidenti ilə dostluq əlaqələrinin mövcudluğunu bir daha vurğulayıb.

Dövlətimizin başçısı salamlara və xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını İtaliya Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Guido Krosetto səfərdən əvvəl İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloni ilə də görüşdiyünü bildirərək qeyd etdi ki, Ciorcia Meloni vurğulayıb ki, İtaliya Müdafiə nazirinin ölkəmizə sə-

fəri İtaliya hökumətinin Azərbaycanla əməkdaşlığı daha da genişləndirmək əzmində olduğunu göstərir.

Nazir Quido Krosetto qeyd etdi ki, Azərbaycan Prezidentinin İtaliyaya səfərləri bu ölkədə hər zaman böyük məmnunluqla qarşılır.

Qonaq Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan–NATO və Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələrinin inkişafında İtaliyanın oynadığı rola verdiyi qiymətə görə minnətdarlığını ifadə etdi.

Quido Krosetto Bakıda gedən inkişaf proseslərinin onlarda dərin təəssürat hissi yaratdığını söylədi.

Söhbət zamanı energetika, inşaat, turizm, kənd təsərrüfatı, müdafiə sənayesi və digər sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı perspektivlərin olduğu bildirildi.

**ALMANIYA FEDERATİV
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
FRANK-VALTER ŞTAYNMAYER
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

13 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə yanvarın 13-də Almaniya Federativ Respublikasının Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer telefonla zəng etmişdir.

Söhbət zamanı prezidentlər Azərbaycan–Almaniya əlaqələrinin mövcud vəziyyətindən məmnunluqlarını bildirərək, əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə etdilər. Regional təhlükəsizlik məsələlərinə toxunan Frank-Valter Ştaynmayer Almaniyanın Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin bilavasitə iştirakı ilə aparılan Avropa İttifaqı–Azərbaycan–Ermənistan üçtərəfli formatını dəstəklədiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin dəstəyi ilə həyata keçirilən üçtərəfli danışıqları yüksək qiymətləndirdiyini bildirərək, Azərbaycanın Avropa İttifaqı–Azərbaycan–Ermənistan üçtərəfli formatı çərçivəsində aparılan müzakirələr prosesinə sadiqliyini ifadə etdi.

Telefon danışıqı əsnasında Azərbaycanın ərazisində olan Xankəndi–Laçın yolundakı vəziyyət müzakirə edildi. Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, Ermənista-

nin yolun guya blokada şəraitində olması barədə iddiaları yalandır, yolda Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin xətti ilə və eləcə də digər humanitar yüklərin sərbəst hərəkəti təmin olunur.

Söhbət zamanı prezidentlər bir daha Azərbaycan–Almaniya əməkdaşlığının perspektivlərini yüksək qiymətləndirərək, bu əlaqələrin inkişafı üçün birgə səylərin göstərilməsinin vacibliyini qeyd etdilər.

VAXTANQ KİKABİDZENİN DOĞMALARINA VƏ YAXINLARINA

Gürcü xalqının böyük oğlu, görkəmli müğəni, aktyor və rejissor Vaxtanq Kikabidzenin vəfatı xəbərindən son dərəcə kədərləndik.

Vaxtanq Kikabidzenin adı sovet və Gürcüstan mədəniyyətinin şanlı salnaməsinə əbədi həkk olunub. Çoxşaxəli istedadı, yüksək peşəkarlığı, sənətə gətirdiyi yeni və bənzərsiz ab-hava sayəsində Vaxtanq Kikabidze bütöv bir dövrün rəmzinə çevrilmişdir.

Vaxtanq Kikabidze Azərbaycanın böyük dostu idi. Onun yaradıcılığı Azərbaycan xalqı tərəfindən hər zaman sevilmiş, şəxsiyyətinə böyük hörmət və rəğbət bəslənilmişdir. O, Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında mədəni əlaqələrin inkişafına, dostluq və mehriban qonşuluq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə də mühüm töhfələr vermişdir.

Görkəmli sənətkar və səmimi insan Vaxtanq Kikabidzenin əziz xatirəsi qəlbimizdə yaşayacaq.

Bu ağır itki ilə əlaqədar dərdinizi bölüşür, öz adımdan və Mehriban xanımın adından dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 15 yanvar 2023-cü il

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ İŞGÜZAR SƏFƏR

15 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 15-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhəyyanın dəvəti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfərə gəlmişdir.

Əbu-Dabi Prezident Hava Limanında dövlətimizin başçısının şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Ədliyyə naziri Abdulla bin Avad əl-Nueymi və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN PREZİDENTİ ŞEYX MƏHƏMMƏD BİN ZAİD ƏL-NƏHƏYYAN İLƏ GÖRÜŞ

Əbu-Dabi

15 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 15-də Əbu-Dabidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhəyyan ilə görüşü olmuşdur.

Dövlətimizin başçısı səfərə dəvətə görə minnətdarlığını bildirdi, BMT Təhlükəsizlik Şurasında Cənubi Qafqaz regionuna aid müzakirələrdə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycana göstərdiyi dəstəyin yüksək qiymətləndirildiyini, bunun dostluğun və qaradışlığın nümunəsi olduğunu söylədi.

Prezidentlər Azərbaycanın və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sülhsevər dövlətlər olduğunu qeyd etdilər, regionda sülhün, sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin edilməsi işində göstərdikləri səyləri vurğuladılar.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik və digər sahələrdə sıx əməkdaşlıq həyata keçirdikləri bildirildi, bu əlaqələrin daha da genişləndirilməsinin vacibliyi vurğulandı. Dövlət başçıları tərəfindən müəyyənləşdirilmiş siyasi xəttə uyğun olaraq, iki ölkənin

müxtəlif səviyyələrdə nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərlərinin önəmi qeyd edildi.

Dövlətimizin başçısı Prezident şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhəyyanın rəhbərliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin mühüm uğurlara imza atdığını, ciddi texnoloji nailiyyətlər əldə etdiyini vurğuladı, bu münasibətlə təbriklərini çatdırdı.

Prezident şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhəyyan öz növbəsində, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın qazandığı nailiyyətlər və qələbələr münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı Prezident şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhəyyanı Azərbaycana səfərə dəvət etdi.

Dəvət minnətdarlıqla qəbul olundu.

ƏBU-DABİ DAYANIQLILIQ HƏFTƏSİNİN RƏSMİ AÇILIŞI MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK

Əbu-Dabi

16 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 16-da Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılış mərasimində iştirak etmişdir.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Sənaye və Yüksək Texnologiya naziri Sultan bin Əhməd əl-Cabir tədbirdə çıxış edərək, ölkəsinin dayanıqlılıq sahəsində siyasətindən və bu istiqamətdə həyata keçirilən layihələrdən danışdı.

Sonra dövlətimizin başçısı açılış mərasimində çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti zati-ali-ləri şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhəyyan!

Dövlət və hökumət başçıları!

Xanımlar və cənablar!

Əvvəlcə, bu mühüm toplantıda iştirak etmək üçün məni dəvət etdiyinə görə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu auditoriya qarşısında çıxış etməkdən böyük

şərəf hissi duyuram. Dünən bizim cənab Prezidentlə əla görüşümüz oldu. Bu, Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında münasibətlərin bir çox sahədə strateji əhəmiyyətini bir daha təsdiqlədi. Bu fürsətdən istifadə edərək, bizi qəbul edən bütün tərəflərə minnətdarlığımı bildirirəm.

Mən çox böyük nailiyyətlər və sürətli inkişaf münasibətilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentini və xalqını təbrik etmək istəyirəm. Cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri dünyanın ən sabit, inkişaf etmiş və uğurlu ölkələrindən birinə çevrilib. Biz Sizin Azərbaycandakı qardaşlarınız olaraq, gördüyünüz işlərdən çox fərəhlənirik.

Biz Azərbaycanda bərpa olunan enerji mənbələrini öz enerji təhlükəsizliyimizin təmin olunması üçün inkişaf etdirmirik. Enerji təhlükəsizliyimizi hələ bir neçə il əvvəl təmin etmişik. Bu gün Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, o cümlədən xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimya məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. Bərpa olunan enerji ilə bağlı proqramımız tamamilə fərqli gündəliyə malikdir. Birincisi, bu onunla bağlıdır ki, nəhəng potensial vardır. İkincisi, biz onun sayəsində ixracımızı şaxələndirəcəyik. Nəticədə iqtisadiyyatımızın yeni ekoloji təmiz sektoru yaranacaq.

Cəmi iki il əvvəl Azərbaycan «Cənub Qaz Dəhlizi» meqa enerji layihəsini öz tərəfdaşları ilə başa çatdırıb, Azərbaycandan Cənubi Avropaya gedən inteqrasiya edilmiş boru kəmərləri sistemini qurub. Həmin boru kəmərinin uzunluğu 3500 kilometrdir.

Təbii qaz ixracımız artır – ötən il 19 milyard kubmetr idisə, bu il 24 milyard kubmetrə çatacaq. O, artmaqda davam edəcək. Buna görə mən bir daha söyləmək istərdim ki, Azərbaycanın bərpa olunan enerji mərkəzlərindən birinə çevrilməsi planlarımız Azərbaycanın öz enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı deyil, belə ki, biz həmin işləri artıq söylədiyim başqa səbəblərə görə aparırıq.

Potensialımıza gəldikdə, bəzi rəqəmləri diqqətinizə çatdırım. Quruda 27 qiğavatlıq külək və Günəş enerjisi, 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı azad edilmiş ərazilərdə 10 qiğavatlıq külək və Günəş enerjisi, həmçinin Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda 157 qiğavatlıq külək enerjisi imkanları mövcuddur. Yəni 200 qiğavata yaxın potensial vardır. Bizə kifayət qədər ixrac marşrutları lazımdır. Təbii ki, biz bütün bu layihələri mərhələli şəkildə icra edirik. Dünən «Masdar» və Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti 4 qiğavatlıq külək və Günəş enerjisi stansiyalarının yaradılmasına dair razılaşma imzaladılar. Bu hələ qısamüddətli bir layihədir. Ortamüddətli layihələr nəticəsində güclər 10 qiğavata qədər artırılacaq. Bu tamamilə icra olunandır, bununla bağlı «Yol xəritəmiz» vardır. Yalnız həmin layihə nəticəsində «Masdar» ilə apardığımız əməkdaşlıq Azərbaycanı «yaşıl enerji»nin çox mühüm ixrac mənbəyinə çevirəcəkdir.

Bütövlükdə, Azərbaycanın beynəlxalq enerji şirkətləri ilə imzaladığı anlaşma memorandumları və sazişlər bizə 22 qiğavata qədər külək və Günəş enerjisini istehsal etmək imkanını yaradacaq.

Bu məqsəd üçün, qeyd etdiyim kimi, bizə ixrac marşrutları lazımdır. Elə ötən ay – dekabrın 17-də Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya Gürcüstanın Qara dəniz sahilindən Rumıniyanın Qara dəniz sahilinə qədər «Qara dənizin dibi ilə elektrik kabelinin çəkilməsinə dair» Saziş imzaladılar. Bu Saziş Avropa Komissiyası prezidentinin şahidliyi ilə imzalandı. Planımız Azərbaycandan 4 qısqavatlıq «yaşıl enerji»ni nəql etmək imkanını yaradacaq kabeli çəkməkdir. Lakin bu, kifayət etməyə bilər. Söhbət razılaşıdırılmış həcmələr barədə gedir. Lakin planlarımız daha genişdir.

Azərbaycanda investisiya mühiti çox müsbətdir. Biz neft və qaz sektoruna böyük sərmayələr cəlb etmişik. İndi isə hədəfimiz bərpa olunan enerjidir. Digər sözlə, planlarımız böyükdür və əminəm ki, işlərin öhdəsindən gələcəyik. Çox sağ olun.

* * *

Daha sonra Zaid Dayanıqlılıq Mükafatının təqdimat mərasimi oldu.

Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsi dünyanın dayanıqlı inkişafının sürətləndirilməsini hədəfləyən beynəlxalq platformadır. Dayanıqlılıq Həftəsi bu məqsədə çatmaq üçün öz proqramını üç prinsip – global əməkdaşlıq və liderlik, iqtisadi inkişaf və texnologiya, eləcə də innovasiya üzrə həyata keçirir.

2008-ci ildə təsis olunmuş Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsi planetimizin gələcəyində payı olan dövlət və hökumət başçıları, siyasətçiləri, sənaye liderlərini,

sərmayəçiləri, iş adamlarını və gəncləri aktual məsələlərin müzakirəsi üçün bir araya gətirir. Budəfəki *Dayanıqlılıq Həftəsində* dünyanın 150 ölkəsindən 30 minədək nümayəndə iştirak edir.

Azərbaycanın bu mötəbər beynəlxalq tədbirə dəvət olunması Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə sürətlə inkişaf edərək, mühüm beynəlxalq layihələrin müəllifinə və təşəbbüskarına çevrilən ölkəmizin dünya miqyasında artan nüfuzunun göstəricisidir. Zəngin neft-qaz potensialı ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində bu sahədə imkanlarını daha da şaxələndirir və elektrik enerjisi, əsasən «yaşıl enerji»nin önəmli təchizatçısına çevrilməyi planlaşdırır. Azərbaycanın 200 qiqavata yaxın bərpa olunan enerji potensialı ölkəmizi dünyanın diqqət mərkəzinə çevirib.

Bu zəngin potensialdan istifadə olunmasına artıq başlanılıb. Ötən ilin yanvarında 240 MVt gücündə «Xızı–Abşeron» Külək Elektrik Stansiyasının, martda isə 230 MVt gücündə «Qaradağ» Günəş Elektrik Stansiyasının təməli qoyuldu. «Qaradağ» Günəş Elektrik Stansiyası Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin «Masdar» şirkəti tərəfindən inşa edilir.

Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü enerji siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri də işğaldan azad edilmiş ərazilərin potensialının qiymətləndirilməsi və istifadə olunmasıdır. Yaxın aylarda Cəbrayıl rayonunda 240 MVt gücündə «Şəfəq» Günəş Elektrik Stansiyasının istifadəyə verilməsi planlaşdırılır.

Ötən il dekabrın 17-də Buxarestdə «yaşıl enerji» ilə bağlı strateji tərəfdaşlıq haqqında Sazişin imza-

lanması da bu istiqamətdə atılan mühüm addımlardan biri oldu. Bu layihə ilə Azərbaycanın bu sahədə qarşıya qoyduğu əsas hədəf ixrac həcmünün genişləndirilməsidir. Beləliklə, bərpa olunan enerji sahəsində zəngin potensiala sahib olan Azərbaycan bu istiqamətdə də reallaşdırdığı layihələrlə enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm aktor kimi öz fəaliyyətini durmadan genişləndirir.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri yanvarın 16-da başa çatdı.

Əbu-Dabi Prezident Hava Limanında dövlətimizin başçısının şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi rəsmi şəxslər yola saldılar.

İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASINA İŞGÜZAR SƏFƏR

17 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 17-də Dünya İqtisadi Forumunun illik toplantısında iştirak etmək üçün İsveçrə Konfederasiyasına işgüzar səfərə gəlmişdir.

**«DAMEN SHİPYARDS GROUP»
ŞİRKƏTİNİN İCRAÇI DİREKTÖRÜ
VƏ SƏHMDARI ARNOUT DAMEN
İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

17 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 17-də Niderlandın «Damen Shipyards Group» şirkətinin icraçı direktoru və səhmdarı Arnout Damen ilə görüşmüşdür.

Söhbət zamanı dövlətimizin başçısının Arnout Damen ilə əvvəlki görüşü xatırlandı.

Arnout Damen Azərbaycanda layihələrin həyata keçirilməsinə başladıklarını bildirdi və görülən işlərdən danışdı.

Prezident İlham Əliyev «Damen Shipyards Group» şirkətinin bu yaxınlarda Azərbaycanda layihələri artıq həyata keçirməyə başlamasından məmnunluğunu bildirdi.

Görüşdə Azərbaycanda bu şirkətin daha geniş həcmdə işlər görməsi üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulandı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın önəmli tranzit ölkəyə çevrildiyini qeyd edərək, respublikamızın ərazisindən keçən yüklərin həcmnin 75 faiz artdığını vur-

ğuladı. Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, bütün bunlar nəzərə alınaraq, Azərbaycanda yeni tankerlərin, quru yük gəmilərinin və bərələrin sayının artırılmasına ehtiyac vardır. Bu sahədə də «Damen Shipyards Group» şirkəti ilə əməkdaşlıq üçün yaxşı potensial mövcuddur.

Görüşdə, həmçinin Azərbaycanın Hərbi Dəniz Qüvvələri üçün də müxtəlif gəmilərin istehsalının mümkünlüyü məsələləri müzakirə edildi.

«CISCO» ŞİRKƏTİNİN QLOBAL İNNOVASİYALAR ÜZRƏ VİTSE- PREZİDENTİ QAY DİDRİX İLƏ GÖRÜŞ

Davos

17 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 17-də «Cisco» şirkətinin global innovasiyalar üzrə vitse-prezidenti Qay Didrix ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə «Cisco» şirkəti arasında uzun illər uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi bildirildi. Qay Didrix Azərbaycanda bir məktəbdə rəqəmsallaşdırma layihəsini həyata keçirdiklərini diqqətə çatdırdı.

Söhbət zamanı bu layihənin ölkəmizdə yüzlərlə məktəbi əhatə etməsinin planlaşdırıldığı vurğulandı.

Prezident İlham Əliyev Zəngilan rayonunda «Ağillı şəhər» və «Ağillı kənd» layihələrinin uğurla icra olduğunu qeyd etdi, bu işlərin işğaldan azad olunmuş digər ərazilərdə də həyata keçirilməsinin planlaşdırıldığını vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı «Cisco» şirkəti tərəfindən hazırlanmış «Azərbaycanın «ağillı şəhər» strukturu barədə məruzə»yə görə minnətdarlığını bildirdi.

Söhbət zamanı Azərbaycanda su resurslarından istifadə olunmasında «Cisco» şirkətinin texnologiyalarının tətbiqi məsələlərindən danışıldı, təhsil və kibernetiklik sahələrində əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə edildi.

«FORTESCUE FUTURE INDUSTRIES» ŞİRKƏTİNİN SƏDRİ ENDRÜ FOREST İLƏ GÖRÜŞ

Davos

17 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 17-də «Fortescue Future Industries» şirkətinin sədri Endrü Forest ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycanın Energetika Nazirliyi ilə «Fortescue Future Industries» şirkəti arasında ötən ay imzalanmış Memorandumda ölkəmizdə 12000 meqavat gücündə külək və Günəş enerjisinin istehsalına dair layihənin icrasının nəzərdə tutulduğu bildirildi. Buxarestdə «Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında «yaşıl enerji»nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş»in imzalanmasının da önəmi vurğulandı. Azərbaycanda istehsal edilən «yaşıl enerji»nin bu layihə vasitəsilə gələcəkdə Avropa bazarına çatdırılmasının əhəmiyyəti qeyd olundu.

Söhbət zamanı Azərbaycanda hidrogen, o cümlədən «yaşıl hidrogen» istehsalına dair layihənin icrasında da əməkdaşlığın həyata keçirilməsinin əhəmiyyəti vurğulandı.

Bildirildi ki, Azərbaycanın beynəlxalq enerji şirkətləri ilə imzaladığı anlaşma memorandumları və sazişlər ölkəmizə 22000 meqavatadək külək və Günəş enerjisini istehsal etmək imkanı yaradacaq. Həmin enerjinin 12000 meqavatlıq hissəsinin istehsalının SOCAR və «Fortescue Future Industries» şirkəti tərəfindən həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Söhbət zamanı Azərbaycanda əlverişli investisiya mühitinin olduğu vurğulandı.

Görüşdə ölkəmizin bərpa olunan zəngin enerji potensialına malik olduğu qeyd edildi, əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

**«THE GOLDMAN SACHS GROUP INC.»
ŞİRKƏTİNİN QLOBAL MƏSƏLƏLƏR
ÜZRƏ PREZİDENTİ CARED KOHEN
İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də «The Goldman Sachs Group Inc.» şirkətinin global məsələlər üzrə prezidenti Cared Kohen ilə görüşmüşdür.

Görüşdə «The Goldman Sachs Group Inc.» şirkətinin Azərbaycan Mərkəzi Bankı və Dövlət Neft Fondu ilə uğurlu əməkdaşlığının davam etdirilməsi qeyd olundu.

**«SIGNIFY» ŞİRKƏTİNİN
BAŞ İCRAÇI DİREKTÖRÜ
ERİK RONDOLAT İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də «Signify» (əvvəlki adı «Philips Lighting») şirkətinin baş icraçı direktoru Erik Rondolat ilə görüşmüşdür.

Erik Rondolat dövlətimizin başçısına Azərbaycan-da, o cümlədən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə – Şuşa və Ağdam şəhərlərində həyata keçirilən layihələrin gedişatı və perspektivləri barədə məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyev «Signify» şirkətinin Azərbaycandakı fəaliyyətini yüksək qiymətləndirdi, Bakı, Sumqayıt, Gəncə də daxil olmaqla, artıq 11-dən çox şəhərin işıqlandırma sistemlərinin ağıllı layihələr, ağıllı həllər vasitəsilə həyata keçirildiyini xüsusi qeyd etdi, bunun Azərbaycanın son illərdə «yaşıl enerji» siyasətinin dəstəklənməsi istiqamətində ciddi addımlarından biri olduğunu bildirdi. Qeyd edildi ki, bu yeni texnologiyalar nəticəsində elektrik enerjisi sərfinə ciddi şəkildə qənaət olunacaq.

«Signify» şirkətinin baş icraçı direktoru diqqətə çatdırdı ki, serverlər Azərbaycanda yerləşdirilməklə

bütün bu şəhərlər «ağıllı sistem» vasitəsilə vahid mərkəzdən idarə olunacaq. Bu, Azərbaycanla əlavə enerji sərfiyyatına qənaət imkanı yaradacaq.

Erik Rondolat Prezident İlham Əliyevə Bakı şəhərində həyata keçiriləcək fasad işıqlandırılması, Şuşada teleqüllənin işıqlandırılması, aqrar sektorda reallaşdırılacaq layihələr barədə də məlumat verdi. Bildirildi ki, artıq aqrar sektorda layihələrin icrasına başlanılıb. Bu, istixanalarda məhsuldarlığın iki dəfədən çox artımına gətirib çıxaracaq. Enerji sərfiyyatına ciddi şəkildə qənaət olunacaq ki, bu da biznesin dəstəklənməsi baxımından xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Sonda dövlətimizin başçısı bu layihələrin əhəmiyyətini qeyd etdi və «Signify» şirkəti ilə Azərbaycanın aidiyyəti qurumları arasında əməkdaşlığın davam etdirilməsinin məqsədəuyğun olduğunu vurğuladı.

**«KROMATİX SA» ŞİRKƏTİNİN
BAŞ İCRAÇI DİREKTÖRÜ
RAFİK HANBALI İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də «Kromatix SA» şirkətinin baş icraçı direktoru Rafik Hanbali ilə görüşmüşdür.

Görüşdə «Kromatix SA» şirkətinin fəaliyyəti və istehsal etdiyi məhsullar, o cümlədən Azərbaycanda yeni texnologiyaların tətbiqi ilə enerjinin istehsalı məsələlərindən danışıldı.

Şirkətin xüsusi texnologiya və örtüklər vasitəsilə bina fasadlarının şüşə hissələrinin Günəş panelləri kimi istifadəsinə imkan verən texnologiyalar istehsal etdiyi bildirildi. Azərbaycanda dayanıqlı enerji təchizatına önəm verilməsi, xüsusilə işğaldan azad edilmiş ərazilərin «yaşıl enerji» zonası elan olunması nəzərə alınaraq, ölkəmizdə həmin texnologiyaların bina və tikintilərdə də istifadəsinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Rafik Hanbali «Kromatix SA» şirkətinin ölkəmizdə, xüsusilə Ələt Azad İqtisadi Zonasında müəssisənin yaradılması planları barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi. Pilot layihə kimi, «Kromatix SA» şirkətinin Cəbrayıl rayonunda məktəb binasının üzlən-

məsi ilə bağlı həyata keçirməyi planlaşdırdığı layihənin önəmi qeyd edildi. Gələcəkdə bunun digər məktəblərdə də tətbiq olunmasının nəzərdə tutulduğu vurğulandı.

Dövlətimizin başçısı şirkətin Azərbaycanda planlaşdırdığı layihələri dəstəkləyərək, ölkəmizdə iqtisadi inkişaf imkanları, daxili bazara və bölgədəki digər bazarlara çıxış üçün mövcud şərait barədə məlumat verdi.

Görüşdə «Kromatix SA» şirkəti ilə Azərbaycanın Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi arasında əməkdaşlığın təməlinin qoyulduğu bildirildi.

Prezident İlham Əliyev «Kromatix SA» şirkətinin rəhbərini Azərbaycana, o cümlədən işğaldan azad olunmuş ərazilərə səfərə dəvət etdi.

Dəvət minnətdarlıqla qəbul olundu.

«CARLSBERG GROUP» ŞİRKƏTİNİN PREZİDENTİ VƏ BAŞ İCRAÇI DİREKTORU KES HART İLƏ GÖRÜŞ

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də «Carlsberg Group» şirkətinin prezidenti və baş icraçı direktoru Kes Hart ilə görüşmüşdür.

Görüşdə «Carlsberg Group» şirkətinin Azərbaycandakı fəaliyyətindən məmnunluq ifadə edildi. Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatların biznes mühitinə müsbət təsiri qeyd olundu. Şirkətin Azərbaycanda arpa emalını 100 faiz lokallaşdırdığı, pivə istehsalında istifadə olunan arpa emalının lokallaşdırılmasının isə yaxın vaxtlarda 100 faizə çatdırılacağı bildirildi. Söhbət zamanı Azərbaycanda pivə istehsalında istifadə olunan arpanı emal edəcək yeni zavodun 2024-cü ildə fəaliyyətə başlamasının və ölkəmizdə yeni investisiyaların yatırılmasının nəzərdə tutulduğu vurğulandı.

Kes Hart Azərbaycanda «Carlsberg Group» şirkətinin fəaliyyətinə verdiyi dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi.

LİTVA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ GİTANAS NAUSEDA İLƏ GÖRÜŞ

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də Litva Respublikasının Prezidenti Gitanas Nauseda ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Litva Prezidenti Gitanas Nauseda Azərbaycana keçən ilki səfərini məmnunluqla xatırladı, səfər əsnasında ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin inkişafına dair Prezident İlham Əliyev ilə geniş müzakirələr apardığını qeyd etdi. Prezident Gitanas Nauseda Prezident İlham Əliyevi Litvaya səfərə dəvət etdi.

Səfərə dəvəti məmnunluqla qəbul edən dövlətimizin başçısı Litva Prezidentinin Azərbaycana səfərinin ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafı baxımından əhəmiyyətini vurğuladı.

Söhbət əsnasında regional məsələlər, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması və sülh müqaviləsi üzrə danışıqlar prosesi, həmçinin Azərbaycan ərazisində Laçın–Xankəndi yolunda baş verən hadisələr barədə fikir mübadiləsi aparıldı. Dövlətimizin başçısı Ermənistanın beynəlxalq icti-

maiyyəti çəşdirmaq məqsədilə Laçın yolundakı hadisələrlə əlaqədar manipulyasiya ilə məşğul olduğunu və yalan məlumatlar əsasında guya yolun bağlı olduğunu iddia etdiyini söylədi. Prezident İlham Əliyev yolun mülki şəxslər və mülki təyinatlı yüklərin keçidi üçün açıq olduğunu, həmçinin Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin xətti ilə humanitar yüklərin sərbəst hərəkətinin təmin edildiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi ərazilərimizdə Azərbaycanın təbii sərvətlərinin qanunsuz istismarına son qoyulmasının və kriminal ünsürlərin ərazidən çıxarılmasının vacibliyini diqqətə çatdırdı.

Azərbaycan Prezidenti Ermənistan tərəfinin ötən iki ildən artıq müddət ərzində Laçın yolundan minlərin, silah və sursatın, eləcə də şəxsi heyətin daşınması üçün istifadə etdiyini bildirdi.

Görüşdə Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələri ilə bağlı da fikir mübadiləsi aparıldı. Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin dəstəyi ilə təşkil olunmuş Avropa İttifaqı–Azərbaycan–Ermənistan üçtərəfli formatının Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəliyə aparılması baxımından əhəmiyyəti qeyd edildi. Söhbət zamanı Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində oynadığı önəmli rolu vurğulandı. Bu xüsusda Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında «yaşıl enerji»nin inkişafı və ötürülməsi ilə bağlı ötən ilin dekabrında Buxarestdə imzalanmış sazişin əhəmiyyəti qeyd edildi.

**bp QRUPUNUN BAŞ İCRAÇI
DİREKTÖRÜ BERNARD LUNİ
İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də bp qrupunun baş icraçı direktoru Bernard Luni ilə görüşmüşdür.

Görüşdə bp şirkətinin Azərbaycanda uzun müddət fəaliyyət göstərdiyi vurğulandı. Azərbaycanın enerji layihələrinin yeni mərhələyə keçidi, qaz həcminin artırılması, bərpa olunan enerji layihələrində bp şirkətinin daha fəal iştirakı, mövcud layihələrin genişləndirilməsi məsələləri müzakirə olundu.

Bernard Luni uzunmüddətli strateji əməkdaşlığa görə İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi və əldə olunmuş nailiyyətlər və sürətli inkişaf prosesləri ilə bağlı təbriklərini çatdırdı. Dünyada böyük maliyyə çətinliklərinə baxmayaraq, Azərbaycanın qazandığı uğurların önəmini vurğulayan Bernard Luni azad edilmiş ərazilərdə inşaat infrastrukturunu sahəsində görülən genişmiqyaslı işləri qeyd etdi və əminliklə bildirdi ki, Azərbaycanda əldə olunmuş nailiyyətlər böyük inkişaf proseslərinin başlanğıcıdır.

**ÇİNİN CGTN (CHINA GLOBAL
TELEVISION NETWORK)
TELEVİZYİA KANALINA MÜSAHİBƏ**

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də Çinin CGTN televiziya kanalına müsahibə vermişdir.

M ü x b i r: Cənab Prezident, Sizi Davosda yeni-dən görmək çox xoşdur.

İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Sizi də bir daha görməyimə şadam. Burada sonuncu görüşümüz xatirimdədir və bu imkana görə sizə təşəkkür edirəm.

M ü x b i r: Azərbaycan ilə Çin arasında dostluq, Sizin Çin xalqına münasibətiniz tərəfimizdən çox yüksək dəyərləndirilir.

İlham Əliyev: Bəli, haqlısınız. Bizim çox yaxşı münasibətlərimiz var. Çin və Azərbaycan yaxşı dostlardır. Mənim Sədr Si Cinpinlə dəfələrlə görüşmək imkanım olub. Sonuncu dəfə bir neçə ay öncə bizim çox yaxşı görüşümüz olub.

M ü x b i r: **Bu Sizin doğum gününüzdə təsadüf edirdi? O Sizi doğum gününüz münasibətilə təbrik etdi?**

İlham Əliyev: Ondan öncə, biz keçən ilin payızında beynəlxalq tədbirlərin birində görüşdük. Bizim gələcək əməkdaşlığımız haqqında çox məhsuldar müzakirələrimiz oldu. «Bir kəmərlər – bir yol» Sammiti çərçivəsində Pekində Sədr Si Cinpinlə görüşüm zamanı məni Çinin böyük dostu adlandırdı.

Müxəbir: Çinin böyük dostu?

İlham Əliyev: Bu mənim üçün böyük şərəf idi.

Müxəbir: Cənab Prezident, bu məlumatı paylaşdığımız üçün çox sağ olun. Azərbaycan və Çin haqqında danışıqların söhbət təkcə müzakirələrdən yox, praktiki fəaliyyətdən də gedir. Bu da yüksək qiymətləndirilir və deyərdim ki, bizi heyran edir. Azərbaycanı və Çini bir-birinə daha uzun müddətə dayanıqlı şəkildə yaxınlaşdıracaq əməkdaşlıq fəaliyyətini necə görürsünüz?

İlham Əliyev: Əməkdaşlığımız üçün tərəfimizdən çox möhkəm platforma qurulub. 30 il ərzində davam edən siyasi münasibətlər artıq bizim yaxşı tərəfdaş və bir-birinə etibar edən dostlar olduğumuzu nümayiş etdirir. Bizim beynəlxalq təsisatlar çərçivəsində çox yaxşı əməkdaşlığımız vardır. Biz həmişə bir-birimizin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəkləyirik. Biz çox möhkəm siyasi platforma qurmuşuq. İndi isə bunun üzərində iqtisadi əməkdaşlığımızı qururuq. İndiki vəziyyətdə bu çox mühümdür, çünki yeni çağırışlar, yeni problemlər və yeni imkanlar vardır. Biz daha çox Çin şirkətini Azərbaycanda görməyə ümid edirik. Onlardan bəziləri müxtəlif sahələrdə artıq kifayət qədər fəaldır. Biz Orta Dəhlizlə bağlı Sədr Si Cinpinin təşəbbüslərini

tam dəstəkləyirik. Azərbaycanda biz artıq öz ev tapşırığımızı yerinə yetirmişik. Biz nəqliyyat infrastrukturunun bütün zəruri seqmentlərini qurmuşuq. Həmçinin enerji, kənd təsərrüfatı və yüksək texnologiyalar sahələrində də əməkdaşlıq etməyə ümid edirik. İnformasiya texnologiyaları sektorunu təmsil edən bir çox Çin şirkətləri Azərbaycanda uzun illərdir ki, fəaliyyət göstərir. Beləliklə, bizim həqiqətən də çoxşaxəli münasibətlərimiz vardır.

M ü x b i r: **Başa düşürəm ki, infrastruktur, enerji və tikinti sahələrində investisiyalarla bağlı çoxlu müzakirələr və praktiki addımlar olub. Məsələn, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən Çin şirkətləri tərəfindən. Bəs onlar və ölkənizə gələn digər investorlar üçün hansı siyasəti təmin edirsiniz?**

İ l h a m Ə l i y e v: Ümumiyyətlə, Azərbaycanda investisiya mühiti çox müsbətdir. Xarici və yerli investisiyalar lazımınca qorunur. Ümid edirik ki, qeyri-enerji sektoruna daha çox investisiyalar olacaq, çünki ölkəmizə qoyulan sərmayələrin əksəriyyəti neft və qaz sektoruna yönəlib. Bu da təbiidir və biz bunu anlayırıq. Lakin indi şaxələnmə barədə düşünmək, düşünmək yox, hərəkət etmək vaxtıdır. Buna görə də qeyri-enerji sektoruna, infrastruktura, xüsusilə nəqliyyat infrastrukturuna, bərpa olunan enerji mənbələrinə yönəlmiş investisiyalar bizim üçün prioritetlərdən biridir. Biz indi Bakının yaxınlığında yerləşən Ələt bölgəsində azad iqtisadi zonanın açılmasının sonuncu mərhələsindəyik. Ümid edirik ki, Çin şirkətləri bu fərsətlərə diqqət yetirəcək. Əlbəttə, Şərq və Qərb arasında, ənənəvi İpək yolu

coğrafiyasında yerləşməyimiz bizə çoxlu imkanlar yaradır. Biz sadəcə, müvafiq şəkildə siyasətimizi planlaşdıraraq strukturlaşdırmalıyıq və xarici investorlar üçün hətta bundan da yaxşı şərait yaratmalıyıq. Lakin biz investorları gəlməyə məcbur edə bilmərik. Biz yalnız dəvət edə bilərik.

M ü x b i r: Onları yaxşı qarşılayaraq və yaxşı siyasətlə. Bu barədə söhbət edərkən mən «Bir kəmər – bir yol» layihəsi haqqında danışmaq istəyirəm. Çünki bu il «Bir kəmər – bir yol» təşəbbüsünün 10-cu ildönümüdür. Azərbaycan «Bir kəmər – bir yol» layihəsinə çevrilmiş təşəbbüslərdə çox konstruktiv rol oynayır. Çin ilə «Bir kəmər – bir yol» təşəbbüsü ilə bağlı nailiyyətlər, koordinasiya və əməkdaşlıqla bağlı düşüncələriniz nədir? Gələcəyi necə görürsünüz? Çünki dünya çox sürətlə dəyişir. Beləliklə, strateji nöqtəyi-nəzərdən hansı istiqamətdə irəliləyirsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Əvvəla, «Bir kəmər – bir yol» təşəbbüsü indi çox böyük coğrafiyanı əhatə edən, vaxtında irəli sürülmüş çox müdrik təşəbbüs idi. Azərbaycan bu təşəbbüsə ilk günlərdən fəal şəkildə qoşuldu və biz mövcud olmayan infraqurstruktura investisiya yatırmağa başladıq. Beləliklə, bu illər ərzində, daha dəqiq desək, son 10 il ərzində biz Xəzər dənizində ən böyük ticarət limanlarından birini, bəlkə də ən böyüyünü inşa etdik. Onun yükaşıma qabiliyyəti 15 milyon tondur və biz onu 25 milyon tona qədər artıracığıq. Xəzər dənizi ilə yükləri daşımaq üçün Gəmiqayıma zavodunu inşa etdik. Dəmir yolu infraqurstruktura investisiya yatırdıq və bunu təkcə Azərbaycanda yox, regionda da etdik. İndi isə

bu dəmir yolunu Bakıdan qərb istiqamətində genişləndirmək üçün əlavə sərmayə yatırırıq. Biz bütün digər layihələri – avtomagistrallar, hava limanları kimi layihələri də həyata keçirmişik. Beləliklə, açıq dənizə çıxışı olmayan Azərbaycan beynəlxalq, logistik və nəqliyyat mərkəzinə çevrilib. Həmçinin «Bir kəmərlər – bir yol» təşəbbüsü müxtəlif marşrutlar, xüsusilə Şimal–Cənub marşrutu üzrə daşımaları fəallaşdırdı. İndi isə biz Şimal–Qərb marşrutu haqqında da danışıq. Bu, uğurla inkişaf edən qlobal layihədir. Marşrut üzərində yerləşən bütün ölkələr artıq bunun faydasını görür. Nəqliyyat layihələrinə necə münasibət göstərməsi ölkələrin strategiyasından asılıdır. Bizim üçün bu, iqtisadiyyatımızı şaxələndirmək və neft-qaz gəlirlərindən asılılığımızı azaltmaq üçün əsas amillərdən biri idi. Deyə bilərəm ki, ötən il Azərbaycan ərazisindən tranzit daşımalar 75 faiz artıb. Bu, təkcə infrastruktura görə yox, lazımi idarəetməyə görə artıbdır. Görülmüş tədbirlər bizə yükdaşımaları sürətləndirməyə, bürokratik əngəlləri aradan qaldırmağa və bunu fiziki olaraq cəlbedici etməyə imkan verir. Həmçinin tarif siyasəti də mühüm məsələdir. Çünki burada bir çox ölkələrin söylərinin birləşdirilməsi lazımdır ki, bizim razılaşdırılmış tarif siyasətimiz mövcud olsun və heç bir ölkə süni şəkildə öz mənfəətini artırmağa çalışmasın. Biz müştərək faydanı görməyi öyrənməliyik. Ərazimizdən nə qədər çox yük keçərsə, bizim bundan bir o qədər çox faydamız olar, bir o qədər də çox iş yerlərimiz olar. Çinin artıq yeni bir dəmir yolu layihəsinin təşəbbüsü ilə çıxış etdiyini və onu artıq başladığını bilirəm – Çin–Qırğızıstan–Özbəkistan.

Bu layihə də bizə, Xəzər dənizinə istiqamətlənib. Bu çox vacib əlavə təchizat marşrutudur. Orta Dəhlizin parlaq gələcəyi vardır.

M ü x b i r: Əlbəttə ki.

İ l h a m Ə l i y e v: Mən buna tamamilə əminəm.

M ü x b i r: Orta Dəhliz bu baxımdan getdikcə çox vacib rol oynayır. Cənab Prezident, «Bir kəmərlər – bir yol» layihəsində çoxlu yeniliklər olub. Layihə indi daha çox «yaşıl», ekoloji cəhətdən təmiz və daha yüksək keyfiyyətə malikdir. Bu Sizin Çinlə və başqa ölkələrlə əməkdaşlığımızda özünü necə göstərir?

İ l h a m Ə l i y e v: Biz Çinlə əməkdaşlıq portfeli-mizə «yaşıl enerji» sahəsində əməkdaşlığı əlavə etmək istəyirik. Çünki Azərbaycanda böyük potensial var, Çində isə böyük texnoloji nailiyyətlər mövcuddur. Beləliklə, biz bu sözləri birləşdirməliyik.

Bizim prioritetlərə gəldikdə, bərpa olunan enerji mənbələri bizim üçün indi əsas prioritetlərdən birinə çevrilib. Son bir neçə ay ərzində 22 qıqavat bərpa olunan enerji mənbələrini yaratmaq üçün sərmayə təmin edəcək sənədlər imzalamışıq. Söhbət həm dənizdən, həm də qurudan gedir. Bu isə regional iqtisadi konfigurasiyanı tamamilə dəyişəcək. Çünki Avropada baş verən «yaşıl enerji»yə keçiddən xəbərimiz var. Eyni zamanda, Azərbaycan neft və təbii qazın təchizatçısıdır. İndi biz «yaşıl enerji»ni, o cümlədən dənizdə külək elektrik stansiyalarından hasil olunacaq «yaşıl hidrogen»i təchiz etməyi planlaşdırırıq. Dedi-yim kimi, biz ilkin sənədləri imzalamışıq. Müqavilələr gələcəkdə imzalanacaq. Lakin bunun təkəcə bizim ölkə üçün yox, həm də bütün region üçün çox böyük

potensialı vardır. Biz ixrac etmək imkanına malik olmaq üçün həm də ötürücü xətlərə sərmayə yatırmalıyıq, çünki bizim özümüzə bu qədər enerji lazım deyil.

M ü x b i r: Cənab Prezident, mən 10 dəqiqədir Sizi dinləyirəm, çox işin görüldüyünü, çox şeyə nail olunduğunu eşitdim və bu, olduqca böyük təəssürat yaradır. Çünki son vaxtlar çox söz danışılır, ancaq əməllər daha çox qiymətləndirilir. Mən ötən illərdə iştirak etdiyim bir neçə Dünya İqtisadi Forumunu xatırlayıram, biz bir səhnədə idik, Siz mənim moderatorluq etdiyim paneldə iştirak edirdiniz.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, xatırlayıram.

M ü x b i r: Bizim bir neçə ətraflı müsahibəmiz oldu, Sizin çox konstruktiv olduğunuzu xatırlayıram. Siz öndə olmaq istəyirsiniz ki, insanlara ölkənizin necə hazır olduğunu deyəsiniz. Məni hər zaman bir məsələ maraqlandırır ki, vəd vermək üçün kifayət qədər cəsur və mərd olmaq, ən mühümü isə sonra bu vədləri yerinə yetirmək cəsarətinə sahib olmaq üçün nə lazımdır?

İ l h a m Ə l i y e v: İlk növbədə, yerinə yetirə bilmədiyim sözü heç vaxt vermirəm.

M ü x b i r: Demək istəyirsiniz ki, mən doğru sual verirəm?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, tamamilə doğrudur. Siyasi həyatımda heç vaxt olmayıb ki, mən söz verim və arxasında dayanmayım. Verdiyim bütün sözlər yerinə yetirilib. Digər tərəfdən, mən çox söz vermirəm, çünki nəticəni nümayiş etdirməyi üstün tuturam. Tamamilə haqlısınız ki, çoxlu sözlər danışılır,

çoxlu bəyanatlar, açıqlamalar verilir, sonra tamamilə yoxa çıxır və vədləri verənlər onları ya unudur, ya da özlərini elə aparırlar...

M ü x b i r: Onlar da yoxa çıxır.

İ l h a m Ə l i y e v: Onlar da yoxa çıxır, tamamilə doğrudur. Biz yalan vədlərə əsaslanan çox sayda siyasi və ya seçki kampaniyaları görmüşük. Lakin bu, uğura gətirib çıxarmayıb, uğur yalnız müvəqqəti olub. Çünki insanlar hər şeyi çox yaxşı başa düşürlər. Onlar yadda saxlayırlar ki, əgər vəd verib yerinə yetirməmişsə səni dəstəkləməyəcəklər. Mən hər zaman görülmüş işi nümayiş etdirməyi üstün tuturam və hər zaman planlarımızla bağlı insanlarla məsləhətləşirəm. Mənim Azərbaycan cəmiyyəti ilə çox açıq kommunikasiya kanalım var.

M ü x b i r: **Sirr nədən ibarətdir? Bölüşə bilərsinizmi?**

İ l h a m Ə l i y e v: Mən hər il regionlara təxminən 30–40 səfər edirəm və insanları hansı problemlərin narahat etdiyi ilə, nələrin həll edilməli, nə etməli olduğumuzla maraqlanıram. Bu, enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat kimi qlobal layihələrin bir hissəsidir, insanların gündəlik həyatıdır. Onların daha yaxşı yaşamaları üçün nəyə ehtiyacları var və bu daha yaxşı həyatı necə təmin etmək olar? Müxtəlif alətlər var. İlk növbədə, xalqınızla dürüst davranmalısınız, onda sizi dəstəkləyəcəklər, sizə etibar edəcəklər. Başladığımız bütün proqramlarımıza gəlincə, onların hamısı icra olunub. Azərbaycanda heç kim deyə və sonra da sübut edə bilməz ki, nə vaxtsa proqram qəbul olunub, amma icra olunmayıb.

Müxbir: Demək asandır, sübut etmək isə çətin.

İlham Əliyev: Bəli. Demək olar ki, 20 illik prezidentliyim dövründə söylədiyim hər sözə görə məsuliyyət daşıyıram. Millətimizin əldə etdiyi ən böyük nəticələrdən biri işğal altındakı ərazilərin 2 il əvvəl azad edilməsi oldu. Bu həm də tarixi nailiyyət idi, bəlkə də ən mühüm tarixi nailiyyət.

Müxbir: Cənab Prezident, Sizdən enerji böhranı haqqında danışmağı xahiş edirəm. Bu həm də bu il Dünya İqtisadi Forumunda müzakirə olunan ən mühüm mövzulardan biridir. Enerji böhranı başlayandan Sizin ölkəniz strateji cəhətdən başqaları ilə əməkdaşlıq edir ki, Azərbaycanın global problemlərin həllində mühüm rol oynamasını təmin etsin. Cənab Prezident, ətraflı danışa bilərsinizmi, bu ideyaları strateji cəhətdən irəli sürməyi, Dünya İqtisadi Forumunda deyildiyi kimi, maraqlı tərəfləri bir araya gətirməyi və bunu belə aktual vaxtda etməyi necə bacardınız? Mən həmçinin bu enerji böhranının gedişatını Sizin necə gördüyünüzü eşitmək istərdim.

İlham Əliyev: Bizim bu sahədəki təşəbbüslərimizə və nailiyyətlərimizə gəlincə, ilk növbədə, biz enerji təhlükəsizliyinə gedən yolun başlanğıcında yaxşı sərmayə mühiti yaratdıq və hətta ixrac marşrutlarına malik olmadan neft-qaz sahəsinə çoxmilyardlı investisiyalar cəlb etməyə nail olduq. Biz ilkin sərmayələri cəlb edərkən kəmərlərimiz yox idi, sonra inşa olundu. Bu kəmərləri inşa etmək üçün tranzitorlarla, qonşularımızla razılaşmalı idik. Biz hər kəs üçün uduşlu bir vəziyyət yaratmalı, ədalətli olmalı, əməkdaşlığa və dəstəyə hazır olmalı idik.

Mən enerji siyasətimizdə hər zaman demişəm ki, Azərbaycan istehsalçı olaraq, tranzit dövlətlər və istehlakçılar arasında balansı qoruyacaq. Balans olmasa, bu iş uğursuz olacaq. Enerji prosesinin hər bir hissəsinin sözsüz ki, töhfədən asılı olaraq öz mənfəət payı olmalıdır, bu, ədalətli olmalıdır. Biz hər zaman ədalətli olmuşuq. İki il əvvəl Bakıdan Cənubi Avropaya gedən 3500 kilometr uzunluğunda «Cənub Qaz Dəhlizi»nin tikintisini tamamladıq. Onun bir hissəsi dənizin altından, bir hissəsi yüksək dağlıq ərazidən keçir, bu, 7 ölkəni, 10-dan çox şirkəti, aparıcı maliyyə institutlarını, Dünya Bankını, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankını, Asiya İnfrastruktur və İnvestisiya Bankını, Avropa İnvestisiya Bankını və Asiya İnkişaf Bankını əhatə edən texniki cəhətdən çox mürəkkəb və çox bahalı layihədir. 5 aparıcı maliyyə institutunun hamısı buna öz töhfəsini verib.

Biz komanda işini qurmağa nail olduq, bu işi qura bildik. İndi, bütün infrastruktur layihələrinin hazır olduğu bir vaxtda belə alındı ki, bizim qazımıza indiyədək olduğundan daha çox ehtiyac vardır. Çünki Avropada qaz çatışmazlığı var və bizim Avropaya kəmərimiz enerji təhlükəsizliyinə töhfənin elementlərindən biridir. Ötən il Avropa bazarına qaz ixracını 2 dəfə artırmaq üçün Avropa Komissiyası ilə sənəd imzaladıq və 5 il ərzində bu hədəfə nail olacağıq, bu mümkündür, baxmayaraq ki, asan olmayacaq. Azərbaycan sözsüz ki, təbii qazın çox böyük təchizatçısı deyil, lakin Şərqi və Cənubi Avropada bazarımız var və gələcəkdə daha çox qaz hasil etdikcə, coğrafiyamızı genişləndirəcəyik.

M ü x b i r: Siz deyirsiniz ki, hazırsınız. Şans sizin tərəfinizdə olacaq.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli.

M ü x b i r: Siz bunu nəzərdə tutursunuz?

İ l h a m Ə l i y e v: Tamamilə doğrudur.

M ü x b i r: İndi dünyaya nəzər salın. Dünya İqtisadi Forumunun mövzusu «Parçalanmış dünyada əməkdaşlıq»dır. Bu mövzunun seçilməsinin səbəbi ondan ibarətdir ki, əməkdaşlıq etmək çətindir. Bu mənada ölkənizin lideri olaraq və hazırda dünyanın çağırışlarına qarşı konstruktiv rol oynayarkən Siz əməkdaşlığın mənasını nədə görürsünüz? Əməkdaşlığı çətinləşdirən nədir?

İ l h a m Ə l i y e v: Düşünürəm ki, bəzi ölkələrin ambisiyaları, regionda və ya dünyada bir növ, liderlik uğrunda mübarizə, öz potensialını düzgün hesablamaması, qarşısındakını, opponentini olduğundan aşağı qiymətləndirməsi kimi bir düşüncə tərzi mövcuddur. Bu, etimadsızlığa, gərginliyə və müharibələrə gətirib çıxarır. Bizim siyasətimiz isə, sözün əsl mənasında, əməkdaşlığa əsaslanıb, biz inanırıq ki, yalnız əməkdaşlıq sayəsində uğur qazanmaq mümkündür. Nə qədər çox versəniz, nə qədər çox yardım etsəniz, bir o qədər çox əldə edəcəksiniz. Dünya bunun üzərində qurulub.

M ü x b i r: Bu, həyat kimidir.

İ l h a m Ə l i y e v: Tamamilə doğrudur. Siyasət və həyat çox oxşardır, çünki siyasət insanlar tərəfindən yürüdüldür. Bu suala cavab verərkən diqqətinizə çatdırı biləcəyim daha bir misal, bizim «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri kimi söylərimizdir.

Azərbaycan artıq dördüncü ildir ki, «Qoşulmama Hərəkatı»na sədrlik edir. Biz yekdilliklə seçilmişik və sədrliyimiz yekdilliklə daha bir il müddətinə, bu ilin sonuna kimi uzadılıb. Bu müddət ərzində biz həqiqətən də nümayiş etdirdik ki, bu Hərəkatın səsinin eşidilməyini istəyirik, bu Hərəkatın dünya arenasında öz yerini tutmasını istəyirik. Çünki böyük güclər arasında qütbləşmə açıq-aşkardır. Böyük güclərin maraqları arasındakı uçurum ola bilsin ki, kiçilməyəcək. Ona görə də faktiki olaraq, alternativ kimi yaradılmış, lakin sonradan müəyyən mənada potensialını itirmiş «Qoşulmama Hərəkatı»nın böyük potensialı var, çünki ölkələrin bu və ya digər dərəcədə eyni keçmişləri var, eyni problemləri var. Onların əksəriyyəti müstəmləkə olub və onlar başqalarının əsarəti altında yaşamağın nə demək olduğunu bilirlər.

Biz pandemiya dövründə 80-dən artıq ölkəyə tibbi, humanitar və maliyyə dəstəyi göstərdik, bunu könüllü olaraq, hər hansı təmənnə güdmədən etdik. Biz hesab etdik ki, əgər imkanımız varsa, bunu etməliyik. Ötən əsrin 90-cı illərində elə dönəm idi ki, ölkəmizin köməyə ehtiyacı var idi. O zaman ölkəmiz yoxsul idi və bir çox sosial problemlərlə üzləşmişdi. Yəni biz kasıblığın nə olduğunu yaxşı bildiyimiz üçün kömək əlimizi uzatdıq. Bu ideologiya üstünlük təşkil etsə, dünya daha təhlükəsiz olar. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu gün dünyanın üzləşdiyi əsas problemin legitim mənbəyi yoxdur. Bunlar sadəcə, baxışlar, ambisiyalar və virtual liderlik uğrunda mübarizə ilə bağlıdır.

M ü x b i r: Məsələnin tərəfinizdən belə qoyuluşu xoşuma gəldi.

İ l h a m Ə l i y e v: Bilirsiniz, bu liderliyi ölçmək mümkünsüzdür. O virtualdır və ixtiyarınızda olan media tərəfindən yaradıla bilər, nəzarətinizdə olan QHT-lər tərəfindən yaradıla bilər. Ancaq rəqabət mühitində bunu sübut edə bilməzsiniz. Bu səbəbdən onlar gərək silahları yerə qoysunlar və bəşəriyyətin üzləşdiyi problemlərə diqqətlərini yönəltsinlər – yoxsulluq, aclıq və bir çox ölkələr üçün içməli suyun və elektrik enerjisinin əlçatan olmamasına. Budur fundamental problemlər.

M ü x b i r: Cənab Prezident, dedikləriniz Çin tərəfindən təklif edilmiş «Vahid Gələcək Birliyi» ideyasını xatırladır. İnsan olaraq, bizim eyni elementar ehtiyaclarımız vardır. Biz kimin bizə xoş münasibət bəslədiyini, dostlarımızı tanıyıyıq və uzunmüddətli perspektivdə kiminlə irəli gedə biləcəyimizi bilirik.

İ l h a m Ə l i y e v: Əlbəttə. Sizə səmimi deyə bilərim ki, dəstək və əməkdaşlıqla bağlı qlobal arena da Çinin gördüyü işlər beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilməlidir. Siz bunu qlobal miqyasda edirsiniz. Biz isə bunu daha çox regional miqyasda edirik. Ancaq fəlsəfəmiz eynidir və uğurludur. Baxın, Çin dünyada ən çox uğur qazanmış ölkələrdəndir və dünyanın aparıcı iqtisadi göstəricilərinə malikdir. Siz buna öz əməyiniz, xalqınızın və ölkə rəhbərliyinin müdrikliyi və nəticə yönümlü səyləriniz sayəsində nail olmuşunuz.

M ü x b i r: Cənab Prezident, sonuncu sualım. Bu gün Davos İqtisadi Forumunun açılışında çıxış edən

Çinin Baş Nazirinin müavini Liu He Çinin iqtisadi inkişafa və islahatlara sadıqlığını, dünyaya daha da açıq olmasına dair sarsılmaz əzmini bəyan etdi. Bilirəm ki, Sizin Çin rəsmiləri ilə tez-tez təmaslarınız olur. Çinin bu məsələlərə sadıqlığını necə qiymətləndirirsiniz və bunlar ölkəniz üçün nə deməkdir?

İ l h a m Ə l i y e v: Dedikləriniz çox vacib məsələlərdir. Siz bunu daha yaxşı bilirsiniz. Çin iqtisadiyyatı təkcə ölkənizlə məhdudlaşmır. Onun qlobal iqtisadiyyata təsiri var və bir çox analitik təsisatların proqnozları Çin iqtisadiyyatının inkişaf proqnozlarına əsaslanır – artım nə qədər olacaq, faiz dərəcəsi hansı səviyyədə olacaq və sair. Bu bir məsuliyyətdir və hökumətiniz bu qlobal məsuliyyəti dərk edir. Ölkənizin yüksəkrütbəli rəsmisi Davosda belə bəyanatla çıxış edərsə, bu, dünya iqtisadiyyatı, bütün ölkələr, o cümlədən bizim ölkə üçün də çox yaxşı siq-naldır. Azərbaycan kimi ölkə üçün Çində iqtisadi artım olduqca vacibdir. Siz onilliklər ərzində müəyyən edilmiş hədəflərə müntəzəm surətdə nail olmusunuz. Biz sizə uğurlar diləyirik. Çünki həm qlobal iqtisadiyyatın bir parçası, həm də dost olaraq, biz bütün planlarınızın həyata keçməsinə arzulayırıq. Sizin iqtisadi göstəriciləriniz qlobal iqtisadiyyata və bir çox ölkələrə ciddi dərəcədə təsir edir.

M ü x b i r: Cənab Prezident, Siz çox təvazökarsınız. Rəhbərliyinizlə ölkənizin nailiyyətləri münasibətilə Sizi təbrik edirəm. Cənab Prezident, Çin təqviminə görə bu il dovşan ilidir və bir neçə gün sonra biz onun gəlişini qeyd edəcəyik. Sizdən Çində bizim tamaşaçılarımızı salamlamağı xahiş etmək istərdim.

Biz Yeni il bir neçə gün sonra qeyd edəcəyik və bu da Davos İqtisadi Forumunun sonuna təsadüf edir.

İlham Əliyev: Mən çinli dostlarımızı Çin təqvimini üzrə Yeni il münasibətilə təbrik edirəm. Bütün Çin xalqına sülh, firavanlıq və uğur diləyirəm. Azərbaycan olaraq biz sizin dostunuz və tərəfdaşınız. Bizim uzun illərdir ki, çox yaxşı münasibətlərimiz vardır. Biz sizin ölkənizi sevirik və şadıq ki, getdikcə daha çox azərbaycanlı Çinə səfər edir. Bununla yanaşı, Çindən gələnlərin də sayı artır. İnsanlar arasında təmaslar daha sıx siyasi münasibətlərin qurulmasında vacib rol oynayır. Əminəm ki, Çin özünün iqtisadi və sosial inkişafında uğurlar əldə etməyə davam edəcək və bizi birləşdirəcək Orta Dəhliz layihəsi uğurla həyata keçiriləcək. Yeni iliniz mübarək!

Müxbir: Cənab Prezident, çox səmimi təbrikinizə görə sağ olun.

İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm, məmnun oldum.

Müxbir: Ümidvaram ki, Siz tezliklə Çinə səfər edəcəksiniz, çünki dovşan ilində hər kəs sürətlə hərəkət edir.

**«YENİ ENERJİ REALLIĞININ
İSTİQAMƏTLƏNDİRİLMƏSİ»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLMİŞ
DƏYİRMİ MASADA İŞTİRAK**

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də Davos Dünya İqtisadi Forumu çərçivəsində «Yeni enerji reallığının istiqamətləndirilməsi» mövzusunda keçirilmiş dəyirmi masada iştirak etmişdir.

**BMT-nin MƏSKUNLAŞMA
PROGRAMININ İCRAÇI DİREKTORU
XANIM MAİMUNA MOHD ŞƏRİF
İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də BMT-nin Məskunlaşma Programının (UN-HABITAT) icraçı direktoru xanım Maimuna Mohd Şərif ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Prezident İlham Əliyev xanım Maimuna Mohd Şərif ilə Bakıda və Ağdamda Milli Şəhərsalma Forumu zamanı keçirdiyi görüşləri xatırlatdı.

Maimuna Mohd Şərif Azərbaycana səfərlərini məmnunluqla xatırlatdı və BMT-nin Məskunlaşma Programının fəaliyyətinə verdiyi dəstəyə görə ölkəmizə təşəkkürünü bildirdi. O hazırda Azərbaycanın UN-HABITAT-a könüllü maliyyə ianələrinə görə dünyəvi ölkələri arasında aparıcı dövlət olduğunu qeyd etdi.

UN-HABITAT-ın icraçı direktoru Azərbaycanın davamlı şəhər planlaşdırılması sahəsində çox yaxşı nəticələrinin olduğunu və bu istiqamətdə fəaliyyətini davam etdirdiyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın BMT-nin Məskunlaşma Programının məqsəd və məramlarını dəstək-

lədiyini, UN-HABITAT-ın dünya miqyasında çox önəmli və vacib missiya həyata keçirdiyini qeyd edərək, bundan sonra da Azərbaycanın bu təşkilatın fəaliyyətinə dəstək verəcəyini bildirdi.

Maimuna Mohd Şərif Azərbaycanın şəhər planlaşdırılması sahəsində təcrübəsinin dünya ölkələri üçün də maraqlı olduğunu qeyd etdi.

Söhbət zamanı BMT-nin Məskunlaşma Proqramı ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın bundan sonra da inkişafı və növbəti Milli Şəhərsalma Forumunun keçirilməsi məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı. Xanım icraçı direktor Azərbaycanın UN-HABITAT-ın alt strukturlarının fəaliyyətində yaxından iştirak etdiyini və müxtəlif səviyyələrdə qarşılıqlı səfərlərin həyata keçirilməsini də məmnunluqla vurğuladı.

LATVİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ EGİLS LEVİTS İLƏ GÖRÜŞ

Davos

18 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də Latviya Respublikasının Prezidenti Egils Levits ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Prezident İlham Əliyev Latviyaya səfərlərini məmnunluqla xatırlatdı və Prezident Egils Levitsi Azərbaycana səfərə dəvət etdi.

Dəvəti minnətdarlıqla qəbul edən Prezident Egils Levits Azərbaycanın Latviyanın çox önəmli tərəfdaşı olduğunu bildirdi.

Söhbət zamanı Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələrinə də toxunuldu. Latviyanın Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əlaqələrini daim dəstəklədiyini qeyd olundu. Həmçinin Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində və qaza tələbatının ödənilməsində oynadığı rol yüksək qiymətləndirildi. Azərbaycanın Avropa İttifaqı ölkələrinə potensial elektrik enerjisi ixrac edən ölkə kimi imkanlarının artacağı bildirildi, bu xüsusda Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında «yaşıl enerji»nin inkişafı və ötürülməsi ilə bağlı

ötən ilin dekabrında Buxarestdə imzalanmış Sazişin əhəmiyyəti qeyd edildi.

Söhbət zamanı Azərbaycanın Orta Dəhlizdə yerləşən ölkə olaraq Mərkəzi Asiya ilə Avropa İttifaqı arasında mühüm nəqliyyat daşımalarının həyata keçirilməsində önəmli rolunu vurğulandı.

Görüşdə Latviya ilə Azərbaycan arasında BMT və digər beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq məsələləri də qeyd olundu. Latviya Prezidenti Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri kimi fəaliyyətini xüsusi qeyd etdi.

Prezident Egils Levits, həmçinin Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrliyi çərçivəsində bir sıra təşəbbüslərə imza atdığını bildirdi, xüsusilə COVID-19-a qarşı mübarizə istiqamətində uğurlu fəaliyyətini vurğuladı.

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATI-ALİLƏRİ
CƏNAB SADIR JAPAROVA**

Hörmətli Sadır Nurqojoyeviç!

Azərbaycan Respublikası ilə Qırğız Respublikası arasında əlamətdar tarix – diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30-cu ildönümü münasibətilə Sizi və qardaş xalqınızı şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Biz dərin tarixi, mədəni və mənəvi köklərlə bağlı olduğumuz qardaş Qırğız xalqı ilə dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinə xüsusi əhəmiyyət veririk. Otuz il əvvəl bu möhkəm təməllər üzərində qurulmuş dövlətlərarası münasibətlərimizin xüsusən son illərdə yüksələn xətlə inkişaf edərək, strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə çatması böyük məmnunluq doğurur.

Qarşılıqlı səfərlər, müntəzəm təmaslar, müxtəlif sahələrdə imzalanan sənədlər əməkdaşlığımızın yüksək inkişaf dinamikasından xəbər verir. Xüsusilə də keçən il qardaş ölkələrimizə həyata keçirdiyimiz səfərlər ikitərəfli əlaqələrimizin keyfiyyətə yeni pilləyə qaldırılmasında vacib rol oynamışdır. Sevindiricidir ki, həm Bakıda, həm də Bişkekdə Sizinlə apardığımız müzakirələr, əldə etdiyimiz razılaşmalar və imzaladığımız çoxsaylı mühüm sənədlər Azərbaycan–Qırğı-

zıstan tərəfdaşlığının bütün sahələrdə inkişafına və yeni məzmunla zənginləşməsinə təkan vermişdir.

İnanıram ki, hazırda ölkələrimiz arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın əhatə dairəsinin genişləndirilməsi üçün formalaşmış əlverişli şəraitdən səmərəli istifadə edərək, əlaqələrimizin möhkəmlənməsinə, həm ikitərəfli, həm də çöxtərəfli əsasda səmərəli işbirliyimizin daha da dərinləşməsinə nail olacağıq.

Sizi bir daha səmimiyyətlə təbrik edir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş Qırğız xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 18 yanvar 2023-cü il

**UKRAYNA PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
VOLODİMİR ZELENSKİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Kiyev vilayətinin Brovarı şəhərində helikopterin qəzaya uğraması nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı barədə xəbər bizi olduqca kədərləndirdi.

Bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, bütün Ukrayna xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verir, yaralananlara şəfa diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 18 yanvar 2023-cü il

**ÇİN XALQ RESPUBLİKASININ
SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
Sİ CİNPİNƏ**

Hörmətli cənab Sədr!

Qarşıdan gələn Bahar bayramı münasibətilə Sizi və Sizin simanızda dost Çin xalqını öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik etməkdən və ən xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.

Çin təqvimini ilə Yeni ilin gəlişini qeyd edən bu bayram minilliklərin sınağından çıxmış həyat fəlsəfəsinin dolğun təcəssümüdür. Təbiətə yeni görkəm və canlanma, insanlara yeni ruh gətirən bu bahar bayramının dost xalqınıza və ölkənizə xoş günlər, əmin-amanlıq və ruzi-bərəkət bəxş etməsini arzulayıram. Fərsətdən istifadə edərək, Azərbaycan ilə Çin arasında dostluq və səmərəli əməkdaşlıq münasibətlərini bundan sonra da birgə söylərimizlə uğurla inkişaf etdirmək və genişləndirmək əzmində olduğumu bildirirəm.

Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və müvəffəqiyyətlər, dost Çin xalqına daim rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 18 yanvar 2023-cü il

AVROPA YENİDƏNQURMA VƏ İNKİŞAF BANKININ BİRİNCİ VİTSE-PREZİDENTİ YURGEN RİQTERİNK İLƏ GÖRÜŞ

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) birinci vitse-prezidenti Yurgen Riqterink ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkəmizlə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı arasında uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi bildirildi, bankın Azərbaycanda mühüm layihələrdə iştirak etdiyi vurğulandı.

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının «Cənub Qaz Dəhlizi»nin reallaşmasına töhfəsi xüsusi qeyd edildi.

Söhbət zamanı perspektiv prioritetlər, o cümlədən nəqliyyat, logistika, informasiya texnologiyaları, bərpa olunan enerji sahələrində əməkdaşlıq məsələləri barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

«ADANI GROUP» ŞİRKƏTİNİN TƏSİSÇİSİ VƏ SƏDRİ QAUTAM ADANI İLƏ GÖRÜŞ

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da «Adani Group» şirkətinin təsisçisi və sədri Qautam Adani ilə görüşmüşdür.

*Görüşdə Azərbaycanın Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin təşəbbüskarı və əsas nəqliyyat-
logistika qovşaqlarından biri olduğu vurğulandı, bu xüsusda əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə edildi. Həmçinin Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi kontekstində Azərbaycan ərazisindən keçən Orta Dəhlizin xüsusi əhəmiyyəti qeyd edildi.*

Qautam Adani şirkətin Hindistanda və dünyanın müxtəlif bölgələrində limanların idarə edilməsi, nəqliyyat və daşıma sahələrində geniş təcrübəyə malik olduğunu, dünyanın bir sıra ölkələrində bu sahələrdə birbaşa investisiyalarla çıxış etdiyini bildirdi.

Söhbət zamanı Azərbaycanın birbaşa xarici investisiyalar üçün cəlbedici olması, ölkəmizin iqtisadiyyatının inkişafı və bu xüsusda «Adani Group» ilə neft-kimya, dağ-mədən, metallurgiya sənayesi və qarşılıqlı

maraq doğuran digər sahələrdə əməkdaşlığın perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərlərinin həyata keçirilməsi və gələcək əməkdaşlıq üzrə daha təfərrüatlı müzakirələrin aparılmasına dair razılığa gəldi.

MONTENEQRONUN BAŞ NAZİRİ DRİTAN ABAZOVIÇ İLƏ GÖRÜŞ

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da Monteneqronun Baş Naziri Dritan Abazoviç ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Monteneqro arasında dostluq münasibətlərinin olduğu qeyd edildi. Ölkələrimiz arasında turizm, investisiyalar və enerji sahələrində əməkdaşlıq məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Dövlətimizin başçısı Cənubi Qafqaz regionundakı vəziyyət barədə məlumat verdi, Ermənistanın müxtəlif yalan məlumatlar əsasında bir sıra beynəlxalq təsisatlarda Azərbaycana qarşı təbliğat apardığını qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev, həmçinin Azərbaycan ərazisində Laçın–Xankəndi yolundakı vəziyyət barədə də Monteneqronun Baş Nazirini məlumatlandırdı. Dritan Abazoviç qeyd etdi ki, Monteneqro hər zaman Azərbaycanı dost ölkə hesab edir. Baş Nazir Monteneqronun Azərbaycan ilə bütün sahələrdə əməkdaşlığın inkişafında maraqlı olduğunu bildirdi.

DÜNYA İQTİSADI FORUMUNUN SƏDRİ KLAUS ŞVAB İLƏ GÖRÜŞ

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da Dünya İqtisadi Forumunun sədri Klaus Şvab ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Dünya İqtisadi Forumu arasında uğurlu əməkdaşlığın aparıldığı və bu əməkdaşlığa hər iki tərəfdən böyük önəm verildiyi qeyd olundu. Klaus Şvab Azərbaycanın Dünya İqtisadi Forumunun yeni təşəbbüslərinə, o cümlədən dördüncü sənaye inqilabı sahəsində yeni layihələrə qoşulmasını məmnunluqla qeyd etdi.

Azərbaycanda Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Dördüncü Sənaye İnqilabı Mərkəzinin uğurlu fəaliyyəti xüsusi vurğulandı və bunun Davos İqtisadi Forumu ilə əməkdaşlığın müxtəlif aspektlərinin daha da genişləndirilməsinə töhfə verdiyi bildirildi.

Klaus Şvab Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına töhfəsini qeyd etdi.

Söhbət zamanı qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər barədə də fikir mübadiləsi aparıldı.

AVROPA İTTİFAQININ BÜDCƏ VƏ ADMINİSTRASIYA ÜZRƏ KOMİSSARI YOHANNES HAN İLƏ GÖRÜŞ

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da Avropa İttifaqının (Aİ) büdcə və administrasiya üzrə komissarı Yohannes Han ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycanın Şərq–Qərb nəqliyyat dəhlizinin və bu əsasda Orta Dəhlizin əhəmiyyətinin artmasında rolu xüsusi qeyd olundu.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda nəqliyyat-logistika infrastrukturunun qurulması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində indiyədək həyata keçirilmiş işlər haqqında məlumat verdi. Ölkəmizin öz ərazisindən yüklərin daşınması üçün ötürücülük qabiliyyətinin artırılması istiqamətində fəaliyyətini davam etdirdiyi vurğulandı.

Söhbət zamanı enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edildi, Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına verdiyi töhfə qeyd edildi. Azərbaycanda Avropanın enerji bazarına əlavə həcmələr çıxarılması istiqamətində işlərin aparıldığı bildirildi.

XORVATIYA RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ ANDREY PLENKOVIÇ İLƏ GÖRÜŞ

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da Xorvatiya Respublikasının Baş Naziri Andrey Plenkoviç ilə görüşmüşdür.

Prezident İlham Əliyev Xorvatiyanın Baş Nazirini Azərbaycana səfərə dəvət etdi.

Dəvət minnətdarlıqla qəbul olundu.

Söhbət zamanı minaların təmizlənməsi sahəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edildi. Xorvatiyanın da minalardan əziyyət çəkən ölkə kimi minatəmizləmə sahəsində təcrübəyə malik olduğu bildirildi.

Dövlətimizin başçısı otuzillik işğal dövründə Ermənistanın Azərbaycan ərazilərində çoxlu sayda mina basdırdığı və 2020-ci il noyabrın 10-dan – hərbi əməliyyatların başa çatmasından bu günədək 300-ə yaxın Azərbaycan vətəndaşının mina partlayışları nəticəsində həlak olduğu və ya yaralandığı qeyd edildi.

Hazırda Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyinin xətti ilə genişmiqyaslı minatəmizləmə əməliyyatlarının həyata keçirildiyi bildirildi. Xorvatiya ilə bu sahədə əməkdaşlığın mövcud oldu-

ğ u, həmçinin Xorvatiya şirkətlərindən bununla bağlı müxtəlif avadanlıqların alındığı nəzərə çatdırıldı. Minatəmizləmə sahəsində əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinin vacibliyi qeyd edildi.

Söhbət zamanı enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə olundu. Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə enerji sahəsindəki strateji tərəfdaşlığı vurğulandı. Hazırda ölkəmizin Avropanın enerji bazarına əlavə qaz həcmi çixarması istiqamətində fəaliyyətini davam etdirdiyi bildirildi.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

NİDERLAND KRALLIĞININ BAŞ NAZİRİ MARK RUTTE İLƏ GÖRÜŞ

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da Niderland Krallığının Baş Naziri Mark Rutte ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Niderland arasında iqtisadi sahədə əməkdaşlığın inkişaf etdiyi xüsusi qeyd olundu, bu xüsusda Niderland şirkətlərinin Azərbaycanda müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsində yaxından iştirak etdiyi vurğulandı.

Mark Rutte Azərbaycanın Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına verdiyi töhfəni və Avropa ölkələrinin qazla təchizatında oynadığı rolunu xüsusi qeyd edərək, buna görə təşəkkürünü bildirdi.

Söhbət zamanı Şərq–Qərb nəqliyyat dəhlizinin və onun tərkib hissəsi olan Orta Dəhlizin artan əhəmiyyəti qeyd edildi, regional məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Dövlətimizin başçısı Ermənistan–Azərbaycan münasibətlərinin normallaşdırılması, iki ölkə arasında sülh müqaviləsi üzrə danışıqlar prosesi haqqında məlumat verdi. Azərbaycan Prezidenti Avropa İttifaqı

qı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin dəstəyi ilə aparılan danışıqlar prosesinin vacibliyini vurğuladı, ölkəmizin bu proses çərçivəsində danışıqların davam etdirilməsinə hazır olduğunu diqqətə çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Laçın–Xankəndi yolunda cərəyan edən son hadisələr barədə məlumat verdi, Ermənistanın yolun guya blokadada olması barədə yalan məlumatlar yaydığını və beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmağa çalışdığını qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi ərazilərimizdə ölkəmizin təbii sərvətlərinin qanunsuz istismarının Azərbaycan ictimaiyyətinin və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarının haqlı narazılığına səbəb olduğunu bildirdi.

Hazırda yolda Rusiya sülhməramlılarının, Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi vasitəsilə lazımi humanitar yüklərin, mülki şəxslər və mülki təyinatlı yüklərin sərbəst keçidinin təmin edildiyi diqqətə çatdırıldı, kriminal ünsürlərin həmin ərazilərdən çıxarılmasının vacibliyi bir daha vurğulandı.

**DÜNYA İQTİSADI FORUMU
ÇƏRÇİVƏSİNDƏ «AVRASIYA ORTA
DƏHLİZİ: YOLDAN MAGİSTRALA»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLMİŞ
PANEL İCLASDA İŞTİRAK**

Davos

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da Davos Dünya İqtisadi Forumu çərçivəsində «Avrasiya Orta Dəhlizi: yoldan magistrala» mövzusunda keçirilmiş panel iclasda iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclasın moderatorunun suallarını cavablandırdı.

M o d e r a t o r: Sözü əvvəlcə Prezident Əliyevə və Baş Nazir Qaribaşviliyə vermək istəyirəm. Bu yaxınlarda Orta Dəhlizlə bağlı ciddi çoxtərəfli razılaşmaların olduğunu gördük. Növbəti ildə və hətta ondan sonra bu məsələ ilə bağlı hökumətlərarası səviyyədə nəyi gözləyə bilərik? İcazə verin, Sizinlə başlayım, cənab Prezident. Sonra isə sözü Sizə verəcəyəm, cənab Baş Nazir.

İ l h a m Ə l i y e v: Təşəkkür edirəm. Düşünürəm ki, Orta Dəhlizin üstünlüklərindən biri ondan ibarətdir ki, bu nəhəng layihədə iştirak edən ölkələr öz aralarında yaxşı münasibətlərə malikdir. Hesab edirəm

ki, istənilən çoxmillətli təşəbbüsdə uğurun qazanılması üçün bu, ilkin şərtlərdən biridir. Azərbaycan qərb qonşuları Gürcüstan və Türkiyə, şərqində isə Mərkəzi Asiya ilə gözəl münasibətlərə malikdir. Qərb və Şərq arasında təbii coğrafi bağlantıya malik olduğumuz üçün biz ötən illər ərzində nəqliyyat infrastrukturuna böyük sərmayə yatırmışıq. Azərbaycanda bütün zəruri infrastruktur obyektləri daha çox yük qəbul etməyə hazırdır. Yükaşıma qabiliyyəti 15 milyon ton olan dəniz limanımız 25 milyon tona qədər genişlənəcək və artıq bunun üçün vəsait ayrılıb. Sizin qeyd etdiyiniz səbəblərdən, mövcud və ənənəvi Şimal marşrutu vasitəsilə daşımalarda çətinliyə görə yük həcmnin artmasını gözləyirik. Biz artıq Mərkəzi Asiyadan böyük həcmdə yükün istiqamətinin dəyişilməsini müşahidə edirik və bu sadəcə, başlanğıcdır. Həmçinin əlavə etmək istərdim ki, bu ildən etibarən artıq neçə illərdir neft tranzitini təkcə Türkmənistandan yox, Qazaxıstandan da etməyə başlamışıq və bu dəhlizdən, həmçinin karbohidrogenlər üçün də istifadə etmək potensialı mövcuddur. Buna görə düşünürəm ki, bu və ya digər mənada «vahid pəncərə» sistemini tətbiq etmək məqsədilə gömrük inzibatçılığı və tarif siyasəti üzərində daha da fəal işləmək üçün bütün iştirakçı ölkələr arasında, Mərkəzi Asiya, Qafqaz və Avropa arasında daha da sıx əməkdaşlıq aparılmalıdır. Çünki biz bu marşrutu digər marşrutların olmaması nöqtəyindən nəzərdən yox, kommersiya baxımından cəlbədicə etməliyik.

Yeri gəlmişkən, görüşümüzdə başlayanda bizim boru kəmərinin istiqaməti üzrə əyləşdiyimizi gördüm.

Moderator: Amma mən Çex Respublikasında nam.

İlham Əliyev: Xeyr, xeyr. Boru kəməri Azərbaycandan başlayır – Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, Avropa.

Yohannes Han (*Avropa İttifaqının büdcə və administrasiya üzrə komissarı*): Biz əks axın üzərində işləyirik. Çox sağ olun.

Moderator: Təşəkkür edirəm, çox sağ olun. Cənab Baş Nazir, bunun makromənzərəsini Siz də verərdiniz.

İrakli Qaribaşvili (*Gürcüstanın Baş Naziri*): Ukraynadakı müharibədən sonra ölkələrin Orta Dəhliz layihəsinə marağı daha da artıb. Prezident İlham Əliyevin sözlərinə dəstək olaraq bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycan, Qazaxıstan və Türkiyə ilə münasibətlərimiz mükəmməl səviyyədədir.

Moderator: Cənab Prezident, layihənin idarə olunması ilə bağlı Sizə qayıtmaq istərdim, sonra isə, cənab Baş Nazir, Sizə. Gələcəklə bağlı, eləcə də bazarla bağlı bəzi ideyaları paylaşa bilərsinizmi? Fikirlərinizi bilmək istərdik. Sözsüz ki, bu sadəcə, tunel deyil, həm də ola bilsin ki, xeyir gətirən və yeni regional bazarı formalaşdıran ekosistemdir.

İlham Əliyev: Mən Ebru xanımın fikirləri ilə tamamilə razıyam. O həqiqətən də haqlı olaraq bildirdi ki, bu sadəcə, dəhliz deyil və komissarın dediyi kimi, tunel də deyil. Bizim böyük gözləntilərimiz vardır. Sözsüz ki, bugünkü reallıqlar fonunda

tranzit ölkəsi olmaq vacibdir. Lakin bizim üçün bunun əhəmiyyəti yeni iş yerləri və yerli istehsalatla bağlıdır. Bu səbəbdən iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi üzərində ciddi işləyirik. Hesab edirik ki, nəqliyyat sahəsi bizə ixracımızı şaxələndirməyə imkan verəcək, çünki biz xidmət ixrac edəcəyik. Bununla yanaşı, Orta Dəhliz üzərində və Şimal–Cənub marşrutu boyu yerləşmə Azərbaycanda əlavə biznes imkanları yaradır. Tezliklə Bakıda dəniz limanının yaxınlığında yerləşən azad zonanın açılışı olacaq. Ümidvarıq ki, bu azad zona istehsal və şirkətlərin investisiya yatırması üçün əlverişli yer olacaq.

Biznes mühitinin təkmilləşdirilməsi, sözsüz ki, uğurun əsas amillərindən biridir, çünki dünyanın bütün ölkələrinin, hətta ən inkişaf etmiş ölkələrin də əlavə investisiyalara ehtiyacı vardır. Burada tək-cə biznes mühiti kifayət deyil. Biz əvvəl – Baş Nazir Qaribaşvilinin dediklərinə, ölkələr arasındakı əlaqələrə qayıdırıq. Düşünürəm ki, bu həqiqətən də unikal vəziyyətdir, zənnimcə qlobal miqyasda ən mehriban mühitlərdən biri Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında, Azərbaycan ilə Türkiyə arasında, Gürcüstan və Türkiyə arasında münasibətlər və üçtərəfli əlaqələrdir. Yeri gəlmişkən, bizim bir neçə üçtərəfli əməkdaşlıq formatımız var. Xarici İşlər, Müdafiə, İqtisadiyyat nazirləri səviyyəsində, həmçinin liderlər sammiti olub. Biz artıq bunun bəhrəsini görürük. Biz aydın görməyə başlamışıq ki, burada balans ehtiyacı vardır. Əlbəttə, biz enerji layihələrindən başladığıq – istehsalçı, tranzit ölkəsi və istehlakçı arasında balans olmalıdır. Biz qarşılıqlı uduşlu vəziyyət yaratmağa

müvəffəq olduq və maraqların balansı qorunub saxlanıldı. Əslində nisbətən bu yaxınlarda qurduğumuz, indi Azərbaycandan, Gürcüstandan, Türkiyədən Avropaya qədər uzadacağımız dəmir yolu əlaqələri bizim neft-qaz kəmərləri layihələrinin uğurlu icrasından qaynaqlanıb. Beləliklə, düşünürəm ki, dəhlizin bu tərəfində bütün məsələlər həll olunub. Mən bir daha Ebru xanımın fikirləri ilə razılaşmaq istəyirəm ki, indi bizim ehtiyacımız olan, bütün iştirakçı ölkələrin – Mərkəzi Asiya, Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, avropalı tərəfdaşların daxil olduğu rəhbər komitə, bir növ idarə heyəti, o cümlədən bütün nəqliyyat infrastrukturunu yaradılmalıdır. Məsələn, biz Xəzər dənizində 53 gəmi ilə ən böyük ticarət donanmasına malikik, dəniz limanımız var. Türkmənistan, Qazaxıstan, Azərbaycan, Mərkəzi Asiya ölkələri arasında dəmir yolu əlaqələri, bilirsiniz ki, onların öz aralarında da yaxşı bağlantılar yoxdur. Yeni layihələr var, məsələn, Çinin təşəbbüsü ilə başlanan Çin–Qırğızıstan–Özbəkistan dəmir yolu layihəsi var ki, bu da nəticə etibarilə Xəzər dənizinə və ardınca bizim istiqamətimizə gəlib çıxacaq. Həmçinin nəqliyyat və Şərq–Qərb üstünlükləri üzərində işləməklə yanaşı, Qərb–Şərq də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Hələ ki, əsas diqqət Çindən, Mərkəzi Asiyadan Xəzər dənizi vasitəsilə Avropaya yüklərin daşınmasına yönəlib, lakin biz, həmçinin yüklərin əks istiqamətdə daşınması barədə də düşünməliyik. Buna nail olmaq üçün əks istiqamətdə biznes mühiti də bizim hədəflərimizə uyğun gəlməlidir.

M o d e r a t o r: Cənab Prezident, burada olduğunuzdan istifadə edərək, Sizdən konkret olaraq enerji barədə də soruşmalıyam. Çünki iclasımız internet vasitəsi ilə yayımlanır və biz ictimaiyyətə vəziyyətin nə yerdə olduğundan xəbər verməliyik. Vəziyyət nə yerdədir? Bilirəm ki, Avropaya enerji təchizatını artırmısınız. Mən hətta buna möcüzə deyərdim. Lakin bu il üçün və strateji olaraq növbəti onillik üçün həm qazla, həm də Azərbaycanın «yaşıl enerji» ilə bağlı planları haqqında düşüncələriniz barədə bizə məlumat verə bilərsinizmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Təbii qazla bağlı Avropa Komissiyasından müraciət daxil olan kimi, biz dərhal müxtəlif istiqamətlər üzrə işləməyə başladıq. Birincisi, hasilatın fiziki artımını, sonra səmərəliliyi, itkilərin azaldılmasını, daxildə istifadə etdiyimiz qaza harada qənaət edə biləcəyimizi və onun Avropa bazarına ötürülməsini nəzərdə tuturam. 2021-ci ildə Avropa bazarına ixracımız təqribən 8 milyard kubmetrdən çox idi. Bu il ixrac ən azı 11,6 milyard kubmetr olacaq. Artım çox sürətlidir. Ümumi həcm isə 24 milyard kubmetrdir. Ötən yay Avropa Komissiyası və Azərbaycan arasında imzalanmış Anlaşma Memorandumunda bizim 2027-ci ilə qədər təchizatı iki dəfə artıracağımız nəzərdə tutulur. Beləliklə, Avropa İttifaqına təchizat minimum 20 milyard kubmetr səviyyəsində olacaq. Bunun üçün Avropada daha çox interkonnektorlar olmalıdır. Onlardan biri – Yunanıstan–Bolqarıstan interkonnektoru keçən ilin sonlarında açılıbdır. Bu bizə Bolqarıstana və bu ildən etibarən Rumıniyaya təbii qazı təchiz etməyə başlamaq imkanını verdi. Eyni zamanda, biz «Limak»ın

da töhfə verdiyi yeni layihəni – TANAP-ı 16 milyard kubmetrdən 32 milyard kubmetrə, TAP-ı isə 10 milyard kubmetrdən 20 milyard kubmetrə qədər genişləndirməliyik. Təsəvvürünüzə gətirin, TAP yalnız iki il bundan əvvəl açılıbdır. Biz düşündük ki, bu, Avropa üçün uzun müddətə tələb edilən həcm olacaq. Lakin indi həcmi genişləndirməliyik. Beləliklə, əlavə maliyyələşmə tələb olunacaq və biz buna hazırıq. Biz Avropa istehlakçılarının artan tələbatını ödəmək üçün həqiqətən, gərgin çalışırıq.

«Yaşıl enerji» ilə bağlı potensial çox böyükdür. Xəzər dənizinin külək potensialı 157 qiqavatdır. Qurudakı potensial 27 qiqavatdır. İki il əvvəl aparılmış Vətən müharibəsində işğaldan azad etdiyimiz ərazilərdə 10 qiqavat potensial mövcuddur. Demək olar ki, ümumi 200 qiqavata yaxındır. Baş Nazirin qeyd etdiyi kimi, keçən ilin dekabrında biz Gürcüstandan Rumıniyaya sualtı kabel xəttini çəkmək üçün Buxarestdə müqavilə imzaladıq və bu xəttin də gücü 4 qiqavatdır. Hazırda texniki-iqtisadi əsaslandırma işləri aparılır. Hazır olduğdan sonra biz maliyyələşmənin strukturu barədə düşünəcəyik və əlbəttə ki, Avropa maliyyə institutlarının dəstəyinə ehtiyac olacaqdır. «Masdar»la imzalanmış razılaşma külək və Günəş enerjisi hasilatını 2027-ci ilədək 4 qiqavat, 2037-ci ilədək 6 qiqavat artıracaq. «Fortescue Future Industries»lə imzalanmış Anlaşma Memorandumuna əsasən, 12 qiqavatadək hasilat üçün Azərbaycana investisiya yatırılacaq. Bu həqiqətən də enerji siyasətimizin yeni fəslidir. Neftlə, qazla bağlı işlər yekunlaşıb.

Elektrik enerjisi, «yaşıl hidrogen» və bütün bunlar bizim planlarımızda vardır.

M o d e r a t o r: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident, Sizə bir sualım var, təxminən 3 dəqiqə vaxtımız qalıb. Bu, aktual məsələdir. Komissar və Siz qeyd etdiniz, bir çoxları düşünür ki, iqtisadi integrasiya varsa, daha çox sabitlik və sülh var. Bizə Ermənistanla münasibətləriniz barədə danışa bilərsinizmi? Nə gözləməliyik? Sizin nöqtəyi-nəzərinizdən davamlı sülhə necə nail ola bilərik? Hazırda vəziyyət nə yerdədir?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu haqda danışmaq üçün iki dəqiqə yetərli olmayacaq.

M o d e r a t o r: Hazırda vəziyyət nə yerdədir?

İ l h a m Ə l i y e v: Heç yerdə, əfsuslar olsun ki, Ermənistan bizim çox sadə və beynəlxalq hüququn fundamental prinsiplərinə əsaslanacaq sülh sazişi imzalamaqla bağlı təklifimizə cavab verməyib. Komissar Han Ermənistanın burada iştirak etməməsinə eyham vurdu, dedi ki, burada iki Cənubi Qafqaz ölkəsi var, lakin onların sayı 3-dür. Mən onun kimi nəzərdə tutduğunu bilirəm. Ermənistanın burada olmamasının səbəbi odur ki, bizim üçtərəfli əməkdaşlıq formatına başlamaqla bağlı Gürcüstanla birgə etdiyimiz təklif Ermənistan tərəfindən rədd edilib. Mən dostum İrakli Qaribaşvilinin söylərini yüksək qiymətləndirirəm, o, Azərbaycan və Ermənistan Xarici İşlər nazirlərinin görüşünə ev sahibliyi edib və gürcüstanlı həmkarları da görüşdə iştirak edib. Bizim təklifimiz liderlərin Gürcüstanda görüşməsindən ibarət idi. Çünki Gürcüstan hər zaman tarixən bütün qonşuların görüşdüyü yer olub, lakin Ermənistan buna

hazır deyil. Bu, potensial risklərdən biridir, çünki üç Qafqaz ölkəsi enerji, nəqliyyat, təhlükəsizlik, sabitlik, sərhədlərin delimitasiyası sahəsində səylərini birləşdirsə, region daha təhlükəsiz olar.

M o d e r a t o r: **Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında yükdaşımalar, nəqliyyat layihələri ilə bağlı Sizin ümumi fikrinizi bilmək istərdim. Hansı yollarla?**

İ r a k l i Q a r i b a ş v i l i: Biz Azərbaycanla birgə bir neçə layihədə əməkdaşlıq edirik. Bunlardan biri Qara dəniz sualtı elektrik kabeli layihəsidir. Buxarestdə biz – Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan müqavilə imzaladıq və anlaşıdıq ki, bu dörd dövlətdən hər biri layihəyə yatırım edəcək. Azərbaycanla birlikdə Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu layihəsini icra edirik. Bir neçə ay əvvəl Azərbaycan bu layihənin tamamlanması üçün əlavə vəsait ayırdı.

Mən həmçinin Azərbaycan ilə Gürcüstan arasındakı münasibətlərdən bəhs etmək istəyirəm. Bizim münasibətlərimiz sınaqlardan çıxmış, etibarlı və güvənlidir. Biz birlikdə çox mühüm tarixi layihələri, neft-qaz layihələrini icra etmişik. İndi isə bu dəmir yolu layihəsini icra edirik. Gələcəkdə də bir çox layihələr icra edəcəyik.

M o d e r a t o r: **Cənab Baş Nazir, Sizin fikrinizcə, perspektiviniz nədir? Biz uzunmüddətli sülhə necə nail ola bilərik? Bununla yanaşı, bilirəm ki, Sizin həm NATO, həm də Avropa İttifaqı ilə bağlı iddialarınız var idi. Bu barədə fikirləriniz nədir?**

İ r a k l i Q a r i b a ş v i l i: Əvvəlcə, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərə gəldikdə, Gürcüstan həqiqətən də neytral, qərəzsiz və obyektiv

vasitəçidir. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, üçtərəfli görüşün təşkil olunması bizim də marağımızdadır. Çünki bu region bizə – Azərbaycana, Gürcüstana və Ermənistana məxsusdur. Biz həqiqətən də bu regionu sülh, tərəqqi və sabitlik regionuna çevirə bilərik.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

19 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 20 Yanvar faciəsi ilə əlaqədar sosial şəbəkə hesablarında paylaşım etmişdir.

Paylaşılan fotonun üzərində «20 Yanvar – Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin» sözləri yazılıbdır.

ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜNDƏ ŞƏHİDLƏR XİYABANINI ZİYARƏT

20 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də – Ümumxalq Hüzn Günündə sovet imperiyasının Bakıda törətdiyi qanlı qırğının 33-cü ildönümü ilə əlaqədar Şəhidlər xiyabanını ziyarət etmişdir.

Dövlətimizin başçısı ölkəmizin azadlığı uğrunda həlak olanların xatirəsini yad etdi.

Prezident İlham Əliyev «Əbədi məşəl» abidəsinin önünə əklil qoydu.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirildi.

* * *

Qanlı Yanvar hadisələrindən 33 il keçir. 1990-cı il yanvarın 20-si Azərbaycanın müasir tarixinə ən faciəli günlərdən biri, eyni zamanda, xalqımızın qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olub, milli müstəqillik, azadlıq uğrunda mübarizəsinin və yenilməz iradəsinin rəmzinə çevrilib. Təpədən-dırnağadək silahlanmış keçmiş sovet ordusunun cəza tədbirlərinə məruz qalan xalqımız azadlıq əzmini itirməmiş, əksinə, haqq səsinə daha ucadan bəyan etmişdi. Düz 33 il əvvəl doğma yurdunun, xalqının azadlığını, şərəf və lə-

yaqətini hər şeydən uca tutan vətənpərvər Azərbaycan övladları həmin müdhiş gecədə canlarından keçərək, şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Sovet qoşunlarının Azərbaycanda törətdiyi qanlı qırğından uzun illər keçməsinə baxmayaraq, xalqımız o dəhşətli günlərin ağrı-acısını unutmur, öz vətəndaşlarına divan tutan sovet imperiyasının ovaxtkı rəhbərlərinə və onların Azərbaycandakı nöqərlərinə dərin nifrətini bildirir.

Keçmiş SSRİ rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı qərəzli, ermənipərəst siyasətinə, əzəli torpaqlarımıza iddia edən təcavüzkar Ermənistanın açıq-aşkar dəstəklənməsinə və respublikanın ozamankı rəhbərliyinin xəyanətkar mövqeyinə etiraz əlaməti olaraq ayağa qalxmış geniş xalq kütlələrinə qarşı sovet ordusunun iri hərbi birləşmələrinin yeridilməsi Azərbaycanda, xüsusilə Bakıda misli görünməmiş faciəyə gətirib çıxardı, böyük itkilərlə, günahsız insanların həlak olması ilə nəticələndi. Azərbaycanın ovaxtkı səriştəsiz, kölə psixologiyalı rəhbərlərinin yenə də xalqla bir olmağa cəsarəti çatmadı və onlar sovet rəhbərliyinin atəyindən yapışmaqda davam etdilər.

Həmin vaxt Moskvada yaşayan xalqımızın dahi oğlu Heydər Əliyev onlardan fərqli olaraq, həyatını təhlükədə qoyaraq, faciənin ertəsi günü Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinə gəldi, Qanlı Yanvar qırğını törədənləri pisləyən kəskin bəyanatla çıxış etdi, xalqımızın başına gətirilən müsibəti dünyaya çatdırdı. Bununla da ulu öndər cəsarətini, mərdliyini, xalqının sədaqətli oğlu olduğunu bir daha sübut etdi.

Əslində ermənilərin fitvası ilə törədilmiş bu cinayət Azərbaycan xalqının iradəsini qıra, azadlıq eşqi-

ni söndürə bilmədi. Xalqımız qanı bahasına da olsa is-təyinə – azadlıq və müstəqilliyinə qovuşdu və bu nai-liyyəti heç vaxt əlindən verməyəcək.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə yenidən qayıdışından sonra, 1994-cü ildə 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qi-y-mət verildi və cinayəti törədənlərin adları ictimaiyyətə çatdırıldı. 20 Yanvar Ümumxalq Hüzün Günü elan edildi. Azərbaycan xalqı hər il 20 Yanvar faciəsi qur-banlarının xatirəsini dərin ehtiramla yad edir. Vətə-nimizin azadlığı uğrunda canından keçən şəhidlərin xatirəsi daim əziz tutulduğu kimi, onların ailə üzvləri, doğmaları da hər zaman dövlət qayğısı ilə əhatə olunub. Eləcə də 20 Yanvar hadisələrində sağlamlığını itirmiş əlillərin sosial müdafiəsi, pensiya təminatı hər zaman Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diqqətindədir. 20 Yanvar şəhidlərinin ailə üzvləri və əlillərin sosial müdafiəsinin təmin olunması istiqamətində mütəmadi tədbirlər həyata keçirilib. Şəhid ailələrinin pensiya təmi-natı, mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması, yaşayış səviy-yəsinin yüksəldilməsi ilə bağlı mükəmməl qanunvericilik bazası yaradılıb. Dövlət başçısı bu istiqamətdə sərən-cam və fərmanlar verib. Bunun nəticəsidir ki, şəhid ailələrinin sosial təminatı ildən-ilə daha da möhkəm-ləndirilir.

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİ
ENTONİ BLINKEN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

23 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə yanvarın 23-də ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken telefonla zəng etmişdir.

Söhbət zamanı ABŞ Dövlət katibi Azərbaycan ərazisində Laçın dəhlizində yaranmış vəziyyətlə bağlı narahatlığını bildirdi. Entoni Blinken ABŞ-ın Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılmasına sadıqlığını ifadə etdi və sülh müqaviləsi üzrə danışıqları dəstəklədiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Laçın–Xankəndi yolunda hər hansı blokadanın olmadığını qeyd edərək, 2022-ci il 12 dekabr tarixindən etibarən 980-nə yaxın nəqliyyat vasitəsinin bu yoldan keçidinin təmin olunduğunu, onların 850-dən çoxunun Rusiya sülhməramlılarına, 120-dən artığının isə Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinə məxsus olduğunu diqqətə çatdırdı. Azərbaycan Prezidenti Qarabağda yaşayan 90-a yaxın xəstə və tibbi yardıma ehtiyacı olan şəxsin Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin vasitəsilə Ermənistana aparılmasının təmin edildiyini vurğuladı və bildirdi ki, bütün bunlar Laçın–Xankəndi yolunun Azərbaycan tərəfindən bağlanmadığını göstərir.

Dövlətimizin başçısı nəzərə çatdırdı ki, Rusiya sülhmərəamlılarının müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində Azərbaycanın faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarı dayandırılmalı və həmin ərazidə Azərbaycanın daimi monitoring və təftiş aparmaq imkanı təmin edilməlidir. Azərbaycan Prezidenti Ermənistan tərəfindən 2021-ci ilin istehsalı olan minaların qanunsuz olaraq Laçın yolundan istifadə edilərək daşındığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizin sülh prosesinə və Ermənistan ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlərin normallaşdırılmasına sadıq olduğunu qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında imzalanacaq sülh müqaviləsi beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, Azərbaycanın təqdim etdiyi 5 prinsip əsasında yalnız ikitərəfli münasibətlərin normallaşdırılmasını özündə ehtiva etməlidir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi zonasında yaşayan mülki erməni əhalisinin hüquqlarının və təhlükəsizliyinin Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunları əsasında təmin olunacağını qeyd etdi.

Telefon söhbəti əsnasında qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

**FRANSA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ
SƏFİRİ XANIM ANN BUAYO İLƏ GÖRÜŞ**

26 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Fransa Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Ann Buayonun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Ann Buayo etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev keçən il Azərbaycan ilə Fransa arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının 30 illiyinin qeyd olunduğunu vurğuladı. Dövlətimizin başçısı ötən müddət ərzində iki ölkə arasında diplomatik əlaqələrin zəngin tarixinin olduğunu diqqətə çatdırdı.

Azərbaycan Prezidenti qarşıdakı dövrün ikitərəfli əlaqələrin inkişafı və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq baxımından daha da səmərəli olacağına ümidvarlığını ifadə etdi.

Səfir ümummillî lider Heydər Əliyevin 1993-cü ildə Fransaya səfərini xatırlatdı, ölkəmizdə səfir kimi fəaliyyəti dövründə Azərbaycan ilə Fransa arasında

münasibətlərin inkişafına töhfə vermək üçün səylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

Söhbət zamanı regional məsələlərə də toxunuldu. Dövlətimizin başçısı son dövrlərdə Azərbaycan ərazisində Laçın–Xankəndi yolunun guya bağlanması barədə Ermənistanın əsassız iddialar irəli sürdüyünü qeyd edərək, bu iddiaların tamamilə yalan və cəfəng olduğunu söylədi. Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Rusiya sülhməramlılarının və Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin xətti ilə mülki təyinətli yüklərin və mülki şəxslərin bu yolla daşınması təmin edilir. Dekabrın 12-dən etibarən 1000-ə yaxın nəqliyyat vasitəsinin bu yol ilə hər iki istiqamətdə keçidi təmin olunub.

Dövlətimizin başçısı Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarının dayandırılmasının və ölkəmizin bu yataqlar üzərində daimi monitorinqinin təmin edilməsinin vacibliyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev səfirə Azərbaycandakı diplomatik fəaliyyəti dövründə uğurlar arzuladı.

**YUNANISTAN RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ
XRİSTOS KAPODİSTRİAS İLƏ GÖRÜŞ**

26 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Yunanistan Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Xristos Kapodistriyasın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Xristos Kapodistriyas etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim etdikdən sonra Prezident İlham Əliyev səfirlə söhbət etdi.

Dövlətimizin başçısı «Cənub Qaz Dəhlizi»nin ölkələrimizi birləşdirdiyini və bütöv bir regionun inkişafına töhfə verdiyini, ümumi maraq kəsb edən layihə olduğunu bildirdi. Həmçinin Yunanistanın Azərbaycan qazının digər Avropa ölkələrinə çatdırılmasında tranzit ölkə rolunu oynadığını qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Yunanistan ilə Bolqarıstan arasında interkonnektorun açılışı mərasimində iştirakını məmnunluqla xatırladı və bu layihənin Avropanın enerji təhlükəsizliyinə töhfə verməsinin əhəmiyyətini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında enerji ilə bərabər, digər sahələrdə də əməkdaşlığın inkişaf et-

dirilməsi üçün geniş imkanların olduğunu diqqətə çatdırırdı.

Səfir Xristos Kapodistrias Azərbaycanada fəaliyyəti dövründə ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişafı naminə səylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi, əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün böyük potensialın olduğunu qeyd etdi. Diplomat xüsusilə elm, təhsil, mədəniyyət, turizm, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları və digər sahələrdə geniş əməkdaşlıq imkanlarının olduğunu vurğuladı.

Görüşdə, həmçinin Azərbaycanın Avropa İttifaqı və NATO ilə əməkdaşlığı məsələlərinə də toxunuldu, Yunanistanın Azərbaycanın hər iki təsisatla əlaqələrinin genişləndirilməsini dəstəklədiyini qeyd olundu.

Söhbət zamanı regional məsələlərə toxunularaq, Azərbaycan ərazisində Laçın–Xankəndi yolunda baş verən hadisələr haqqında məlumat verildi, yolun guya bağlı olması barədə Ermənistan tərəfinin iddialarının tamamilə əsassız olduğu bildirildi.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, dekabrın 12-dən indiyədək Rusiya sülhməramlılarının və Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin xətti ilə mülki şəxslərin və mülki yüklərin, 1000-ə yaxın nəqliyyat vasitəsinin bu yolla hər iki istiqamətdə hərəkəti təmin olunubdur.

**MEKSİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
XANIM MARIYA VİKTORİYA ROMERO
KABALYERO İLƏ GÖRÜŞ**

26 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Meksika Birləşmiş Ştatlarının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Mariya Viktoriya Romero Kabalyeronun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Mariya Viktoriya Romero Kabalyero etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında coğrafi məsafənin uzaq olmasına baxmayaraq, əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün geniş imkanların olduğunu bildirdi.

Səfir də ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq üçün çoxlu imkanların mövcudluğunu qeyd etdi, xüsusilə enerji, investisiyalar, elm, təhsil və digər sahələrdə geniş potensialın olduğunu vurğuladı.

Görüşdə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq məsələlərinə də toxunuldu. Səfir Meksikanın «Qoşulmama Hərəkəti» yanında müşahidəçi dövlət olaraq Azərbaycanın Hərəkətinin sədri kimi təşəbbüs-

lərini izlədiyini və ölkəsinin «Cənub–Cənub» əməkdaşlıq prosesini dəstəklədiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın «Qoşulma Hərəkəti»na sədrliyini qeyd edərək, ölkəmizin Hərəkətin sədri olaraq onun təsisatlanması istiqamətində, o cümlədən Hərəkətin Gənclər Şəbəkəsinin və Parlament Şəbəkəsinin yaradılması təşəbbüsləri ilə çıxış etdiyini bildirdi.

Görüşdə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində ölkələrimiz arasında səmərəli əməkdaşlığın bundan sonra da davam etdiriləcəyinə əminlik ifadə olundu.

Səfir Azərbaycanda diplomatik fəaliyyəti dövründə iki ölkə arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün səylə çalışacağını diqqətə çatdırdı.

**«BROOKFIELD ASSET MANAGEMENT»
ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU
BRÜS FLƏTT İLƏ GÖRÜŞ**

27 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 27-də dünyanın aparıcı maliyyə şirkətlərindən biri olan «Brookfield Asset Management» şirkətinin baş icraçı direktoru Brüs Flətti qəbul etmişdir.

Ölkəmizin əldə etdiyi nailiyyətlərin böyük maraq doğurduğunu vurğulayan Brüs Flətt Bakıda gördükləri inkişaf proseslərinin dərin təəssürat hissi yaratdığını qeyd etdi. Qonaq «Brookfield Asset Management» şirkətinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə uğurlu əməkdaşlığının genişləndiyini diqqətə çatdırdı və bildirdi ki, rəhbərlik etdiyi şirkət peşəkar səviyyədə fəaliyyət göstərən ARDNF ilə əlaqələrindən qürur duyur. O həmçinin Azərbaycanın əldə etdiyi uğurların ölkəmizin böyük nailiyyəti olduğunu vurğulayaraq təbriklərini çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun dünyanın aparıcı maliyyə institutlarından biri olan «Brookfield Asset Management» şirkəti ilə uğurlu əməkdaşlığından məmnunluğunu bildirərək, əlaqələrin genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın mövcud olduğunu söylədi. Azərbaycan Dövlət Neft Fon-

dunun fəaliyyətinin daim genişləndiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı Fondun aktivlərinin hətta ən çətin dövrlərdə, o cümlədən pandemiya, maliyyə böhranları və neftin qiymətinin düşdüyü bir zamanda da artdığını qeyd etdi.

Görüşdə, həmçinin Azərbaycanın «yaşıl enerji» potensialı və ölkəmizin regionda enerji habına çevrilməsi imkanları barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Dünyanın ən böyük investisiya şirkətlərindən biri olan və əsas ofisi Kanadada yerləşən «Brookfield Asset Management» 1899-cu ildə təsis olunub və idarə etdiyi vəsaitlərin toplam dəyəri 750 milyard ABŞ dolları təşkil edir.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN «TWİTTER»
SƏHİFƏSİNDƏN**

27 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizin Tehrandakı səfirliyinə xain hücumla əlaqədar «Twitter»də paylaşım etmişdir.

Paylaşımında deyilir: «Bu gün Tehrandakı səfirliyimizə qarşı törədilmiş terror aktını şiddətlə qınayıram. Səfirliyin və səfirlik əməkdaşlarının mühafizəsini təmin edərkən həlak olmuş baş leytenant Əsgərov Orxan Rizvan oğlunun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznlə başsağlığı verirəm.

Bu terror aktının tezliklə araşdırılacağını və terrorçuların cəzalandırılacağını tələb edirik. Diplomatik nümayəndəliklərə qarşı terror hücumu qəbuledilməzdir!»

**ÖLKƏMİZƏ SƏFƏRƏ GƏLMİŞ
MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ƏBDÜL FƏTTAH
ƏS-SİSİNİN RƏSMİ QARŞILANMA
MƏRASİMİ**

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasına səfərə gəlmiş Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisinin yanvarın 28-də rəsmi qarşılama mərasimi olmuşdur.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Misir Prezidentinin şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisini qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Misir Prezidentinə raport verdi.

Prezident Əbdül Fəttah əs-Sisi Azərbaycan əsgərlərini salamladı.

Prezident İlham Əliyev və Prezident Əbdül Fəttah əs-Sisi Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Misir Ərəb Respublikasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Azərbaycan nümayəndə heyəti Misir Prezidentinə, Misir nümayəndə heyəti isə Azərbaycan Prezidentinə təqdim olundu.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Misir Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisinin qarşısından keçdi.

Dövlət başçuları rəsmi foto çəkildilər.

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ƏBDÜL FƏTTAH ƏS-SİSİ
İLƏ TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisinin yanvarın 28-də rəsmi qarşılanma mərasimindən sonra təkbətək görüşü olmuşdur.

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisinin yanvarın 28-də geniş tərkib-də görüşü olmuşdur.

İlham Əliyev: Hörmətli cənab Prezident, hörmətli qonaqlar, bir daha sizi səmimiyyətlə salamlayıram. Səfərinizə çox böyük əhəmiyyət veririk. Əminəm ki, səfər Misir–Azərbaycan əlaqələrinin inkişafı üçün çox mühüm addım olacaq. Biz təkbətək görüşümüzdə bir çox məsələləri müzakirə etdik. Misir–Azərbaycan əlaqələrinin gələcək inkişafı ilə bağlı fikir ayrılığımız yoxdur. Bir çox sahələrdə əməkdaşlıq üçün çox gözəl imkanlar vardır. Əminəm, əldə olunmuş razılaşmaları biz səfərdən sonra icra edəcəyik.

Dünən Azərbaycanın iş adamları ilə cənab Prezidentin görüşü olmuşdur. Məndə olan məlumata görə, görüşün çox gözəl nəticələri olmuşdur. Biznes dairələrinin birgə fəaliyyəti əlaqələrimizi daha da gücləndirəcək. Biz gələcək əməkdaşlıq sahələrini də müəyyən etdik. Əminəm ki, həm qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu, həm ticarət dövriyyəsinin artırılması yaxın gələcəkdə mümkün olacaqdır.

Əlbəttə, siyasi əlaqələrimizin gücləndirilməsi məsələləri də diqqətdən yayınmadı. Beynəlxalq təşkilatlardakı birgə fəaliyyətimizi gücləndirəcək və əməkdaşlığımızı dərinləşdirəcəyik.

Əminəm ki, Prezident cənab Sisinin Azərbaycana səfəri ölkələrimizin gələcək uğurlu inkişafına çox böyük töhfə verəcəkdir. Bir daha xoş gəlmisiniz!

Əbdül Fəttah əs-Sisi: Möhtərəm cənab Prezident, ilk növbədə, səmimi qəbula, dünəndən gördüyüm bu qonaqpərvərliyə görə Sizə dərin təşəkkürümü bildirmək və dünən Azərbaycan səfirliyinə baş vermiş hücumla əlaqədar başsağlığımı çatdırmaq istəyirəm.

Cənab Prezident, görüşümüz zamanı bütün sahələrdə özünü büruzə verən qarşılıqlı anlayış, istər siyasi, istər iqtisadi, istər digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişafı istiqamətində hər iki tərəfin siyasi iradəsinin mövcudluğu bu əlaqələrin tez bir zamanda daha da gücləndiriləcəyinə məndə əminlik yaradır. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, Misir xalqının yaxın dostu mərhum Prezident Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə də təbriklərimizi Sizə çatdırmağı şərəf bilirəm. Əlbəttə, ötən il keçirilmiş Azərbaycan–Misir hökumətlərarası birgə Komissiyanın iclasında da gözəl nəticələr əldə olunmuşdur. Hesab edirəm ki, bu səfərdən də sonra qarşılıqlı anlayış şəraitində ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə münasibətlərin inkişafı qarşılıqlı istək və mövcud olan siyasi iradəyə əsaslanaraq daha da dərinləşəcəkdir.

Cənab Prezident, Sizinlə razılaşdıq ki, istər Azərbaycan investorları, istərsə də misirli investorlar üçün

ölkələrimizdə asanlaşdırıcı tədbirlər görülsün və onlara kömək göstərsin. Əsasən də əczaçılıq sahəsində müştərək müəssisələrin və müştərək investisiyaların yaradılması bizim aramızda əldə olunmuş razılaşmadır. Siz qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycanın ehtiyac duyduğu bütün dərman preparatlarının siyahısı hazırlanıb bizə təqdim olunandan sonra biz də bu istiqamətdə öz işlərimizi görəcəyik.

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 28-də Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisi ilə geniş tərkibdə görüşü başa çatdıqdan sonra iki ölkə arasında sənədlərin imzalanması mərasimi olmuşdur.

«Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə Misir Ərəb Respublikasının Su Ehtiyatları və Suvarma Nazirliyi arasında su ehtiyatlarının idarə edilməsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Misirin Xarici İşlər naziri Sameh Həssən Şukri imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi ilə Misir Ərəb Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi arasında mədəniyyət sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Misirin Xarici İşlər naziri Sameh Həssən Şukri imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Misir Ərəb Respublikasının Ticarət və Sənaye Nazirliyi arasında əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov və Misirin Planlaşdırma və İqtisadi İnkişaf naziri xanım Hala Helmi Elsaid imzaladılar.

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ƏBDÜL FƏTTAH ƏS-SİSİ
İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisi yanvarın 28-də sənədlərin imzalanması mərasimi başa çatdıqdan sonra mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli cənab Prezident!

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Cənab Prezident, ilk növbədə, Sizi bir daha Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram, Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Əminəm ki, Sizin səfəriniz Misir–Azərbaycan əlaqələrinin inkişafına böyük töhfə verəcəkdir. Biz bu gün həm təkbətək görüşdə, həm də nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə keçirilən görüşdə bir çox məsələləri müzakirə etdik və gələcək əməkdaşlıq haqqında vahid mövqeyə gəldik – bu əməkdaşlıq dərinləşdirilməli və genişləndirilməlidir. Bunun üçün bütün imkanlar var və bugünkü səfər bunu bir daha təsdiqlədi.

Biz bundan sonra da beynəlxalq təşkilatlarda birgə fəaliyyət göstərəcəyik, bir-birimizi bundan sonra da dəstəkləyəcəyik, necə ki, bu günə qədər iştirak etdiyimiz beynəlxalq təşkilatlarda – istər BMT olsun, istər «Qoşulmama Hərəkatı», istərsə də İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı olsun – bu təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstək göstəririk.

BMT ilə bağlı məsələlər artıq dünyada uzun illərdir müzakirə edilir, BMT-dəki islahatlar haqqında fikir mübadiləsi aparılır. Mən çıxışlarımdan birində bildirmişdim ki, bu islahatlara böyük ehtiyac vardır. Hesab edirəm ki, Təhlükəsizlik Şurasının tərkibi genişləndirilməlidir. Bir daimi yer mütləq İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvünə verilməlidir və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı özü məsləhətləşmələr əsasında bu namizədliyi irəli sürməlidir. Digər daimi yer «Qoşulmama Hərəkatı»na verilməlidir və «Qoşulmama Hərəkatı»na sədrlik edən ölkə bu yerə sahib olmalıdır. Hesab edirəm ki, bu, ədalətli olar. Çünki İkinci dünya müharibəsindən 80 ilə yaxın vaxt keçir, dünya dəyişib və bu dəyişikliklər sürətlə davam edir. Ona görə, hesab edirəm ki, bu islahatlar daha ədalətli və təhlükəsiz dünyanın yaradılmasına xidmət edəcəkdir.

Biz bu gün regional təhlükəsizlik məsələlərini müzakirə etdik və gələcəkdə təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı dərinləşdirmək üçün fikir mübadiləsi apardıq. Beynəlxalq terrorçuluğa qarşı birgə mübarizəmizi gücləndirmək qərarına gəldik, buna böyük ehtiyac vardır. Çünki beynəlxalq terrorçuluq bütün dünya üçün böyük təhdiddir və bu təhlükəyə qarşı

ancaq səylərin birləşdirilməsi nəticəsində uğurla mübarizə aparmaq mümkün olacaqdır.

Bu gün mən hörmətli qonağımı bizim bölgəmizdə gedən proseslər barədə məlumatlandırdım. Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi başa çatdı. Artıq bu münaqişə həll olundu, Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olaraq qalır və əbədi qalacaqdır. Biz işğala son qoyaraq, sülhə daha da yaxınlaşmışıq. Hələ ki, sülh əldə edilməyib. Azərbaycanla Ermənistan arasında imzalanacaq sülh müqaviləsi artıq sülhün əldə edilməsinə gətirib çıxaracaq. Biz bəlli olan təklifləri irəli sürmüşük və bütün əzab-əziyyətlərə, bütün dağıntılara baxmayaraq, yenə də hesab edirik ki, sülh müqaviləsi mütləq imzalanmalıdır. Əks təqdirdə, bizim bölgəmizdə təhlükələr daha da arta bilər.

Azərbaycan 30 ilə yaxın davam edən işğala hərbi-siyasi yollarla son qoydu, öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi, BMT-nin 4 qətnaməsini özü icra etdi. Halbuki bu qətnamələri BMT özü icra etməli idi. BMT Təhlükəsizlik Şurasının islahatlarının labüdlüyü məhz buna əsaslanır. Çünki biz 30 ilə yaxın bu qətnamələrin icrasını gözləmişik, amma bunu görməmişik. Yəni burada həm ikili standartlar, həm də ayrılıq-seçkilik hökm sürürdü. Biz bu müharibəni apararaq, işğala son qoyduq və ədaləti bərpa etdik. İndi isə azad edilmiş torpaqlarda qurub-yaradırıq və bütün dağıntılara baxaraq bir daha görürük ki, biz Azərbaycanı və bölgəni hansı bələdan qurtardıq.

Biz bu gün ticari-iqtisadi məsələləri də geniş müzakirə etdik. Ötən il Azərbaycanda hökumətlərarası

birgə Komissiyanın iclası keçirilmişdi və Komissiyanın növbəti iclası ərəfəsində bu gün hörmətli qonaqla əldə edilmiş razılaşmaları həyata keçirməliyə ki, növbəti iclasda artıq konkret addımlar atılsın. Sahələr də müəyyən edilmişdir – əczaçılıq, sənaye sahələri, alüminium sənayesi, energetika, neft sənayesi, o cümlədən bərpa olunan energetika sahəsi. Burada da böyük imkanlar vardır.

Mən deyə bilərəm ki, hörmətli cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən aparılan islahatlar Misir dövlətinin imkanlarını böyük dərəcədə gücləndirə bilmişdir. Misir bu gün yerləşdiyi bölgədə sabitləşdirici rol oynayır. Biz bunu çox təqdir edirik və əldə olunmuş nailiyyətlərlə öz dostlarımızı səmimiyyətlə təbrik edirik. Əminəm ki, bizim ikitərəfli əlaqələrimizin uğurlu inkişafı xalqlarımız və dövlətlərimiz üçün çox faydalı olacaq, yerləşdiyimiz bölgələrə də əlavə sabitlik gətirəcəkdir. Çünki sabitlik olmadan heç bir ölkə uğurla inkişaf edə bilməz.

Bir çox başqa layihələr də müzakirə edildi. Bu gün bu mətbuat konfransından sonra nahar zamanı biz işgüzar müzakirələri davam etdirəcəyik.

Bir daha hörmətli Prezidentə Azərbaycana səfər etdiyi üçün təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Dost və qardaş Misir xalqına daim rifah və firavanlıq arzulayıram. Sağ olun.

Misir Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisinin bəyanatı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyev!

Xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, Azərbaycanda olmağımdan məmnunluğumu ifadə etmək istəyirəm. Diplomatik əlaqələrin qurulmasından bəri Azərbaycana gələn ilk Misir Prezidenti olmaqdan şərəf duyuram.

Biz keçən il ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin yaradılmasının 30 illiyini qeyd etdik. Ölkənizin Sizin rəhbərliyinizlə qazandığı böyük uğurları xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Azərbaycan xalqının və hökumətinin söyləri nəticəsində yaradılmış bu gözəllikləri görmək bizi çox valeh etdi. Sizin ölkənizə davamlı inkişaf və tərəqqi arzu edirəm. Həmçinin cənab Prezident İlham Əliyevə səmimi qəbula və buraya gəldiyimiz ilk gündən hiss etdiyimiz qonaqpərvərliyə görə dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Tərəflər arasında danışıqlar çox gözəl və müsbət mühitdə keçdi. İstərdim ki, ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafı ilə bağlı söylərimizi daha da gücləndirək. Ölkələrimiz arasında siyasi dialoqun hər iki xalqın mənafeyi naminə davam etdirilməsini istəyirik və müxtəlif sahələrdə ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafında maraqlıyıq. Xalqlarımızın dini, tarixi yaxınlıqlarını nəzərə alaraq, iqtisadi, ticari və mədəni sahələrdə əlaqələrimizi daha da inkişaf etdirmək niyyətindəyik.

Onu da deyim ki, danışıqlar zamanı iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin artırılmasına dair razılıq əldə olundu. Bütün bunlar mövcud siyasi iradənin fonunda əlçatandır və inkişaf etdirilməsi mümkündür. Həmçinin hökumətlərarası birgə Komissiyanın altıncı iclasında əldə olunmuş razılaşmaların həyata keçirilməsi ilə bağlı və Komissiyanın növbəti iclasının gündəliyinə salınacaq məsələləri müzakirə etdik. Misirdə əcazılıq sahəsində əldə olunmuş nailiyyətləri vurğuladıq, mövcud infrastrukturdan Azərbaycanın dərman ehtiyaclarının ödənilməsi üçün hazır olduğumuzu bir daha bildirdik.

Müzakirələr zamanı Misirdə elektrik enerjisi istehsalı sahəsində həyata keçirilən islahatları, yaradılmış infrastrukturunu bir daha qeyd etdim. Son 9 il ərzində əldə edilmiş bütün təcrübəmizi Azərbaycan tərəfi ilə bölüşməyə hazır olduğumuzu bildirdim.

Görüşlərdə Misirin xarici investorlar qarşısında mövcud maneələrin aradan qaldırılması, onlar üçün şəraitin yaradılması və hüquqi prosedurların daha da asanlaşdırılması istiqamətində görülən tədbirlər barədə danışdıq. Misirin Afrika qitəsinə qapı rolunu oynadığını nəzərə alaraq, ölkələrimiz arasında azad ticarət sahəsində imzalanmış sazişlərin vacib əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğuladıq. Eyni zamanda, Bakı ilə Şarm-əl-Şeyx arasında birbaşa hava əlaqəsinin olmasını xüsusi qeyd edərək, iki ölkə arasında birbaşa reyslərin sayının artırılmasının vacibliyini, bunun iqtisadiyyat və ticarət sahələrində əməkdaşlığımıza töhfə verəcəyini bildirdim.

Cənab İlham Əliyevlə danışıqlar zamanı ümumi maraq kəsb edən bir çox regional və beynəlxalq məsələlərə dair müzakirələr apardıq. Görüş zamanı, həmçinin bütün dünyada siyasi dialoqun davam etdirilməsinin vacib olduğunu və məsələlərin hərbi güc yolu ilə həllinin heç də labüd olmadığını bildirdik. Bütün dünya COVID-19 pandemiyasından xilas olmamış Rusiya–Ukrayna böhranı beynəlxalq iqtisadiyyata və ticarətə daha bir zərbə vurdu, istər ərzaq təhlükəsizliyi, istər energetika, istər dənizçilik, istərsə də turizm və əczaçılıq sahələrinə çox mənfi təsir göstərdi.

Cənab Prezident İlham Əliyevə bir daha böyük uğurlar və müvəffəqiyyətlər diləyir, onun müdrik siyasəti nəticəsində qazanılmış bütün nailiyyətlərin davamlı olmasını arzu edirəm.

Biz Azərbaycan ilə Ərəb Dövlətləri Liqası arasında da əlaqələrin inkişafını dəstəkləyir və bundan sonra da dəstəkləyəcəyik.

Sonda Azərbaycan xalqına və Azərbaycan Respublikasına davamlı inkişaf və rifah arzulayıram.

Çox sağ olun.

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ƏBDÜL FƏTTAH
ƏS-SİSİNİN ŞƏRƏFİNƏ VERİLMİŞ
NAHARDA İŞTİRAK**

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından yanvarın 28-də Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdül Fəttah əs-Sisinin şərəfinə nahar verilmişdir.

Hər iki ölkənin Prezidenti naharda iştirak etdilər.

İSRAİL DÖVLƏTİNİN PREZİDENTİ İSHAQ HERSOQ İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə yanvarın 28-də İsrail Dövlətinin Prezidenti İshaq Hersoq telefonla zəng etmişdir.

Söhbət əsnasında Prezident İshaq Hersoq Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliyinə qarşı törədilmiş terror aktını qınadığını bildirdi.

İsrail Prezidenti səfirliyin mühafizə xidmətinin rəhbəri Orxan Əsgərovun həlak olması ilə əlaqədar Prezident İlham Əliyevə, mərhumun yaxınlarına və Azərbaycan xalqına başsağlığı verdi, yaralananların tezliklə şəfa tapmasını dilədi.

Prezident İlham Əliyev başsağlığına görə təşəkkürünü bildirdi.

Dövlətimizin başçısı səfirliyin digər mühafizə əməkdaşının əliyalın şəkildə terrorçunun üzərinə atıldığını, qorxmaz və çevik hərəkətləri ilə onu tərksilah etdiyini vurğuladı. Azərbaycan Prezidenti avtomat silah və çoxlu sayda güllə daraqları ilə silahlanmış terrorçunun tərksilah olunmadığı təqdirdə, səfirliyin digər əməkdaşlarını və onların səfirliyin binasının mənzillər bölməsində yaşayan ailə üzvlərini də hədəfə alacağını istisna edilmədiyini diqqətə çatdırdı.

Azərbaycan Prezidenti İsraildə törədilmiş terror aktı ilə əlaqədar Prezident İshaq Hersoqa və həlak olanların ailələrinə başsağlığı verdi, yaralananların tezliklə şəfa tapmasını arzuladı.

İsrail Prezidenti başsağlığına görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, terrorizmdən əziyyət çəkən dövlət olaraq, Azərbaycan motivlərindən asılı olmayaraq, terrorizmin bütün forma və təzahürlərini pisləyir.

İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ SEYİD İBRAHİM RƏİSİ İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

28 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə yanvarın 28-də İran İslam Respublikasının Prezidenti Seyid İbrahim Rəisi telefonla zəng etmişdir.

Söhbət əsnasında Prezident Seyid İbrahim Rəisi Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliyinin mühafizə xidmətinin rəhbəri Orxan Əsgərovun həlak olması ilə bağlı Prezident İlham Əliyevə və mərhumun ailəsinə başsağlığını ifadə etdi və yaralananların tezliklə şəfa tapmasını arzuladı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliyinə qarşı törədilmiş terror aktını şiddətlə qınadığını bildirdi, bu qanlı terror aktının hərtərəfli araşdırılacağına və cinayətkarların ləyiqli cəzalarını alacaqlarına ümidvar olduğunu qeyd etdi. Həmçinin Prezident İlham Əliyev istintaqın şəffaf şəkildə aparılmasının vacibliyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı səfirliyin digər mühafizə əməkdaşının əliyalın şəkildə terrorçunun üzərinə atıldığını, qorxmaz və çevik hərəkətləri ilə onu tərksilah etdiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev terrorçu tərksilah olunmasaydı, səfirliyin digər əməkdaşlarını və onların sə-

fırlık binasının mənzillər bölməsində yaşayan ailə üzvlərini də hədəfə alacağıının istisna edilmədiyini söylədi.

Dövlətimizin başçısı diplomatik nümayəndəliklərin təhlükəsizliyinin təmin olunmasının vacibliyini vurğuladı.

MACARISTANA RƏSMİ SƏFƏR

29 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Macarıstana rəsmi səfərə gəlmişdir.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Budapeştin Ferents List Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı Macarıstanın Müdafiə naziri Kriştof Sallay-Bobrovnitski, Macarıstan Prezidentinin Xarici əlaqələr və diplomatiya üzrə müşaviri Kriştof Altus və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

BUDAPEŞTİN LAYOŞ KOŞUT MEYDANINDA RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 30-da Budapeşt şəhərinin Layoş Koşut meydanında rəsmi qarşılama mərasimi olmuşdur.

Azərbaycanın və Macarıstanın Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Prezident İlham Əliyevin şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Macarıstan Prezidenti xanım Katalin Novak Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Azərbaycan Prezidentinə raport verdi.

Hərbi orkestrin ifasında Azərbaycanın və Macarıstanın Dövlət himnləri səsləndirildi. Prezidentlər Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri Prezident Katalin Novaka, Macarıstanın dövlət və hökumət nümayəndələri isə Prezident İlham Əliyevə təqdim edildi. Dövlət başçıları birgə foto çəkdirdilər.

Fəxri qarovul dəstəsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Macarıstan Prezidenti Katalin Novakın qarşısından keçdi.

**BUDAPEŞTİN QƏHRƏMANLAR
MEYDANINDA NAMƏLUM ƏSGƏRİN
MƏZARINI ZİYARƏT**

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 30-da Budapeştin Qəhrəmanlar meydanında naməlum əsgərin məzarını ziyarət etmişdir.

Burada dövlətimizin başçısının şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyev naməlum əsgərin məzarı önünə əklil qoydu.

**MACARISTAN PREZİDENTİ
XANIM KATALİN NOVAK
İLƏ TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

Budapeşt

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 30-da Macarıstan Prezidenti xanım Katalin Novak ilə təkbətək görüşü olmuşdur.

Dövlət başçıları əvvəlcə birgə foto çəkirdilər.

Sonra Prezident İlham Əliyev Xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

Budapeşt

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 30-da Macarıstan Prezidenti xanım Katalin Novak ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

Katalin Novak: Bir daha xoş gəlmisiniz! Nümayəndə heyətləri üzrxahlığı qəbul etsin, çünki görüş gözləniləndən çox çəkdi. Müzakirə edəcəyimiz məsələlər o qədər çox idi ki, hətta bu vaxtdan da artıq çəkə bilərdi. Ümid edirik ki, gələn dəfə təkbətək görüş üçün daha çox vaxt ayrılacaq.

Gəldiyinizə görə hamınıza minnətdarıq. Macarıstana rəsmi səfərinizdən şəxsən şərəf hissi duyuram. Bilirəm ki, dünən yaxşı proqramınız olub. Ümid edirəm ki, icra hakimiyyətinin rəhbəri, Baş Nazirlə keçiriləcək görüşlə səfəriniz uğurla davam edəcək. Mən isə ölkə başçısı olaraq, dövləti təmsil edirəm.

Artıq qeyd etdiyim kimi, Siz nümayəndə heyətinin üzvləri ilə sarayın qarşısındakı meydanda qarşılama zamanı tanış oldunuz. Lakin bizim yeni Energetika nazirimizlə hələ görüşməmişiniz. Enerji sahəsində əməkdaşlıq ölkələrimiz arasında ən mühüm məsələlərdən biridir. Əfsuslar olsun ki, sizdən fərqli olaraq,

bizim bəxtimiz o qədər də gətirməyib. Yüz ildən artıq dövr ərzində öz təbii enerji sərvətlərimizdən məhrum olmuşuq. Onlar artıq bizdə deyil. Enerji resurslarımızın şaxələndirilməsi üçün bizə yaxşı dost və tərəfdaşlar lazımdır. Bildiyimiz kimi, hazırda Rusiyanın neft və qazından asılıyıq. Biz həmin məsələni, hazırda davam edən müharibəni və gözləntiləri müzakirə etdik. Bir sözlə, cənab Prezident, səfərinizə görə bir daha minnətdarıq.

İ l h a m Ə l i y e v: Təşəkkür edirəm, xanım Prezident. Dəvətə görə minnətdaram. Gözəl ölkənidə rəsmi səfərdə olmaqdan böyük şərəf hissi duyuram. Fürsətdən istifadə edərək, mən uyğun olan vaxtda Sizi Azərbaycana rəsmi səfərə dəvət etmək istərdim və beləcə, biz dialoqumuzu davam etdirə bilərik.

Macarıstanda yenidən olmaqdan məmnunam. Qeyd etdiyiniz kimi, dünən bizim Baş Nazirlə çox dostcasına, qeyri-rəsmi və müzakirələrlə dolu görüşümüz oldu. Bu gün biz söhbəti davam etdirəcəyik.

Nümayəndə heyətinin bütün üzvləri mənim göstərişlərimi alıblar ki, ikitərəfli gündəlikdə duran mühüm məsələlərin həlli üçün öz həmkarları ilə daim əlaqədə olsunlar. Əlbəttə, enerji gündəliyimizdə birinci yerdədir. Bu gün biz mühüm Anlaşma Memorandumunu imzalayacağıq və mən bunu çox mühüm addım hesab edirəm, çünki o, qaz təchizatı sahəsində əməkdaşlığa başlamaq üçün imzalanacaq ilk sənəddir.

Görüşdə ölkələrimiz arasında beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu. Xüsusilə Macarıstanın Azərbaycanın Avropa İttifaqı

ilə əlaqələrinə daim dəstək göstərdiyi qeyd edildi. Macarıstan ilə Azərbaycan arasında qarşılıqlı hörmət və etimadın olduğu vurğulandı. Macarıstanın Cənubi Qafqaz regionu, həmçinin Xəzər dənizi hövzəsi və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə əlaqələrinin inkişafı qeyd olundu.

Ölkələrimizin ailə dəyərləri mövzusunda əməkdaşlığı barədə danışıldı, bu xüsusda beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində birgə fəaliyyətin həyata keçirilməsi məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı, Azərbaycanda və Macarıstanda ailə dəyərlərinə böyük diqqətin göstərildiyi bildirildi.

Söhbət zamanı tələbə mübadiləsinin, Macarıstan tərəfindən azərbaycanlı tələbələrə təhsil təqaüdlərinin ayrılmasının iki ölkənin gənclər sahəsində əməkdaşlığına töhfə verdiyi diqqətə çatdırıldı.

Görüşdə, həmçinin minaların təmizlənməsi sahəsində əməkdaşlığa da toxunuldu.

**MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ
VİKTOR ORBAN İLƏ MƏHDUD
TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ**

Budapeşt

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 30-da Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban ilə məhdud tərkibdə görüşü olmuşdur.

Prezident İlham Əliyev və Baş Nazir Viktor Orban rəsmi foto çəkirdilər.

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

Budapeşt

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 30-da Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

Viktor Orban: Cənab Prezident, ölkəmizə səfər etdiyinizə görə Sizə olduqca minnətdarıq. Biz iki ölkə arasında əməkdaşlıq üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən bütün məsələləri müzakirə etdik. Xalqlar arasında son onillik ərzində əlaqələrin və ənənəvi əməkdaşlığın gücləndirilməsinə mərhələli şəkildə verdiyiniz töhfəyə görə minnətdarıq. Biz bunu yüksək dəyərləndiririk. Ölkələrimiz mühüm dostluğa indi yox, çoxdan başlayıb. Siz təkcə enerjiyə görə bizim dostumuz deyilsiniz. Təsəvvür edirəm, indi Sizin yeni dostlarınız var. Çünki dünyada ölkənizin strateji əhəmiyyəti artmaqdadır. Lakin əməkdaşlığımız lap çoxdan başlayıb və təkcə maraqlara əsaslanmır, həmçinin mədəniyyət, adət-ənənələr sahəsindəki işbirliyinə söykənir.

Cənab Prezident, Siz Macarıstanın Türk Dövlətləri Təşkilatına qoşulmasına hər zaman dəstək verirsiniz. Biz bunu yüksək dəyərləndiririk. Macarıstan türkdilli dövlət kimi, həmin platformada iştirak edən

ölkədir və bu bizim üçün nəinki mədəni, o cümlədən siyasi baxımdan əhəmiyyətlidir. Bir sözlə, cənab Prezident, ölkəmizə, Budapeştə çox xoş gəlmisiniz! Səfərinizə görə çox minnətdarıq. Keçmişdə təşəkkül tapmış dərin əməkdaşlığımızı yüksək dəyərləndiririk və ümid edirik ki, o, gələcəkdə də davam edəcək.

İ l h a m Ə l i y e v: Təşəkkür edirəm, cənab Baş Nazir. Sizi görməyimə çox şadam. Əməkdaşlığınıza görə minnətdaram. Biz həqiqətən, iki dost və tərəfdaş. Biz öz münasibətlərimizi strateji tərəfdaş kimi müəyyən etmişik. Bu gün isə əməkdaşlığımızın strateji mahiyyətini təsdiqləyəcək digər sənədə imza atacağıq. Cənab Baş Nazirin söylədiyi kimi, münasibətlərimizin yaxşı tarixi vardır. Bu, qarşılıqlı dəstək və etimad, eləcə də tərəfdaşlıq və dostluq tarixidir. Bu həqiqətən, böyük zənginlikdir. Buna görə biz hazırda əməkdaşlığın yeni sahələrini araşdırırıq. Tərəfdaşlığımız üçün artıq çox möhkəm zəmin yaranıb. Cənab Baş Nazirin qeyd etdiyi kimi, enerji əməkdaşlığımızın bir hissəsinə çevrilir. Əvvəllər bu heç zaman olmamışdır. Buna görə əməkdaşlığımızın enerji tarixçəsi yoxdur. Elə oldu ki, hazırda Azərbaycanın enerji resursları əvvəlki dövrlə müqayisədə Avropaya daha çox lazımdır. Biz öz təchizatımızı artırmağa hazırıq və əməkdaşlığı dost ölkələrlə başlamaq istəyirik. Bu gün biz enerji sahəsində uzunmüddətli işbirliyinə imkan yaradacaq müvafiq Anlaşma Memorandumunu imzalayacağıq. Lakin təkə bu sahə deyil, çünki biz təhsil və mədəniyyət sahələrində də əməkdaşlıq edirik. Biz Qarabağ bölgəsində yenidən qurulma işlərində macar şirkətlərini görməyi ümid edirik. Bu gün

biz cənab Baş Nazirlə bu və digər məsələləri müzakirə etdik. Mən həmçinin fürsətdən istifadə edərək, cənab Baş Nazir, münasib vaxtda Sizi Azərbaycana səfərə və fəal dialoqumuzu davam etdirməyə dəvət edirəm. Qonaqpərvərliyə görə bir daha minnətdaram.

Görüşdə enerji, təhsil və nəqliyyat sahələrində, həmçinin beynəlxalq təşkilatlarda əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu. Əməkdaşlığın inkişafında hökumətlərarası birgə Komissiyanın əhəmiyyəti qeyd edildi. Əlaqələrimizin daha da inkişaf etdirilməsi üçün aidiyyəti dövlət qurumlarına tapşırıqlar verildi.

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

Budapeşt

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 30-da Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban ilə geniş tərkibdə görüşü başa çatdıqdan sonra Azərbaycan–Macarıstan sənədləri imzalanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban «Azərbaycan Respublikası ilə Macarıstan arasında genişləndirilmiş strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamə»ni imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Şuşa şəhəri və Macarıstanın Vesprem şəhəri arasında dostluq əlaqələrinin təsis edilməsi və mədəniyyət, turizm, şəhərsalma, elm, iqtisadiyyat və ictimai həyatın digər sahələrində əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycan Prezidentinin Şuşa rayonunda xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov və Vesprem şəhərinin meri Gyulya Pörqa imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət Nazirliyi arasında təbii qaz əməkdaşlığı haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın İqtisadiyyat naziri

Mikayıl Cabbarov və Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət naziri Peter Siyarto imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi ilə Macarıstanın Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi arasında bitki karantini və bitki mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət naziri Peter Siyarto imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti ilə Macarıstanın Əcnəbilərə Nəzarət üzrə Milli Baş Direktorluğu arasında miqrasiya sahəsində əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət naziri Peter Siyarto imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət Nazirliyi arasında dinc məqsədlərlə kosmik tədqiqat və kosmik fəaliyyətlərdə əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət naziri Peter Siyarto imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət Nazirliyi arasında əməkdaşlıq haqqında Protokol»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Macarıstanın Xarici İşlər və Ticarət naziri Peter Siyarto imzaladılar.

**MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ
VİKTOR ORBAN İLƏ BİRGƏ
MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

Budapeşt

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban yanvarın 30-da mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orbanın bəyanatı

Xanımlar və cənablar, hər vaxtınız xeyir!

Möhtərəm cənab Prezident Əliyev!

Azərbaycandan olan əziz dostlarımız!

Azərbaycan ilə Macarıstanın rəhbərləri arasında keçirilən görüşlər hər zaman müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Cənab Prezident və mən 10 ildən artıqdır ki, bir yerdə çalışırıq, ölkələrimizi bir-birinə daha da yaxınlaşdırırıq, əməkdaşlığı dərinləşdiririk və hər iki ölkənin mövqeyinə uyğun səviyyəyə gətirməyə çalışırıq. Bu gün sadəcə, dostların görüşü deyil, bu gün strateji məsələlərə dair müzakirələr aparıldı, bu günə qədər olan strateji əməkdaşlığımız növbəti səviyyəyə qaldırıldı və bu əməkdaşlıq genişləndirildi. Bunun

səbəbi ondan ibarətdir ki, hər iki ölkə yaxşı dərk edir və aydın görür ki, təkcə Avropa deyil, dünyanın digər bölgələri də təhlükələrlə üz-üzədir.

Bu gün beynəlxalq münasibətlərdə olan mühit əvvəlkindən olduqca təhlükəlidir. Bizim qonşuluğumuzda baş verən müharibə və Brüssel tərəfindən tətbiq edilmiş sanksiyalar Macarıstan üçün olduqca təhlükəli vəziyyət yaradıb, bizim enerji təhlükəsizliyimiz, Avropanın enerji təhlükəsizliyi həssas məqama qədəm qoyub. Burada yaranmış bu şərait Azərbaycanın əhəmiyyətini dərhal artırdı. Bu əhəmiyyət bir növ sıçrayış etdi. Azərbaycan hər zaman bizim dostumuz olub, indi isə bütün Avropa üçün strateji tərəfdaş ölkədir. Bu gün Avropada hər kəs anlayır ki, bizim vəziyyətə olan cavabımız şaxələndirmədir. Müxtəlif mənbələrdən maksimal dərəcədə nəql edilə biləcək həcmdən söhbət gedir.

Bu gün biz cənab Prezidentlə 10 il öncəki təcrübəmiz haqqında danışdıq. O zaman hər iki ölkə onun üzərində çalışırdı ki, Azərbaycandan enerji Avropaya nəql edilsin. O zaman həmin plan həyata keçirilmədi, yadıңызdadırsa, bu, NABUCCO layihəsidir. Ola bilər bir vaxt gələcək tarixçilər buna diqqət yetirəcəklər ki, nə üçün NABUCCO layihəsi təxirə salındı. Əlbəttə, bu, Rusiyanın Ukraynanı işğalından daha öncəki dövrə təsadüf edir. O zaman təbii ki, enerji resursları Avropaya nəql edilmədi, bu gün isə biz yenidən bu ssenari ilə üz-üzəyik ki, Azərbaycandan Avropaya enerji həcmələri nəql edilsin. Bu səbəbdən biz Azərbaycanın məsələyə sadiqliyini çox yüksək qiymətləndiririk ki, Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə müva-

fiq sənəd imzalayıb. Həmin sənədə uyğun olaraq, 2027-ci ilə qədər Azərbaycan Avropaya nəql ediləcək qazın həcmi iki dəfə artıracaqdır.

Bununla yanaşı, digər bir saziş də imzalamışıq. Biz Azərbaycanda istehsal edilən elektrik enerjisini Avropaya gətirəcəyik. Xəritəyə baxsanız görürsünüz ki, həm təbii qaz, həm də elektrik enerjisi baxımından Azərbaycandan gələn enerji həcmi Macarıstandan keçəcək. Ona görə də Macarıstan da bu məsələdə uduşlu vəziyyətdə olmaq arzusundadır. Həmçinin nəqliyyat marşrutu üzərində yerləşdiyimiz üçün Macarıstanın da rolu artacaqdır.

Mən çox şadam ki, Macarıstan problemin deyil, həll yolunun tərkib hissəsi olacaq. Aydın məsələdir ki, infrastruktur layihələrinin inkişafına böyük ehtiyac olacaq. Burada nəhəng vəsaitlərdən söhbət gedir, böyük layihələr həyata keçirilməlidir. Biz artıq Bolqarıstanın, Rumıniyanın, Slovakiyanın enerji şirkətləri ilə danışıqlara və əməkdaşlığa başlamışıq ki, buraya lazımi vəsait cəlb edilsin. Ruminlar, bolqarlar və macarlar artıq əməkdaşlığa başlayıblar. Bu, təkcə regional deyil, pan-Avropa məsələsidir. Ona görə bizim gözləntimiz odur ki, Avropa Komissiyası bu layihələri dəstəkləyəcək. Xatırlatmaq istərdim ki, mən cənab Əliyevlə Buxarestdə bu yaxınlarda növbəti saziş imzalamışıq və bu saziş əsasən, elektrik enerjisi kabeli Qara dənizin dibi ilə çəkiləcək və bu, Azərbaycandan olan «yaşıl enerji»ni Avropaya gətirəcəkdir. Budur bizim bugünkü şəraitimiz və bu, iki ölkə rəhbərinin indiki görüşünü labüd edən bir şəraitdir.

Çox şadam ki, cənab Prezident Əliyev vaxt tapıb bizə səfər edib. Bu gün enerji və qazla zəngin olan ölkənin dostları çox olur, amma əmin etmək istədim ki, biz Azərbaycanla bundan çox uzun müddət əvvəl dost olmuşuq və bu əməkdaşlığa görə cənab Prezidentə təşəkkür edirəm. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli cənab Baş Nazir!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, Baş Nazir, dəvətə və qonaqpərvərliyə görə Sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Cənab Baş Nazirin qeyd etdiyi kimi, biz uzun illərdir ki, bir-birimizlə sıx təmasdayıq. Bizi dostluq əlaqələri bağlayır. Bu dostluq əlaqələri həm ölkələrimiz üçün, həm də Avrasiya qitəsi üçün çox böyük önəm daşıyır.

Bu gün imzalanmış strateji tərəfdaşlığın dərinləşməsinə dair Birgə Bəyannamə bir daha bizim strateji tərəfdaşlığımızı təsdiqləyir. Bu, strateji tərəfdaşlığa dair imzalanmış ikinci sənəddir və bir daha onu göstərir ki, həqiqətən, Macarıstan və Azərbaycan dost və strateji tərəfdaşdırlar.

Uzun illər ərzində apardığımız uğurlu siyasət, birgə addımlar bu gün enerji sahəsində əməkdaşlıq üçün də çox güclü zəmin yaratdı. Cənab Baş Nazir xatırlatdı ki, vaxtilə NABUCCO layihəsi üzərində böyük işlər aparılmışdı. Ancaq maliyyə mənbələri müəyyən edilmədiyi üçün NABUCCO layihəsi icra

edilmədi. Buna baxmayaraq, Azərbaycan qaz resurslarını Avropa bazarlarına çatdırmaq üçün fəal çalışır-
dı və nəticə etibarilə iki il bundan əvvəl «Cənub Qaz Dəhlizi» icra edildi. Bu çox müasir enerji infrastrukturu-
dur, uzunluğu 3500 kilometrdir və artıq iki ildir ki, Azərbaycan Avropa İttifaqı məkanına öz təbii qaz resurslarını çatdırır.

Keçən il Avropa Komissiyası ilə imzaladığımız sənədə əsasən, qaz təchizatımızı iki dəfə, bəlkə on-
dan da çox artırmağı planlaşdırırıq. Bunun üçün resurslar da var, siyasi iradə də var və tərəfdaşları-
mızla təmaslar da var.

Çox şadam ki, vaxtilə tarixə qovuşmuş sayılan NABUCCO layihəsini biz indi canlandırmışıq. Ar-
tıq interkonnektorlar vasitəsilə Azərbaycan qazı Bol-
qarıstana, ondan sonra Rumıniyaya, sonra Maca-
rıstana və Macarıstandan sonra digər Avropa ölkə-
rinə çatdırılacaqdır. Biz bu barədə də müzakirələr
apardıq. Macarıstan təkcə Azərbaycan qazının isteh-
lakçısı deyil, Azərbaycan qazını digər Avropa ölkə-
lərinə tranzit edən ölkə kimi də fəaliyyət göstərəcək.

Əlbəttə, enerji təhlükəsizliyi məsələləri bugünkü
dünyada xüsusi əhəmiyyət daşıyır və hesab edirəm
ki, dünya gündəliyinin ön sıralarındadır. Azərbaycan-
nın zəngin neft-qaz resursları imkan verir ki, uzun
illər bundan sonra – təbii qazla bağlı ən azı 100 il
bundan sonra Avropa üçün etibarlı tərəfdaş olsun.
Avropa Komissiyasının rəhbərliyi Azərbaycanı məhz
belə də adlandırır: etibarlı tərəfdaş.

Yaxın keçmişdə aşkarlanmış böyük «yaşıl ener-
ji» potensialı Azərbaycanın önəmini daha da artı-

rır. Əlbəttə, «yaşıl enerji» ilə bağlı olan və artıq icra olunan layihələr bizi Avropa üçün daha da yaxın edəcək. Hörmətli dostumun qeyd etdiyi kimi, keçən ay imzalanmış sazişə əsasən, Azərbaycan «yaşıl enerji»sini Avropaya çatdıracaq və bu gün bu məsələlər bir daha müzakirə edildi. Bir neçə gündən sonra Bakıda keçiriləcək birinci Rəhbər Komitədə bu layihədə cəmləşən ölkələr – Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya bir araya gələrək, gələcək fəaliyyətin konsepsiyası üzərində işləməyə başlayacaqlar.

Bu çox böyük sərmayə tələb edən layihədir. Burada «yaşıl enerji»nin istehsalı, ötürülməsi, bazarlara çatdırılması, Qara dənizin dibi ilə kabelin çəkilməsi – bütün bu layihələr böyük maliyyə mənbəyi və çox ciddi koordinasiyanı tələb edir. Ona görə biz fevralın 3-də Bakıda keçiriləcək toplantıda ilkin addımı atacağıq və beləliklə, Avropa qitəsinin enerji təhlükəsizliyi daha dolğun və əhatəli şəkildə təmin ediləcəkdir.

Bizim əməkdaşlığımızın böyük hissəsi enerji məsələlərinə həsr olunsa da, təkcə bu məsələlərlə məhdudlaşmır. Biz nəqliyyat sahəsində də çox böyük planlarımızı həyata keçiririk. Deyə bilərəm ki, biz dəmir yolları vasitəsilə Macarıstandan Azərbaycana, Azərbaycandan Macarıstana yüklərin ötürülməsinə başlamışıq. Bu layihənin də böyük potensialı vardır. Çünki Rusiya–Ukrayna müharibəsindən sonra Azərbaycan ərazisindən keçən yüklərin həcmi kəskin artıbdır. Təkcə keçən il tranzit yüklərin həcmi 75 faiz artıbdır. Azərbaycanda mövcud müasir nəqliyyat infrastrukturunu – istər tankerlər, gəmilər olsun, istər böyük dəniz ticarəti limanı olsun,

istər dəmir yolları olsun – bunlar hamısı müasirdir və bütün lazımi tələblərə cavab verir. Ona görə Azərbaycan açıq dənizə çıxışı olmayan ölkə olsa da, hesab edirəm ki, Avrasiyanın önəmli nəqliyyat-logistika mərkəzlərinin birinə çevrilə bilər. Burada Avropa ölkələri ilə və xüsusilə bizim üçün Avropa İttifaqı arasında ən yaxın tərəfdaşlarımızdan biri olan Macarıstanla əməkdaşlıq üçün çox yaxşı imkanlar vardır.

Bununla paralel olaraq, təhsil sahəsində çox yaxşı nəticələr vardır. Mən cənab Baş Nazirə fürsətdən istifadə edərək, təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, 200 Azərbaycan gənci Macarıstan hökumətinin dəstəyi ilə alınmış tələbə təqaüdləri ilə burada oxuyurlar. Bu, Azərbaycanda kadr potensialının yaradılması istiqamətində çox önəmli hadisədir, eyni zamanda, dostluğumuzu da xeyli dərəcədə gücləndirəcəkdir.

Əməkdaşlıq üçün vacib olan digər sahə minatəmizləmə sahəsidir. Azərbaycan İkinci Qarabağ müharibəsindən keçən dövr ərzində bu sahədə böyük problemlərlə üzləşib, 1 milyondan çox mina təmizlənməlidir. Müharibədən sonra iki il ərzində 300-ə yaxın Azərbaycan vətəndaşı ya həlak olub, ya da ki, ağır yaralanıbdır. Ona görə bu sahədə Macarıstanın təcrübəsini nəzərə alaraq, biz əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanlar görürük.

Bununla paralel olaraq, bu gün macar şirkətlərinin azad edilmiş Qarabağ və Zəngəzur torpaqlarında fəaliyyəti ilə bağlı da fikir mübadiləsi aparıldı. Yaxın gələcəkdə, bəlkə də bir həftə sonra biz konkret layihələrin müzakirəsinə başlayacağıq. Biz çox

maraqlıyıq ki, Macarıstanın böyük təcrübəsi olan şəhərsalma istiqamətində birgə işləyək. Çünki 10000 kvadratkilometrə bərabər olan azad edilmiş torpaqlarda daş daş üstə qalmayıb. Bütün binalar, bütün infrastruktur işğal dövründə dağıdılıb və biz bu bölgələri yenidən canlandıracağıq. Artıq Qarabağ və Şərqi Zəngəzur «yaşıl enerji» zonası elan edilib.

Əməkdaşlığımızın çoxşaxəli mahiyyəti göz önündədir. Təbii ki, enerji sahəsi indi dünya və Avropa gündəliyini zəbt etdiyi üçün əsas rol oynayır. Əlbəttə, əməkdaşlığımızın başqa sahələri də vardır. Əsas odur ki, Macarıstan və Azərbaycan iki dost və tərəfdaş ölkə kimi, bundan sonra da həm ikitərəfli əməkdaşlığı dərinləşdirəcək, həm də təmsil olunduğumuz beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstəyi də bir-birinə əsirgəməyəcəkdir.

Hörmətli cənab Baş Nazir, göstərdiyiniz qonaqpərvərliyə görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Firsətdən istifadə edərək, Sizi Azərbaycana səfərə dəvət edirəm. Sağ olun.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN VƏ
XANIMI MEHRİBAN ƏLİYEVANIN
ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ
RƏSMİ NAHARDA İŞTİRAK**

Budapeşt

30 yanvar 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və xanımı Mehriban Əliyevanın şəərəfinə yanvarın 30-da Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban və xanımı Aniko Levai tərəfindən rəsmi nahar verilmişdir.

Macarıstanın Baş Naziri və Azərbaycan Prezidenti naharda çıxış etdilər.

Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orbanın çıxışı

Hər vaxtınız xeyir, hörmətli xanımlar və cənablar!
Sizin hamınızı səmimi-qəlbdən salamlamaq istəyirəm. Mən ana dilimdə danışacağam və sizin dilinizə tərcümə olunacaq. Eyni ölçüdə olan ölkələr, hətta rəsmi danışıqları ingilis dilində aparsalar da öz ana dilindən istifadə etməyi xoşlayır. Macarıstan 2010-cu ildə çox mühüm bir qərar qəbul etdi. Biz strateji tərəfdaşları harada tapa biləcəyimizi

müəyyən etmək üçün dünyaya nəzər saldıq. Təkcə maliyyə maraqları deyil, daha möhkəm dostluq axtarışındaydıq. Çünki NATO, Avropa İttifaqı – bunlar gözəl və vacib qurumlardır. Lakin təəssüf ki, onlar artıq o gözəlliyini və əhəmiyyətini itirib. Biz 2010-cu ildə dedik ki, tək özümüzə arxalana bilmərik. Biz bu qərarı verdik, gəlin Azərbaycana tərəf gedək. Mənim Prezident Əliyevlə və birinci xanım ilə dostluğum məhz o vaxta təsadüf edir və mən birinci xanıma da səmimi-qəlbdən salamlamaq istəyirəm.

Macar tarixçilərinin fikrinə görə, Ural dağlarının şərq tərəfindən uzun səfərimiz zamanı biz çağdaş Azərbaycanın ərazisində müəyyən vaxt keçirmişik. Məhz buna görə Prezident Əliyevin Macarıstanın Türk Dövlətləri Təşkilatına müşahidəçi üzvü olaraq qoşulmasını dəstəklədiyinə görə minnətdarıq. Çünki iki ölkə arasında mədəni oxşarlıq var. Bu o qədər də açıq-aşkar deyil. Çünki biz müəyyən vaxtda xristian olduq, lakin Azərbaycan öz müsəlman kimliyini qoruyub saxlaya bildi. Dost qazanmaq o qədər də asan deyil. Macarlar üçün bu, xüsusilə çətindir. Dost qazananda dostunun bütün səhvlərini bağışlamalısan. Biz macarlar da bir neçə səhv etmişik. Beləliklə, biz səhvlərimizi bağışlamağa hazır olan dostları tapmalıyıq. Həmişə mükəmməl olan dostları qazanmaq asandır. Mən bunu Prezident Əliyevə də dedim. Macarıstanın qismində siz mükəmməl olmayan dost qazanırsınız, cənab Əliyev. O da maraqlıdır. Bundan daha da önəmli var. Eyni dalğada olan ölkələr özlərinin strateji və geostrateji yerləşmə nöqteyi-nəzə-

rindən oxşar olub-olmadıqlarını anlayırlar. Bunu anlamaq üçün alim olmaq lazım deyil. Azərbaycan cənubda İranla, şimalda Rusiya ilə sərhəddir. Macarıstan isə qərbdə Almaniya, şərqdə Rusiya ilə sərhəddir. Biz bundan keçmişik, vəziyyətə bələdik. Belə bir mürəkkəb vəziyyətdə xalqı idarə etməyin nə dərəcədə çətin olduğunu bilirik. Bu bizə dostluğumuzun möhkəmlənməsində çox kömək edib. Biz xarici siyasətdə bir-birimizi başa düşürük. Mən son 10 ildə Prezident Əliyevdən o qədər çox şey öyrənmişəm ki, olduqca mürəkkəb mühitdə ölkəyə necə yaxşı rəhbərlik etmək lazım olduğunu. Əfsuslar olsun ki, onun bütün bildiklərini öyrənə bilmədim. Çünki biz radikal tərəfə meyilliyik, amma o daha mülayim baxışları ilə tanınan siyasi xadimdir. Mən ondan beynəlxalq arenada mülayim şəkildə necə daha da uğurlu olmağı öyrənməliyəm.

Cənab Prezident, ötən onilliyə görə biz Sizə həmişəlik minnətdarıq. Biz enerjinizə görə sizin dostunuz deyilik, çünki indi sizin çoxlu enerji dostunuz vardır. Biz sizinlə mədəniyyəti, oxşar keçmişi paylaşırıq. Sizin bizə təklif etdiyiniz imkanları çox yüksək dəyərləndiririk. Siz macarlara Azərbaycanın neft sənayesinə sərmayə yatırmağa icazə verdiniz. Bu da bizim xaricə yatırdığımız ən böyük sərmayələrdən biri, bəlkə də ən böyüyüdür. Bizim şansımız var. Özümüzü yaxşı aparsaq gələcəkdə imkanlarımız da olacaqdır.

Cənab Prezident, səfəriniz üçün təşəkkür edirəm. Birinci xanım, həyat yoldaşınızı müşayiət etdiyiniz üçün Sizə xüsusilə minnətdarıq. Biz indi Prezidenti və birinci xanımı salamlayırıq. İndi isə bu, siyasət-

də adət olunan hal deyil. Prezident Əliyevdən misal olaraq deyə bilərəm ki, ölkəyə rəhbərlik etmək istəyirsənsə bütöv ailəniz olmalıdır. Çünki ailənizdə hər şey qaydasında olmasa, ölkəyə necə rəhbərlik edə bilərsiniz?! Beləliklə, biz sadəcə, Prezidenti və xanımını deyil, böyük ailənin üzvlərini salamlayırıq. Yaşasın Azərbaycan!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli cənab Baş Nazir!

Hörmətli birinci xanım!

Əziz dostlar!

Mən və Mehriban sizin gözəl ölkənizdə özümüzü evimizdəki kimi hiss edirik. Bizə göstərilən qonaqpərvərlik bizi çox xoşbəxt edir.

Əziz dostum cənab Baş Nazir çıxışında bizim haqqımızda çox gözəl sözlər dedi, buna görə mən təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Həqiqətən, Macarıstan və Azərbaycan həm strateji tərəfdaşlardır, eyni zamanda da yaxın dost ölkələrdir. Bizi birləşdirən bir çox bağlar var. Hesab edirəm ki, onların arasında təməl amillər dünyaya olan ortaq baxışlarımızdır. Bu bizi daha da bir-birimizə sıx bağlayır və dostluğumuzu daha da gücləndirir. Milli ənənələrə sadiqlik, ailə dəyərlərinin qiymətləndirilməsi kimi prinsiplər bizim həyat prinsiplərimizdir. Həm ikitərəfli münasibətlərə baxışlarımız eynidir, həmçinin dünyada gedən prosesləri biz eyni prizmadan qiymətləndiririk. Cənab Baş Nazirlə artıq 10 ildən çoxdur ki, yaxın əlaqələrimiz var, deyə bilərəm ki, dostluq

edirik. Əziz dostum Viktor dəfələrlə Azərbaycanda olub, mən artıq bir neçə dəfə Macarıstana səfər etmişəm və biz hər il azı bir neçə dəfə beynəlxalq tədbirlərdə də görüşürük. Hər bir fürsətdən yararlanmaq istəyirik ki, həm söhbət edək, həm də ölkələrimiz üçün vacib olan məsələləri müzakirə edək və onları həll edək.

Əziz dostumun dediyi kimi, biz enerji dostları deyilik, əsl dostlarıq. Son bir ildə Azərbaycana enerji resurslarının təchizatı ilə bağlı 10-dan çox ölkədən sifarişlər gəlmiş, xahişlər edilmişdir. Deyə bilərəm ki, bu təkliflər indi müzakirə edilir və adi qaydada müəyyən bürokratik prosedurları nəzərə almaq şərtilə müzakirə olunur və sonra qərarlar qəbul ediləcək. Amma Macarıstanla Azərbaycan arasında təbii qaz sahəsində əməkdaşlığa dair bu gün imzalanmış sənəd deyə bilərəm ki, cəmi üç gün ərzində hazırlandı və bu gün imzalandı. Yəni üç gün, özü də bu, «weekend» günləri idi. Amma o, yetərli oldu ki, biz çox önəmli strateji addımı bu gün ataq və öz imzamızı qoyaq. Bu, bir daha əlaqələrimizin nə qədər səmimi olmasından xəbər verir. Əlaqələrimizin ən böyük dəyəri məhz budur – qarşılıqlı etimad, qarşılıqlı hörmət və qarşılıqlı maraqlar üzərində birgə fəaliyyətimiz.

Bu gün mətbuata verdiyimiz açıqlamalarda biz bir çox önəmli məsələləri əhatə etdik, onları təkrarlamaq istəmirəm. Ancaq bir şeyi burada əlavə qeyd etmək istəyirəm ki, doğrudan da biz özümüzü burada evimizdəki kimi hiss edirik, dostlar arasında hiss edirik.

Əlbəttə, Viktora əsas qiyməti dost macar xalqı verir və dəfələrlə ona etimad göstərərək, həm öz

müdrikliyini göstərib, həm də onun fədakar fəaliyyətinə düzgün qiymət veribdir. Əziz dostuma gələcək uğurlar, gələcək qələbələr arzulayıram. Biz siyasi müstəvidə veteranlar sayıla bilərik. Yaşımıza görə yox. Viktor məndən də tez rəhbər seçilib, 35 yaşında. Mən ondan bir qədər sonra, 41 yaşında. Hələ ki, bizim gücümüz yerindədir və əminəm, şəxsi dostluğumuz və ölkə rəhbərləri kimi əməkdaşlığımız bundan sonra da uzun illər davam edəcəkdir.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Macarıstana rəsmi səfəri yanvarın 30-da başa çatdı.

Budapeştin Ferents List Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülüşdü.

Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı Macarıstanın İqtisadi İnkişaf naziri Marton Nad, Macarıstan Prezidenti Ofisinin rəhbəri Gergeli Ekler və digər rəsmi şəxslər yola saldılar.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ MİLLİ
TƏHSİL NAZİRİ MAHMUT ÖZƏR VƏ
TÜRKİYƏ BÖYÜK MİLLƏT MƏCLİSİNİN
BİR QRUP ÜZVÜ İLƏ VİDEOKONFRANS
FORMATINDA GÖRÜŞ**

1 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 1-də Türkiyə Respublikasının Milli Təhsil naziri Mahmut Özəri və Türkiyə Böyük Millət Məclisinin bir qrup üzvünü videokonfrans formatında qəbul etmişdir.

Görüşün videokonfrans formatında keçirilməsinə səbəb Türkiyə nümayəndə heyətinin üzvlərində COVID-19 testinin nəticəsinin pozitiv çıxmasıdır.

Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini qeyd edən dövlətimizin başçısı Mahmut Özərin və Türkiyə Böyük Millət Məclisinin bir qrup üzvünün ölkəmizə səfərinin önəminə toxundu və bu səfərin əlaqələrimizin daha da genişlənməsi işinə töhfə verəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Təhsil sahəsində əməkdaşlıqda böyük nailiyyətlərin əldə olunduğunu nəzərə çatdıran Prezident İlham Əliyev iki ölkənin dövlət başçılarının razılaşdırdığı kimi, Azərbaycan–Türkiyə birgə universitetinin yaradılmasının böyük önəm daşdığını vurğuladı.

Mahmut Özər Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Erdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Erdoğana çatdırmağı xahiş etdi.

Mahmut Özər Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliyinin binasında törədilmiş terror aktı zamanı mühafizə xidmətinin rəhbəri Orxan Əsgərovun həlak olması ilə bağlı Prezident İlham Əliyevə başsağlığı verdi.

Başsağlığına görə minnətdarlığını bildirən Prezident İlham Əliyev səfirliyin digər mühafizə əməkdaşının qəhrəmanlığı nəticəsində terrorçunun zərərsizləşdirildiyini və bununla da silahlı şəxsin səfirliyin başqa əməkdaşlarına və onların ailə üzvlərinə hücumunun qarşısının alındığını bildirərək, hazırda Azərbaycan tərəfindən bu terror aktının hərtərəfli şəkildə araşdırıldığını diqqətə çatdırdı. Vurğuladı ki, həmin şəxsin səfirliyimizin binasında törətdiyi terror hadisəsi prosesinin xeyli vaxt çəkməsinə baxmayaraq, İranın polis və təhlükəsizlik qüvvələri tərəfindən hər hansı ciddi tədbir görülməmişdir.

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycanın Zəfəri münasibətilə bir daha təbriklərini çatdıran qonaq bildirdi ki, xalqlarımız ən çətin dövrlərdə həmişə bir-birinin yanında olub.

Təhsil sahəsində əlaqələrimizin son illərdə çox sürətlə inkişaf etdiyini söyləyən Mahmut Özər Türkiyənin bu sahədə ölkəmizlə təcrübəsini bölüşməkdən məmnunluq hissi keçirdiyini bildirdi.

Görüşdə Şimali Kipr Türk Respublikasının Türk Dövlətləri Təşkilatının Səmərəqənddə keçirilmiş Zirvə toplantısında təşkilat yanında müşahidəçi statusunun alınması prosesində üzv dövlət kimi, Azərbaycanın göstərdiyi dəstəyə görə minnətdarlıq ifadə olundu.

2 FEVRAL – GƏNCLƏR GÜNÜ MÜNASİBƏTİLƏ AZƏRBAYCAN GƏNCLƏRİNƏ MÜRACİƏT

Hörmətli gənclər!

Sizi 2 fevral – Azərbaycan Gəncləri Günü münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edir, hər birinize möhkəm cansağlığı, yüksək əhvali-ruhiyyə və gələcək işlərinizdə uğurlar arzulayıram.

Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə gənclərimizə geniş və açıq müzakirə tribunası vermiş ilk forumun keçirildiyi günün ölkəmizdə 1997-ci ildən etibarən Gənclər Günü kimi qeyd olunması ənənəsi bir daha təsdiq edir ki, gənclər siyasəti dövlətimizin sosial yönümlü siyasətinin və insan kapitalının məqsədyönlü inkişafının əsas istiqamətlərindəndir.

Ötən müddətdə apardığımız işlər gənclərin maraqlarının və ahəngdar inkişafının təmin olunması üçün lazımi şərait yaradılmasını sürətləndirmiş, onların təşkilatlanmasında və ictimai-siyasi fəallığının artmasında əhəmiyyətli rol oynamışdır.

Göstərilən diqqət və qayğının nəticəsidir ki, Azərbaycanda milli məfkurəyə sadıq və dünyanın qabaqcıl gəncliyi ilə inteqrasiya etməyə qadir olan bir nəsil yetişmişdir. Gənclərimiz bu gün həyatımızın bütün sahələrində yaxından iştirak edir, ölkəmizin iqtisadi gücünün, hərbi qüdrətinin artması və siyasi nüfuzunun yüksəlməsi, milli-mənəvi dəyərlər

lərə və ümumbəşəri ideallara əsaslanan vətəndaş cəmiyyətinin möhkəmləndirilməsi işində qüvvə və bacarığını əsirgəmir, zəngin mədəni irsimizin qorunub saxlanılması və təbliği yolunda mühüm addımlar atırlar. Azərbaycanda həyata keçirilən gənclər siyasəti yeni nəslin intellektual və innovativ potensialının reallaşmasına imkan yaratmaqla yanaşı, onda dərin vətənpərvərlik ruhu formalaşdırmışdır.

Azərbaycan gənci məhz qəlbindəki güclü Vətən sevgisi sayəsində döyüşlərin əsas ağırlığını qəhrəmancasına öz üzərinə götürərək, xalqımızın qələbə əzmini dünyaya nümayiş etdirmiş və 44 günlük Vətən müharibəsində Zəfər salnaməsi yazmışdır.

Əminəm ki, Azərbaycan gəncliyi tariximizin bu yeni dövründə də ölkəmizin gələcək inkişafına layiqli töhfələr verəcək, yeni-yeni nailiyyətləri ilə bizi sevindirəcəkdir.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 2 fevral 2023-cü il

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ARİF ALVİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Peşəvər şəhərindəki məsciddə törədilmiş partlayış nəticəsində çox sayda insanın həlak olması və yaralanması barədə xəbər bizi olduqca kədərləndirdi.

Biz bu dəhşətli terror aktından son dərəcə hiddətlənir, terrorizmin bütün təzahürlərini qətiyyətlə pisləyir, terrorizmə qarşı ən kəskin şəkildə mübarizəni labüd hesab edirik.

Baş vermiş bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, qardaş Pakistan xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verir, yaralananların tezliklə sağalmasını arzulayıram.

Allah rəhmət eləsin.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 2 fevral 2023-cü il

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİNİN ENERJİ
DİPLOMATİYASI ÜZRƏ MÜAVİNİNİN
MÜŞAVİRİ XANIM LAURA LOXMAN
İLƏ GÖRÜŞ**

2 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 2-də ABŞ Dövlət katibinin enerji diplomatiyası üzrə müavininin müşaviri xanım Laura Loxmanı qəbul etmişdir.

Prezident İlham Əliyev Bakıda «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu iclasında iştirakına görə ABŞ nümayəndə heyətinə təşəkkürünü bildirdi.

Dövlət başçısı keçən ilki toplantıda qarşıya qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsi baxımından yaxşı nəticələrin əldə olunduğunu qeyd etdi. Azərbaycan Prezidenti hazırda enerji diplomatiyamız qarşısında yeni vəzifə və tapşırıqların müəyyən edildiyini diqqətə çatdıraraq, «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu iclasında səmərəli müzakirələrin aparılacağına əminliyini ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev «Cənub Qaz Dəhlizi»nin qoyduğu bünövrənin bərpa olunan enerji sahəsində əməkdaşlıq üçün əlverişli imkanlar yaratdığını vurğuladı. Azərbaycanın Xəzər dənizinin ölkəmizə aid sektorunda, eləcə də işğaldan azad edilmiş ərazilər daxil olmaqla, quruda böyük həcmdə bərpa olunan enerji po-

tensialına malik olduğunu qeyd edən Prezident İlham Əliyev bu xüsusda «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 1-ci iclasının və «Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında «yaşıl enerji»nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair Saziş»in icrası üzrə Rəhbər Komitənin ilk iclasının da keçirilməsinin əhəmiyyətini qeyd etdi, hər iki tədbirin bir-birini tamamladığını söylədi.

Xanım Laura Loxman Bakıda «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu iclasının əhəmiyyətini vurğuladı və Azərbaycanın «Cənub Qaz Dəhlizi» vasitəsilə Avropa ölkələrinin enerji təminatına əsaslı töhfələr verdiyini qeyd etdi.

Qonaq «Cənub Qaz Dəhlizi»nin yaratdığı təməllər əsasında bərpa olunan enerji, o cümlədən «yaşıl hidrogen» sahəsində yeni əməkdaşlıq perspektivlərinin meydana çıxdığını qeyd etdi və bu layihələrin həyata keçirilməsində ölkəmizin vacib rol oynadığını bildirdi, Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya hökumətləri arasında «yaşıl enerji» sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Sazişin imzalanması münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Görüşdə ABŞ-ın «Cənub Qaz Dəhlizi» layihəsinin həyata keçirilməsinə göstərdiyi davamlı dəstək yüksək qiymətləndirildi və ABŞ ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində uğurlu əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə olundu.

Söhbət zamanı nümayəndə heyəti ölkəmizin Tehrandakı səfirliyinə qarşı törədilmiş terror hadisəsi nəticəsində Azərbaycan vətəndaşının həlak olması ilə əlaqədar ABŞ-ın başsağlığını ifadə etdi.

RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS YOHANNİSİN RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

2 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərə gəlmiş Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannisin fevralın 2-də rəsmi qarşılama mərasimi olmuşdur.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Rumıniya Prezidentinin şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannisi qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Rumıniya Prezidentinə raport verdi.

Prezident Klaus Yohannis Azərbaycan əsgərlərini salamladı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannis Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Rumıniyanın və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Azərbaycan nümayəndə heyəti Rumıniya Prezidentinə, Rumıniya nümayəndə heyəti isə Azərbaycan Prezidentinə təqdim olundu.

*Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında
Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Rumıniya
Prezidenti Klaus Yohannisin qarşısından keçdi.
Dövlət başçıları rəsmi foto çəkildilər.*

**RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS
YOHANNİS İLƏ TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

2 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin fevralın 2-də rəsmi qarşılama mərasimindən sonra Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannis ilə təkbətək görüşü olmuşdur.

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

2 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin fevralın 2-də Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannis ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

İlham Əliyev: Cənab Prezident, hörmətli Rumıniya nümayəndə heyətinin üzvləri! Bir daha Azərbaycana xoş gəlmisiniz!

Biz indicə cənab Prezidentlə ikitərəfli gündəliyimizin geniş əhatəli məsələləri ilə bağlı çox yaxşı müzakirələr apardıq və bir daha əlaqələrimizin strateji əhəmiyyətini təsdiqlədik. Strateji tərəfdaşlar olaraq biz irəliyə doğru gedirik. Mənim Buxarestə səfərimlə bağlı yaxşı xatirələrim var və sözsüz ki, Buxarestdə imzalanmış sənəd həqiqətən də qarşımızda yeni perspektivlər açır. Biz gələcək addımlarımızı geniş şəkildə müzakirə etdik və indi nümayəndə heyətləri üzvlərinin iştirakı ilə bunu davam etdirəcəyik. Biz artıq təbii qazın nəqli məsələsində tərəfdaş olmuşuq və bu da əməkdaşlığımızda mühüm mərhələdir. Lakin birmənalı olaraq, biz əməkdaşlığımızın daha geniş miqyasını arzu edirik, nəinki enerji, o cümlədən ticari işbirliyimizlə bağlı məsələləri də əhatə etməsini istəyirik.

Birgə iqtisadi Komissiya ötən il görüşüb və bu il də görüşəcək. Beləliklə, biz xüsusilə enerji gündəliyi-

mizlə bağlı əməkdaşlıq üçün geniş perspektivləri nəzərə alaraq, Komissiyanın işini intensivləşdirəcəyik. Bütün digər sahələrdə ölkələrimiz arasındakı əlaqələr çox yaxşıdır. Əlbəttə, enerji layihələri tərəfdaşlığımızı gücləndirəcəkdir.

Cənab Prezident və nümayəndə heyətinin üzvləri, ölkəmizə səfərinizə görə təşəkkür edirəm. Sizi Azərbaycanda qarşılamaq böyük şərəfdir. Əminəm ki, səfər bizim gələcək əməkdaşlıq planlarımız üçün çox əhəmiyyətli olacaq. Bir daha xoş gəlmisiniz!

Klaus Yohannis: Çox sağ olun, cənab Prezident!

Hörmətli nümayəndə heyətlərinin üzvləri!

Həqiqətən, bizim, demək olar ki, uzun müzakirəmiz oldu. Lakin hesab edirəm ki, bu, mütləq şəkildə zəruri idi.

Çünki hər ikimiz tərəfdaşlığımızı daha da gücləndirmək əzmindəyik və daha yaxşı nəticələr əldə etmək istəyirik. Müxtəlif məsələlərlə bağlı fikir mübadiləsi apardıq və mediaya təşəkkürümüzü bildirdikdən sonra mən bu məsələlərin bəzilərini daha dərinədən nəzərdən keçirə biləcəyəm.

Heyətlərimizlə müzakirə etmək istədiyimiz iki və ya üç təfərrüatı nəzərdə tuturam.

**RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS
YOHANNİS İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

2 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannis fevralın 2-də mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli cənab Prezident!

Hörmətli qonaqlar!

Xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, cənab Prezident, Sizi Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlamaq istərdim, Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Keçən ay Sizinlə Buxarestdə görüşmüşdük və şadam ki, bir aydan sonra Siz Azərbaycana rəsmi səfərə gəlmisiniz. Bu onu göstərir ki, ölkələrimiz arasında yüksək səviyyəli siyasi dialoq çox fəaldır və müzakirə olunan məsələlər hər iki ölkənin maraqlarına cavab verir.

Rumıniya və Azərbaycan uzun illər ərzində əlaqələrini strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişaf etdirir. Strateji tərəfdaşlığa dair iki sənəd imzalanıb. Bu gün müzakirə olunan və həll etdiyimiz məsələlər doğrudan da strateji əhəmiyyət daşıyır. Siyasi əlaqələ-

rimiz çox yüksək səviyyədədir və qarşılıqlı səfərlər bunu bir daha göstərir.

Ticari-iqtisadi sahələrdə də nəticələr vardır. Ticarət dövriyyəsi iki dəfədən çox artsa da, hələ ki, istədiyimizə uyğun deyil. Çünki ticarət dövriyyəimizin böyük hissəsini Azərbaycandan Rumıniyaya ixrac edilən xam neft təşkil edir. Biz ticarət dövriyyəimizin şaxələndirilməsi üçün əlavə addımlar atacağıq və ümid edirəm ki, hökumətlərarası birgə Komissiyanın fəaliyyəti bu məqsədi güdəcək. Komissiya keçən il Bakıda görüşüb, bu il isə Buxarestdə görüşəcək. Beləliklə, ticari-iqtisadi sahədə də yaxşı nəticələr ola bilər.

Energetika təkcə Rumıniya–Azərbaycan əlaqələrinin yox, bütövlükdə dünya gündəliyinin mərkəzində olan məsələdir. Uzun illər ərzində Azərbaycanın neft şirkəti SOCAR Rumıniyada fəaliyyət göstərir, 70-dən çox yanacaq doldurma stansiyası və bir neçə yanacaq deposu vardır. Yəni SOCAR-ın Rumıniyada fəaliyyətinin artıq çox gözəl tarixçəsi vardır.

İndi isə əməkdaşlığımız yeni mərhələyə çıxır. Buxarestdə olarkən təbii qazın Rumıniyaya çatdırılmasına dair Saziş imzalanmışdır. Beləliklə, Azərbaycan qazı Avropa məkanında yeni ünvana çatacaq və paralel olaraq, Rumıniyanın imkanlarından istifadə edərək, digər Avropa ölkələrinə nəql ediləcəkdir. Biz iki il bundan əvvəl «Cənub Qaz Dəhlizi»nin son seqmenti olan TAP layihəsini uğurla icra etdik və Avropa İttifaqı üçün etibarlı enerji tərfədaşına çevrildik. Bunu Avropa İttifaqına rəhbərlik edən şəxslər qeyd edirlər. Keçən il Bakıda

Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında imzalanmış təbii qaz üzrə strateji Tərəfdaşlıq Memorandumu bunu bir daha göstərir. Biz öz qaz ixracatımızı sürətlə artırırıq və ilk növbədə, Avropa məkanına.

Hörmətli qonağımız sabah Azərbaycanda keçiriləcək «Cənub Qaz Dəhlizi»nin Məşvərət Şurasının açılışı mərasimində iştirak edəcəkdir. Prezident Yohannisin açılışda iştirakı bu tədbirin böyük əhəmiyyətindən xəbər verir. Buxarestdə bizim əsas tədbirimiz «yaşıl enerji» ilə bağlı idi. Bu istiqamətdə də çox önəmli addım atıldı və sabah «yaşıl enerji» üzrə birinci Məşvərət Şurası keçiriləcəkdir. Bu, strateji layihədir, böyük sərmayə tələb edən layihədir, bir neçə ölkəni, iki dənizi birləşdirən layihədir. Ümid edirik ki, sabahkı birinci Rəhbər Komitənin toplantısı gələcək birgə fəaliyyət üçün «Yol Xəritəsi»ni də təklif edəcək. Bir sözlə, biz çox önəmli strateji tərəfdaşlıq platformasına əsaslanaraq, bu gün müasirliyə doğru, inkişafa doğru, enerji təhlükəsizliyinə doğru çox önəmli addım atmış olduq. Digər sahələr də prioritet təşkil edə bilər, o cümlədən nəqliyyat sahəsi. Bakı və Konstansa limanları arasındakı əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün çox yaxşı imkanlar vardır. Əminəm ki, həm qaz, həm «yaşıl enerji» dəhlizləri, o cümlədən nəqliyyat sahəsində də gözəl nəticələrə gətirib çıxaracaqdır.

Hörmətli cənab Prezident, Sizi Azərbaycanda bir daha səmimiyyətlə salamlayıram, Sizə «Xoş gəlmisiniz!» deyirəm.

Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannisin bəyanatı

Cənab Prezident, təşəkkür edirəm.

Bu gün burada olmağımdan böyük şərəf duyuram. Bu mənim ölkənizə ilk rəsmi səfərimdir. Cənubi Qafqaz bölgəsi həm Rumıniya, həm Avropa İttifaqı üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dəvətə və qonaqpərvərliyə görə cənab Prezident Əliyevə təşəkkür edirəm.

Azərbaycan Cənubi Qafqaz bölgəsində ilk ölkədir ki, Rumıniya onunla əməkdaşlığını strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırıb ki, bu da 2009-cu ilə təsadüf edir. Bununla yanaşı, bizim ölkəmiz Avropa İttifaqının Azərbaycanla strateji tərəfdaşlıq haqqında belə bir sənəd imzalayan ilk üzvüdür.

Bu gün cənab Prezident İlham Əliyevlə biz mühüm siyasi məsləhətləşmələr apardıq. Sabah mən cənab Prezidentlə birlikdə «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu iclasında iştirak edəcəyəm.

Rumıniya ilə Azərbaycan 30 il ərzində gözəl diplomatik və siyasi münasibətlərə malikdir. 2022-ci ildə bunun çox güclü bir dinamikası baş verdi və cənab Prezident Buxarestə səfər etdi. Həmin səfər zamanı biz dekabrın 17-də Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında «yaşıl enerji»nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair Saziş imzaladıq.

Biz Rumıniya olaraq, ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlığı dərinləşdirməyə və mühüm strateji əhəmiyyətə malik regional layihələrin icrasına hazır

riq. Biz enerji, ticarət, sərmayə qoyuluşu, rəqəmsallaşma və kənd təsərrüfatı sahələrində əməkdaşlığa hazırıq. Mən cənab Prezidentə təşəkkür edirəm ki, Azərbaycan yanvar ayından etibarən Rumıniyaya əlavə qaz həcminin nəqlinə başlayıb. Sabah hər iki ölkənin dövlət neft şirkəti «Romqaz» və SOCAR yeni sazişə imza atacaqlar. Həmin sazişə əsasən, 2023–2024-cü illərdə bizim ölkəyə əlavə qaz nəql ediləcək. Hər ikisi «Cənub Qaz Dəhlizi», o cümlədən Azərbaycanda bərpa olunan enerji resurslarından istehsal edilmiş elektrik enerjisinin nəqli üçün çəkiləcək gələcək dənizaltı kabel və nəhayət, Avropa Komissiyasının dəstəklədiyi layihələr Avropa İttifaqında enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə nəzərəçarpan töhfə verəcək. Bu məsələləri biz cənab Prezident Əliyevlə müzakirə etdik.

Rəqəmsallaşma layihələri də bizim üçün maraq kəsb edir. Rumıniya ilə Azərbaycan bu əməkdaşlığı və strateji təşəbbüsləri Avropa, Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya istiqamətində inkişaf etdirmək niyyətindədir. Biz bunu cənab Prezidentlə Buxarestdə də müzakirə etmişik.

Cənab Prezident, Rumıniya Azərbaycanın səmi və əsl dostudur. Rumıniyanın mövqeyi hər zaman bəlli olub. Biz ölkələrin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini hər zaman dəstəkləmişik.

Sonuncu məsələlərdən biri də Rusiyanın Ukraynaya qarşı təcavüzünü və Qara dəniz hövzəsi regionundakı vəziyyəti cənab Əliyevlə müzakirə etdik. Belə bir mürəkkəb vəziyyətdə həmrəyliyin vacibliyini vurğuladıq və bu məsələlərdə Azərbaycanın

da mövqeyini yüksək qiymətləndirdik. Bununla da regional əməkdaşlıq, mənbə və marşrutların şaxələndirilməsi «Cənub Qaz Dəhlizi» kimi layihələrin təməl prinsipinə əsaslanır. Biz Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş olaraq, belə layihələri gələcəkdə də irəli sürəcəyinə əminik.

**RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS
YOHANNİSİN ŞƏRƏFİNƏ VERİLMİŞ
RƏSMİ ZİYAFƏTDƏ İŞTİRAK**

2 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından fevralın 2-də Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannisin şərəfinə rəsmi ziyafət verilmişdir.

Hər iki ölkənin Prezidenti rəsmi ziyafətdə iştirak etdi.

**AVROPA İTTİFAQININ ENERGETİKA
MƏSƏLƏLƏRİ ÜZRƏ KOMİSSARI XANIM
KADRI SİMSONUN RƏHBƏRLİK ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

3 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 3-də Bakıda «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu və «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 1-ci iclaslarında iştirak edən Avropa İttifaqının energetika məsələləri üzrə komissarı xanım Kadri Simsonun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə iştirakına görə Kadri Simsona təşəkkürünü bildirdi. Prezident İlham Əliyev ötən ilin iyulunda Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin ölkəmizə səfəri zamanı Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında imzalanmış enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunun əhəmiyyətini vurğuladı, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında imzalanmış enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında sənədə uyğun olaraq, ölkəmizin qaz istehsalını 2027-ci ilədək artırmaq niyyətində olduğunu və Aİ-yə üzv ölkələr arasında qurulan interkonnektorlar vasitəsilə yeni bazarlara çıxış imkanlarının yarandığını diqqətə çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində «Yaşıl enerji» üzrə nazirlərin I-ci iclasının, həmçinin Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında nazirlər səviyyəsində görüşün keçiriləcəyini qeyd etdi.

Ölkəmizin bərpa olunan enerji sahəsində böyük resursların olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında imzalanmış sənədin də ölkəmizin bərpa olunan mənbələrdən əldə edilən elektrik enerjisinin Avropa bazarına çıxarılması üçün böyük perspektivlər vəd etdiyini bildirdi.

Azərbaycan Prezidenti «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində aparılacaq müzakirələr nəticəsində yeni təşəbbüslərin və ideyaların yaranacağına ümidvar olduğunu qeyd etdi.

Kadri Simson Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumuna görə təşəkkürünü ifadə etdi və Azərbaycanın Avropa İttifaqına üzv ölkələrin qaza tələbatının ödənilməsində oynadığı rolunun, enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfələrinin yüksək qiymətləndirildiyini diqqətə çatdırdı. Qonaq vurğuladı ki, hazırda Aİ məkanında enerji təhlükəsizliyi baxımından gərgin zamanda Azərbaycanın dəstəyi və yardımını yüksək qiymətləndirilir. Energetika məsələləri üzrə komissar bildirdi ki, Aİ Azərbaycanla təbii qaz, «yaşıl enerji» sahələrində əlaqələri genişləndirməkdə maraqlıdır, həmçinin Azərbaycanla elektrik enerjisi ilə bağlı əməkdaşlıq imkanlarını yüksək qiymətləndirərək,

onu nəzərdən keçirir və bu istiqamətdə də əməkdaşlığa hazırdır.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı. Avropa İttifaqının Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşdırılmasına verdiyi töhfəsinin və Brüssel sülh prosesinin əhəmiyyəti vurğulandı.

İTALİYA RESPUBLİKASININ ƏTRAF MÜHİT VƏ ENERJİ TƏHLÜKƏSİZLİYİ NAZİRİ GİLBERTO PİKETTO FRATİN İLƏ GÖRÜŞ

3 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 3-də Bakıda «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu və «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 1-ci iclaslarında iştirak edən İtaliya Respublikasının Ətraf Mühit və Enerji Təhlükəsizliyi naziri Gilberto Picketto Fratini qəbul etmişdir.

Prezident İlham Əliyev 2020-ci ildə İtaliyaya dövlət səfərini, həmçinin ötən ilin sentyabrında rəsmi səfərini xatırlatdı, İtaliyanın Prezidenti və digər yüksək vəzifəli rəsmi şəxsləri ilə görüşlərini məmnunluqla qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı imzalanmış sənədlərə əsasən, Azərbaycan–İtaliya əməkdaşlığının strateji tərəfdaşlıq ruhunda inkişaf etdiyini bildirdi, ölkələrimiz arasında siyasi dialoqun yüksək səviyyədə olduğunu vurğuladı.

İtaliya ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın yalnız enerji sahəsini deyil, çox geniş sahələri əhatə etdiyi bildirildi, elm və təhsil sahəsində əməkdaşlıq xüsusi qeyd olundu. Diqqətə çatdırıldı ki, ADA Universiteti ilə İtaliya universitetləri arasında imzalanmış sənədə

uyğun olaraq, Bakıda İtaliya–Azərbaycan Universitetinin açılması mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində İtaliya şirkətlərinin fəal çalışdıqları vurğulandı. Diqqətə çatdırıldı ki, Azərbaycan ilə İtaliya arasında əməkdaşlıq bütün sahələrdə dostluq və qarşılıqlı anlaşma əsasında inkişaf edir. Həmçinin iki ölkə arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın vacib komponenti olan TAP layihəsinin əhəmiyyəti qeyd edildi.

İtaliyalı nazir öz növbəsində, qəbula görə təşəkkürünü bildirdi və «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurasının nazirlər toplantısı çərçivəsində aparılan müzakirələrin əhəmiyyətini qeyd etdi. Nazir ölkələrimiz arasında münasibətlərin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşdığını vurğuladı, Azərbaycanın İtaliyanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında vacib rol oynadığını söylədi.

Gilberto Piketto Fratin yaxın gələcəkdə TAP layihəsinin ötürücülük qabiliyyətinin artırılmasının əhəmiyyətini qeyd etdi, İtaliyanın Azərbaycandan qaz idxalının artırılmasında maraqlı olduğunu bildirdi. Qonaq Azərbaycanın böyük bərpa olunan enerji potensialına malik olduğunu vurğulayaraq, İtaliya şirkətlərinin gələcəkdə bu sahədə də ölkəmizlə əməkdaşlıq etmək niyyətində olduqlarını diqqətə çatdırdı.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparıldı.

**«CƏNUB QAZ DƏHLİZİ» MƏŞVƏRƏT
ŞURASI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ NAZİRLƏRİN
9-cu VƏ «YAŞIL ENERJİ» MƏŞVƏRƏT
ŞURASI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ NAZİRLƏRİN
1-ci İCLASLARININ AÇILIŞI MƏRASİMİ**

Gülüstan sarayı

3 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 3-də Bakıda, Gülüstan sarayında «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu və «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 1-ci iclaslarının açılış mərasimində iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli Prezident Yohannis!

Hörmətli komissar Simson!

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Əvvəlcə mən Rumıniya Prezidentini salamlamaq istəyirəm. O, Azərbaycana rəsmi səfərə gəlib və bugünkü mühüm tədbirdə iştirakına görə təşəkkürümü bildirirəm. Bu onu göstərir ki, Rumıniya enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə böyük diqqət yeti-

rir və bizim gələcək ümumi addımlar strateji tərəfdaş olan ölkələrimiz arasında əlaqələndirmə nəticəsində atılacaqdır.

Mən xüsusi olaraq xanım komissar Simsona təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, o bizim bütün təşəbbüslərimizə davamlı dəstək verib, «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurasının toplantısının çox fəal həmsədrinə olub və bu mühüm layihənin uğurlu icrasına töhfə verib. Biz bu gün artıq doqquzuncu dəfədir ki, toplaşırıq və bir çox məsələlər haqqında danışımalıyıq, adətən etdiyimiz kimi, görülmüş işləri nəzərdən keçirməli və ən vacibi, gələcək addımlarımızı planlaşdırmalıyıq.

«Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurasının səkkizinci toplantısından sonra dünyada çox şey dəyişib. O toplantı bir il öncə burada keçirilmişdi. Dünya dəyişib, enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin hər bir ölkə üçün əhəmiyyəti daha da artıb və adətən, görüşlərdə söylədiyimiz kimi, enerji təhlükəsizliyi həqiqətən, milli təhlükəsizlik məsələsidir. Yeni marşrutların qurulması və yeni mənbələrin cəlb olunmasına gəldikdə, bunlar birgə söylərimizlə edilib və indi görünür, bu heç vaxt görünmədiyi kimi vacibdir. Yaxşı haldır ki, biz hər bir şeyi vaxtında etdik, vaxt itirmədik. Baxmayaraq ki, «Cənub Qaz Dəhlizi» layihəsinin icrasında müəyyən yubanmalar oldu, lakin biz onu mümkün qədər tez başa çatdırmağa çox sadıq idik. İndi isə artıq onun genişləndirilməsi haqqında danışıırıq.

«Cənub Qaz Dəhlizi» iki ildən bir az çoxdur ki, açılıb. Bu gün biz artıq TANAP-ın 16 milyard

kubmetrdən 30 milyard kubmetrə qədər genişləndirilməsini nəzərdən keçiririk və TAP-ın 10 milyard kubmetrdən 20 milyard kubmetrə genişləndirilməsi haqqında danışıyıq. Bu, alternativ enerji mənbəyinə böyük ehtiyac duyulduğunu göstərir. Bu, enerji təchizatının davamlı şaxələndirilməsinin zəruriliyini nümayiş etdirir. Biz buna hazırıq. Ona görə əvvəlki illərdə birgə söylərimizlə görülmüş bütün işlər bu gün bizim səlahiyyətimizdədir və bizim heyətimiz daha da böyüyür, bu gün bu zalda daha çox bayraqlarımız və hörmətli qonaqlarımız vardır.

Ötən il bir neçə vacib hadisə oldu. Bu da bizim enerji təhlükəsizliyi sahəsində ümumi öhdəliyimizi nümayiş etdirir. Əvvəlcə mən mühüm bir sənədi qeyd etmək istəyirəm. O sənəd ötən ilin iyulunda Bakıda Avropa Komissiyasının rəhbəri xanım Ursula Fon der Lyayen və mənim tərəfimdən imzalanmış enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Memorandumdur və o əslində gələcək planlarımız üçün aydın «yol xəritəsi»dir. Avropaya qaz ixracımızı 2027-ci ilə qədər iki dəfə artırmağı planlaşdırırıq və bu mümkündür, çünki bizim resurslarımız vardır. Bizim qarşılıqlı siyasi iradəmiz və çox yüksək səviyyədə etimadımız mövcuddur. «Cənub Qaz Dəhlizi» layihəsinin uğurla həyata keçirilməsinin mühüm amillərindən biri, təbii ki, həll olunmalı texniki və bəzən, siyasi məsələlərdən başqa, yüksək səviyyədə qarşılıqlı etimaddır və mən bunu qarşılıqlı həmrəylik adlandırardım. Məhz bu halda, əgər kiminsə nəyəsə ehtiyacı olarsa biz dərhal dəstək verməyə çalışırıq. Hesab edirəm ki, bu,

gələcək işlərdə bizi istiqamətləndirəcək tərəfdaşlığın yaxşı rühudur. Xüsusən indi, «Cənub Qaz Dəhlizi»nin Məşvərət Şurası çərçivəsində biz ilk olaraq «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurasını keçirəcəyik.

Digər mühüm bir hadisə isə Yunanıstan ilə Bolqarıstan arasında interkonnektorun açılması idi. Bu, «Cənub Qaz Dəhlizi» layihəsi və müəyyən dərəcədə onun şaxələndirilməsi sayəsində oldu və nəticədə bizim üçün təbii qazımızın artıq Bolqarıstana təchizini başlamaq imkanını yaratdı. Həmçinin bu genişləndirmə və interkonnektorlar vasitəsilə qonşu ölkələrə də dəhlizin genişləndirilməsini nəzərdə tuturuq.

Təbii ki, dekabr ayı enerji təhlükəsizliyi üçün çox vacib idi, çünki iki mühüm hadisə baş verdi. Birincisi, Azərbaycan və Rumıniya qaz təchizatı haqqında Saziş imzaladı və qaz təchizatı bu yaxınlarda başlanacaq. Beləliklə, Rumıniya həmin «Cənub Qaz Dəhlizi»ndə iştirak edən ölkələr heyətinə qoşulur. Biz həmçinin «yaşıl enerji»nin istehsalı və nəqli sahəsində Sazişi Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya arasında imzaladıq. Bu, söylərimiz üçün əlavə əməkdaşlıq imkanını yaradacaq enerji təhlükəsizliyində bir növ, yeni səhifə açacaq. Bir sözlə, bunlar vacib hadisələr idi.

Əgər bu il haqqında danışsaq, yanvar ayında biz Azərbaycan ilə Macarıstan arasında qaz təchizatı sahəsində Anlaşma Memorandumunu imzaladıq və beləliklə, heyətimizə üzv olan ölkələrin sayı artır. Bunlar ilk növbədə, cəlb edilmiş ölkələrlə sıx siyasi münasibətlər, fəal əlaqələndirmə və Avropa Ko-

missiyası ilə Azərbaycanın bu təşəbbüslərə səmərəli rəhbərliyi sayəsində mümkün oldu. Bu həmçinin Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında başlanmış və rəsmi çərçivəyə salınmış enerji dialoqunu da nümayiş etdirdi. Həmin dialoq təbii qazı, elektrik enerjisini, hidrogeni və «yaşıl hidrogen»i əhatə edir. Hesab edirəm bu, əməkdaşlığımızın çox nadir və səmərəli formatıdır.

Avropaya qaz təchizatının artırılması ilə bağlı Avropa Komissiyası ilə imzalanmış Anlaşma Memorandumundan dərhal sonra Azərbaycandan daha çox qazın təchiz edilməsi məqsədilə əlavə imkanların yaradılması üçün fəal şəkildə işləməyə başladıq. Hazırda yeni yataqlardan bu il gözlədiyimiz hasilata, eləcə də mövcud «Şahdəniz» yatağında hasilatın artırılmasına əlavə olaraq – bu, birmənalı olaraq baş tutur – biz həmçinin ölkə daxilində enerji səmərəliliyi üzərində işləyirik. Biz itkilərin azaldılması proqramı, o cümlədən elektrik enerjisinin və təbii qazın kombinasiyası əsasında daxili istehlak proqramı üzərində çalışırıq. Beləliklə, Azərbaycanda elektrik enerjisinin istehsalında istifadə olunan təbii qaza ixrac məqsədilə daha çox qənaət etmiş olarıq.

Təbii qaz ixracı artır – 2021-ci ildə təxminən 19 milyard kubmetr, ötən il isə 22,6 milyard kubmetr olubdur. Biz bu il onun 24,5 milyard kubmetr olmasını gözləyirik. Bu o deməkdir ki, Avropa Komissiyası ilə Anlaşma Memorandumu uğurla icra olunur. Biz nəinki hasilatı, o cümlədən ixracı artırırıq və həmçinin onun coğrafiyasını genişləndiririk. Əminəm ki, layihəyə qoşulmuş ölkələr bu gün

bunun faydasını artıq görür və görəcəklər. Həmçinin digər bağlantılar və potensial interkonnektorlar vasitəsilə biz Avropada daha çox ölkələri bu layihəyə qoşa biləcəyik.

Təbii qaz resurslarına gəldikdə, mən dəfələrlə bildirmişəm ki, təbii qaz ehtiyatları bizə və tərəfdaşlarımıza ən azı 100 il üçün bəs edəcək. Əlbəttə, biz gələcəyə doğru baxırıq və bu gün «yaşıl enerji» ilə bağlı Məşvərət Şurasının ilk iclası da olacaqdır. Heyət nisbətən kiçikdir – cəmi 4 ölkə vardır.

Bu gün komandamızda yalnız 4 iştirakçı ölkə olsa da, bu sayın artma potensialı var, çünki biz düşünürük ki, yalnız hökumətlər deyil, şirkətlər də bu mühüm təşəbbüsdə iştirak etməyə marağ göstərəcəklər. Məşvərət Şurasının ilk iclasında, sözsüz ki, konseptual məsələlər həllini tapmalıdır: öz fəaliyyətimizi necə quracağıq, hər iştirakçı ölkənin məsuliyyəti nədən ibarət olacaq, özəl şirkətlər necə cəlb olunacaq bu, şirkətlərdən ibarət konsorsium olacaq, yoxsa hər bir iştirakçı dövlət öz suveren ərazisində üzərinə düşən işi özü yerinə yetirəcək? Bütün bu məsələləri müzakirə etmək və razılaşdırmaq tələb olunur. Çünki məsələ yalnız Azərbaycandakı quru və dəniz yataqlarında bərpa olunan enerjinin istehsalı, yaxud Gürcüstanla sərhədimizə qədər yeni ötürücü elektrik xəttinin çəkilməsi ilə deyil, habelə Qara dənizin dibi boyunca elektrik kabelinin çəkilməsi ilə də bağlıdır.

Buna görə biz planlarımızı düzgün qurmalı və kimlərin potensial investor ola biləcəyini bilməliyik. Əlbəttə, biz beynəlxalq maliyyə qurumları ilə də əməkdaşlığımızı davam etdirəcəyimizə ümid edi-

rik. Fürsətdən istifadə edərək, tərəfdaşlarımız olan ölkələrin hökumətlərinə minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Bu ölkələr Türkiyə, Gürcüstan, Yunanıstan, Bolqarıstan, Albaniya, İtaliya və yeni tərəfdaşlarımız olan Rumıniya, Moldova və Macarıstandır. Davamlı dəstəyinə və əla rəhbərliyinə görə Avropa Komissiyasına xüsusi təşəkkürümü bildirirəm. Həmçinin ABŞ və Böyük Britaniya hökumətlərinə dərin təşəkkürümü bildirmək istərdim. Çünki onlar təşəbbüsümüzü davamlı dəstəkləmiş, eləcə də investisiya və maliyyə imkanları da daxil olmaqla, geniş əməkdaşlıq üçün güclü bünövrə təmin etmişlər.

Bu prosesdə iştirak edən şirkətlər, xüsusilə SOCAR və *bp* bir-birilə strateji əlaqələr qurmuş iki aparıcı şirkətdir. Bu əlaqələr ən azı 30 il də davam edəcəkdir. Bu gün aramızda nümayəndələrinin iştirak etdiyi aparıcı maliyyə qurumları da vardır. Bunlar Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı, Asiya İnfrastruktur və İnvestisiya Bankı, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasıdır. Yəni bütün aparıcı maliyyə qurumları bizimlədir. Biz ümidvarıq ki, səmərəli əməkdaşlığımızı bərpa olunan enerji sahəsində də davam etdirəcəyik.

Bu gün biz Azərbaycanda «Masdar» və «ACWA Power» kimi investorlarla birlikdə Günəş və külək enerjisinin istehsalı ilə bağlı iki sərmayə layihəsini həyata keçiririk. Bu layihələrin ümumi həcmi 470 meqavatdır. Həmçinin bu yaxınlarda *bp* şirkəti ilə birlikdə bir layihənin icrasına başlayacağıq. Bu, işğaldan azad olunmuş Cəbrayıl rayonunun ərazisində inşa

ediləcək 240 meqavatlıq elektrik stansiyası olacaqdır. Yəni cəmi 710 meqavat. Hər şey plan üzrə gədirsə, təxminən bir il və ya il yarım ərzində biz bu həcmdə bərpa olunan enerji istehsal edəcəyik. Bu isə yüz milyonlarla kubmetr qaza ixrac məqsədləri üçün qənaət etməyə imkan verəcəkdir.

Bərpa olunan enerji ilə bağlı planlarımıza gəldikdə, qeyd etdiklərimə əlavə olaraq deyə bilərəm ki, hələ ki, üç əsas enerji şirkəti ilə aramızda razılaşdırılmış və imzalanmış Anlaşma Memorandumu vardır. Onlara uyğun olaraq həm quruda, həm də dənizdə 25 qiqavat bərpa olunan Günəş və külək enerjisi istehsal ediləcəkdir. Bu həcm 10 qiqavatı «Masdar» şirkəti, 12 qiqavatı «Fortescue» şirkəti tərəfindən istehsal olunacaqdır. «ACWA Power» şirkəti isə bugünkü mərasimdə imzalanmış və hazırda icra olunan razılaşmaya əlavə olaraq 2,5 qiqavat enerjinin istehsalı üzrə öhdəlik götürəcəkdir. Bu həqiqətən də çox böyük potensialdır.

Qara dənizin dibi ilə çəkiləcək elektrik kabelinə gəldikdə isə, iş planımızı mərhələli şəkildə və Avropanın şərtləri ilə əlaqəli şəkildə qurmaq tələb olunur. Bu həmçinin Avropa qitəsində potensial əməkdaşlıq imkanlarımızı daha geniş miqyasda müəyyən etmək üçün lazımdır. Əminəm ki, Rumıniya və Macarıstan «yaşıl enerji»ni qəbul edəcək son məntəqələr olmayacaqdır.

Azərbaycan, həmçinin çox böyük «yaşıl enerji» potensialına malikdir. Bu, artıq təsdiq olunmuş faktdır. Yalnız dənizdə külək enerjisinin potensialı 157 qiqavat, quruda külək və Günəş enerjisinin potensialı

27 qıqavat, iki ildən də artıqdır ki, Vətən müharibəsi zamanı azad etdiyimiz torpaqlarda isə 10 qıqavata yaxındır. Biz həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında böyük bərpa olunan enerji potensialı müəyyən etmişik. Hazırda 500 meqavatlıq Günəş elektrik stansiyasının tikintisinin mümkünlüyü ilə bağlı danışıqlar aparılır. Düşünürəm ki, bu potensial daha artıq olacaqdır. Hazırda əlimizdə olan imkanlar bunlardan ibarətdir.

Qazın paylanılması ilə əlaqədar yaxşı uğurlarımız vardır. Biz «yaşıl enerji» ilə bağlı saziş imzalamışıq, həmçinin təbii qaz və bərpa olunan enerji imkanları arasında səmərəliliyin artırılmasına əsaslanan qarşılıqlı əlaqə yaratmalı və bunu vahid paket çərçivəsində etməliyik. Bizim güclü siyasi iradəmiz və fəaliyyətimizin uğurlu tarixçəsi vardır. Bizim müxtəlif formatlarda və müxtəlif ölkələrlə birgə həyata keçirdiyimiz bütün layihələr – istər Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft boru kəməri, istər Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz boru kəməri, istərsə də «Cənub Qaz Dəhlizi» – hamısı uğurlu olmuşdur.

Əminəm ki, Avropa qitəsində həm təbii qaz, həm də bərpa olunan enerji istehsalı ilə bağlı gələcək planlarımız uğurlu olacaqdır. Bunun üçün işimizi komanda şəklində davam etdirməli, bir-birimizi davamlı surətdə dəstəkləməliyik. Əminəm ki, gələcək ilin fevralında Bakıda baş tutacaq növbəti görüşümüzdə yeni nailiyyətlərimiz barədə danışacağıq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Pərviz Şahbazov (*Azərbaycanın Energetika naziri*): Zati-aliləri cənab Prezident, Məşvərət Şurasının üzvləri adından Sizə dərin və əhatəli çıxışınıza görə səmimi təşəkkürümü bildirirəm.

Bildiyiniz kimi, Məşvərət Şurası «Cənub Qaz Dəhlizi»nin uğurlu istismarı və fəaliyyəti üçün Sizin təşəbbüsünüzlə yaradılmışdır. Biz indi bunu genişləndiririk. Bu gün bir daha məhz Sizin strateji planlarınız və dəstəyiniz sayəsində biz artıq «yaşıl enerji» sahəsinə qədəm qoyuruq.

Cənab Prezident, bir daha təşəkkür edirik.

Rumıniya Prezidenti cənab Klaus Yohannisin burada olması bizim bugünkü görüşümüə xüsusi məna verir. Təbii qazımızı artıq Rumıniyaya ixrac etməyə başlayırıq. Rumıniya bizim məhz «yaşıl enerji» sahəsində strateji tərəfdaşlarımızdan biridir. Mən indi sözü məmnuniyyətlə Rumıniyanın Prezidenti zati-aliləri cənab Klaus Yohannisə vermək istəyirəm.

Klaus Yohannis: Təşəkkür edirəm.

Hörmətli Prezident İlham Əliyev!

Xanım komissar Kadri Simson!

Hörmətli nazirlər, yüksəkrütbəli rəsmilər və nümayəndələr!

Əvvəla, «Cənub Qaz Dəhlizi»nə həsr olunmuş belə mötəbər illik toplantıda çıxış etmək fürsətinə görə təşəkkür edirəm. Mən bu gün sizinlə burada olmaqdan məmnunam və şərəf hissi duyuram. Bu, Rumıniyanın artıq altıncı iştirakıdır. Mən Bakıya bizi dəvətinə və qəbul etdiyinə görə Prezident İlham Əliyevə xüsusi təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. İki il əvvəl istismara verilmiş «Cənub Qaz Dəhlizi»

şübhəsiz ki, özünü və o cümlədən Avropanın enerji təhlükəsizliyində strateji əhəmiyyətini doğrultdu. Biz dəhlizin reallığa çevrilməsində müdrikliyini, siyasi iradəsini və qətiyyətini göstərmiş bütün şəxslərin səylərini alqışlayırıq. Dəhliz xüsusən indi daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki Rusiyanın Ukraynaya qarşı təcavüzkar müharibəsi geosiyasi durumu kəskin şəkildə dəyişdi. Bu baxımdan və xüsusən də biz enerji təhlükəsizliyi haqqında danışırıqsa bu belədir. Buna görə Avropa İttifaqı və üzv dövlətlər etibarlı olmayan qaz təchizatından asılılığı kəskin şəkildə azaltmaq üçün həlledici addımlar atdılar. Çünki həmin qaz təchizatının geosiyasi dəyəri, sadəcə, çox baha başa gəlir. Azərbaycan kimi etibarlı tərəfdaşlara doğru götürülmüş bu strateji kurs uzun müddət Rumıniya tərəfindən təşviq edilib. Biz 2009-cu ildən etibarən Rumıniya və Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığın faydasını bir yerdə gördük. Avropanın enerji suallarına verilən cavablar həmrəyliyi, regional əməkdaşlığı, mənbələrin və nəql yollarının şaxələndirilməsini nəzərdə tutur. Çünki «Cənub Qaz Dəhlizi» kimi layihələri əhatə edən prinsiplər məhz bunlardan ibarətdir.

Xanımlar və cənablar, 2022-ci ildə biz görünməmiş enerji çağırışları ilə üzləşdik. Qaz çatışmazlığı və ya münasib əlçatan qaz təchizatının olmaması, qiymət dəyişkənliyi və bazarda qeyri-sabitlik halları baş verdi. Bu çağırışlar kompleks siyasəti və tənzimləyici qaydaları tələb edir. Avropa bazarına Xəzər qazının nəqli barədə Prezident Əliyev tərəfindən Azərbaycan adından şəxsən verilmiş təmi-

natlar bazarlar üçün ən çətin anda çoxdan tələb olunan sabitlik və proqnozlaşdırmanı təmin etdi.

2022-ci ilin iyulunda Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunun imzalanması «Cənub Qaz Dəhlizi»nin Avropa İttifaqının şaxələndirmə strategiyasının əsas komponenti kimi rolunun gücləndirilməsinə yol açır. Lap əvvəldən Rumıniya Avropanın enerji tələbatlarını qarşılamaqda Azərbaycana və «Cənub Qaz Dəhlizi»nə mühüm töhfəsini verdi və bunu etiraf etdi. Rumıniya Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropada yeni bazarlara doğru dəhlizin inkişafına və genişləndirilməsinə yönəlmiş səylərə qoşulmaqda öz davamlı öhdəliyini qeyd etdi. Biz artan milli istehlakımızı əhatə etmək üçün Xəzər qazının əlavə həcmlərinin alınmasında çox maraqlıyıq.

Xanımlar və cənablar, son illərdə mənim ölkəm qaz tranzit imkanlarının inkişafına və qonşu ölkələrlə bağlantının yaradılmasına xeyli sərmayə yatırıb. İlk olaraq, biz Rumıniya ərazisində tamamilə yeni nəql olunma infrastrukturunu yaratdıq. Bu BRUA qaz boru kəməridir, həmçinin Bolqarıstan və Macarıstanla müvafiq qaydada interkonnektorların daha da təkmilləşdirilməsini tamamladıq. İkincisi, Rumıniyanın «Transqaz» şirkəti Yunanıstan, Bolqarıstan və Macarıstanda olan qaz nəql sistemi operatorları ilə səylərini birləşdirərək, şaquli dəhlizin inkişafına çalışdı. Beləliklə, 2022-ci ilin dekabrında dörd şirkətlə imzalanmış Anlaşma Memorandumu Cənubi və Mərkəzi Avropa arasında Rumıniya və

sitəsilə qaz axınının iki istiqamətdə getməsinə təmin edəcəkdir. Bu da bütöv regionun enerji təhlükəsizliyinə töhfə verəcəkdir. Üçüncüsü, 2022-ci ilin yanvar ayında Rumıniyanın nəql məsələsi ilə məşğul olan operatoru sərmayələri yatıraraq, Trans-Balkan qaz boru kəmərinə məhz əks axın istiqamətində istismara verdi. Bu da Azərbaycandan Türkiyə, Bolqarıstan və Rumıniya vasitəsilə qaz həcmələrinin alternativ təchizat marşrutudur və həmçinin digər bazarlara çıxışı da təmin edir.

Mən Rumıniya üçün digər vacib bir layihəni də qeyd etmək istəyirəm. Bu da bizim strateji tərəfdaşlığımıza – Moldovaya aiddir. Çünki paytaxt Kişinyova məhz qazın təchizatına gəldikdə, bizim razılaşmamız 2021-ci ilin oktyabrında oldu. Bu əslində Moldovanın illik istehlakını təmin etməyə əlavə imkanlar yaradacaqdır. Yekun olaraq, bütün bu davamlı səylər və Rumıniyanın yatırdığı sərmayələr «Cənub Qaz Dəhlizi»nin yeni bazarlara – Cənub-Şərqi və Mərkəzi Avropada genişləndirilməsinə imkan yaradır. Bu, hər iki tərəf üçün çox uduşlu vəziyyətdir, Azərbaycan öz təbii qazının ixracatını şaxələndirir və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə töhfə verir.

Hörmətli iştirakçılar, təbii qaz əslində dekarbonlaşma prosesinə böyük dəstək verən bir haldır və Avropa İttifaqında Rumıniya fəal şəkildə təbii qazın və nüvə enerjisinin «yaşıl enerji» sahəsinə daxil edilməsini təşviq etmişdir. Bununla iqtisadiyyatlar karbondan azad oluna bilər. Bunun sayəsində uzun müddətdə təbii qazın Avropa İttifaqında istifadə

edilməsi iqtisadiyyatı gücləndirəcək. Hazırda Rumıniya karbohidrogenlərin hasilatında və onların işlənməsində öz rolunu oynayır. Qara dənizdə bununla bağlı yataqlar var. Lakin bundan əlavə, 2026–2027-ci illərdə həcmələr olacaqdır və Rumıniya birmənalı olaraq Avropada iqtisadiyyatların daha da güclü olmasını təmin edəcəkdir.

Qeyd etmək istəyirik ki, bizim regionda əməkdaşlıq çox güclüdür. Əslində mövcud potensial və transsərhəd əməkdaşlığa aid olan infrastrukturun inkişaf etdirilməsi gündəlikdədir. Bu baxımdan «yaşıl enerji»nin istehsalı və onun nəqli ilə bağlı Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında imzalanmış razılaşma önəmlidir. Bu sənəd 2022-ci il dekabrın 17-də Prezident Əliyevin Buxarestə səfəri zamanı imzalandı və bunun sayəsində Qara dənizin dibi ilə çəkiləcək elektrik kabeli daha güclü Avropa enerji çərçivəsinin təhlükəsizliyinə imkan yaradacaqdır. Bu həmçinin sizin planlarınızın həyata keçirilməsinə, iqtisadi rifahın təmin edilməsinə, təhlükəsizlik və iqlim sahəsində müvafiq tədbirlərin görülməsinə Avropa üçün və bizim tərəfdaşlarımız üçün imkan yaradacaqdır.

Xanımlar və cənablar, bir tərəfdən, Avropa İttifaqı və onun üzv dövlətləri, digər tərəfdən isə Azərbaycan arasında enerji əməkdaşlığının strateji prioritetləri vardır. Bundan əlavə, əslində bazarın məntiqi fəaliyyəti də tələb olunur. Mən sizi əmin etmək istəyirəm ki, mənim ölkəm regional əməkdaşlığa güclü və davamlı dəstək verəcəkdir. Həmçinin biz qarşımızda olan ümumi çağırışların dayanıqlı

həll yollarının tapılmasında səylərimizi göstərəcəyik ki, enerji təhlükəsizliyi daha da güclənsin.

Təşəkkür edirəm.

Pərviz Şahbazov: Cənab Prezident, verdiyiniz güclü dəstəyə görə təşəkkür edirəm. Layihələrimizi dəstəkləyirsiniz və biz Rumıniya ilə enerji əməkdaşlığımızı çox yüksək dəyərləndiririk.

İndi isə sözü Avropa İttifaqının energetika məsələləri üzrə komissarı xanım Kadri Simsona vermək istəyirəm. Buyurun, xanım, söz Sizindir.

Kadri Simson: Hörmətli Prezident Əliyev!

Hörmətli nazirlər, xanımlar və cənablar!

Bu gün Bakıda olmaqdan çox məmnunam. Biz iki mühüm münasibətlə buraya toplaşmışıq – «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu iclasında və «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurasının 1-ci iclasında iştirak edirik.

Bu gün apardığımız müzakirə enerji bazarlarının global səviyyədə dəyişməsi şəraitində baş tutur. Qlobal artım risk altındadır. Enerji təhlükəsizliyi isə bizi düşündürən birinci məsələdir. Bu səbəbdən Məşvərət şuralarının bu gün keçirilən toplantıları mühüm fürsət hesab olunur və bizə göstərir ki, Avropa İttifaqı, Azərbaycan və tərəfdaş ölkələr enerji təhlükəsizliyinin və bazarda sabitliyin təmin edilməsində birgə çalışırlar.

Biz həmçinin uzunmüddətli dayanıqlı enerji tərəfdaşlığının əsaslarını qoyuruq. Bu tərəfdaşlıq bərpa olunan enerjiyə və enerji sistemlərimizin daha sıx bir-birinə bağlı olmasına söykənir. Avropa İttifaqı və Azərbaycan artıq çox yaxşı əməkdaşlıq edirlər.

Enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair bizim yeni Anlaşma Memorandumumuz «Cənub Qaz Dəhlizi»nin rolunu həm Avropa İttifaqı, həm Azərbaycan üçün gücləndirdi və onun genişlənməsinin dəstəklənməsi məqsədilə ümumi qətiyyətimizi nümayiş etdirdi. Rəqəmlər göz qarşısındadır. «Cənub Qaz Dəhlizi» boru kəməri ilə Avropa İttifaqına qaz təchizatı 2021-ci ildə 8,1 milyard kubmetrdən 2022-ci ildə 11,4 milyard kubmetrə çatmışdır. Bu artım Avropa İttifaqına qaz təchizatının şaxələndirilməsinə, onun təhlükəsizliyi və sabitliyinə böyük töhfə verərək mühüm rol oynamışdır.

Trans-Adriatik boru kəmərinə aparılmış sonuncu mütləq sınağın nəticələri hazırkı buraxılış qabiliyyətinin iki dəfə artırılmasından xəbər verir. Qaz təchizatı sahəsində Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında artan əməkdaşlıq bizim diplomatik fəaliyyətimizin genişlənməsi ilə üst-üstə düşür. Həmin qarşılıqlı qətiyyət bu böhranı iqtisadi imkanlara çevirəcək. Biz həmçinin bu tərəfdaşlığın gələcəkdə bizi hansı səviyyəyə aparacağını bilməliyik. Sıxılmış maye qaz təchizatını artırdığımız halda «Cənub Qaz Dəhlizi» Avropa İttifaqına boru kəməri ilə nəql edilən qazın az sayda sabit və rəqabətçil mənbələrindən biri kimi qalacaqdır. Bu həmçinin Azərbaycan ilə qüvvələrini birləşdirmək baxımından Xəzər bölgəsində digər tərəflər üçün də iqtisadi cəhətdən potensial fürsətdir.

Sizə yaxşı məlumdur ki, Avropa İttifaqı, həmçinin enerjiyə tələbatın məhdudlaşdırılması və bərpa olunan enerjinin artırılması üzərində çalışır. Bununla belə, qazımızın əvvəlki əsas təchizatından

uzaqlaşaraq, Avropa İttifaqının əvəzləmək istədiyi qazın bütöv həcmi onu göstərir ki, etibarlı təchizatçılardan gələn qaz tələbatı artırmaqda davam edəcəkdir.

Bərpa olunan enerjiyə marağımız o deməkdir ki, biz qazdan başqa, digər enerji mənbələri üzərində etibarlı tərəfdaşlarımızla əməkdaşlığımızı genişləndirmək istəyirik. «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurasının fəaliyyətə başlaması həmin yeni istiqamət üzrə bu gün tərəfdaşlar arasında razılığın olmasını aydın şəkildə göstərir. Dayanıqlı enerji gələcəyinin formalaşdırılması böyük sayda alət və vəsaitlərdən istifadəni nəzərdə tutur. Avropa İttifaqı bərpa olunan enerjiden daha çox pay götürə biləcək bazarın qurulmasında böyük təcrübəyə malikdir. Keçmişdə qalan bir neçə çətin ilə baxmayaraq, elektrik enerjisi şəbəkəmiz özünün sabit və müqavimətli olduğunu göstərdi. Biz bu sahədə biliklərimizi bölüşməkdən məmnun olardıq. Əlbəttə, bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan bazarlar və tərəfdaş ölkələr bu prosesin əsas hissəsidir. Azərbaycanda bərpa olunan enerjinin, xüsusən də dənizdə külək enerjisinin istifadə edilməmiş potensialı yaxşı məlum olan faktdır. Buna görə Azərbaycan Avropa İttifaqına bərpa olunan enerji və hidrogenin ixracatçısına çevrilmək potensialına malikdir. Bizim Avropa İttifaqı naminə enerji proqramımız bərpa olunan enerji güclərinin qurulmasını və şəbəkəyə qoşulmasını gücləndirmək üçün Azərbaycanı artıq dəstəkləyir. Avropa İttifaqı masa üzərinə öz «nouhau» texnologiyasını və özəl sərmayələrini qoyur.

Bildiyiniz kimi, bərpa olunan enerji məsələnin yalnız bir hissəsidir. Enerjiyə qənaət, həmçinin təchizat təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi və dekarbonlaşmanın təmin edilməsi məqsədilə göstərdiyimiz səylər üçün açaqdır. Yeni Anlaşma Memorandumu ilə biz gündəliyi bütün istiqamətlərdə irəliyə doğru aparmaq üçün Azərbaycanla birgə işin davam etdirilməsini səmimiyyətlə arzulayırıq.

Hörmətli Prezident Əliyev!

Xanımlar və cənablar, nazirlər!

Ümumi iqtisadi rifah və geosiyasi sabitlik bir-biri ilə sıx bağlıdır. Vətəndaşlar enerji sahəsində əməkdaşlığımızdan yararlanacaqlar. Mən çıxışımı sadəcə, «Cənub Qaz Dəhlizi»nin gələcəyinə aid müsbət nəticə ilə bitirmək istəyirəm. Həmçinin mən yeni «Yaşıl Enerji» Məşvərət Şurasında bərpa olunan enerji naminə çalışmaq üçün əməkdaşlığımızı səmimiyyətlə arzulayıram. Bu gün sizin hamınıza məhsuldar müzakirələr arzu edirəm. Sağ olun.

P ə r v i z Ş a h b a z o v: Hörmətli komissar Simson, dəyərli çıxışınıza görə Sizə təşəkkürümü bildirirəm. Biz «Cənub Qaz Dəhlizi»nin rolunun vacibliyini Sizin çıxışınızda gördük. Bununla bizim giriş sessiyamız başa çatır.

Hörmətli cənab prezidentlər, çox sağ olun ki, bu gün bizimlə burada oldunuz.

* * *

Sonra tədbir «Cənub Qaz Dəhlizi və «Yaşıl enerji» üzrə nazirlər sessiyası», «Cənub Qaz Dəhlizi:

əlverişli, sabit və təhlükəsiz təbii qaz təchizatının genişləndirilməsi» və «yaşıl enerji»: Xəzər dənizinin küllək enerjisinin Avropa enerji bazarlarına çatdırılması» mövzularında plenar sessiyalarla davam etdi.

Həmçinin Məşvərət Şurası çərçivəsində «Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumuniya hökumətləri arasında imzalanmış «yaşıl enerji» sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş»in icrası üzrə Rəhbər Komitənin ilk iclası keçirildi.

* * *

Tədbirlərdə Avropa İttifaqı, Türkiyə, İtaliya, ABŞ, Böyük Britaniya, Gürcüstan, Macarıstan, Rumuniya, Bolqarıstan, Yunanıstan, Albaniya, Moldova, Monteneqro, Serbiya, Ukrayna və Xorvatiyanın yüksək səviyyəli nümayəndələri iştirak etdilər.

İclaslarda enerji şirkətlərindən SOCAR, bp, BOTAS, TANAP, TAP, TPAO, TAQA, Bulgargaz EAD, «Bulgartransgaz», İCGB, «Fluxys», ROMGAZ SA, SACE, «Desfa», «TotalEnergies», FGSZ Ltd, SNAM, «Uniper», «Petronas», ACWA «Power», «Masdar», «Fortescue Future Industries», «WindEurope», «SolarPower Europe», maliyyə təsisatlarından isə Dünya Bankı, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı, Asiya İnfrastruktur və İnvestisiya Bankı, Asiya İnkişaf Bankı və digər qurumlar təmsil olundu.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

Kahramanmaraşda baş vermiş və qardaş Türkiyənin bir çox yerlərində hiss edilmiş güclü zəlzələ nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı və dağıntılar barədə xəbər bizi olduqca kədərləndirdi.

Bu ağır məqamda hər cür yardım göstərməyə hazır olduğumuzu bildirir, faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, qardaş Türkiyə xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznlə başsağlığı verir, yaralananlara şəfa diləyir, zəlzələnin nəticələrinin tezliklə aradan qaldırılmasını arzulayıram.

Allah rəhmət eləsin.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 6 fevral 2023-cü il

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

6 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 6-da Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğana telefonla zəng etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Türkiyədə baş vermiş zəlzələ nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı və dağıntılarla bağlı xəbərin Azərbaycanı çox sarsıtdığını və kədər-ləndirdiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev zəlzələ zamanı həlak olan-larla bağlı Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğana, onların ailələrinə və qardaş Türkiyə xalqına şəxsən öz adından və xalqımız adından başsağlığı çat-dırdı, yaralananların tezliklə şəfa tapmasını dilədi.

Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi ki, bu, böyük fəlakətdir və ölkəmiz Türkiyənin bu dərdinə şərik çıxır. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Azərbaycan və Türkiyə hər zaman bir-birinin yanındadır.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan zəngə və başsağlığına görə dərin təşəkkürünü bildirdi.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, onun tapşırığına əsasən, 420 nəfərdən ibarət xilasedici heyət artıq

qardaş ölkəyə göndərilib və hadisə yerinə çatan kimi Türkiyədən olan həmkarları ilə birlikdə dərhal fəaliyyətə başlayacaq.

Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, ehtiyac duyulan ləvazimatlarla bağlı yardım da yaxın vaxtlarda qardaş ölkəyə yola salınacaq.

Türkiyə Prezidenti qardaş dəstəyinə görə Azərbaycan Prezidentinə və xalqına minnətdarlığını ifadə etdi.

**AZƏRBAYCAN HƏMKARLAR
İTTİFAQLARI KONFEDERASIYASININ
YARADILMASININ 30 İLLİYİ İLƏ
ƏLAQƏDAR KEÇİRİLMİŞ YIĞINCAQ
İŞTİRAKÇILARINA**

Hörmətli yığıncaq iştirakçıları!

Sizi Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının yaradılmasının 30 illiyi ilə əlaqədar səmimi-qəlbdən salamlayır və təbrik edirəm.

1993-cü ildə yaradılmış Konfederasiya öz sıralarında çox sayda həmkarlar ittifaqı təşkilatını birləşdirərək, bu gün ölkəmizdə vətəndaş cəmiyyətinin mühüm institutlarından birinə çevrilmişdir. Ötən müddət ərzində qurum həmkarlar ittifaqı hərəkatının ən yaxşı ənənələrinin qorunub saxlanılmasına və inkişaf etdirilməsinə çalışmış, sosial tərəfdaşlığın səmərəliliyinin artırılması üçün əməli işlər görmüşdür.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası sıralarında yer alan 1 milyondan çox ittifaq üzvünün əmək və sosial-iqtisadi hüquqlarının, qanuni mənafələrinin müdafiəsinin təşkilində, əmək münasibətlərinin tənzimlənməsində və ictimai sabitliyin qorunmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

Konfederasiya 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı, habelə bütün dünyanı bürümüş COVID-19 pandemiyası dövründə dövlətimizin yanında olaraq ümumi işə dəstək vermişdir. Müasir inkişafın real-

lıqları və bu günün çağırışları Azərbaycanda həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyətində əsaslı dəyişikliklərin aparılmasını, dünya təcrübəsindən faydalana-raq, işlərinin yenidən qurulmasını labüd edir. Bu mərhələdə həmkarlar ittifaqlarının hüquqlarının ölkə qanunvericiliyinə və beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq təmin edilməsi və məhdudlaşdırılmaması ən vacib məsələlərdən biridir.

Eyni zamanda, ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişafı Azərbaycanın həmkarlar ittifaqlarından yeni yaradılmış iş yerlərində işçilərin əmək hüquqlarının qorunmasında və sosial problemlərinin həllində əməkdarlıq və qətiyyətli addımlar atmasını tələb edir. Dövlət orqanları və işəgötürənlər birlikləri bu sahədə Konfederasiya ilə sosial tərəfdaşlığı gücləndirməli və onunla imzalanmış Baş Kollektiv Sazişin yerinə yetirilməsini təmin etməlidirlər.

Hörmətli yığıncaq iştirakçıları! İnanıram ki, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası dövlət orqanları və işəgötürən birlikləri ilə birgə işçilərin əmək və sosial-iqtisadi hüquqlarının qorunması, vətəndaşların sosial rifah halının yaxşılaşdırılması və cəmiyyətin ahəngdar inkişafı istiqamətində bundan sonra da səylər göstərəcəklər.

Sizi bir daha ürəkdən təbrik edir, fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar və nailiyyətlər arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 fevral 2023-cü il

**KONQO RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ
DAVİD MADUKA İLƏ GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 7-də Konqo Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri David Madukanın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir David Maduka etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ilə Konqo arasında siyasi, iqtisadi-ticari münasibətlərin genişləndirilməsi üçün imkanların mövcudluğunu qeyd etdi və bu istiqamətdə əlaqələrimizin daha da fəallaşdırılmasının vacibliyini vurğuladı.

Azərbaycan Prezidenti ölkəmizin «Qoşulmama Hərəkəti» və digər beynəlxalq təsisatlar çərçivəsində Konqo ilə əməkdaşlıq etdiyini diqqətə çatdırdı, «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində ölkəmizin sədrlik müddətinin uzadılmasına göstərdiyi dəstəyə və etimada görə Konqo tərəfinə təşəkkürünü ifadə etdi, «Qoşulmama Hərəkəti»nin təsisatlanması istiqamətində sədr dövlət kimi fəaliyyət göstərdiyini və ölkəmizin yaxın vaxtlarda «Qoşulmama Hərəkəti»nin

Təmas Qrupu çərçivəsində növbəti Zirvə toplantısına ev sahibliyi edəcəyini bildirdi.

Dövlət başçısı «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatlarla bağlı müzakirələrin aparılmasının vacibliyinə toxundu, Azərbaycanın Hərəkətin sədri olan dövlətin BMT Təhlükəsizlik Şurasında rotasiya qaydasında daimi üzvü olması barədə təşəbbüslə çıxış etdiyini bildirdi. Prezident İlham Əliyev bu məsələ ilə əlaqədar «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv dövlətlər arasında məsləhətləşmələrin aparılmasının önəminə toxundu, Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrliyinin bu il başa çatdığını xatırladaraq, ölkəmizin bu məsələni institusional mexanizm kimi formalaşdırmaq niyyətində olduğunu, Hərəkəta sədrlik edəcək dövlətlərin BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olmasının daha ədalətli yanaşma olacağını qeyd etdi.

Azərbaycanda olmaqdan məmnunluğunu ifadə edən səfir ölkəmizin «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri kimi fəal iş apardığını, Konqonun Azərbaycanın bu təşkilata sədrliyini məmnuniyyətlə dəstəklədiyini bildirdi. David Maduka Azərbaycanda qeyri-rezident əsasında akkreditasiya olunmuş səfir kimi, ölkəmizə tez-tez səfər edəcəyini və əlaqələrimizin, o cümlədən iqtisadi-ticari münasibətlərimizin inkişafı üçün səylə çalışacağını bildirdi. Səfir «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrlik edən dövlətin BMT-də aparılacaq islahatlar çərçivəsində rotasiya qaydasında BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olması məsələsinin çox maraqlı və yaxşı təklif olduğunu qeyd etdi.

**NAMİBİYA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ
SƏFİRİ KLEMENS XANDUKEME
KAŞUPULVA İLƏ GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 7-də Namibiya Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Klemens Xandukeme Kaşupulvanın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Klemens Xandukeme Kaşupulva etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Bildirildi ki, Namibiya ilə Azərbaycan arasında müxtəlif sahələrdə əlaqələrin intensivləşdirilməsi üçün imkanlar mövcuddur, siyasi sahədəki əlaqələrimizə uyğun olaraq, iqtisadi, ticari və digər sahələrdə də əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi imkanlarına baxılmalıdır.

Prezident İlham Əliyev «Qoşulmama Hərəkəti»-nin 2019-cu ildə Azərbaycanda keçirilmiş Zirvə görüşündə Namibiyanın dövlət başçısının iştirakını məmnunluqla xatırladı. Həmçinin «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri kimi, Azərbaycana Namibiyanın göstərdiyi dəstəyin yüksək qiymətləndirildiyini diqqətə çatdırdı.

BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatlar prosesi çərçivəsində «Qoşulmama Hərəkəti»na sədr dövlətin Təhlükəsizlik Şurasında daimi üzv kimi rotasiya qaydasında təmsil olunması mexanizminin nəzərdən keçirilməsinin Azərbaycanın təşəbbüsü olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev bu xüsusda «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv dövlətlər arasında məsləhətləşmələrin aparılmasının vacibliyini bildirdi, belə yanaşmanın daha ədalətli olacağını qeyd etdi, Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»nin üzvü olaraq bu təşkilatın təsisatlanması istiqamətində işlər apardığını vurğuladı. Gələn ay Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»nin Təmas Qrupu çərçivəsində Zirvə görüşünə ev sahibliyi edəcəyini diqqətə çatdırdı.

Səfir Namibiya Prezidenti Haqe Qotfrid Qeynqobun salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Qeyd etdi ki, Namibiya dövlətinin başçısı 2019-cu ildə Zirvə görüşü zamanı Azərbaycana səfərini məmnunluqla xatırlayır.

Dövlətimizin başçısı salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Namibiya Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Etimadnaməsini Azərbaycan Prezidentinə təqdim etməkdən məmnunluq duyduğunu söyləyən səfir ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın, dostluğun və qarşılıqlı dəstəyin daha da inkişafı üçün bundan sonra da səylərini davam etdirəcəyini vurğuladı.

Klemens Xandukeme Kaşupulva öz növbəsində, iqtisadi-ticari əlaqələrin, mədən sənayesi və təhsil sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğunu diqqətə çatdırdı.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrə toxunuldu, təhsil sahəsində əməkdaşlığın vacibliyi vurğulandı, Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkatı»na üzv dövlətlərin vətəndaşlarına ayırdığı təhsil təqaüdləri çərçivəsində namibiyalı tələbələrin də Azərbaycanda təhsil aldığı qeyd edildi.

**VYETNAM SOSIALİST RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
DANQ MİN XOY İLƏ GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 7-də Vyetnam Sosialist Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Danq Min Xoyun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Danq Min Xoy etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev Vyetnama səfərini və keçirdiyi görüşləri məmnunluqla xatırladı, bu səfərin ikitərəfli əlaqələrin inkişafına mühüm töhfə verdiyini bildirdi, Azərbaycan ilə Vyetnam arasında ikitərəfli səviyyədə və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində çox-tərəfli əsasda yaxşı əməkdaşlığın həyata keçirildiyini qeyd etdi, 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı beynəlxalq təşkilatlarda, xüsusilə BMT Təhlükəsizlik Şurasında Azərbaycana qarşı müxtəlif bəyanatların qəbul edilməsi istiqamətində səylər göstərildikən onların qəbul olunmasının qarşısının alınmasında Vyetnamın «Qoşulmama Hərəkəti»nin üzv dövləti və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi

üzvü kimi, «Qoşulmama Hərəkəti»nin digər üzvləri ilə birlikdə ölkəmizlə həmrəylik nümayiş etdirməsinin Azərbaycan tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyini diqqətə çatdırdı.

Azərbaycan Prezidenti BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatların aparılmasının vacibliyi məsələsinə də toxundu, bu xüsusda «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədr dövlətinin BMT Təhlükəsizlik Şurasında rotasiya qaydasında daimi üzv kimi təmsil olunmasının zəruriliyini bildirdi. Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrliyinin 2023-cü ildə başa çatacağını vurğulayan dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, əsas məqsəd Azərbaycandan sonra sədrliyi öz üzərinə götürəcək üzvlərə şamil olunacaq işlək mexanizmin təsbit edilməsidir. Belə bir yanaşma sırf beynəlxalq ədaləti əks etdirəcək. Həmçinin nəzərə çatdırıldı ki, gələcək ay «Qoşulmama Hərəkəti»nin Təmas Qrupu çərçivəsində Zirvə görüşü Azərbaycanda keçiriləcək.

Azərbaycan ilə Vyetnam arasında təhsil sahəsində çox yaxşı əlaqələrin olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev hələ sovet dövründə çoxlu sayda vyetnamlı tələbənin ölkəmizdə təhsil aldığı bildirdi, Vyetnam səfəri zamanı Azərbaycandakı ali təhsil müəssisələrinin bu ölkədən olan məzunları ilə görüşdiyünü, onları Azərbaycana səfərə dəvət etdiyini xatırlatdı və onların bu səfəri həyata keçirdiklərini məmnunluqla qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində bərpa-quruculuq layihələrinin həyata keçirilməsində Vyetnam şirkətlərinin də

iştirakının mümkünlüyü məsələsinə toxundu, həmin şirkətləri bu işlərdə iştiraka dəvət etdi.

Azərbaycana səfir təyin olunmaqdan məmnunluğunu ifadə edən Danq Min Xoy Vyetnam Kommunist Partiyasının Baş katibi Nquyen Fu Çonqun salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Vyetnam Kommunist Partiyasının Baş katibinə çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir Prezident İlham Əliyevin Vyetnama səfərinin ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafına mühüm töhfə verdiyini bildirdi. O, Vyetnam–Azərbaycan əlaqələrinin inkişafında Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin hələ Sovet İttifaqının rəhbərliyində olan zaman töhfələrini məmnunluqla xatırladı, ulu öndərin Vyetnama səfərinin münasibətlərimizin inkişafında böyük rol oynadığını qeyd etdi.

Dövlət başçısı da ulu öndər Heydər Əliyevin Sovet İttifaqının rəhbərliyində olduğu dövrdə Vyetnama səfərini xatırladı, ümummilli liderin ölkələrimiz arasında münasibətlərin genişlənməsinə daim öz töhfəsini və dəstəyini verdiyini söylədi. Prezident İlham Əliyev Vyetnam xalqının qəhrəmanlığına, əzminə həmişə böyük hörmətlə yanaşdığını qeyd etdi.

Diplomat Vyetnam xalqının Azərbaycan tərəfindən çoxlu sayda vyetnamlı tələbənin ölkəmizdə təhsil alması üçün şəraitin yaradılmasını yüksək qiymətləndirdiyini və Azərbaycanda təhsil almış vyetnamlı mütəxəssislərin bu gün də ölkənin müxtəlif sahələrində uğurla fəaliyyət göstərdiklərini diqqətə çat-

dırdı. O, hazırda Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində ayırdığı təhsil təqaüdü programları üzrə vyetnamlı tələbələrin Azərbaycanda təhsil aldıklarını bildirdi.

Səfir Danq Min Xoy Vyetnamın Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri kimi fəaliyyətini dəstəklədiyini, BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatlar və «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədr dövlətinin bu strukturda təmsil olunması ilə əlaqədar Azərbaycanın təşəbbüsü barədə ölkəsinə məlumat verəcəyini diqqətə çatdırdı.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticari əlaqələrin daha da genişləndirilməsi istiqamətində səylərin artırılmasının vacibliyi vurğulandı.

**LAOS XALQ DEMOKRATİK
RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ
VİLAVAN İYAPOHE İLƏ GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 7-də Laos Xalq Demokratik Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Vilavan İyapohenin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir etimadnaməsini dövlət başçısına təqdim etdikdən sonra Prezident İlham Əliyev səfirlə söhbət etdi.

Ölkələrimiz arasında yaxşı siyasi münasibətlərin olduğuna, iqtisadi-ticari əlaqələrin genişləndirilməsi üçün səylərin artırılmasının vacibliyinə toxunan Prezident İlham Əliyev bu xüsusda müxtəlif səviyyələrdə qarşılıqlı səfərlərin, həmçinin turizm imkanlarının və biznes strukturları arasında birbaşa əlaqələrin yaradılmasının vacibliyini vurğuladı, Azərbaycan ilə Laos arasında həm BMT, həm də «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində yaxşı əlaqələrin olduğunu və beynəlxalq təşkilatlarda qarşılıqlı dəstəyin önəmini qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev BMT-dəki islahatlar çərçivəsində «Qoşulmama Hərəkəti»na sədr döv-

lätin rotasiya əsasında BMT Təhlükəsizlik Şurasında təmsil olunması ilə bağlı Azərbaycanın təklifinin əhəmiyyətini vurğuladı.

Səfir Laos Prezidenti Thonqlun Sisulitin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Laos Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Ölkəmizdə olmaqdan məmnunluğunu bildirən səfir Bakının gözəlliyinin onu heyran etdiyini söylədi. Sovet dövründə çoxlu sayda laoslu tələbənin Azərbaycanda təhsil aldığını qeyd edən Vilavan İyapohe hazırda onların Laosda müxtəlif sahələrdə uğurla fəaliyyət göstərərək, ölkənin inkişafına töhfə verdiklərini bildirdi.

Səfir ölkələrimiz arasında iqtisadi və turizm sahələrində əlaqələrin inkişaf etdirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğunu diqqətə çatdırdı.

**BAKIDA GÖRKƏMLİ BƏSTƏKAR,
XALQ ARTİSTİ, DÖVLƏT MÜKAFATI
LAUREATI TOFIQ QULİYEVİN
ABİDƏSİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ**

8 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 8-də Bakıda görkəmli bəstəkar, Xalq artisti, Dövlət mükafatı laureatı Tofiq Quliyevin abidəsinin açılışı mərasimində iştirak etmişdir.

İlham Əliyev: Sabahınız xeyir olsun. Bu gün biz görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevin abidəsinin açılışına toplaşmışıq. Şəhərimizin mərkəzində ucaldılmış bu abidə Azərbaycan xalqının dahi bəstəkarı Tofiq Quliyevin xatirəsinə olan hörmətin əlamətidir. Həqiqətən, Tofiq Quliyevin əsərləri Azərbaycanın mədəniyyət aləmində bir inqilab etmişdir. Tofiq Quliyev həm görkəmli bəstəkar, həm də Azərbaycanda caz sənətinin banisi də adlandırılı bilər. Böyük mədəniyyət xadimi Tofiq Quliyev Azərbaycan xalqının sevgisini qazanmışdır. Onun əsərləri xalqımızın böyük sərvətidir, onlar ölməz əsərlərdir, bu gün də səslənir, bundan sonra da uzun illər səslənəcəkdir. Çünki bu əsərlərin mahiyyətində həm Tofiq Quliyevin istedadı, həm də Azərbaycan xalqına, doğma Bakı şəhərinə olan məhəbbəti dayanır. Tofiq Quliyev öz xalqına çox bağlı idi, onun

Azərbaycan, Bakı haqqında əsərləri bunu göstərir. Onu tanıyanlar yaxşı bilir ki, Tofiq müəllim çox gözəl insan, gözəl ziyalı idi, sözün əsl mənasında, böyük mədəniyyət xadimi idi və fəaliyyəti, əsərləri, Azərbaycanın ictimai həyatındakı rolu ilə tarixdə öz layiqli yerini tutmuşdur.

Tofiq Quliyevin xatirəsi Azərbaycanda əbədiləşdirilibdir. Onun yaşadığı binaya xatirə lövhəsi vurulub, şəhərimizin küçələrindən birinə onun adı verilib, musiqi məktəbi onun adını daşıyır və bu gün bu gözəl abidə ucaldılıb. Onu da bildirməliyəm ki, ulu öndər Heydər Əliyevin sərəncamı ilə Tofiq Quliyevə Azərbaycanın ovaxtkı ən ali ordeni olan «İstiqlal» ordeni verilmişdi.

Atam Heydər Əliyevi Tofiq Quliyevlə sıx dostluq əlaqələri bağlayırdı. Onlar onilliklər ərzində bir-birinə böyük hörmət göstərən insanlar idi. Baxmayaraq ki, Heydər Əliyev Azərbaycanın ovaxtkı Kommunist Partiyasının rəhbəri idi, sonra müstəqil Azərbaycanın Prezidenti idi, Tofiq Quliyev isə ömrü boyu siyasətdən uzaq bir insan idi. O, yalnız öz yaradıcılığı ilə Azərbaycana həm sovet dövründə, həm də müstəqillik dövründə o qədər böyük töhfə vermişdi ki, hamımız, hətta onu tanımayanlar da onun obrazını özümüz üçün çox əziz və yaxın tuturduq. Atam isə onu yaxından tanıyan insan kimi, bilirdi ki, Tofiq Quliyev nə qədər böyük insanı keyfiyyətlərə malik idi.

Onların dostluğu çox təbii, səmimi, təmənnəsiz, əsl dostluq idi. Tofiq Quliyevin 80 illik yubileyində ulu öndər Heydər Əliyev bu məşhur sözləri demiş-

di, yəqin ki, hamımız o sözləri xatırlayırıq – biz hamımız dünyadan gedəcəyik, ancaq Tofiq Quliyevin musiqisi daim yaşayacaqdır. Artıq o gündən 26 il keçib və nə qədər dəqiq, həqiqətə uyğun sözlərdir, bunu bir daha görürük. Heç birimizdə şübhə yoxdur ki, əsrlər keçdikcə bu unudulmaz musiqi, bu mahnılar, Azərbaycan xalqının musiqi istedadını əyani şəkildə göstərən əsərlər yaşayacaq, bizi və sonrakı nəsilləri sevindirəcəkdir.

Mən bu gözəl hadisə münasibətilə ilk növbədə, Tofiq Quliyevin ailə üzvlərini, Azərbaycan musiqi ictimaiyyətini və bütün Azərbaycan xalqını təbrik etmək istəyirəm. Sağ olun.

Fərhad Bədəlbəyli (*Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru, Xalq artisti, professor*): Möhtərəm cənab Prezident, bu sözlərə görə çox sağ olun.

Tofiq müəllim nəinki dahi bəstəkar, dahi ictimai xadim idi, mənim üçün, Polad üçün o, Tofiq əmi idi. Biz ona uşaqlıqdan «dyadya Tofiq» deyirdik.

Əlbəttə, mən piano sənəti ilə məşğul olan insanam. Qeyd etməliyəm ki, o, dahi pianoçu idi. Çünki Aysberq kimi professor Bakıda, Neyqauz kimi dahi professor Moskvada onun müəllimləri idi. Baxmayaraq ki, Tofiq müəllim gündə iki-üç saat çalmırdı, Akademiyamıza gələndə piano arxasında bir passaj ifa edəndə hamımız məəttəl qalırdıq. Praktika ilə heç məşğul olmayan bu insan necə belə dahi bir pianoçu idi.

Mən xoşbəxtəm ki, son illər o bizim Fəxri professorumuz idi. Hər dəfə Akademiyaya gələndə

onun hansısa bir mühazirəsi olmurdu, sadəcə, biz yığışdırdıq və Tofiq müəllim musiqi tarixindən, Qara Qarayev, Niyazi, Fikrət Əmirov haqqında əhvalatlar danışdı, çünki o, canlı ensiklopediya idi. Mən çox danışmaq istəmirəm, çünki məndən sonra Polad da danışacaq. Demək istəyirəm xoşbəxtəm ki, onunla təmasda olmuşam. Xoşbəxtəm ki, onun bir çox premyeralarında iştirak etmişəm, atam rejissor kimi, mən də tamaşaçı kimi. Xoşbəxtəm ki, bir-iki həftə öncə Vyanada konsertdə mən onun məşhur «Qaytağ»-sını ifa etdim. Yenə də bütün avropalılar məəttəl qaldılar, bu nə gözəl əsərdir. Xoşbəxtəm ki, vaxtilə bu əsəri – «Qaytağ»-nı mənə həsr edib və indi dünya pianoçuları bu əsəri ifa edirlər.

Tofiq müəllim belə insan idi, ulu öndər həmin ordeni ona xəstəxanada təqdim etmişdi, gedib ona baş çəkmişdi və təbrik etmişdi. Bilirsiniz, bu çox təsirli idi, biz onu həmişə xatırlayırıq. Fürsətdən istifadə edib sonda Sizə «Çox sağ olun!» demək istəyirəm ki, Bülbülün, Rəşid Behbudovun, Qara Qarayevin, Fikrət Əmirovun heykəllərini məhz Siz bizimlə bir yerdə açmısınız. Biz 1982-ci ilin qışında Şuşada ulu öndərlə bir yerdə Vaqifin məqbərəsinin açılışında iştirak edirdik. Çox yaxşıdır ki, 100 il də keçsə, bu insanların heykəlləri duracaq. Tofiq müəllim, bax, burada dayanacaq və onun musiqisi bütün dünyada yenə də səslənəcək. Çox sağ olun.

Polad Bülbüloğlu (*Xalq artisti, görkəmli bəstəkar*): Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli xanımlar, cənablar, əziz dostlar!

Əvvəla, dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, bu gün mənə bu abidənin açılışında söz verilib.

Mənim üçün Tofiq əmi doğrudan da əziz insan idi. Çünki uşaqlıqdan bizim evdə mən şahidi olmuşam ki, Tofiq müəllim gəlirdi – bilirsiniz ki, Bülbül Tofiq Quliyevin bir neçə mahnısını, romanslarını ifa etmişdir – Fərhad da bizdə olurdu, çox gözəl piano çalırdı. Atam həmişə öz əsərindən başqa, ona müraciət edərdi ki, Tofiq, bir az çal da, adamın ürəyi açılsın. Doğrudan da elə idi, biz – Fərhad bunu dedi – uşaqlıqdan ona Tofiq əmi deyirdik. Mən çox şadam, xoşbəxtəm ki, ömürboyu bu insanla sıx təmasda olmuşam.

Altmıncı illərdə Tofiq müəllim Filarmoniyanın bədii rəhbəri və direktoru idi. Biz gənc bəstəkar idik, o bizə çox kömək edirdi, əsərlərimizi alırdı, maddi yardım edirdi, bizə yol göstərirdi, tövsiyələrini verirdi. Təkcə mənə yox, cavan bəstəkar nəslin, demək olar ki, hamısının mənəvi atası idi. Ümumiyyətlə, bəstəkarlar çox qısqanc olurlar, musiqiçilər də qısqanc olurlar. Amma Tofiq müəllim elə deyildi, Tofiq əmi elə deyildi. O, digərlərinin uğurlarına da çox sevinirdi. Onun mahnıları ölməzdir, ona görə ki, insanın daxilindən, qəlbindən, saflığından gəlir. Onun mahnılarını milyonlarla insan sevir və burada deyildi kimi, bu mahnılar, onun əsərləri daim yaşayacaqdır. Bir də ona görə ki, Tofiq əmi insan kimi də gözəl insan idi və böyük musiqiçi idi, böyük bəstəkar idi, böyük pianoçu idi.

Hörmətli Prezidentimiz dedi, mən də onun şahidiyəm ki, ulu öndərimiz, böyük insanımız Heydər

Əliyev Tofiq müəllimə xüsusi münasibət bəsləyirdi. O vaxt Heydər Əliyev rayonlarda böyük müşavirlər keçirirdi və oraya gedəndə həmişə yaradıcı insanları da dəvət edirdi – bəstəkarları, rəssamları, yazıçıları, ifaçıları və bizə deyirdi ki, mən sizi buraya gətirirəm ki, əvvəla, bir az millətə, xalqa yaxın olasınız, ikincisi də xalq sizi görsün. Radioda eşidirlər, televizorda görürlər, amma sizi canlı görmək onlar üçün daha xoşdur. Orada da biz görürdük ki, Heydər Əliyevin Tofiq Quliyevə xüsusi münasibəti var. Sonra mən nazir işləyəndə bir neçə dəfə bu haqda söhbətlər olub. Bilirsiniz ki, Tofiq əmi Bəstəkarlar İttifaqının birinci katibi idi və onda da bəstəkarlara çox böyük yardım, çox böyük kömək edirdi.

Onu da qeyd edim ki, Tofiq müəllim çox yaxşı təşkilatçı idi. Bakıda böyük tədbirlər keçirirdi. Filarmoniyada olanda dünya şöhrətli musiqiçiləri dəvət edirdi, onların konsertlərini təşkil edirdi, Bəstəkarlar İttifaqında plenumlar, qurultaylar, müxtəlif tədbirlər keçirirdi. Həmişə onun təşkil etdiyi tədbirlər çox yüksək səviyyədə olurdu.

Hörmətli cənab Prezident, Fərhad da dedi, mən də öz tərəfimdən Sizə dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycanın paytaxtında, Bakı şəhərində xalqımızın xəzinəsi olan gözəl insanlara abidələr qoyulur. Həyat elə qurulub ki, əvvəl-axır hamımız bu dünyadan köçəcəyik. Amma bu abidələr həmişə qalacaq və Azərbaycan xalqının görkəmli insanlarını dünyaya tanıtdıracaq. Məncə, bu gün

Tofiq əminin ruhu şad olmalıdır. Allah ona rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun.

Rafiq Seyidzadə (*Əməkdar incəsənət xadimi*): Hörmətli cənab Prezident, hörmətli tədbir iştirakçıları!

Tofiq müəllim barədə bir neçə kəlmə demək istəyirəm. Mən onu xatırlayıram, onun barəsində çox şey demək olar, o, Azərbaycanın müasir musiqisinin, Azərbaycanın müasir estrada musiqisinin banilərindən biri olub. Hörmətli Prezidentimizin dediyi kimi, o, Azərbaycan cazını da böyük məharətlə təbliğ etmişdir. Xatırlayıram, ötən əsrin 50-ci illərinin ortalarında Azərbaycanda belə bir bum yaranmışdı və yeni bir mədəniyyət yaranırdı. O dövrdə gözəl ifaçılar var idi. Rəşid Behbudov Tofiq Quliyevin əsərlərini ifa edirdi və həmin əsərlər Bakıda geniş yayılmışdı. Biz cavanlar o əsərlərdən qidalanaaraq, yeni bir mədəniyyətə qovuşurduq.

Mən hörmətli Prezidentimizə demək istəyirəm ki, çox sağ olun, Siz bizə – incəsənət xadimlərinə belə yüksək münasibət göstərirsiniz.

Lalə Quliyeva (*Tofiq Quliyevin qızı*): Hörmətli cənab Prezident!

İcazə verin, atamın xatirəsinə göstərdiyiniz diqqət və qayğıya görə Sizə ailəmiz, doğmalarımız və yaxınlarımız adından təşəkkür edim. Bakıda və Şuşada küçələr, paytaxtın ən yaxşı musiqi məktəblərindən biri onun adını daşıyır, Birinci Fəxri xiyabanda gözəl abidəsi və yaşadığı evin divarında barilyefi qoyulub. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bəstəkarın 100 illik yubileyi ilə bağlı yaradıcılıq irsi-

nin bərpası və qorunub saxlanılması istiqamətində çox böyük iş görülüb. Onun əsərlərinin nəfis tərtibatda not və audioyazıları, kitablar nəşr olunub. Tofiq Quliyevin ad günündə Heydər Əliyev Mərkəzində təntənəli konsert təşkil edilib. İndi isə hörmətli Prezidentimizin sərəncamına əsasən, Tofiq Quliyevin 105 illik yubileyi ilə bağlı abidəsi ucaldılıb. Sizin qeyd etdiyiniz kimi, bu abidənin «Heydər Əliyev ili»ndə açılması əlamətdardır və rəmzi mənə daşıyır. Çünki onlar hələ gənc ikən Naxçıvanda tanış olub və ömürlərinin sonunadək dostluq ediblər.

Daha bir xatirə. Azərbaycan üçün çətin olan 1992-ci ildə atamın 75 illik yubileyi keçirilirdi. O, səhnədə çıxış edərkən demişdi ki, bu konsertin Qarabağda, Şuşada keçirilməsi onun ən böyük arzusudur. Təəssüf ki, o bu günləri görmədi. Lakin onun musiqisi və mahnıları artıq işğaldan azad olunmuş Şuşada keçirilən birinci «Xarıbülbül» festivalında səsləndirildi. Əziz Prezidentimiz, atamın, bütün Azərbaycan xalqının arzusu məhz Sizin sayənizdə çin oldu. Hər şey üçün çox sağ olun!

* * *

Sonra Prezident İlham Əliyev Tofiq Quliyevin ailə üzvləri, mədəniyyət və incəsənət xadimləri ilə söhbət etdi.

Onlar Azərbaycanda mədəniyyət və incəsənət sahəsinə göstərdiyi yüksək diqqət və qayğıya, eləcə də Bakının mərkəzində Tofiq Quliyevin abidəsinin ucaldılmasına görə dövlət başçısına bir daha minnətdarlıqlarını bildirdilər.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏKİ SƏFİRLİYİNDƏ

8 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 8-də Türkiyə Respublikasının ölkəmizdəki səfirliyində olmuş, Türkiyədə baş vermiş zəlzələ nəticəsində çox sayda insanın həlak olması ilə əlaqədar başsağlığı vermişdir.

Türkiyənin Azərbaycandakı səfiri Cahit Bağcı dövlətimizin başçısını qarşıladı.

Prezident İlham Əliyev matəm kitabına ürək sözlərini yazdı.

Sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Sizə bir daha başsağlığı verirəm. Çox böyük bəladır, böyük faciədir. Günahsız insanlar həlak olublar, yaralanıblar.

Bilirsiniz ki, Azərbaycan hər zaman olduğu kimi, ilk dəqiqələrdən, ilk saatlardan qardaş Türkiyənin yanında idi və öz dəstəyimizi, öz həmrəyliyimizi həmişə olduğu kimi nümayiş etdirmişik. Əgər bu acı faciənin fəsadlarının aradan qaldırılmasına bir balaca kömək edə bilməyibsə, bunu özümüz üçün şərəf bilirik. Hər zaman Türkiyə də bizim yanımızdadır, yaxşı günlərdə də, çətin günlərdə də.

Bu dəhşətli zəlzələ bizi çox sarsıtdı, hər birimizə böyük mənəvi əzab verdi. Biz qardaşlarımızın dər-

dinə şərikik. Yaralılara tezliklə Allahdan şəfa diləyirik. Mən əziz qardaşım, cənab Prezidentə telefonla başsağlığı verərkən dedim ki, bütün varlığımızla Sizinlə bir yerdəyik və bilirsiniz ki, durmadan heyətlər göndərilir. Eyni zamanda, həkimlər, xilasedicilər, könüllülər göndərilir və göndəriləcək.

Bilirsiniz ki, Azərbaycan xalqı könüllü olaraq öz doğma qardaşlarına dəstək olmaq üçün kimin əlində nə var onu gətirir. Yəni kimi yorğan gətirir, kimi döşək gətirir, kimi gödəkcə gətirir. Kimin imkanı nəyə çatırsa, onu əsirgəmir. Biz bütün dünyaya bir daha nümayiş etdiririk ki, təkcə dövlətlərarası səviyyədə deyil, dövlət başçıları səviyyəsində deyil, insanlar səviyyəsində də əsl qardaşlıq əlaqələri mövcuddur və bu da təbiidir.

Bizim ictimai təşkilatlarımız da öz dəstəyini göstərir. Heydər Əliyev Fondu böyük təşəbbüsə start verdi. Fondun bütün imkanları, Fondun nəzdində çalışan bütün insanlar bu yardım kampaniyasına qoşulmuşlar.

Mənə verilən məlumata görə, özəl şirkətlər artıq fəaliyyətə keçiblər və həm maddi yardım, həm də texniki yardım göstərməyə başlayıblar. Mənim göstərişimlə bizim ən böyük şirkətimiz SOCAR öz dəstəyini verməyə başlayır. Bilirsiniz ki, SOCAR-ın Türkiyədə böyük fəaliyyəti, böyük imkanları vardır. Bu şirkət eyni zamanda, Türkiyə şirkətidir və əlində olan bütün imkanlarla yardım etməyə çalışır və çalışacaqdır.

Bilirəm ki, bizim dövlət qurumlarının nümayəndələri də öz təşkilatları çərçivəsində humanitar yar-

dımın təşkilində fəaldırlar və bunu biz ancaq alqış-laya bilərik. Yəni bütün Azərbaycan xalqı bu gün qardaş türk xalqının yanındadır.

Mənim göstərişimlə bütün yardım məsələləri bir mərkəzdən idarə olunacaq, Prezident Administrasiyasının rəhbərinə göstəriş verilib. O cümlədən bizim xəstəxanalarda yaralı qardaş-bacılarımızın müalicəsi üçün bütün şərait var. Həm Bakıda, həm digər şəhərlərdə, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasında artıq çarpayılar ayrılıb və əgər ehtiyac olarsa, biz xəstələri gətirməyə də hazırıq.

Paralel olaraq, böyük bir qrup könüllü artıq yola düşür. Bizim böyük könüllü qruplarımız var – həm Heydər Əliyev Fondunun nəzdində fəaliyyət göstərən könüllülər, həm ASAN könüllüləri Azərbaycanda bədbəxt hadisə baş verdikdə – məsələn, bizdə də Şamaxı, Ağsu, İsmayılıda zəlzələ baş verdikdə – ilk yardıma yetişən də onlar olmuşlar. Onlar indi hərəkətdədir, yoldadırlar.

Əminəm ki, Türkiyə bu acı sınaqdan da şərəflə çıxacaq, bunu da aşacaq. Ancaq bu, inanılmaz dərəcədə böyük faciədir. Hər qurtarılan can elə bil ki, bizə dünyanı bağışlayır. Yenə də deyirəm, həm Türkiyədən, həm Azərbaycandan, həm digər ölkələrdən gələn xilasedicilər çox böyük iş görürlər. Burada əsas yük və mənəvi yük Türkiyə hökumətinin üzərinə düşür. Mənim qardaşım hörmətli Prezident dərhal bütün göstərişləri verdi, bütün nazirləri fəlakət zonalarına göndərdi və tam əminəm ki, güclü və qüdrətli Türkiyə dövləti bu çətinliyi də aşacaq və tezliklə qurtarma, arama işlərinin aparılmasında öz səylərini

davam etdirəcək. Ondan sonra təbii ki, bərpa işlərinə də biz qoşulmağa hazırıq. Yəni Türkiyə–Azərbaycan artıq bir yumruq, bir ürək, bir candır. Biz belə görürük, Türkiyə və Azərbaycan vətəndaşları da belə görürlər. Bu ağır günlərdə Türkiyənin yanında olmaq bizim üçün böyük şərəfdir.

Bir daha deyirəm, keçmiş olsun, bütün həlak olanlara Allah rəhmət eləsin, yaxınlarına Allah səbir versin. Təbii fəlakətlər olur, heç kim bundan sığortalı deyil, amma Türkiyə dövlətinin operativ və çevik addımları bir daha göstərdi ki, insan amili Türkiyə hökuməti üçün əsas məsələdir və bu ağır sınaq Türkiyənin gücünü bir daha bütün dünyaya göstərəcək. Bu, qardaş xalqımızı sarsıtmayacaq, Türkiyə dövlətinin iradəsinə təsir etməyəcək. Türkiyə dövləti güclü dövlətdir və bu fəlakətlə də mübarizədə öz gücünü göstərir.

Cahit Bağçr: Hörmətli cənab Prezident, ziyarətiniz üçün çox təşəkkür edirəm, böyüklük göstərdiniz. Sağ olun, var olun.

Biz bilirik ki, qardaş Azərbaycan ilk dəqiqədən etibarən Sizin tapşırığınızla səfərbər olmuşdur. Təkcə Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə deyil, bütün qurumları, cəmiyyətləri, xalqı ilə səfərbər olmuşdur. Ürəkləri bizim acımızı yüngülləşdirmək üçün döyünmüşdür. Biz bunun şahidi olduq, görürük. Çox təşəkkür edirik, sağ olun. Həqiqətən, çox güclü zəlzələ oldu. Türkiyə tarixində ilk dəfə lokal olmayan zəlzələ bizə böyük acı verdi. 10-dan çox şəhərə, 10 milyondan çox insanımıza təsir etdi, itkilərimiz hər gün artır.

Allah millətimizə səbir versin və bir daha bizə belə acı yaşatmasın.

Hörmətli cənab Prezident, çox təşəkkür edirəm. Həqiqətən, Azərbaycan bir ürək olmuşdur. Xalqınız gücü nəyə çatırsa yardım edir. Yardım üçün çalışan insanların zəhməti sayəsində hazırda yük maşınları yola çıxıb. Həqiqətən, minnətdarıq. Bu gün Milli Məclisin Sədri hörmətli Sahibə xanım, hörmətli Baş Nazir Əli Əsədov və İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov zəng etdilər. Sizin tapşırığınızla qurumlar istər daşıma, istərsə də generator, transformator, xəstəxana ləvazimatlarına ehtiyacla bağlı maraqlanırlar. Biz də onlarla koordinasiya şəraitində işləyirik.

Yaralarımızı sağaltmaq üçün dəstəyinizə görə çox sağ olun. Biz bilirik ki, qardaşq və bunu ürəkdən yaşayırıq, hiss edirik. Türkiyə də bütün qəlbi ilə Azərbaycana təşəkkürlərini çatdırır, hörmətli cənab Prezident.

**AZƏRBAYCAN ALİ MƏHKƏMƏSİNİN
100 İLLİYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ
BEYNƏLXALQ KONFRANSIN
İŞTİRAKÇILARINA**

Hörmətli konfrans iştirakçıları!

Sizi – Azərbaycan Ali Məhkəməsinin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş «Ali məhkəmələrin ədalət mühakiməsində rolu: müsbət təcrübələr və müasir çağırışlar» mövzusunda Beynəlxalq konfransın iştirakçılarını səmimi-qəlbdən salamlayıq, konfrans çərçivəsində məhsuldar müzakirələr arzulayıram.

Müasir Azərbaycan Respublikasının hüquqi varisi olduğu Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətində dövlət quruculuğu sahəsində əsaslı tədbirlər görülmüş, o cümlədən yeni məhkəmə-hüquq sisteminin təsis edilməsi ilə bağlı tarixi qərarlar qəbul edilmiş, birinci instansiya və apellyasiya instansiyası məhkəmə orqanları fəaliyyətə başlamışdır. 1920-ci ilin aprelində Xalq Cümhuriyyətinin süquta uğraması səbəbindən Azərbaycanda kassasiya instansiyası məhkəməsinin yaradılması yalnız ölkə tarixinin növbəti mərhələsində mümkün olmuşdur.

1923-cü ildə təsis edilmiş ali məhkəmə orqanı sovet dövrünün bütün çətin sınaqlarından keçmiş, məhkəmə sisteminin təkmilləşdirilməsində, hüququn və onun tətbiqi təcrübəsinin zənginləşdirilmə-

sində, peşəkar milli hüquqşünas kadrların yetişdirilməsində iştirak etmişdir.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanaraq 1995-ci ildə qəbul olunmuş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında hakimiyyət bölgüsü prinsipi müəyyənləşdirilmiş, Ali Məhkəmə başda olmaqla müstəqil, üçpilləli məhkəmə sistemi təsbit edilmişdir. Məhz ulu öndərin siyasi iradəsi nəticəsində, mütərəqqi hüquqi yanaşmalar və modellər nəzərə alınmaqla, müasir Azərbaycan məhkəmə sisteminin yaradılması məqsədilə fundamental islahatlar aparılmışdır.

Məhkəmə-hüquq sisteminin davamlı inkişafı daim dövlət siyasətimizin prioritetlərindən biri olmuşdur. Məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, hüququn aliliyinin təmin edilməsi, məhkəməyə müraciət imkanlarının genişləndirilməsi, ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin və keyfiyyətinin artırılması, yüksək hüquqi biliklərə malik hakim korpusunun yaradılması, məhkəmə fəaliyyətinin yeni informasiya texnologiyalarının tətbiqi yolu ilə təkmilləşdirilməsi bu inkişaf prosesinin mühüm istiqamətləridir. Qeyd edilən istiqamətlərdə əhəmiyyətli nailiyyətlərin əldə edilməsində Ali Məhkəmənin xüsusi rolu vardır. Ali Məhkəmə cəmiyyətdə yüksək nüfuza malik ədalət mühakiməsi institutlarının formalaşdırılması sahəsində məqsədyönlü fəaliyyətini bundan sonra da davam etdirməli, insan hüquqlarının müdafiəsinə yönəlmiş yeni hüquqi mexanizmlərin müəyyənləşdirilməsinə, məhkəmələrdə hüquqi məsələlərin həllində vahid

təcrübənin təmin edilməsinə töhfə verməlidir. Müasir cəmiyyətlərin qarşılaşdığı yeni çağırışlar ədalət mühakiməsi institutlarının da fəaliyyətinə təsir göstərir. Pandemiya daxil olmaqla, müxtəlif böhran vəziyyətlərində məhkəmələrin insanlar üçün əlçatanlığının, bununla belə, məhkəmə prosesinin çevikliyinin və ədalətliliyinin təmin edilməsi, məhkəmələrin fəaliyyətində qabaqcıl informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının və süni intellekt elementlərinin tətbiqi, bu texnoloji yeniliklərdən insan hüquqlarına və etik prinsiplərə riayət olunmaqla istifadə edilməsi, ictimai münasibətlərin sürətlə dəyişməsi ilə əlaqədar hüququn təkamülü və onun sabitliyinin qorunması məqsədləri arasında effektiv balansın təmin edilməsi kimi məsələlər belə çağırışlar sırasındadır. Ümidvaram ki, bugünkü beynəlxalq konfrans çərçivəsində müasir çağırışların müzakirəsi ədalət mühakiməsinin məqsədlərinə nail olunmasına, bununla da cəmiyyətimizin tərəqqisinə dəyərli töhfə verəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimlərini və işçilərini 100 illik yubiley münasibətilə təbrik edir, peşə fəaliyyətində uğurlar arzulayıram!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 13 fevral 2023-cü il

1280 MVt GÜCÜNDƏ ƏN BÖYÜK İSTİLİK ELEKTRİK STANSİYASININ TƏMƏLQOYMA MƏRASİMİ

Gülüstan sarayı

13 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 13-də Bakıda Gülüstan sarayında 1280 MVt gücündə müstəqillik dövrünün ən böyük İstilik Elektrik Stansiyasının təməlqoyma mərasimində iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Hörmətli qonaqlar!

Bu gün biz Mingəçevir şəhərində yeni 1280 meqavat gücündə İstilik Elektrik Stansiyasının təməlqoyma mərasiminə toplaşmışıq. Əminəm ki, biz yaxın zamanlarda – 2025-ci ildə bu stansiyanın açılışını qeyd edəcəyik.

Bu çox əlamətdar hadisədir, ölkəmizin enerji potensialını böyük dərəcədə gücləndirəcək, eyni zamanda, Mingəçevirin Azərbaycanın elektroenergetika mərkəzi kimi önəmini daha da artıracaq. On-

suz da Mingəçevir hazırda elektroenergetika sahəsində əsas şəhərimizdir. Mingəçevirdə fəaliyyət göstərən elektrik stansiyası bu gün ölkəmizin elektrik enerjisinə ehtiyacının böyük hissəsini ödəyir.

Mingəçeviri nəinki Azərbaycanın, ümumiyyətlə, Qafqazın enerji mərkəzinə çevirən ulu öndər Heydər Əliyev olmuşdur. Onun rəhbərliyi və təşəbbüsü ilə ötən əsrin 70-ci illərində, daha doğrusu, 1976-cı ildə Mingəçevirdə böyük elektrik stansiyasının təməli qoyulmuşdur. Böyük stansiyanın birinci blokunun 1981-ci ildə Heydər Əliyevin şəxsən iştirakı ilə açılışı olmuşdur.

Ümumi generasiya gücü 2400 meqavat olan stansiya ölkəmizin nəinki enerji potensialını, ümumiyyətlə, sənaye potensialının böyük hissəsini ödəyərək imkan verdi ki, hətta müstəqilliyimizin ən ağır illərində, ilk illərdə Azərbaycanda elektrik enerjisi ilə təchizat təmin edilsin. Halbuki o vaxt Bakıda və Azərbaycanın müxtəlif yerlərində yaşamış insanlar yaxşı xatırlayırlar ki, o dövrdə hətta elektrik enerjisi kəsilirdi, kəsir var idi, özümüzü təmin edə bilmirdik. Buna baxmayaraq, əsas yükü o zaman məhz Mingəçevir Elektrik Stansiyası öz üzərinə götürmüşdü. Təbii ki, illər keçdikcə istənilən infrastruktur köhnəlir, o cümlədən Mingəçevir Elektrik Stansiyasının yenidən qurulması prioritet məsələlərdən biri idi və mənim göstərişimlə 2018-ci ildə stansiyanın tamamilə yenidən qurulması prosesi başlandı. Qısa müddət ərzində – iki ildə 8 blok tamamilə yenidən quruldu və istifadəyə verildi. Beləliklə, 2020-ci ildə stansiya, necə deyərlər, öz əzəli gücü ilə yenidən işləməyə

başladı və 2400 meqavat generasiya gücünə malik oldu. Onu da bildirməliyəm ki, bərpa və yenidən qurulma işləri nəticəsində təqribən 600 meqavatdan çox itirilmiş güclər bərpa edildi və bu da özlüyündə yeni bir böyük stansiyanın tikintisi deməkdir.

Mingəçevir Elektrik Stansiyasının önəmi İkinci Qarabağ müharibəsi zamanında bir daha bəlli oldu. Çünki o vaxt döyüş meydanında məğlub olan Ermənistan Azərbaycanın mülki obyektlərini də atəşə tuturdu, yüzlərlə yaşayış evi tamamilə dağıdılmış, 100-ə yaxın dinc insan həlak olmuşdur, o cümlədən Mingəçevir Elektrik Stansiyası da uzaqmənzilli raketlərlə atəşə tutulmuşdur. Bu raketlərin bir çoxu Azərbaycanın hava hücumuna qarşı müdafiə sistemləri tərəfindən məhv edildi, bəziləri isə hədəfə dəymədi. Yəni döyüş meydanında məğlub olan Ermənistan məhz Azərbaycanın elektrik potensialının əsas mərkəzini sıradan çıxarmaq istəyirdi. Ancaq buna nail ola bilmədi. İndi isə Mingəçevir şəhərinin Azərbaycanın və nəinki Azərbaycanın, bütün Qafqazın elektroenergetika mərkəzi kimi yeni dövrü başlayır, təxminən 1300 meqavat gücündə olan stansiya bizim potensialımızı xeyli dərəcədə gücləndirəcək. Bu, Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinə verilən növbəti töhfə olacaq, yüzlərlə yeni iş yerləri yaranacaq və beləliklə, Azərbaycan öz imkanlarından tam istifadə edərək, həm daxili tələbatı ödəyəcək, həm elektroenergetika, həm də təbii qaz sahəsində daha böyük addımlar atacaq. Çünki yeni tikiləcək stansiyada şərti yanacağın sərfiyyatı kifayət qədər aşağıdır və bu, imkan verəcək ki, ildə təqribən

800 milyon kubmetr və ya 1 milyard kubmetr qaza qənaət edilsin. Bu gün Avropa məkanında Azərbaycan qazına böyük tələbat olduğu üçün bu, Avropanın enerji təhlükəsizliyinə növbəti töhfə olacaqdır.

Onu da bildirməliyəm ki, yeni tikiləcək stansiyanın müasir standartlara cavab verməsi nəticəsində karbon qazının miqdarı çox böyük dərəcədə – 2 milyon ton azalacaq və beləliklə, ətraf mühitə də bunun çox böyük faydası olacaqdır.

Stansiya Azərbaycanın daxili resursları çərçivəsində inşa ediləcək. Mənə verilən məlumata görə, stansiyanın ümumi dəyəri təqribən 400 milyon dollara qədər olacaq və elektroenergetika sahəsini yaxından bilən insanlar bilirlər ki, təxminən 1300 meqavat gücündə olan stansiya neçəyə başa gələ bilər. Yəni bu stansiyaya sərf ediləcək vəsait bir qayda olaraq, bu böyüklükdə stansiyaların tikintisinə sərf olunan vəsaitdən 3-4 dəfə aşağıdır. Bunun da səbəbi səmərəlilikdir. Bunun səbəbi odur ki, Mingəçevirdə artıq güclü elektroenergetika infrastrukturu yaradılıbdır və bu stansiyanın məhz Mingəçevirdə inşa edilməsi də ilk növbədə, bu məqsədi güdür.

Biz az vəsaitlə böyük enerji potensialına malik oluruq. Ödəniləcək vəsaitin 60 faizi «Azərenerji»nin öz vəsaiti hesabına təmin ediləcək. Qalan 40 faiz isə kreditlər vasitəsilə təmin ediləcək. Yenə də nəzərə alsaq ki, burada iş əmsalı çox yüksək olacaq, təbii qaza böyük qənaət olacaq, bir neçə il ərzində əminəm ki, bu stansiyanın fəaliyyəti nəticəsində həm qoyulan vəsait qayıdacaq, həm də kredit borcu bağlanacaq.

Yəni bu, hərtərəfli uğurlu layihədir. Baxmayaraq ki, hazırda dünyada, Avropada, o cümlədən Azərbaycanda bərpa olunan enerjiyə daha böyük üstünlük verilir, biz də bu sahədə böyük uğurlara artıq imza atmışıq. Buna baxmayaraq, ənənəvi resursların, ənənəvi stansiyaların da faydası göz önündədir. Bu stansiyanı biz xarici tərəfdaşlarla birlikdə inşa edəcəyik. Bugünkü mərasimdə İtaliyanın Şirkətlər və «Made in Italy» naziri iştirak edir. Mən hörmətli qonağı səmimiyyətlə salamlayıram. Çinin də bir şirkəti bu stansiyanın tikintisində iştirak edəcək. Yəni bu işi xarici əməkdaşlıq çərçivəsində görəcəyik. «Azərenerji» ilə İtaliyanın «Ansaldo» şirkəti arasındakı əlaqələr burada həlledici rol oynayır. Bildirməliyəm ki, «Azərenerji» ilə «Ansaldo» arasında müqavilələr İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatandan dərhal sonra imzalanmışdır. Azad edilmiş Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda bu gün böyük quruculuq-bərpa işləri getdiyi bir dövrdə, ilk növbədə, o bölgənin enerji potensialı araşdırılır və bu istiqamətdə də «Ansaldo» və «Azərenerji» tərəfdaşlıq çərçivəsində fəaliyyət göstərir.

İtaliya şirkətinin bu stansiyanın inşasında iştirakı təsadüfi deyil. İtaliya bizim strateji tərəfdaşımızdır. İtaliya ilə Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığa dair iki sənəd imzalanıb, yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlər təşkil edilibdir. Bu ilin yanvar ayından başlayaraq, İtaliyanın yeni hökumətinin üç naziri artıq Azərbaycana səfərlər etmişlər – Müdafiə naziri, Energetika naziri və bu gün Şirkətlər və «Made in Italy» naziri. Cəmi bir ay ərzində – yəni birinci səfər yanvarın 11-də olmuşdur – yeni

hökumətin 3 naziri Azərbaycanda səfərdə olub. Bu, əlaqələrimizin doğrudan da nə qədər yüksək səviyədə olmasından xəbər verir.

Əlbəttə, bütövlükdə energetika sahəsində əməkdaşlıq ənənəvidir. Azərbaycan neftinin böyük hissəsi İtaliya bazarına çatdırılır və iki ildən artıqdır ki, Azərbaycan qazı da İtaliya bazarına çatdırılır. TAP layihəsi bizim birgə uğurumuzdur. «Cənub Qaz Dəhlizi»nin başlanğıcı Azərbaycanın Xəzər dənizindəki sektorudursa, bunun son məntəqəsi İtaliyadır və yol boyunca bir neçə ölkə Azərbaycan qazından faydalanır. O cümlədən Avropanın yeni ehtiyaclarını nəzərə alaraq və keçən il Avropa Komissiyası ilə Azərbaycan arasında imzalanmış sənədə əsasən, biz Avropa məkanına təbii qazın həcminin artırılmasını təmin edəcəyik. Burada TAP layihəsinin iki dəfəyədək genişləndirilməsi məsələsi gündəlikdədir. Bu məsələ artıq bir müddətdir ki, müzakirə edilir, o cümlədən bu ayın əvvəlində Bakıda keçirilmiş «Cənub Qaz Dəhlizi»nin Məşvərət Şurasında geniş müzakirə edilmişdir.

Əminəm ki, biz bütün istiqamətlər üzrə hədəflərə çatacağıq və necə ki, neft və qaz layihələri, eyni qaydada Azərbaycanın elektrik enerjisi də Avropa məkanına çatdırılacaq. Bu məqsədlə keçən ilin dekabr ayında müvafiq anlaşma imzalanmışdır və Azərbaycanın potensialı, o cümlədən «yaşıl enerji» potensialı Avropa üçün yeni imkanlar açacaqdır.

Yəni İtaliya–Azərbaycan əlaqələri təkcə iki ölkənin maraqlarını təmin etmir, böyük coğrafiyanın maraqlarını təmin edir. Bizim əməkdaşlığımız təkcə

energetika sahəsi ilə məhdudlaşmır. İtaliya Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşıdır. Hazırda Bakıda Azərbaycan–İtaliya Universitetinin yeni binası inşa edilir. Azad edilmiş torpaqlarda bərpa və yenidən qurulma işlərində İtaliya şirkətləri çox fəal iştirak edirlər – dini abidələrin bərpa və tikintisi, Qələbə muzeylərinin tikintisi və dizaynı. Yəni bu doğrudan da çox strateji tərəfdaşlıqdır və bugünkü mərasim bunu bir daha göstərir.

Deməliyəm ki, Azərbaycanda bütövlükdə elektroenergetika sahəsi son illər ərzində çox sürətlə və uğurla inkişaf edir. Son 20 il ərzində Azərbaycanda 34 elektrik stansiyası inşa edilib və bu stansiyaların generasiya gücü təqribən 3400 meqavata bərabərdir. Sadəcə olaraq, müqayisə üçün deyə bilərəm ki, hazırda ümumi generasiya gücümüz 7200 meqavatdır, onun 3400 meqavatı son 20 ildə yaradılıbdır. İndi təsəvvür edin, əgər biz bunu etməsəydik, əgər bu məsələni prioritet seçməsəydik, bu gün bizim iqtisadi və sənaye inkişafımız sual altında ola bilərdi. Bu gün biz öz enerji təhlükəsizliyimizi təmin edə bilməzdik. Yəni bütün işlər vaxtında və ardıcılıqla aparıldı. Bugünkü mərasim və 2025-ci ildə fəaliyyətə başlayacaq yeni stansiya bizim enerji potensialımızı daha da gücləndirəcək. Çünki buna həm Azərbaycanda, həm də Avropada ehtiyac vardır. Biz azad edilmiş torpaqlarda bərpa və yenidən qurulma işlərini ilk növbədə, elektroenergetika sahəsindən başladıq və artıq 10-dan çox yarımstansiya inşa edilib, 10-dan çox su-elektrik stansiyası inşa edilibdir. Biz iki il ərzində Şərqi Zəngəzur bölgəsində 50 meqavatdan çox generasiya gücü

yaratdıq və bu rəqəm bu ilin sonuna qədər 200 meqavata çatacaqdır. Yəni biz ancaq azad edilmiş torpaqlarda cəmi 3 il ərzində 200 meqavatlıq enerji gücü yaratmış olacağıq. Bütün stansiyalar ümumi şəbəkəyə qoşulubdur. Şərqi Zəngəzurun və Qarabağın böyük hidroenergetika potensialı imkan verəcək ki, biz o bölgələrdə 500 meqavata qədər generasiya gücləri yaradaq. Yəni bu sahə prioritet olaraq qalır.

Bildiyiniz kimi, bərpa olunan enerji növlərinin inkişafı üçün Azərbaycanda çox böyük potensial vardır. Hazırda iki stansiya inşa edilir – 470 meqavatlıq Günəş və külək. Üçüncü stansiyanın inşası yaxın vaxtlarda başlayacaq, o da bizə təqribən 240 meqavat əlavə güc verəcək. Hazırda xarici investorlarla imzalanmış sənədlər əsasında 25 qıqavata qədər Günəş və külək elektrik enerjisi stansiyalarının inşası nəzərdə tutulur – böyük hissəsi Xəzər dənizində, bir neçəsi isə quru sahələrdə. Yəni bu çox böyük potensialdır və təkcə Xəzər dənizinin külək enerjisi potensialı 157 qıqavata bərabərdir. Biz bu gün doğrudan da böyük və önəmli işin təməlini qoyuruq. Əminəm ki, stansiya nəzərdə tutulmuş vaxtda inşa ediləcək və həm ölkəmizin enerji potensialını, ixrac imkanlarımızı gücləndirəcək, həm də xarici tərəfdaşlarla yeni, gələcək layihələrə yol açacaqdır.

Sağ olun.

* * *

Adolfo Urso (*İtaliyanın Şirkətlər və «Made in Italy» naziri*): Son illər ərzində İtaliya ilə Azərbaycan arasında güclü əlaqələri möhkəmləndirən çoxsaylı və mühüm görüşlər ənənəsini daha da inkişaf etdirmək məqsədilə bu gün burada olmaqdan son dərəcə məmnunam. Biz artıq neçənci dəfədir ki, Azərbaycana səfər edirik. Biz Azərbaycanın tarixi dostu yuq və cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, üçüncü nazirəm ki, bu gün Bakıya səfər edirəm. Müdafiə naziri, Energetika naziri, bu gün isə Şirkətlər naziri Bakıdadır. Bu əslində İtaliya ilə Azərbaycan arasında güclü əlaqələrin olmasını göstərir.

2018-ci ildə İtaliya Prezidenti Sercio Mattarella Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən burada qəbul edilmişdir. Həmin səfərdən cəmi iki il sonra Azərbaycan Prezidenti 2020-ci ildə Romaya səfəri ilə bizi şərəfləndirdi. Həmin il Azərbaycan mədəniyyətinin İtaliyada mühüm ili oldu və sonra dövlət başçısı yenidən ölkəmizə səfər etdi. Mən isə nazir kimi – Azərbaycana əvvəllər də səfər etmişəm, o vaxt mən Xarici Ticarət naziri idim – 2020-ci ildə etdiyim səfərə gəldikdə, bu mənim məhz ərazilərin işğaldan azad edilməsindən sonra, müharibədən sonra etdiyim ilk səfər idi.

Azərbaycan Respublikası ilə İtaliya Respublikası arasında çoxözlü strateji tərəfdaşlığın gücləndirilməsinə dair Birgə Bəyannamə çərçivəsində Bakı ilə Roma arasında xüsusi münasibətlərə böyük inamla yanaşırıq, iki ölkə arasında çoxözlü stra-

teji tərəfdaşlığa əsaslanan mövcud münasibətlərin, siyasi dialoqun hərtərəfli genişləndirilməsi üçün davamlı və əmin şəkildə çalışırıq.

Ölkələrimiz arasında yaradılmış siyasi anlaşma və dostluğu, eləcə də geniş əhatəsi olan iqtisadi əməkdaşlığın davamlı gücləndirilməsini yüksək dəyərləndiririk. Həmçinin biz energetika sahəsində çalışırıq. İtaliya ilə Azərbaycan arasında tərəfdaşlıq münasibətlərini bundan sonra da gücləndirəcəyik. Biz həmçinin iqtisadiyyat sahəsində çalışırıq. İtaliya Azərbaycanın birinci ticari tərəfdaşdır və Azərbaycan İtaliyanın əsas enerji təchizatçılarından biridir. Cənab Prezident burada bizim həyata keçirəcəyimiz layihənin vacibliyini qeyd etdi. Söhbət burada, həmçinin TAP boru kəmərinin buraxılış qabiliyyətinin iki dəfə artırılmasından gedir. Beləliklə, İtaliyaya daha çox təbii qaz daxil olacaq. İki ölkə arasında dostluq əlaqələri və geniş əməkdaşlıq təhsildən tutmuş mədəniyyətədək müxtəlif sektorlarda əməkdaşlığın genişləndirilməsini təmin etmişdir. Bu gün Sizin nəhəng «Azərenerji» şirkəti ilə «Ansaldo» arasında qurulan bu tərəfdaşlıq tarixi bir hadisədir. Bu həmçinin dövlətin səlahiyyətində olan əlavə imkanlar hesabına təmin ediləcəkdir. «Ansaldo» şirkəti İtaliya sənayesinin mühüm bir hissəsidir, onun tarixi 170 ili əhatə edir. Həmin müəssisə 170 il bundan əvvəl Genuya şəhərində təsis edilmişdir və bu gün onun fəaliyyəti beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilir.

Biz yeni bir səhifəni açırıq, enerjiyə, təmiz enerjiyə keçidi təmin etməyə çalışırıq. Qeyd etmək istə-

yirik ki, «Ansaldo Energia»nın avadanlıqları bu gün dünyanın bir çox yerlərində istismar olunur və onlar etibarlılığına görə universal şəkildə tanınır. Onlar İtalyan mühəndisliyinin məhsulu olmaqla yanaşı, İtaliyada istehsal edilmiş ən yaxşı mallarımızın mühüm hissəsidir və biz bundan fəxrhlənirik. Bu mənada beləliklə, əminəm ki, İtaliyanın bacarıqları Azərbaycanda ətraf mühitə dair qanunvericiliyin qoyduğu tələblər əsasında hamı üçün enerjinin təmin edilməsinə yönəlmiş Sizin milli energetika planınızı müşayiət edəcək ən yaxşı alət olacaqdır.

Enerji bundan sonra da strateji mövzu olaraq qalacaqdır və İtaliya öz növbəsində, sizin enerjiyə keçid prosesində iştirak etmək istəyir. Bərpa olunan enerji sahəsində layihələrə – Günəş və külək enerjisinə gəldikdə, sizin layihələrdə iştirak etmək istərdik və beləliklə, bütöv regionu əhatə edəcək həmin bu enerji imkanlarına öz töhfəmizi verə bilərik.

Öz bacarıqları və təcrübəsi ilə İtaliya gələn illərdə də Azərbaycanın geniş energetika planları üçün etibarlı müttəfiq olacaqdır. Həyata keçiriləcək əməkdaşlığa gəldikdə, əminik ki, biz digər sənaye sahələrində, o cümlədən kənd təsərrüfatı və yeyinti məhsullarının istehsalında sizinlə işləyə biləcəyik. Biz sizin tərəfinizdəyik, istərdik ki, Azərbaycanın inkişafına və Avropanın enerji təhlükəsizliyinə öz töhfəmizi verək.

Mən bu mərasimdə iştirak edənlərin hamısını ürəkdən salamlayıram və demək istəyirəm ki, gələcək nəsillərin tələbatlarını daha geniş şəkildə təmin edəcək dayanıqlı həyat naminə birgə səylərimizi

davam etdirəcək, ölkələrimiz arasında dostluğun möhkəmlənməsi üçün növbəti uğurlu addımlarımızı atacağıq. İstərdim ki, İtaliya ilə Azərbaycan arasındakı tərəfdaşlıq Avropada nümunəvi olsun. Biz bu gün sizin tələbatlarınıza cavab vermək istəyirik. Bu gün keçirilən bu tədbir ölkələrimiz, hökumətlərimiz və xalqlarımız arasında dostluğun rəmzidir. Biz bu gün daha geniş enerji dayanıqlılığının təmin edilməsinə, infrastrukturumuzun genişləndirilməsinə yönəlmiş addımları atırıq.

Cənab Prezident, bu mərasimdə iştirak etdiyinizə görə Sizə təşəkkürümüzü bildiririk. Biz bilirik ki, Sizin hökumətinizlə işləyərək, ölkənizə öz töhfəmizi verəcəyik. Sizə uğurlar arzulayıram.

Cuzeppe Marino (*İtaliyanın «Ansaldo Energia» şirkətinin prezidenti*): Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyev! Nazir Urso!

Azərbaycanın rəsmi şəxsləri!

Bu gün burada olmaqdan böyük şərəf və iftixar hissi duyuram, belə bir mühüm tədbirdə, mərasimdə iştirak edirəm.

Mən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə bu əməkdaşlığa açdığı yola, bizim sənayelərimiz arasında əlaqələrin gücləndirilməsinə verdiyi dəstəyə görə təşəkkürümü bildirirəm. Mən həmçinin Azərbaycanın Energetika naziri Pərviz Şahbazova bu layihənin həyata keçirilməsinə verdiyi dəstəyə görə təşəkkürümü bildirirəm. Biz artıq birinci razılaşmanı sizin nazirliklə imzaladıq, indi isə bu təməlqoyma mərasimində iştirak edirik.

Mən nazir Ursoya da təşəkkürümü bildirirəm ki, o bizə öz dəstəyini vermişdir. Həmçinin İtaliyanın və Azərbaycanın səfirlərinə təşəkkürümü bildirirəm ki, onlar da bizim işimizə müvafiq dəstək olmuşlar.

Daha sonra isə mən «Azərenerji»yə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Baba Rzayevə minnətdarım ki, biz öz aramızda ticari əlaqələri qurduq, bugünkü mərasim təşkil olundu. O əslində çox böyük peşəkarlıq nümayiş etdirdi. Bizim hazırlıq işləri çox sürətlə həyata keçirildi və faktiki olaraq, gəlib elə bir mərhələyə çatdı ki, bu layihənin birgə icrasına başlayırıq.

Həmçinin bu gün imzalanmış razılaşmaya əsasən, «Azərenerji» ilə birgə işləyərək, gələcəkdə sizin enerji təhlükəsizliyinizə daha böyük töhfə verəcəyik. Qeyd etmək istəyirəm ki, «Ansaldo Energia» bütün öz texnologiyaları və səyləri ilə bu işə töhfəsini verəcəkdir. Onu da deyim ki, fəaliyyətimizin genişləndirilməsi üçün biz Bakıda öz nümayəndəliyimizi açmışıq. Təbii ki, bu, Azərbaycanın bütün sənaye peşəkarları ilə onların italyalı həmkarları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinə imkan yaradacaqdır.

Cənab Prezident, qeyd edildiyi kimi, «Ansaldo Energia»nın çox uzun tarixi vardır. Biz 170 il ərzində çalışmışıq və bizim loqomuz burada – Azərbaycanda bu mərasimdə nümayiş etdirilir. Cənab Prezidentin burada qeyd etdiyi kimi, yeni stansiya 800 milyon kubmetrə yaxın təbii qaza qənaət edilməsinə imkan yaradacaq. Bunun sayəsində ənənəvi enerji mənbələri ilə yanaşı, təmiz enerjiyə keçid təmin ediləcək. Bu, uzaqgörən bir siyasətdir, planlarınız bizə

aydındır və istərdik ki, hər zaman innovasiyalarımızı gətirərək, elektrik enerjisi istehsalının daha da təkmilləşdirilməsinə çalışaq. Bununla bərabər, həmçinin bərpa olunan enerji mənbələrini də yaddan çıxarmaq olmaz. Əlbəttə, istərdik ki, buraya yeni texnologiyalarla bərabər, yatırımlar da edək. Biz artıq bir ildir ki, yeni şirkət yaratmışıq, bunun adı «Ansaldo Green Technologies»dir. Bu yolla gedərək, biz nəinki təbii qazın qənaət olunmasına sərmayə yatıracağıq, o cümlədən təmiz enerjiyə keçid prosesinə bütün gücümüzlə dəstək verəcəyik. Beləliklə, bizim şirkətlərimiz arasında əməkdaşlıq belə imkanlar açacaq. Mingəçevirdə 4 turbin quraşdırılacaq və onlar artıq sınaqdan keçirilib, orada çoxlu iş yeri yaradılacaq. Təbii ki, bizim azərbaycanlı tərəfdaşlarla qurduğumuz əməkdaşlıq ölkənin enerji siyasətinə mühüm töhfə olacaqdır. Beləliklə, biz bundan sonra da ölkələrimizin enerji təhlükəsizliyinə dayanıqlı şəkildə dəstəyimizi verəcəyik.

Əminliklə deyə bilərəm ki, biz qarşımıza bu işləri qətiyyətlə irəliyə doğru aparmaq məqsədi qoymuşuq. Təşəkkür edirik.

Çen Xuacye (Çinin «Dongfang» şirkətinin baş direktoru): Zati-aliləri Prezident İlham Əliyev!

Zati-aliləri nazirlər!

Xanımlar və cənablar!

Azərbaycanın çox gözəl və şanlı paytaxtı Bakıya bir daha gəlmək mənim üçün çox xoşdur. İlk növbədə, «Dongfang Electric Corporation» şirkəti – DEC adından istərdim xüsusilə Mingəçevir şəhərində 1280 meqavatlıq elektrik stansiyasının təməl-

qoyma mərasimi ilə əlaqədar təbriklərimi sizə ifadə edirəm. Bu gün doğrudan da mötəbər bir gündür, hava günəşlidir və hörmətli qonaqlar üçün çox gözəl bir mərasim təşkil olunub. Mən burada bütün hörmətli iştirakçılarla bərabər olmaqdan, bu tarixi anı yaşamaqdan çox şadam.

«Azərbaycan» İstilik Elektrik Stansiyası uzunmüddətli fəaliyyəti ilə ölkənin milli iqtisadiyyatına böyük tarixi töhfələr verib. Çox şadıq ki, əsas avadanlıq istehsalçılarından biri olan DEC etibarlı tərəfdaşımız «Azərenerji» tərəfindən dəyərləndirildi və bu layihədə iştirak üçün dəvət edildi. Biz Azərbaycanın yeni İstilik Elektrik Stansiyasının inşasında 4F sinifli istiliyi toplayan buxar generatorlarını tədarük etməklə iştirakımızdan şərəf duyuruq.

Xanımlar və cənablar, DEC bəziləriniz üçün bəlkə də yeni ad ola bilər. Lakin icazənizlə, fürsətdən istifadə edib «Dongfang Electric Corporation» haqqında məlumat vermək istəyirəm. DEC Çinin ən qabaqcıl 52 dövlət müəssisəsindən, dünyanın ən böyük enerji avadanlığı istehsalçılarından və enerji layihəsi podratçılarından biridir. DEC istilik enerjisi, su-elektrik enerjisi, qaz-turbin enerjisi, nüvə enerjisi, külək enerjisi və Günəş enerjisi layihələrində iştirak edir. Bu ilin əvvəlinə qədər DEC 90-dan çox ölkədə qlobal istifadəçilərə ümumilikdə 560 qiqavatdan çox enerji istehsal edən qurğular təqdim etmişdir. İstilik enerjisinə gəldikdə, DEC qabaqcıl, 1000 meqavatlıq sinfinə malik ultra superəhəmiyyətli qurğuların istehsalında dünyanın ən məşhur şirkətlərindən biridir. Biz bu sahədə digər şirkətlərlə əməkdaşlıq

edirik. Hazırda DEC, həmçinin su-elektrik stansiyaları və anbarları üçün yeni enerji sistemləri yaradır.

Xanımlar və cənablar, DEC ilə Azərbaycanın energetika sənayesi arasında dostluq Azərbaycan-da tikilməkdə olan ən böyük bərpa olunan enerji layihəsi ilə başlanmışdır. Bu, Azərbaycanda ən böyük layihələrdən biri hesab olunur. Bu gün isə biz Azərbaycanın ən böyük elektrik stansiyasının təkmilləşdirilməsi və modernləşdirilməsində iştirak etməkdən daha da böyük qürur duyuruq.

Fürsətdən istifadə edərək, DEC adından «Azər-enerji»yə səmimi təşəkkürümü ifadə edirəm. Bizim məhsul və xidmətlərimizi seçdiyiniz üçün sizə təşəkkür edirəm. Həmçinin Azərbaycan hökumətinə və aidiyyəti orqanlarına da dərin təşəkkürümü bildirirəm. DEC-ə göstərdiyiniz güclü dəstəyə və köməyə görə minnətdarıq.

Tikiləcək yeni elektrik stansiyası DEC-in Qafqaz bölgəsində həyata keçirdiyi ən böyük enerji layihəsi olduğundan bütün şirkətimiz bu məsələyə çox böyük əhəmiyyət verir. Dizayn, istehsal, quraşdırma və istismara nəzarət xidmətlərində mükəmməlliyə nail olmaq üçün səylərimizi əsirgəməyəcəyik, həmçinin avadanlıq təchizatının və göstəricilərin vaxtında yüksək keyfiyyətlə tamamlanmasını təmin etmək üçün bütün gücümüzdən istifadə edəcəyik. DEC çətinliklərin öhdəsindən gələcək, uğurlu enerji istehsalına nail olmaq, müasir və səmərəli elektrik stansiyası tikmək üçün tam dəstəyini göstərəcəkdir. Biz etimadı doğruldacağıq və Azərbaycan xalqının gələcəyinə öz töhfəmizi verəcəyik. Əminəm ki, yeni

elektrik stansiyası nümunəvi elektrik stansiyası kimi xidmət edəcək və regionda yüksəkkeyfiyyətli layihələrdən birinə çevriləcəkdir. Təşəkkür edirəm.

* * *

Mərasimdə yeni inşa olunacaq İstilik Elektrik Stansiyası barədə videoçarx nümayiş etdirildi.

Daha sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və İtaliya Respublikasının Şirkətlər və «Made in Italy» naziri Adolfo Urso stansiyanın təməlini qoydular.

Sonda birgə foto çəkdirildi.

* * *

Ulu öndər Heydər Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü ilə Mingəçevir şəhərində tikilmiş «Azərbaycan» İstilik Elektrik Stansiyasının (İES) birinci bloku 1981-ci ildə istismara verilib. Bu stansiya sovet dövründə Cənubi Qafqazın ən böyük istilik elektrik stansiyası sayılırdı. Məhz bu elektrik stansiyası ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində Sovet İttifaqının dağılması ərəfəsində müstəqil Azərbaycanın enerji tələbatının böyük hissəsini ödəyirdi. Lakin keçid dövründə elektrik stansiyasına baxımsız yanaşma və istismar müddətinin başa çatması əlavə problemlər ortaya çıxarırdı. Buna görə də Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, hər birinin gücü 300 meqavat olan 8 bloklu «Azərbaycan» İstilik Elektrik Stansiyası 2020-ci ildə tam yenidən qurularaq istismara verildi. Bununla da stansiya dayanmaq təhlükəsindən xilas edildi, ömrü ən

azı 20 il uzadıldı, etibarlılıq, dayanıqlılıq, səmərəlilik və təhlükəsizlik təmin edildi, 620 MVt-dan artıq «itirilmiş» güc bərpa olundu. Lakin köhnə nəsil 8 enerji blokunun faydalı iş əmsalı 38,5 faizdən artıq deyil və bu da hər kilovat-saat elektrik enerjisinə sərf edilən şərti yanacaqın miqdarının 330 qramdan artıq olması demək idi. Digər tərəfdən, nəinki ölkədə, ümumiyyətlə, Avropada enerjiyə artan tələbat və ixrac imkanlarının genişlənməsi də əlavə tədbirlərin görülməsini zəruri edirdi. Bu səbəbdən də «Azərenerji» ASC-nin mütəxəssisləri tərəfindən «Azərbaycan» İES-in mövcud ötürücü sistem və kommunikasiyalarına inteqrasiya olunmaqla, əlavə yeni elektrik stansiyasının layihəsi hazırlandı.

Prezident İlham Əliyevin 2022-ci il oktyabrın 25-də imzaladığı sərəncama uyğun olaraq, Cənubi Qafqazın ən böyük istilik elektrik stansiyası sayılan Mingəçevirdəki «Azərbaycan» İES-in ərazisində «Azərenerji» tərəfindən əlavə 1280 meqavat istehsal gücündə yeni elektrik stansiyası yaradılır. Bu məqsədlə yeni elektrik stansiyasında İtaliyanın «Ansaldo Energia» şirkətinin istehsalı olan 4 qaz turbini, 4 generator, Çinin «Dongfang Electric Corporation» şirkətinin istehsalı olan 4 util qazan və 4 blok transformator quraşdırılacaq. Bundan əlavə, yeni yüksəktəzyiqli qaz xəttinin, qazpaylayıcı stansiyanın, susoyutma, saf su hazırlanma şəbəkəsinin, idarəetmə və mühafizə sistemlərinin qurulması da həyata keçiriləcək, 500 və 330 kV-luq yarımstansiyalarda kompleks genişləndirmə işləri aparılacaq. Beləliklə, Azərbaycanın enerji sistemində 1280 meqavatlıq yeni və nəhəng elektrik stansiyası yaradılacaq. Bu

stansiya «Azərbaycan» İES-in heç bir infrastrukturunu olmadan müstəqil istismar edilə biləcək.

Paralel olaraq, ümumi səmərəliliyi artırmaq üçün «Azərbaycan» İES-in 7-ci və 8-ci enerji bloklarının mövcud buxar turbinləri zamanətli əsaslarla modernləşdirilərək, 1280 meqavatlıq yeni stansiya ilə əlaqələndiriləcək. Belə ki, 1280 meqavatlıq yeni elektrik stansiyasının qaz turbinlərində bir dəfə işlənmiş qaz utilizasiya yolu ilə suyu buxara çevirəcək və «Azərbaycan» İES-in 7-ci və 8-ci bloklarının buxar turbinlərində əlavə qaz işlətmədən enerji almağa imkan verəcək. Əlaqələndirmə nəticəsində ümumi güc 1880 meqavat təşkil edəcək və beləliklə, ildə 0,8–1,2 milyard kubmetr qaza qənaət olunacaq. Bu isə o deməkdir ki, yeni stansiya qoyulan investisiya maksimum 6 ilə geri qayıdacaq. Eyni zamanda, yüksək səmərəliliyə malik generasiya kompleksinin formalaşdırılması ilə faydalı iş əmsali 18 faiz artırılaraq 56 faizə çatdırılacaq və illik istehsal 12,5 milyard kilovat-saat təşkil edəcək.

Beləliklə, yeni stansiyanın tikilməsi ölkənin enerji dayanıqlılığının təmin olunması, əlavə generasiya güclərinin yaradılması, yüksələn enerji tələbatının qarşılınması, ixrac imkanlarının artırılması, bərpa olunan enerji mənbələrinin enerji sisteminə inteqrasiyasının əks təsirlərinin balanslaşdırılması, ətraf mühitin qorunması, elektrik enerjisinin istehsalında təbii qaza qənaət edilməsi, iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı baş verən kataklizmlərin qarşısının alınması və regionda yeni iş yerlərinin açılması baxımından xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Həmçinin stansiyanın Mingəçevirdə

qurulması bu şəhərin əlavə iş yerlərinin yaradılması ilə sosial-iqtisadi inkişafında da mühüm rol oynayacaqdır.

Yeni elektrik stansiyasının 2025-ci ildə istismara verilməsi nəzərdə tutulur və tikinti prosesini ixtisaslaşmış yerli şirkət həyata keçirəcək. 1280 meqavat gücündə elektrik stansiyası müstəqillik dövründə tikiləcək ən böyük istilik elektrik stansiyası olacaqdır.

QEYDLƏR

1. Milad bayramı – İsa peyğəmbərin anadan olması şərəfinə keçirilən xristian dini bayramı. Milad bayramını ilk dəfə Roma xristian icmaları keçirmişlər. Eramızın 431-ci ilində Efes kilsə yığıncağında qanuniləşdirilmişdir. – 5, 6.

2. Mehriban Əliyeva, M e h r i b a n A r i f q ı z ı (d.1964) – ictimai və siyasi xadim, fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Prezident İlham Əliyevin həyat yoldaşı. 1988-ci ildə M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir. 1988–92-ci illərdə akademik M.Krasnovun rəhbərliyi altında Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləmişdir. 1995-ci ildə «Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondunu yaratmışdır. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən fond milli mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, tanınması üçün xeyli işlər görmüşdür. 1996-cı ildə fond Azərbaycan mədəniyyətini xarici ölkələrdə geniş təbliğ etmək üçün 3 dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çıxan «Azərbaycan–İrs» jurnalını təsis etmişdir. 2004-cü ildən Azərbaycan xalqının ümummilli liderinin zəngin irsinin öyrənilməsi, həmçinin Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədilə yaradılmış Heydər Əliyev Fonduna başçılıq edir.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu respublikanın bir çox şəhər, rayon və kəndlərində yeni məktəb binaları tikdirmiş və təmir etdirmişdir. Onun keçirdiyi xeyriyyə aksiyaları şəkər, talassemiya və anemiya xəstəliklərindən əziyyət çəkən Azərbaycan uşaqlarına yardım məqsədilə təşkil olunur.

Azərbaycanın şifahi xalq yaradıcılığı və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz işlərinə görə UNESCO və İSESCO-nun Xoşməramlı səfiri seçilmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2005–2017-ci illərdə isə Milli Məclisin üzvü olmuşdur. Mehriban Əliyeva ölkəmizdə təhsil sisteminin inkişafına, milli mədəni irsimizin qorunub saxlanılmasına və dünyada təbliğinə, xarici ölkələrdə xalqımızın müsbət imicinin möhkəmlənməsinə, genişmiqyaslı xeyriyyəçilik işlərinə xüsusi diqqət yetirir. 2015-ci ildə Bakıda keçirilmiş ilk Avropa oyunlarının Təşkilat Komitəsinin sədri olmuş, oyunların yüksək səviyyədə keçirilməsində müstəsna xidmətlərinə görə «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 7–9, 199, 220, 223, 225.

3. Emin Əmrullayev, E m i n E l d a r o ğ l u (d.1982) – 2015–2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin Təhsilin inkişafı proqramları şöbəsinin müdiri, 2020-ci ilin yanvar–iyul aylarında Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutunun direktoru vəzifələrində çalışmışdır. 2020–2022-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri

olmuşdur. 2022-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil naziridir. – 7, 9.

4. Qəmbər Hüseynli, Qəmbər Məşədi Muxtar oğlu (1916–1961) – Azərbaycan bəstəkarı, Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi (1961). Gəncə Dövlət Filarmoniyası və Azərbaycan Dövlət Radio Verilişləri komitəsi nəzdində Xalq Çalğı Alətləri Orkestrinin bədii rəhbəri olmuşdur. – 7.

5. Yuri Qaqarin (1934–1968) – Sovet kosmonavtı və kosmosa uçan ilk insan. 12 aprel 1961-ci ildə «Vostok» gəmisində uğurla kosmosa çıxan Qaqarin göydə 108 dəqiqə dövr etdikdən sonra sağ-salamat yerə qayıdıb. 14 aprel 1961-ci ildə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür. 1968-ci ildə sınaq uçuşu zamanı təyyarədə qəzaya uğrayaraq həlak olmuşdur. – 8.

6. Tofiq İsmayılov, Tofiq Hüseyn oğlu (1939–2016) – Azərbaycan kinorejissoru, kinodramaturq, nasir, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Əməkdar incəsənət xadimi, professor, Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, elmlər doktoru. – 8.

7. İshaq Nyuton (1643–1727) – fizik, riyaziyyatçı, astronom, filosof, kimyaçı alim. Tarixdəki ən böyük riyaziyyatçı və alimlərdən biridir. Elmi inqilabın baş verməsində böyük rolu olmuşdur. İlk dəfə olaraq elmə Yer in cazibə qüvvəsi anlayışını daxil etmişdir. – 9.

8. Heydər Əliyev Fondu – qeyri-hökumət, qeyri-kommersiya təşkilatı. Rəsmi açılışı 10 may 2004-cü ildə olmuşdur. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti UNESCO və İSESCO-nun Xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevadır.

Fondun yaradılmasında məqsəd ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə ehtiramı ifadə etmək, Heydər Əliyev siyasi məfkurəsinin həmişəyaşar səciyyəsinə əks etdirmək, Heydər Əliyevin yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə daima aşılamaq olmuşdur.

Fondun prezidenti onun səlahiyyətli qanuni nümayəndəsidir. Fondun işinə bilavasitə rəhbərlik icraçı direktora aiddir. Fondun nəzdində Ekspert Şurası və digər qurumlar fəaliyyət göstərir. – 9, 10, 292, 295, 296.

9. Türkiyə, Türkiyə Respublikası – Qərbi Asiyada və Avropanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 783,5 min km², əhalisi 84,34 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 81 ilə (vilayətə) bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı Türkiyə Böyük Millət Məclisidir. Paytaxtı Ankara şəhəridir. – 16, 50, 54, 59, 60, 79, 156–159, 226, 227, 257, 263, 269, 270–272, 294–298.

10. Şuşa – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Sahəsi 289 km², əhalisi 32,8 min nəfərdir. Elmi ədəbiyyatda Şuşanın əsasının XVIII əsrin 50-ci illərinin əv-

vəllərində Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşir tərəfindən qoyulması göstərilə də, tədqiqatlar Şuşanın qədim yaşayış məntəqəsi olduğunu qeyd edir. Qarabağ xanlığının mərkəzi olan Şuşa bir müddət Pənahəli xanın adı ilə Pənahabad adlandırılmışdır.

Şuşa 1813-cü il Gülüstan müqaviləsinə əsasən, Qarabağ xanlığının tərkibində Rusiyaya birləşdirildi. 1920-ci ilin martında erməni daşnaklarının Qarabağda törətdikləri qırğın nəticəsində Şuşanın bir hissəsi tamamilə yandırıldı və minlərlə günahsız insan qətlə yetirildi. Lakin iyun ayının əvvəlində müsavətçilər və türk generalı Nuru Paşa Şuşanı erməni qəsbkarlarından xilas etdi. 1923-cü il Azərbaycan MİK-nin dekretinə əsasən, keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti təşkil olunduqda Şuşa muxtar vilayətin tərkibinə daxil edildi. 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi ilə Müzəffər Azərbaycan Ordusu Şuşa şəhərini 8 noyabr 2020-ci ildə işğaldan azad etmişdir. – 19, 34, 80, 113, 210.

11. Suqovuşan – Azərbaycan Respublikası Tərtər rayonu Çaylı kənd inzibati ərazi dairəsində kənd. Suqovuşan ilk dəfə 1991–92-ci illərdə Azərbaycan Ordusu tərəfindən işğaldan azad edilib. 1994-cü ilin aprel ayında isə yenidən Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

3 oktyabr 2020-ci il tarixində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən tarixi adı bərpa edilərək Suqovuşan adlandırılmışdır. – 19.

12. Zəngilan – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 707 km², əhalisi 42 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

20 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 19, 80, 82, 83, 108.

13. Ağdam – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Ağdam şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1150 km², əhalisi 202,2 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ağdam şəhəri və əksər kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyannamə əsasən, 2020-ci il noyabrın 20-də Ağdam yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. Ermənistan silahlı qüvvələri Ağdamı boşaldıb Azərbaycan Respublikasına təhvil vermişdir. – 20, 80, 81, 113, 137.

14. İkinci Qarabağ müharibəsi – Azərbaycan Silahlı Qüvvələri və Ermənistan silahlı qüvvələri arasında atəşkəsdən sonra müşahidə olunan ən gərgin döyüşlər. Tarixə «Vətən müharibəsi», «Dəmir Yumruq» əməliyyatı kimi daxil olan döyüşlər Azərbayca-

nın inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. Qarşıdurmalar 27 sentyabr 2020-ci il səhər saatlarında başlamışdır. Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həm Ermənistan, həm də Azərbaycan tərəfindən qəbul edilən humanitar atəşkəs rəsmi olaraq 10 oktyabr tarixində qüvvəyə minsə də, Ermənistan silahlı qüvvələri atəşkəsi yenedən pozmuşdur. Döyüşlər zamanı Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandanın birbaşa rəhbərliyi ilə işğal altındakı torpaqlar uğrunda qəhrəmancasına mübarizə aparmış və qələbə qazanmışdır. 44 günlük müharibə ərzində 4 oktyabrda Cəbrayıl, 17 oktyabrda Füzuli, 20 oktyabrda Zəngilan, 25 oktyabrda Qubadlı, 8 noyabrda isə Şuşa şəhəri işğaldan azad edilmişdir. Şuşa şəhərinin azad edilməsi ilə Ermənistan silahlı qüvvələrinə ciddi zərbə vurulmuş, bununla da məğlubiyyətə məcbur edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabr 2020-ci il tarixinədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisindən çıxarılması razılaşdırılmışdır. Bu müqaviləyə əsasən, işğal altındakı digər ərazilər Azərbaycana qaytarılmış, döyüşlər Azərbaycan tərəfinin inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. – 21, 24, 30, 53, 55, 218, 227, 306.

15. COVID-19 – koronavirus pandemiyası. 2019-cu ilin ortalarında Çinin mərkəzi Hubey əyalətində yerli

sakinlərdə naməlum mənşəli virusun yayılması ilə başlayan xəstəlik. – 21, 85, 140, 193, 226, 273.

16. «Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» QSC (AzTV) – Azərbaycanın ilk milli televiziya kanalı. Azərbaycan televiziyası 1956-cı il fevralın 14-də yayıma başlamışdır. Kanada, Rusiya, Türkiyə kimi ölkələrdə müxbir məntəqələri fəaliyyət göstərir. – 23.

17. Özbəkistan, Özbəkistan Respublikası – Orta Asiyanın mərkəzində dövlət. Sahəsi 448,8 min km², əhalisi 35,7 milyon nəfərdir. Özbəkistanın tərkibinə Qaraqalpaqıstan Muxtar Respublikası və 12 vilayət daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Daşkənd şəhəridir. – 26, 125, 126, 159.

18. Qazaxıstan, Qazaxıstan Respublikası – Avrasiyanın mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 2,7 milyon km², əhalisi 18,5 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Astana şəhəridir. – 26, 156, 157, 159.

19. Füzuli – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1386 km², əhalisi 144 min nəfərdir. 1993-cü ildə ərazisinin bir hissəsi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

27 sentyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Azərbaycan Ordusu tərəfindən keçirilmiş əks-hücum

əməliyyatı nəticəsində rayonun kəndləri, 17 oktyabr tarixində isə Füzuli şəhəri işğaldan tam azad edilmişdir. – 26, 80.

20. Dünya Bankı – BMT-nin hökumətlərarası ixtisaslaşdırılmış idarəsi. 1944-cü ildə ABŞ-da Bretton-Vuds konfransında təsis olunmuşdur. İdarə Heyəti Vaşinqtondadır. Məqsədi inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi və sosial dirçəlişinə kömək etməkdir. Səhmdar cəmiyyəti formasındadır və iştirakçıları yalnız Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvləridir. Banka 188 dövlət daxildir. 1992-ci ildən Azərbaycan Respublikası Dünya Bankının üzvüdür. Bankın əsas məqsədi kasıb ölkələrə struktur islahatlarının həyata keçirilməsində və yoxsulluğun azaldılmasında yardım göstərməkdir. Ayrı-ayrı ölkələrdə sabit və davamlı inkişafa nail olmaq üçün Dünya Bankı öz maliyyə resurslarından, yüksəkixtisaslı kadrlardan və biliklər bazasından istifadə edir. – 27, 43, 130, 257.

21. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı – Qərbi və Şərqi Avropa, həmçinin MDB ölkələrini uzunmüddətli kreditlə təchiz edən regional dövlətlərarası bank. 1990-cı ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərargahı London-da yerləşir. Bankın 61 üzvü var, eləcə də Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa İttifaqı ora daxildir. – 27, 43, 130, 145, 257, 269.

22. Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonları – 7 iyul 2021-ci ildə Azərbaycan Prezidentinin «Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni

bölgüsü haqqında» Fərmanına əsasən yaradılmışdır. Qarabağ iqtisadi rayonuna Ağdam, Şuşa, Füzuli, Tərtər, Ağcabədi və Bərdə rayonları, yeni yaradılmış Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna isə işğaldan azad olunmuş Zəngilan, Qubadlı, Cəbrayıl, Laçın və Kəlbəcər rayonları daxil edilmişdir. – 28, 81, 219, 308, 309.

23. Rusiya, R u s i y a F e d e r a s i y a s ı – Avropanın şərqində, Asiyanın şimalında dövlət. Sahəsi 17,125 milyon km², əhalisi 146,5 milyon nəfərdir. Rusiya Federasiyasına 22 respublika, 9 diyar, 46 vilayət, federal əhəmiyyətli Moskva və Sankt-Peterburq şəhərləri, 4 muxtar vilayət və mahal daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Dövlət Duması və Federasiya Şurasıdır. Paytaxtı Moskva şəhəridir. – 31, 32, 37, 41, 42, 45–47, 54, 59, 61, 69, 74, 78, 85, 86, 119, 154, 169, 170, 172, 174, 193, 213, 217, 222, 243, 261.

24. Ukrayna – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 603,5 min km², əhalisi 42,4 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Radadır. Paytaxtı Kiyev şəhəridir. – 31, 37, 41, 42, 59, 85, 143, 157, 193, 213, 217, 243, 261, 269.

25. Zəngəzur mahalı, Z ə n g ə z u r q ə z a s ı – XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda inzibati ərazi vahidi. 1861-ci ildə təşkil edilmişdir. Çar Rusiyası hökumətinin 1867-ci il dekabr tarixli Fərmanına əsasən yaradılmış Yelizavetpol (Gəncə) quberniyası-

nın tərkibinə daxil edilmişdir. – 31, 33, 34, 50, 82, 218.

26. Bakı–Tbilisi–Qars – Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyəni dəmir yolu ilə birləşdirən nəqliyyat dəhlizi. 30 oktyabr 2017-ci ildə istifadəyə verilmişdir. Yolun uzunluğu 826 km-dir. – 32.

27. Gürcüstan – Cənubi Qafqazın mərkəzi və qərb hissəsində dövlət. Sahəsi 69,7 min km², əhalisi 3,7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Tbilisi şəhəridir. – 32, 48, 95, 102, 110, 119, 139, 156–159, 161–164, 217, 233, 242, 254, 257, 264, 269.

28. 10 noyabr Bəyanatı – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabrədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin keçmiş Dağlıq Qarabağın ətrafında Ermənistanın nəzarətindəki Azərbaycan ərazilərindən çıxarılması və Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının təmin edilməsi haqqında bəyanat. – 33.

29. Naxçıvan Muxtar Respublikası (1920–23-cü illərdə Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası, 1923–

24-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Diyarı, 1924–90-cı illərdə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası, 1990-cı ildən isə Naxçıvan Muxtar Respublikası) – Azərbaycan Respublikasının tərkibində muxtar dövlət. Sahəsi 5,5 min km², əhalisi 440 min nəfərdir. Hazırda 7 inzibati rayonu (Babək, Culfa, Ordubad, Səderək, Şahbuz, Şərur, Kəngərli), 4 şəhəri (Naxçıvan, Ordubad, Culfa, Şərur), 9 qəsəbəsi, 160 kəndi vardır. – 33, 259, 296.

30. Naxçıvan – Azərbaycan Respublikasında şəhər, Naxçıvan Muxtar Respublikasının paytaxtı. Sahəsi 26 km², əhalisi 92,1 min nəfərdir. Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindəndir. Müasir Naxçıvan Antik və orta əsr şəhər yerinin xarabalıqları üzərində yerləşmişdir. E.ə. IX–VI əsrlərdə qədim Manna və Midiyanın, eramızın əvvəllərində Albaniyanın, IV əsrdən Sasanilərin tərkibində olmuşdur. 654-cü ildə isə Naxçıvanı ərəblər işğal etmişlər. Atabəylər dövlətinin (1136–1225) paytaxtlarından biri olmuşdur. 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinə qədər müxtəlif dövlətlərin nüfuz dairəsində olmuş, məhz bu ildən Rusiya imperiyasına birləşdirilmiş və qəza mərkəzinə çevrilmişdir. 1924-cü il fevralın 9-da Naxçıvan MSSR təşkil ediləndən muxtar respublikanın paytaxtıdır. – 34, 50, 58.

31. Avropa İttifaqı (Aİ) – Avropa dövlətlərinin ən iri inteqrasiya birliyi. Avropa İttifaqına 27 dövlət daxildir.

Avropa İttifaqının yaradılması haqqında müqavilə 1993-cü ildə Maastrixtdə imzalanmışdır. Aİ azadlıq, demokratiya, insan hüquqları və azadlıqlarına hörmət, həmçinin hüququn aliliyi prinsiplərinə – üzv dövlətlər üçün ümumi olan prinsiplərə əsaslanır.

Aİ Avropada iqtisadi inteqrasiyanın daha da inkişaf etmiş formasıdır. İqtisadi və valyuta ittifaqı 1999-cu ildən fəaliyyətə başlamış və vahid valyuta – avro dövriyyəyə buraxılmışdır. Aİ üzvləri yalnız Avropa dövlətləri ola bilər. Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Təşkilatın mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir. – 36, 37, 43, 51, 67, 76, 78, 79, 91, 92, 93, 119, 150, 152, 153, 157, 160, 163, 204, 213, 218, 221, 240, 241, 242, 243, 246, 247, 248, 255, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 269.

32. Avropa Komissiyası (AK) – Avropa İttifaqının (Aİ) dövlət strukturundan üstün siyasi institutlarından biri, ümumi idarəetmə orqanı. 1958-ci ildə Avropa iqtisadi inteqrasiya təşkilatları çərçivəsində yaradılmışdır.

Komissiya Avropa komissarlarından, sədrdən, sədrin 2 müavinindən və üzvlərdən ibarətdir. Avropa İttifaqına hər bir üzv dövlət Avropa Komissiyasında 1 yerə malikdir.

Avropa Komissiyasının hazırladığı aktların və qərarların layihələri kitab formasında dərc olunur və geniş müzakirəyə təqdim edilir. Avropa Komissiyası Avropa İttifaqının büdcə layihəsini hazırlayır və onun

yerinə yetirilməsini təmin edir. – 37, 51, 130, 160, 214, 216, 243, 246, 253, 254, 255, 257, 307.

33. «Cənub Qaz Dəhlizi» – Azərbaycanda hasil olunan enerjidaşıyıcılarını Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə qərb bazarlarına nəql edir. – 38, 41, 43, 91, 100, 130, 145, 173, 216, 232, 233, 240, 242, 243, 244, 246, 247, 250, 251, 252, 253, 254, 259, 260, 262, 263, 265, 266, 268, 307.

34. «Şahdəniz» yatağı – Xəzərin Azərbaycan sektorunda yerləşən dünyanın ən iri qaz-kondensat yataqlarından biri. 1999-cu ildə kəşf olunub. Bakıdan 70 kilometr cənub-şərqdə, suyun dərinliyinin 50–500 m arasında dəyişdiyi Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşir. 1999-cu ilin iyunundan bu günə ehtiyatları 1,2 trilyon kubmetr qaz və 240 milyon ton qaz-kondensatdan ibarət olan nəhəng «Şahdəniz» yatağının kəşf edilməsi və «Şahdəniz» qaz layihəsinin uğurla həyata keçirilməsi Azərbaycanı dünyaya qaz ixrac edən ölkə kimi tanıdıb. – 38, 51.

35. «Azəri–Çıraq–Günəşli» – Xəzərin Azərbaycan sektorunda ən iri neft yataqları bloku. Bakıdan təxminən 120 km şərqdə yerləşən bu yataqlar Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti adından *bp* şirkəti tərəfindən işlənir. – 38, 50.

36. TANAP, Trans-Anadolu qaz boru kəməri – Kəmə 2018-ci ildə istifadəyə verilmişdir. Kəmərin uzunluğu 2000 km-dir. Borudan ildə təxminən

16 milyard m³ qaz ötürülməsi nəzərdə tutulur. Qaz Türkiyə – Bolqarıstan və Türkiyə – Yunanıstan sərhədindən Avropa ölkələrinə nəql edilir. – 38, 39, 42, 44, 45, 161, 252, 269.

37. TAP, Trans-Adriatik boru kəməri – Azərbaycan qazını Yunanıstandan Albaniyaya, oradan Adriatik dənizindən keçərək İtaliyaya, daha sonra qərbi Avropaya nəql edən boru kəməri. – 38, 39, 41, 44, 161, 240, 250, 253, 269, 307, 311.

38. Yunanıstan, Yunanıstan Respublikası – Cənubi Avropada dövlət. Sahəsi 132 min km², əhalisi 10,7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 13 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Afina şəhəridir. – 39, 40, 160, 173, 174, 254, 257, 262, 269.

39. Bolqarıstan, Bolqarıstan Respublikası – Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 110,9 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 9 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Sofiya şəhəridir. – 39, 40, 160, 254, 257, 262, 263, 269.

40. Rumıniya – cənub-şərqi Mərkəzi Avropada dövlət. Konstitusiyasına əsasən, Rumıniya demokratik dövlətdir. Ölkə başçısı Prezident, qanunverici orqan isə ikipalatalı parlamentdir. Ərazisi 238,3 min

km² əhalisinin sayı 19,4 milyon nəfərdir. Paytaxtı Buxarest şəhəridir. – 40, 42, 48, 102, 110, 119, 139, 160, 161, 163, 216, 217, 233–237, 239, 240, 242, 243, 245, 247, 251, 254, 258, 260–265, 269.

41. Serbiya, S e r b i y a R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Şərqi Avropada, Balkan yarımadasının mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 88 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Skupşinadır. Paytaxtı Belqrad şəhəridir. – 40, 269.

42. Albaniya, A l b a n i y a R e s p u b l i k a s ı – Balkan yarımadasının cənub-qərbində yerləşən ölkə. Adriatik və İon dənizləri sahilində yerləşir və şimal-qərbdən Monteneqro, şimal-şərqdən Kosovo, şərqdən Şimali Makedoniya və cənubdan Yunanıstan ilə həmsərhəddir. Ərazisi 28,7 min km², əhalisi 2,8 milyon nəfərdir.

Albaniya unitar parlamentar konsitutsional respublikadır. Paytaxtı Tirana şəhəridir. – 40, 257, 269.

43. Bakı–Tbilisi–Ceyhan – 1998-ci il oktyabrın 29-da Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbəkistan prezidentləri və ABŞ-ın Enerji naziri Bakı–Tbilisi–Ceyhan marşrutunu müdafiə edən «Ankara Bəyannaməsi»ni imzalamışlar. Uzunluğu 1768 km olan Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri 2006-cı ildə istifadəyə verilmişdir. – 43, 47, 259.

44. Asiya İnkişaf Bankı – Asiya və Sakit okean ölkələrinə uzunmüddətli kredit verən dövlətlərarası regional bank. 1966-cı ildə yaradılıb. Banka 50-yə yaxın ölkə daxildir. Ən böyük aksionerləri Yaponiya, ABŞ, Çindir. Mənzil-qərargahı Manilada yerləşir.– 43, 130.

45. Avropa İnvestisiya Bankı – maliyyə qurumu olaraq, 1958-ci ildə Roma Anlaşması ilə Birliyin hədəflərini həyata keçirməsinə kömək edərək investisiyanı maliyyələşdirmək məqsədilə qurulmuşdur. Avropa İnvestisiya Bankı hüquqi və maliyyə muxtariyyətinə sahibdir.

Bankın üzvləri Avropa Birliyi üzvü olan dövlətlərdir. Bankın mərkəzi Lüksemburqdadır. AİB-in ən əsas hədəfi Avropa Birliyinin taraz inkişafına kömək etməkdir. Bununla yanaşı, Transavropa nəqliyyat və telekommunikasiya sahələrinin inkişafına, ətrafın qorunmasına, enerji mənbələrinin davamlılığının təmin olunmasına, sənaye və kiçik şirkətlərin rəqabət gücünün beynəlxalq aləmdə artırılmasına yönəlmiş layihələri maliyyə ilə təmin edir. Avropa İnvestisiya Bankı Avropa Birliyinin bankıdır və Avropa İttifaqının üzv dövlətlərinə məxsusdur. Onun rolu Avropa Birliyinin məqsədlərinə xidmət edən layihələri maliyyələşdirməkdir. – 43, 130, 257.

46. Almaniya, Almaniya Federativ Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 357 min km², əhalisi 83 milyon nəfərdir. AFR təрки-

bində 16 ərazisi olan federasiyadır. Dövlət başçısı Prezident, hökumət başçısı Federal Kanslerdir. Ali qanunverici hakimiyyət orqanı parlamentdən – Bundestaq və Bundesratdan ibarətdir. Paytaxtı Berlin şəhəridir. – 46, 93, 94.

47. Macarıstan – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 93 min km², əhalisi 9,6 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Dövlət Şurasıdır. Paytaxtı Budapeşt şəhəridir. – 48, 102, 110, 119, 139, 163, 199, 200, 202–207, 210–225, 233, 242, 254, 257, 258, 262, 269.

48. Fransa, Fransa Respublikası – Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 643,8 min km², əhalisi 68 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 101 departamentə bölünür. Qanunverici orqanı iki palatadan ibarət parlamentdir. İcra hakimiyyəti Prezident və Nazirlər Şurasına məxsusdur. Paytaxtı Paris şəhəridir. – 48, 63–67, 75, 76, 78, 79, 171.

49. Cəbrayıl – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1050 km², əhalisi 80,8 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

4 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 50, 81, 103, 115, 257.

50. İsrail, İsrail Dövləti – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 22,1 min km², əhalisi 8,7 milyon nəfərdir. İsrail Dövləti BMT Baş Məclisinin 1947-ci il 29 noyabr tarixli Qərarına əsasən yaradılmışdır. İsrail inzibati cəhətdən 6 mahala bölünür. Dövlət başçısı Prezidentdir, onu birpalatalı parlament seçir. Hökumətə geniş səlahiyyəti olan Baş Nazir başçılıq edir. Paytaxtı Yerusəlim şəhəridir. – 59, 195, 196.

51. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) – Şimali Amerikada dövlət. Şimaldan Kanada, cənubdan Meksika, şərqdən Atlantik okeanı və qərbdən Sakit okeanla əhatə olunur. Sahəsi 9,5 milyon km², əhalisi 327,6 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 50 ştat və Kolumbiya federal paytaxt dairəsinə bölünür. Ali qanunvericilik orqanı ikipalatalı (Nümayəndələr Palatası və Senat) ABŞ Konqresidir. Dövlət başçısı Prezidentdir. Paytaxtı Vaşinqton şəhəridir. – 59, 78, 169, 232, 233, 257, 269.

52. Laçın – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Laçın şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1835 km², əhalisi 79,9 min nəfərdir. Laçın rayonu 18 may 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyannata əsasən, 1 dekabr 2020-ci ildə Laçın rayonu 28 il sonra yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. – 60–63, 68, 69, 73, 79, 80, 82, 88, 93, 118, 119, 148, 154, 169, 170, 172, 174.

53. Kəlbəcər – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Kəlbəcər şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 3050 km², əhalisi 93 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyanata əsasən, 15 noyabr tarixində təhvil verilməsi qərarlaşdırılan Kəlbəcər rayonu 25 noyabrda Azərbaycana təhvil verildi. Məğlubiyyətlə barışa bilməyən ermənilər bölgədə Azərbaycana qarşı ekoloji terror fəaliyyətləri həyata keçirmişlər. – 63, 82.

54. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası (BMTTŞ) – BMT-nin daimi fəaliyyət göstərən mühüm orqanı. BMT Nizamnaməsinə görə, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında əsas məsuliyyət daşıyır. 15 üzvü var: 5 daimi (Çin, Fransa, Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ), 10 üzvü isə 2 il müddətinə seçilir. Şuranın hər bir üzvü 1 səsə malikdir. Prosedura məsələlərinə dair qərarlar Şuranın 9 üzvü səs verdikdə qəbul olunmuş sayılır.

Dövlətimizin apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan 24 oktyabr 2011-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv qəbul olunmuşdur. – 63, 86, 97, 189, 276, 278, 280, 281, 283.

55. Jak Şirak (1932–2019) – Fransa dövlət xadimi və siyasətçisi. 1995–2007-ci illərdə Fransa Respublikasının Prezidenti olmuşdur. – 65.

56. Heydər Əliyev, H e y d ə r Ə l i r z a o ğ l u (1923–2003) – Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (1993–2003), 2 dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.

1964-cü ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildə isə sədri vəzifəsinə irəli çəkilmişdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin iyul (1969) plenumunda Heydər Əliyev MK-nın Büro üzvü, Azərbaycan KP MK-nın Birinci katibi seçilmişdir.

H.Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdən əhatəli iqtisadi konsepsiya hazırlanmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, Azərbaycanın iqtisadi potensialı güclənmişdir. H.Əliyevin respublikaya bilavasitə rəhbərlik etdiyi dövrdə (1969–82-ci illər) idarəetmə mexanizminin və metodlarının təkmilləşdirilməsi, əmək və ictimai-siyasi fəallığın artırılması, kənd təsərrüfatının inkişafında yüksək göstəricilər əldə edilməsi, azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli ruhun, milli özünüdərkini yüksəlişi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının güclənməsi və reallaşması üçün dəyərli işlər görülmüşdür.

H.Əliyev 1976-cı ildə Sov.İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ildə isə Siyasi Büro üzvü seçilmiş və eyni zamanda, SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin Birinci müavini təyin edilmişdir.

H.Əliyev Moskvada işlədiyi dövrdə də həmişə Azərbaycanı düşünmüş, onun taleyi ilə yaşamış, doğ-

ma respublikanın dünyada tanındılması üçün əlindən gələni etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciəni qətiyyətlə pisləmiş və Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində kəskin bəyanatla çıxış etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıtmış, əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamışdır. O, 1991–93-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədr müavini olmuş, Ali Sovetin sessiyalarında fəal iştirak etmiş, Azərbaycanda mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti həmişə obyektiv təhlil etmiş, mühüm prinsiplial fikirlər söyləmiş, keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərini aşkara çıxarmış və təqsirkarların dəqiq ünvanını göstərmişdir. 1993-cü ilin may–iyununda dövlət böhranının, hakimiyyətsizliyin, başıpozuqluğun kulminasiya nöqtəsinə çatması ilə ölkədə vətəndaş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı H.Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı və Azərbaycanın ozamankı dövlət rəhbərliyi onu rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. H.Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçildi, iyunun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində H.Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. H.Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi,

elmi-mədəni həyatında böyük dönüş oldu, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. Dövlətimizin xarici siyasəti, eləcə də dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başladı. Keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ilk mərhələ kimi, cəbhə xəttində atəşkəs elan edilməsinə nail olundu. H.Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində ATƏT-in Lissabon Sammitində (1996) bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-ü (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın mənafeyinə uyğun prinsipləri açıq şəkildə müdafiə etdi.

1994-cü ilin sentyabrında Bakıda dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi» adı almış mühüm müqavilələr bağlandı.

1999-cu ilin aprelinde GUÖAM birliyinin geniş bir məkanda yaranmasında H.Əliyevin önəmli xidməti olmuşdur.

H.Əliyevin «İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında» fərmanı Azərbaycanın dünyaya və Avropaya inteqrasiyası prosesinin sürətləndirilməsinə geniş imkanlar yaratdı. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycan 1996-cı ilin iyunundan Avropa Şurasına «Xüsusi qonaq» statusu almış, 2001-ci il yanvarın 25-də isə onun tamhüquqlu üzvü olmuşdur.

H.Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək siyasi fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə yekdilliklə yenidən Prezident seçildi.

H.Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, o cümlədən Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına, müxtəlif

ölkə universitetlərinin Fəxri doktoru və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür. – 65, 167, 168, 171, 184, 229, 282, 287, 290, 291, 293, 300, 303, 318.

57. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) – müasir dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatı. Qərar-gahı Nyu Yorkda yerləşir. Əsas vəzifəsi beynəlxalq sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq və möhkəmlətmək, dövlətlər arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdir. BMT Nizamnaməsi 1945-ci il iyulun 26-da San Fransisko Konfransında 50 dövlətin nümayəndəsi tərəfindən imzalanıb və 1945-ci il oktyabrın 24-də qüvvəyə minib. Hazırda BMT-yə 193 dövlət daxildir.

BMT-nin əsas orqanları Baş Assambleya, Təhlükəsizlik Şurası, İqtisadi və Sosial Şura, Qəyyumluq Şurası, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi və Katiblikdir. Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür. – 67, 86, 137, 138, 188, 189, 276, 284.

58. Şarl Mişel (d.1975) – belçikalı siyasətçi. 2014–2019-cu illərdə Belçikanın Baş Naziri olmuşdur. 2019-cu ildən Avropa İttifaqı Şurasının Prezidentidir. – 67, 75, 78, 93, 119, 153.

59. «Qoşulmama Hərəkatı» – özlərini heç bir bloka tərəfdar olmadığını bildirmiş 120 dövlətin üzv olduğu, digər 17 ölkənin və 10 beynəlxalq təşkilatın müşahidəçi statusunda birləşdikləri blok. 1961-ci ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərar-gahı Cakartaadır. Azərbaycan Respublikası 25–26 oktyabr 2019-cu il tarixində

Bakı şəhərində Hərəkətin 18-ci dövlət və hökumət başçılarının Zirvə görüşünə ev sahibliyi etmişdir. Bakı Sammiti ilə Hərəkəta sədrlik 2019–2022-ci illər üzrə Azərbaycan Respublikasına keçmişdir. – 67, 84, 86, 87, 131, 132, 140, 175, 176, 188, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 283, 284.

60. İran, İ r a n İ s l a m R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 1,65 milyon km², əhalisi 81 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 24 ostanaya bölünür. Ali qanunverici orqanı 4 il müddətinə seçilən Xalq Şurası Məclisidir. Hökuməti Baş Nazir təşkil, Prezident isə təsdiq edir. Paytaxtı Tehran şəhəridir. – 68, 69, 197, 222.

61. ATƏT – Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı. 57 üzv, 11 əməkdaşlıq üzrə tərəfdaş dövlətlə dünyanın ən böyük regional təşkilatıdır. Əsası 1973-cü ilin iyulunda Helsinkidə qoyulmuşdur. Burada Avropanın 33 dövlətinin, həmçinin ABŞ və Kanadanın dövlət və hökumət rəhbərləri iştirak edir. ATƏT «soyuq müharibə»nin qurtarmasından sonra Ümumavropa təhlükəsizlik sistemini formalaşdıran, yeni Avropanın siyasi və iqtisadi həyatının sivil birgəyaşayış qaydalarını müəyyən edən, dövlətlərarası münasibətləri rəqiblik və münaqişə yolundan əməkdaşlıq və qarşılıqlı mənafe istiqamətlərinə yönəldən bir təşkilat funksiyasını icra edir.

Azərbaycan 1992-ci ildən ATƏT-in üzvüdür və 1993-cü ilin ikinci yarısından ATƏT-in Zirvə görüş-

lərində Azərbaycan nümayəndə heyəti fəal iştirak edir. – 77.

62. Polşa, Polşa Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 312,7 min km², əhalisi 38,3 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 49 voyevodalığa bölünür. Ali və yeganə qanunverici orqanı ikipalatalı Seymdir. Paytaxtı Varşava şəhəridir. – 77, 78.

63. İtaliya, İtaliya Respublikası – Avropanın cənubunda dövlət. Ərazisinə Alp dağlarının qərb yamaqları, Padan düzənliyi, Apennin yarımadası, Siciliya və Sardiniya adaları daxildir. Sahəsi 301,3 min km², əhalisi 61 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 20 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezidentdir. Paytaxtı Roma şəhəridir. – 83, 90–92, 249, 250, 257, 269, 306–308, 310–313, 318.

64. BMT Baş Assambleyası – BMT-nin qanunverici orqanı. Hal-hazırda hər bir sessiyada iştirak etməli olan və 5-dən çox nümayəndəsi olmayan 191 üzv dövlətdən ibarətdir. Baş Assambleya Baş Assambleyanın sessiyalararası görüşən 7 Əsas Komitə, Prosesual Komissiya və Daimi Komissiyalar kimi Daimi Komitələrdən ibarətdir. O həmçinin Təhlükəsizlik Şurasının rəyi ilə növbəti 5 il müddətində fəaliyyət göstərəcək Baş Katibi təyin etmək üçün də məsuliyyət daşıyır. – 85.

65. İkinci dünya müharibəsi (1939–1945) – Almaniya, İtaliya və Yaponiya tərəfindən başlanılmış bö-

yük müharibə. İkinci dünya müharibəsi 1939-cu il sentyabrın 1-də Almanyanın Polşaya girməsi ilə başladı. Sentyabrın 3-də Böyük Britaniya və Fransa Almaniya müharibə elan etdi. 1940-cı ilin ortalarından alman qoşunları Danimarka, Norveç, Belçika, Niderland, Lüksemburq, sonra isə Fransanı işğal etdi.

1941-ci il iyunun 22-də Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibəyə başladı. 1942–43-cü illərdə sovet ordusunun Stalinqrad və Kursk vuruşmalarında qələbəsi Almaniyanı qəti surətdə sarsıtdı.

1945-ci il mayın 2-də sovet ordusu Berlini tutdu. Mayın 8-də Karlsruhda (Berlin yaxınlığında) Almaniyanın danışıqsız təslim olması haqqında akt imzalandı.

Yaponiyanın təslim olması haqqında sənəd isə sentyabrın 2-də imzalandı. Bununla da İkinci dünya müharibəsi başa çatdı. İkinci dünya müharibəsində 62 ölkə iştirak etmişdi. Müharibədə iştirak edən ölkələrin silahlı qüvvələrinə 110 milyon adam çağırılmışdı. Müharibədə 62 milyon adam həlak olmuş, minlərlə şəhər, qəsəbə və kənd dağıdılmışdı. – 86.

66. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) – müsəlman ölkələrinin çoxunu birləşdirən təşkilat. 1969–2011-ci illərdə İslam Konfransı Təşkilatı adlanırdı. Nizamnaməsinə görə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəaliyyəti müsəlmanların həmrəyliyinin möhkəmlənməsinə, üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığa yönəlmişdir. İqamətgahı Ciddədə yerləşir. Azərbaycan 1991-ci ildən İƏT-in üzvüdür. – 86, 87, 188.

67. Ciorcia Meloni (d.1977) – italyan dövlət xadimi və siyasətçisi. 22 oktyabr 2022-ci ildən İtaliyanın Baş Naziridir. – 90, 91, 92.

68. Azərbaycan Diplomatik Akademiyası (ADA Universiteti) – beynəlxalq münasibətlər və diplomatiya, biznes administrasiyası, energetikanın idarə edilməsi və ətraf mühit kimi sahələr üzrə mütəxəssis hazırlayan ali təhsil müəssisəsi. 2006-cı ildə təsis edilmişdir. ADA bakalavr, magistr, xarici siyasət proqramı, doktorantlara dəstək proqramı – doktoranturada təhsil alan gənc alimlərə elmi işləri üçün qrantlar ayırır. Dərslər ingilis dilində aparılır. ADA-da dünyanın 16 aparıcı institutundan cəlb edilmiş professor-müəllim heyəti çalışır. – 90, 249.

69. NATO (Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı) – hərbi-siyasi ittifaq. 1949-cu il aprelin 4-də Vaşinqtonda ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Belçika, Niderland, Lüksemburq, Kanada, İtaliya, Portuqaliya, Norveç, Danimarka, İslandiyanın imzaladıqları Şimali Atlantika müqaviləsi əsasında yaradılmışdır. 1952-ci ildə Yunanıstan və Türkiyə, 1955-ci ildə Almaniya Federativ Respublikası, 1982-ci ildə İspaniya NATO-ya qoşulmuşlar. Varşava Müqaviləsi Təşkilatı dağıldıqdan (1991) sonra əvvəllər sosialist ölkələri düşərgəsinə daxil olmuş ölkələrin bir qismi NATO-ya üzvlüyə qəbul edilmiş, digər qismi isə ilkin mərhələ kimi, NATO-nun «Sülh naminə tərəfdaşlıq» Proqramına qoşulmuşdur. Ali orqanı NATO Şurasının ses-

siyasıdır. Mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir. – 91, 92, 163, 174, 221.

70. Sercio Mattarella (d.1941) – İtaliyanın siyasi və dövlət xadimi. 2015-ci ildən İtaliya Respublikasının Prezidentidir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 91, 310.

71. Frank-Valter Ştaynmayer (d.1956) – Almaniyaya dövlət və siyasi xadimi. 2005–2009 və 2013–2017-ci illərdə Almaniyanın Xarici İşlər naziri, 2007–2009-cu illərdə isə vitse-kansler olmuşdur. Ştaynmayer Sosial-Demokrat Partiyasının üzvü və hüquq elmləri doktorudur. 2017-ci ildən Almaniya Federativ Respublikasının Prezidentidir. – 93.

72. Vaxtanq Kikabidze (1938–2023) – müğənni, bəstəkar, kino aktyoru, kinorejissor, ssenarist, siyasətçi, Gürcüstan SSR Xalq artisti (1980), Ukraynanın Əməkdar artisti (2013), SSRİ Dövlət mükafatı laureatı (1978). – 95.

73. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 83,6 min km², əhalisi 5,5 milyon nəfərdir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin tərkibinə 7 əmirlik daxildir. Ali orqanı Federal Milli Şuradır ki, Prezidenti 5 il müddətinə seçir. Paytaxtı Əbu-Dabi şəhəridir. – 96–100, 103, 104.

74. Dünya İqtisadi Forumu, Davos İqtisadi Forumu (DİF) – İsveçrənin kurort şəhəri Davosda keçirilən forum. 1971-ci ildə yaradılmışdır. Ötən əsrin 70-ci illərinin ortalarından forumun iclaslarına müxtəlif ölkələrin hakimiyyət nümayəndələri və iş dünyasının liderləri olan sahibkarlar dəvət edilməyə başlandı. 1987-ci ildən etibarən DİF Dünya İqtisadi Forumu adlandırılmağa başlanıb. Davos forumu üçün ənənəvi şəkildə illik keçirilən görüşlər xarakterikdir. DİF-in hər il keçirilməsində əsas məqsəd dövlət və hökumət başçıları, beynəlxalq təşkilatları, elm adamlarını, nüfuzlu siyasətçiləri, iqtisadçıları, biznesmenlərin iştirakı ilə yeni beynəlxalq iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsini müzakirə və təşkil etməkdir. 27–31 yanvar 1995-ci ildə Heydər Əliyev ilk dəfə olaraq Ümumdünya İqtisadi Forumunda iştirak etmək üçün İsveçrənin Davos şəhərində işgüzar səfərdə olub. Azərbaycan Respublikasının DİF-də ilk dəfə iştirakı münasibətilə forum çərçivəsində Azərbaycana həsr olunan görüş keçirilib və Heydər Əliyev ölkə haqqında, onun siyasi, iqtisadi və sosial-mədəni inkişaf göstəriciləri barədə tədbir iştirakçılarına geniş məlumat verib. – 105, 127, 129, 131, 133, 135, 136, 149, 155.

75. İsveçrə, İsveçrə Konfederasiyası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 41,3 min km², əhalisi 8,6 milyon nəfərdir. İsveçrə federativ, 23 kantona bölünmüş respublikadır. Dövlət başçısı Prezidentdir, Prezidenti parlament Federal Şura üzvlərin-

dən 1 il müddətinə seçir, yenidən seçilmək hüququ yoxdur. Prezident, həmçinin hökumət başçısıdır. Qanunverici hakimiyyət iki palatadan ibarət Federal Məclisə məxsusdur. Paytaxtı Bern şəhəridir. – 105.

76. Niderland Krallığı – Qərbi Avropada, Şimal dənizi sahilində dövlət. Sahəsi 41,5 min km², əhalisi 17 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 12 əyalətə bölünür. Dövlət başçısı Kral, qanunverici orqanı iki-palatalı (Baş ştatlar) parlamentdir. Paytaxtı Amsterdam şəhəridir. – 106, 153.

77. SOCAR, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) – Azərbaycan Respublikası ərazisində neft sərvətlərindən istifadəni vahid siyasət əsasında həyata keçirən, neft sənayesinin idarəetmə strukturunu təkmilləşdirən, yanacaq enerji kompleksinin inkişafını təmin edən şirkət. Respublikanın bütün ərazisində (quru və dənizdə) neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, emalı və nəqli, həmçinin onlardan alınan məhsulların daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olur. 1992-ci ildə «Azərneft» Dövlət Konserninin və «Azərneft-kimya» İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır. ARDNŞ Azərbaycan Respublikasının təmsilçisi kimi, dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə «Hasilatın Pay Bölgüsü» Sazişi üzrə 30-a qədər neft müqaviləsi imzalamışdır.

ARDNŞ 2008-ci ildən mühasibat hesablarının beynəlxalq standartlarına keçmişdir. – 111, 257, 269, 295.

78. Mərkəzi Bank, Milli Bank (AMB) – Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankıdır. Onun əsas vəzifəsi qiymət sabitliyinin təmin edilməsi, xarici valyutalara nisbətən milli valyutanın kursunun möhkəmləndirilməsi, həmçinin ölkə bank sisteminin sabitliyinin qorunmasıdır. AMB valyuta tənzimlənməsi və nəzarətini həyata keçirir, xarici dövlətlərlə hesablaşma qaydalarını müəyyən edir, xarici valyuta ehtiyatlarını idarə edir. AMB həmçinin Azərbaycan Respublikasının tədiyə-hesablama balansının tərtibinə rəhbərlik edir. – 112.

79. Dövlət Neft Fondu – 1999-cu ildə yaradılmışdır. Əsas fəaliyyəti neft və qaz ehtiyatlarına dair sənədlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının əldə etdiyi gəlirlərin toplanılmasını, səmərəli idarə edilməsini, gələcək nəsillər üçün saxlanılmasını təmin edən xüsusi məqsədli dövlət qurumudur. – 112, 177, 178.

80. Gəncə – Azərbaycan Respublikasında əhaliyə görə Bakıdan sonra ikinci böyük şəhər. Gəncə şəhəri Kiçik Qafqazın şimal-şərqində, Gəncə-Qazax düzənliyində yerləşir. Sahəsi 173 km², əhalisi 360,4 min nəfərdir. – 113.

81. Litva, Litva Respublikası – Avropada, Baltik dənizinin şərq sahilində dövlət. Şimalda Latviya, cənub-şərqdə Belarus, cənub-qərbdə Polşa və Rusiyanın Kalininqrاد bölgəsilə həmsərhəddir. Ərazisi 65 min km², əhalisi 2,8 milyon nəfərdir. Ölkə-

ni Prezident idarə edir. Paytaxtı Vilnus şəhəridir. – 118.

82. bp – dünyanın ən iri neft şirkətlərindən biri. 1909-cu ildən bir çox ölkələrdə neftin kəşfiyyatı, çıxarılması, emalı və satışı ilə məşğuldur. 1994-cü ildən Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. – 120, 257, 269.

83. Çin Xalq Respublikası (ÇXR) – Mərkəzi və Şərqi Asiyada dövlət. Sahəsi 9,6 milyon km², əhalisi 1,4 milyard nəfərdir. İnzibati cəhətdən 22 əyalətə (Tayvansız), 5 muxtar rayona və mərkəz tabeliyində olan 3 şəhərə (Pekin, Şanxay, Tyantszin) bölünür. Ali dövlət hakimiyyəti orqanı Ümumçin Xalq Nümayəndələri Məclisidir. Dövlət başçısı Çin Xalq Respublikasının Sədridir. Paytaxtı Pekin şəhəridir. – 121–126, 133–135, 144, 159, 315, 319.

84. Si Cinpin (d.1953) – Çinin dövlət və siyasi xadimi, fəaliyyətdə olan Çin Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Baş katibi. 2013-cü ildən Çin Xalq Respublikasının, ÇXR Mərkəzi Hərbi Şurasının Sədridir. – 121, 122, 144.

85. Qırğız Respublikası – Orta Asiyanın şimal-şərqində dövlət. Sahəsi 200 min km², əhalisi 6,7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 7 vilayət və 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Bişkek şəhəridir. – 125, 141, 142, 159.

86. Sadır Japarov (d.1968) – qırğız dövlət xadimi və siyasətçisi. 2021-ci ildən Qırğız Respublikasının Prezidentidir. – 141.

87. Volodimir Zelenski (d.1978) – Ukraynanın dövlət xadimi və siyasətçisi. Rejissor, bədii direktor, aktyor. 2019-cu ildən Ukraynanın Prezidentidir. – 143.

88. Hindistan, H i n d i s t a n R e s p u b l i k a s ı – Cənubi Asiyada dövlət. Ümumi sahəsi isə 3,2 milyon km², əhalisinin sayı 1,4 milyard nəfərdir. Hindistan Federativ parlamentli respublikadır. Paytaxtı Yeni Dehli şəhəridir. – 146.

89. Monteneqro – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Monteneqro Balkan yarımadasında yerləşir. Ümumi sahəsi 13,8 km², əhalisinin ümumi sayı 630 min nəfərdir. Dövlət quruluşu parlamentli respublikadır. Paytaxtı Podqoritsa şəhəridir. – 148, 269.

90. Xorvatiya, X o r v a t i y a R e s p u b l i k a s ı – Cənubi Avropada dövlət. Sahəsi 56,6 min km², əhalisi 4,3 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 20 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Zaqreb şəhəridir. – 151, 152, 269.

91. İrakli Qaribaşvili (d.1982) – Gürcüstanın dövlət xadimi və siyasətçisi. 2013–2015-ci illərdə Gürcüstanın Baş Naziri olmuş, 2021-ci ildə isə yenidən Baş Nazir seçilmişdir. – 155, 157, 158, 162, 163.

92. Türkmənistan – Orta Asiyanın cənub-qərbində dövlət. Sahəsi 491,2 min km², əhalisi 6 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 5 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Aşqabad şəhəridir. – 156.

93. 1990-cı il 20 Yanvar hadisələri – 1990-cı ilin yanvarında Azərbaycanda faciə baş verdi. Yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə fəvqəladə vəziyyət elan edilmədən sovet ordusunun xüsusi təyinatlı cəza dəstələri, dəniz donanmasının və daxili qoşunların bölmələri Bakı şəhərinə yeridildi. Sovet ordusunun bu kütləvi zorakılıq aktı nəticəsində 131 nəfər öldürülmüş, 744 nəfər yaralanmış, yüzlərlə adam qanunsuz həbs edilmiş və itkin düşmüş, dövlət əmlakına, ictimai və şəxsi əmlaka, şəhər təsərrüfatına və vətəndaşlara böyük maddi ziyan dəymişdir. 1990-cı ilin qanlı yanvarı Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda aparılan mübarizə tariximizdə Vətənin şəhid övladlarının qanı ilə yazılmış şərəfli səhifə oldu. – 165, 166, 167, 168.

94. Entoni Blinken (d.1962) – Amerika siyasətçisi və diplomatı. 2021-ci ildən Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət katibidir. – 169.

95. Meksika, Meksika Birləşmiş Ştatları–Şimali Amerikanın cənubunda dövlət. Sahəsi 1,97 milyon km², əhalisi 130 milyon nəfərdir. Meksika federasiyadır, inzibati ərazisi 31 ştata və federal mərkəzi əyalətə bölünür. Dövlət və hökumət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Milli

Konqresdir. (Deputatlar Palatası və Senat). Paytaxtı Mexiko şəhəridir. – 175.

96. Kanada – Şimali Amerikada dövlət. Sahəsi 9,98 milyon km², əhalisi 37,6 milyon nəfərdir. Kanada 10 əyalətə və 3 əraziyə bölünmüş federasiyadır. Dövlət başçısı Böyük Britaniya Kralıdır. Onu ölkədə general-qubernator əvəz edir. Qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Ottava şəhəridir. – 178.

97. «Twitter» – onlayn sosial şəbəkə xidməti. «Twitter» 2006-cı ildə San-Fransiskoda yaradılmışdır. Əsas server ofisləri Nyu York, Boston və San-Antonio şəhərlərində yerləşir. – 179.

98. Orxan Əsgərov, Orxan Rizvan oğlu (1982–2023) – Azərbaycan şəhidi, baş leytenant, Azərbaycan Respublikasının İran İslam Respublikasındakı Səfirliyinin Mühafizə Xidmətinin rəisi. 27 yanvar 2023-cü il Bakı vaxtı ilə səhər saat 08:30 radələrində Azərbaycan Respublikasının İran İslam Respublikasındakı səfirliyinə silahlı hücum nəticəsində şəhid olmuşdur. – 179, 195, 197, 227.

99. Misir, Misir Ərəb Respublikası – Afrikanın şimal-şərqində və Asiyanın Sinay yarımadasında dövlət. Sahəsi 1 milyon km², əhalisi 100 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Qahirə şəhəridir. – 180–184, 186, 187, 190–192, 194.

100. Əbdül Fəttah əs-Sisi (d.1954) – Misirin dövlət xadimi və siyasətçi. 2014-cü ildən Misir Ərəb Respublikasının Prezidentidir. – 180–184, 186, 187, 191, 194.

101. Ceyhun Bayramov, Ceyhun Əziz oğlu (d.1973) – iqtisadçı-hüquqşünas. 2018–2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri olmuşdur. 16 iyul 2020-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziridir. – 186, 211.

102. Mikayıl Cabbarov, Mikayıl Çingiz oğlu (d.1976) – hüquqşünas-iqtisadçı. 2004–2009-cu illərdə Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf nazirinin müavini, 2013–2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri, 2017–2019-cu illərdə isə Vergilər naziri olmuşdur. 23 oktyabr 2019-cu ildən İqtisadiyyat naziridir. – 186, 211, 298.

103. İshaq Hersoq (d.1960) – İsrail dövlət xadimi və siyasətçisi. 2021-ci ildən İsrail Dövlətinin Prezidentidir. – 195, 196.

104. İbrahim Rəisi (d.1960) – İran dövlət xadimi və siyasətçisi. 2021-ci ildən İran İslam Respublikasının Prezidentidir. – 197.

105. Katalin Novak (d.1977) – Macarıstan siyasətçisi və dövlət xadimi. 10 mart 2022-ci ildən Macarıstanın Prezidentidir. – 200, 202, 203.

106. Viktor Orban (d.1963) – Macarıstanın siyasi və dövlət xadimi. 1998–2002-ci illərdə Macarıstanın Baş Naziri olmuşdur. 2010-cu ildən yenidən Macarıstanın Baş Naziridir. – 206, 207, 210, 212, 220, 224, 225.

107. Türk Dövlətləri Təşkilatı, Türk dilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası – 3 oktyabr 2009-cu ildə Naxçıvanda imzalanmış Naxçıvan müqaviləsi ilə Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyə arasında qurulmuş beynəlxalq təşkilat. 14 sentyabr 2019-cu ildə Özbəkistan quruma üzv olmuşdur. – 207, 221, 228.

108. Mahmut Özər (d.1970) – Türk siyasətçisi, akademik. 2021-ci ildən Türkiyə Respublikasının Təhsil naziridir. – 226, 227.

109. Rəcəb Tayyib Ərdoğan (d.1954) – Türkiyənin siyasi və dövlət xadimi. 1980-ci ildən siyasi fəaliyyətə başlamışdır. 1994-cü ilin martında İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. Ədalət və İnkişaf Partiyasının lideridir.

2002-ci ildə keçirilən növbədənənar seçkilər nəticəsində Ədalət və İnkişaf Partiyası təkbaşına hakimiyyətə gəlmək imkanı əldə etdi və Rəcəb Tayyib Ərdoğan TBMM-də Türkiyənin Baş Naziri, 2014-cü ilin sentyabrında və 2018-ci ilin aprelində yenidən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti seçilmişdir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 227, 270, 271.

110. Şimali Kipr Türk Respublikası – 1974-cü ildə Yunanıstanda hakimiyyətə gəlmiş hərbi xunta Kiprin yunan irticaçıları ilə birlikdə Kipri Yunanıstana birləşdirmək məqsədilə ölkədə hərbi çevriliş etdilər və Prezident Makariosu hakimiyyətdən uzaqlaşdırdılar. Bundan narahat olan Türkiyə Respublikası Kiprin türk icmasını müdafiə etmək məqsədilə oraya hərbi qüvvələr yeritdi və türk icması yaşayan ərazini yunan irticaçılarından təmizlədi. 1974-cü ildə Türkiyə Baş Naziri Bülent Əcəvitin həyata keçirdiyi plana uyğun olaraq, Kiprdə hava əməliyyatı başlanılmışdır. 1976-cı ildə Kipr Türk Federal Dövləti quruldu. 1983-cü ildə bu dövlətin qanunverici orqanı Şimali Kipr Türk Respublikasını elan etdi. – 228.

111. Pakistan, Pakistan İslam Respublikası – Cənubi Asiyada dövlət. Sahəsi 804 min km², əhalisi 207,8 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 4 əyalətə və federal paytaxt ərazisinə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı İslamabad şəhəridir. – 231.

112. Arif Alvi (d.1949) – Pakistan dövlət xadimi və siyasətçisi. 2018-ci ildən Pakistan İslam Respublikasının Prezidentidir. – 231.

113. Klaus Yohannis (d.1959) – Rumıniya dövlət xadimi və siyasətçisi. 2014-cü ildən Rumıniyanın Prezidentidir. – 234, 235, 236, 237, 238, 239, 242, 245, 251, 260.

114. Böyük Britaniya, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığı – Qərbi Avropada dövlət. Böyük Britaniya adası, İrlandiya adasının şimal-şərq hissəsi, Anqlsi, Uayt, Normand, Orkney, Hebrid, Şetlend adaları və bir sıra kiçik adalardan ibarətdir. Sahəsi 244,1 min km², əhalisi 65,6 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən qraflıqlara və qraflıq hüququnda olan şəhərlərə bölünür. Böyük Britaniya parlamentli monarxiyadır. Paytaxtı London şəhəridir. – 257.

115. Bakı–Tbilisi–Ərzurum – «Cənubi Qafqaz» qaz kəməri. Rəsmən 2007-ci ildə istifadəyə verilmişdir. Kəmərin uzunluğu 970 km-dir (442 km Azərbaycandan, 248 km Gürcüstandan, 280 km isə Türkiyə ərazisindən keçir). Kəməre qaz «Şahdəniz»dən ötürülür. – 259.

116. Pərviz Şahbazov, Pərviz Oqtay oğlu (d. 1969) – mühəndis, diplomat. 1998–2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Avstriyadakı səfirliyində müşavir, 2005-ci ildə ATƏT-in Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Forumunun sədri, 2005–2016-cı illərdə isə Azərbaycanın Almaniyada səfiri olmuşdur. 2017-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Energetika naziridir. – 260, 265, 268, 313.

117. Vyetnam, Vyetnam Sosialist Respublikası (VSR) – Cənub-Şərqi Asiyada dövlət. Sahəsi 331,2 min km², əhalisi 97 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 50 əyalətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident,

ali orqanı birpalatalı Milli Məclisdir. Paytaxtı Hanoy şəhəridir. – 280–283.

118. Tofiq Quliyev, T o f i q Ə l ə k b ər o ğ l u (1917–2000) – Azərbaycan bəstəkarı, pianoçu, dirijor, bir çox simfonik əsərlərin, kantataların, fortepiano əsərlərinin müəllifi, Azərbaycan SSR Xalq artisti (1964), Azərbaycan caz və estrada musiqisinin banilərindən biri. – 286–293.

119. Fərhad Bədəlbəyli, F ər h a d Ş ə m s i o ğ l u (d.1947) – Azərbaycan pianoçusu və musiqi xadimi. Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının 1991-ci ildən rektoru, professor. Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı. Azərbaycan və SSRİ Xalq artisti. Beynəlxalq müsabiqələr laureatı. Azərbaycan piano məktəbini ləyaqətlə təmsil edən çoxlu sayda pianoçu yetişdirmiş istedadlı pedaqoq, Azərbaycan Respublikası Musiqi Xadimləri İttifaqının sədridir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» və «İstiqlal» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 288, 290, 291.

120. Üzeyir Hacıbəyli, Ü z e y i r Ə b d ü l h ü s e y n o ğ l u (1885–1948) – dahi Azərbaycan bəstəkarı, musiqişünas-alim, publisist, dramaturq, pedaqoq və ictimai xadim. Müasir Azərbaycan professional musiqi sənəti və milli operasının, həmçinin şərqdə ilk operanın banisi, SSRİ Xalq artisti, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. – 288.

121. Qara Qarayev, Q a r a Ə b ü l f ə s o ğ l u (1918–1982) – dahi Azərbaycan bəstəkarı. Musiqisi ümumdünya şöhrəti qazanmış, baletləri respublikamızın və bir sıra dünya teatrlarının səhnəsində tamaşaya qoyulmuşdur. Musiqiyə gətirdiyi yeniliklər Azərbaycan və dünya musiqisinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ Dövlət və Lenin mükafatları laureatıdır. – 289.

122. Niyazi, N i y a z i Z ü l f ü q a r o ğ l u T a ğ ı z a d ə - H a c ı b ə y o v (1912–1984) – görkəmli Azərbaycan dirijoru, bəstəkar, SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, iki dəfə SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. Azərbaycan milli dirijorluq məktəbinin formalaşması və inkişafı onun adı ilə bağlıdır. – 289.

123. Fikrət Əmirov, F i k r ə t M ə ş ə d i C ə m i l o ğ l u (1922–1984) – görkəmli Azərbaycan bəstəkarı, SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ və Azərbaycan Dövlət mükafatları laureatı. Simfonik muğam janrının yaradıcısı, instrumental konsert janrında əsərlər yaradan ilk Azərbaycan bəstəkarlarından. Əsərləri, xüsusilə simfonik muğamları Niyazi, Rojdestvenski (Rusiya), L.Stokovski (ABŞ), Ş.Münş (Fransa), Ç.Aabendrot (Almaniya) kimi məşhur dirijorların repertuarlarında səslənmişdir. – 289.

124. Bülbül, M u r t u z a M ə ş ə d i R z a o ğ l u M ə m m ə d o v (1897–1961) – Azərbaycan klassik vokal məktəbinin banisi, musiqi folkloru tədqiqatçısı,

SSRİ Xalq artisti və SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. Yaradıcılığı müasir Azərbaycan musiqili teatrı tarixində mühüm bir mərhələ təşkil edir. Bülbül Azərbaycan xalq mahnılarını, təsnifləri böyük sənətkarlıqla ifa etmişdir. – 289.

125. Rəşid Behbudov, Rəşid Məcid oğlu (1915–1989) – görkəmli Azərbaycan müğənnisi, Azərbaycan və SSRİ Xalq artisti, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanı. Müstəsna gözəl səsə malik Azərbaycan vokal məktəbinin görkəmli nümayəndələrindəndir. Dünyanın bir çox ölkələrində uğurla keçən qastrol səfərlərində olmuşdur. – 289.

126. Polad Bülbüloğlu, Polad Murtuza oğlu (d.1945) – bəstəkar, müğənni, dövlət xadimi. Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti. 1988–2005-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət naziri olmuşdur. Hazırda Azərbaycan Respublikasının Rusiya Federasiyasında Fövqəladə və Səlahiyyətli səfirdir. Azərbaycan Respublikasının «Şərəf», «İstiqlal» və «Heydər Əliyev» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 289.

127. «Xarıbülbül» festivalı – 1989-cu ildən Şuşa şəhərində keçirilən beynəlxalq musiqi festivalı. «Xarıbülbül» beynəlxalq musiqi festivalı məşhur xanəndə Seyid Şuşinskiyin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar 1989-cu ildən keçirilməyə başlayıb. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin başlaması və Şuşa şəhərinin işğal olunması ilə festivalın keçirilməsi mümkün olmamış-

dır. Şuşa şəhəri Ermənistan işğalından azad olunduqdan sonra festivalın keçirilməsi bərpa edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2021-ci il 7 may tarixli Sərəncamı ilə Şuşa şəhərini ölkənin Mədəniyyət paytaxtı elan etmişdir. Bu sərəncamla Vaqif Poesiya günləri və «Xarıbülbül» festivalı da bərpa olunmuşdur. 2021-ci il mayın 12-i və 13-ündə Şuşa şəhərində yenidən «Xarıbülbül» festivalı keçirilmişdir. – 293.

128. Əli Əsədov, Əli Hidayət oğlu (d.1956) – Azərbaycanın dövlət və siyasi xadimi, iqtisadçı. 1995–2000-ci illərdə Milli Məclisin üzvü olmuşdur. 1998–2019-cu illərdə Prezidentin İqtisadi məsələlər üzrə köməkçisi, 2012–2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyası rəhbərinin müavini, 2019-cu il oktyabrın 8-dən isə Azərbaycan Respublikasının Baş Naziridir. – 298.

129. Sahibə Qafarova, Sahibə Əli qızı (d.1955) – Azərbaycan dövlət xadimi və siyasətçisi. Filologiya elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim. 2020-ci il martın 10-dan Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədridir. – 298.

130. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti – müsəlman Şərqiində ilk dəfə dünyəvi, demokratik respublikanın əsasını qoymuş müstəqil Azərbaycan dövləti. Cəmi 23 ay (1918-ci il mayın 28-də yaradılmış, 1920-ci il aprelin 28-də bolşeviklərin və daşnakların səyi ilə devrilmişdir) yaşamışdır. Paytaxtı əvvəlcə Gəncə (1918, 16 iyun – 17 sentyabr), sonra Bakı şə-

həri (1918, 17 sentyabr–1920, 28 aprel) idi. Azərbaycan hökuməti yeni suveren milli dövlətin müxtəlif problemlərinin həlli yollarında böyük əzmlə çalışırdı. Nazirlər Şurasının 27 iyun 1918-ci il tarixli Fərmanı ilə respublikada dövlət dili türk (Azərbaycan) dili elan edildi. Azərbaycan Respublikasının parlamenti 1919-cu il avqustun 11-də «Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında» Qanun qəbul etdi. Xalq maarifi sahəsində qısa müddətdə böyük tədbirlər həyata keçirildi. Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsi Qazaxa köçürüldü, Bakı Dövlət Universiteti təsis edildi, xarici ölkələrdə kadr hazırlığı məqsədi ilə 1919–20-ci tədris ilində 100 gənc Avropanın müxtəlif təhsil müəssisələrinə göndərildi. Məktəblərin xeyli hissəsi milliləşdirildi, kitabxanalar açıldı, savadsızlığın ləğvi üçün kəndlərdə kurslar yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəmzləri (üçrəngli bayraq, gerb, himn) milli Azərbaycan rəmzləri kimi tanındı. Azərbaycan Dövlət Bankı yaradıldı, 1918-ci ilin martında dağıdılmış neft sənayesi və Bakı–Batum neft kəməri bərpa edildi. – 299.

131. «Azərenerji» – dövlət şirkəti. Elektrik sistemləri avadanlıqlarının texniki istismarı, elektrik enerjisinin ötürülməsi, bölüşdürülməsi, generasiya güclərinin və şəbəkələrinin planlaşdırılması və inkişaf məsələlərini həll edir. – 305, 306, 311, 314, 316, 317, 319.

Şəxsi adlar göstəricisi

Abazoviç Dritan	– 148
Abbasov Tofiq	– 23, 48, 51, 78, 83, 87
Adani Qautam	– 146
Ağayev Cavad	– 22
Əl-Nəhəyyan Məhəmməd bin Zaid	– 96, 97, 98, 99
Altus Kriştof	– 199
Alvi Arif	– 231
Astanov Elvin	– 22
Baxşiyev Tahir	– 22
Bayramov Ceyhun	– 186, 211
Bağcı Cahit	– 294, 297
Behbudov Rəşid	– 289
Bədləbəyli Fərhad	– 288, 290, 291
Blinken Entoni	– 169
Buayo Ann	– 171
Bülbül	– 289
Bülbüloğlu Polad	– 289
Cabbarov Mikayıl	– 186, 211, 298
Cinpin Si	– 121, 122, 144
Dadaşbəyli Dadaş	– 22
Damen Arnout	– 106
Didrix Qay	– 108
Ekler Gergeli	– 225
Eminova Billurə	– 22
Əl-Cəbir Əhməd	– 99

Əl-Nueymi Abdulla bin Avad	– 96
Əliyev Heydər	– 65, 167, 168, 171, 184, 229, 282, 287, 290, 291, 293, 300, 303, 318
Əliyev Tayfur	– 22
Əliyeva Mehriban	– 7–9, 199, 220, 223, 225
Əmirov Fikrət	– 289
Əmrullayev Emin	– 7, 9
Əs-Sisi Əbdül Fəttah	– 180–184, 186, 187, 191, 194
Əsədov Əli	– 298
Əsgərov Orxan	– 179, 195, 197, 227
Ərdoğan Rəcəb Tayyib	– 227, 270, 271
Flətt Brüs	– 177
Forest Endrü	– 110
Fu Çonq Nquyen	– 282
Hacıbəyli Üzeyir	– 288
Han Yohannes	– 150, 157
Hanbali Rafik	– 115
Hart Kes	– 117
He Liu	– 134
Helmi Elsaid Hala	– 186
Hersoq İshaq	– 195, 196
Həsənov Asif	– 22
Həsənov Təbriz	– 22
Hüseynli Qəmbər	– 7
İbrahimov Əli	– 22
İsmayılov Tofiq	– 8
Japarov Sadır	– 141
Kabalyero Viktoriya	– 175
Kapodistrias Xristos	– 173, 174

Kaşupulva Klemens	– 277, 278
Kərimov Aydın	– 210
Kərimova Şəfəq	– 22
Kikabidze Vaxtanq	– 95
Kriştof Salay	– 199
Krosetto Quido	– 90, 91, 92
Kohen Cared	– 112
Qafarova Sahibə	– 298
Qaqarin Yuri	– 8
Qarayev Qara	– 289
Qaribaşvili İrakli	– 155, 157, 158, 162, 163
Qasimov Rəhim	– 22
Qotfird Haqe	– 278
Quliyev Fəxrəddin	– 22
Quliyev Tofiq	– 286–293
Quliyev Südeif	– 22
Quliyeva Lalə	– 292
Levai Aniko	– 220
Levits Egils	– 139, 140
Loxman Laura	– 232, 233
Luni Bernard	– 120
Lunyov Ruslan	– 22
Lyayen Ursula	– 37, 38, 51, 246, 253
Maduka David	– 275, 276
Mahmudov Ramil	– 22
Mahmudova Nigar	– 41, 60, 75
Mattarella Sercio	– 91, 310
Marino Cuzeppe	– 313
Meloni Ciorcia	– 90–92
Məmmədov İlham	– 22
Məmmədov Orxan	– 12

Məmmədov Taleh	– 22
Mikayıloğlu İlqar	– 31, 34, 43, 55, 56
Min Danq	– 280, 282
Mişel Şarl	– 67, 75, 78, 93, 119, 153
Muradov Ramazan	– 22
Mustafayev Ağahüseyn	– 22
Nad Marton	– 225
Nauseda Gitanas	– 118
Niyazi	– 289
Novak Katalin	– 200, 202, 203
Nyuton İshaq	– 9
Olland Fransua	– 65, 66
Orban Viktor	– 206, 207, 210, 212, 220, 224, 225
Özər Mahmut	– 226, 227
Piketto Gilberto	– 249, 250
Plenkoviç Andrey	– 151
Porqa Gyulya	– 210
Ramazanova Yaylagül	– 22
Rəisi İbrahim	– 197
Riqterink Yurgen	– 145
Romero Kabalyero Viktoriya	– 175
Rondolat Erik	– 113, 114
Rutte Mark	– 153
Rzayev Sənan	– 36, 45, 70
Salmanova Nərmin	– 27, 52, 68, 79
Sarkozi Nikola	– 66
Seyidzadə Rafiq	– 292
Simson Kadri	– 246, 247, 251, 252, 265
Siyarto Peter	– 211
Sisuliti Thonqlun	– 285

Süleymanov Sənan	– 22
Şahbazov Pərviz	– 260, 265, 268, 313
Şərif Mohd	– 137, 138
Şirak Jak	– 65
Ştaynmayer Frank-Valter	– 93
Şukri Sameh Həssən	– 186
Şvab Klaus	– 149
Xuacye Çen	– 315
Urso Adolfo	– 310, 318
Zaretskaya İrina	– 22
Zelenski Volodimir	– 143

Coğrafi adlar göstəricisi

Afrika	– 192
Ağalı	– 19, 80, 83
Ağcabədi	– 20
Ağsu	– 296
Albaniya	– 40, 257, 269
Almaniya	– 46, 93, 94
Amerika Birləşmiş Ştatları	– 59, 78, 169, 232, 233, 257, 269
Asiya	– 33, 140, 156, 159, 205
Astara	– 31
Avrasiya	– 35, 155, 215, 218
Avropa	– 16, 18, 33, 36–43, 45, 46, 51, 57, 59, 83, 100, 126, 130, 139, 140, 149, 150, 152, 156, 157, 159– 161, 173, 208, 213, 214, 216, 217, 233, 240, 253, 256, 258, 259, 262, 264, 269, 305–308, 312, 313, 319
Alma-Ata	– 72
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	– 96–100, 103, 104
Bişkek	– 141
Brovarı	– 143
Brüssel	– 213
Bolqarıstan	– 39, 40, 160, 254, 257,

	262, 263, 269
Böyük Britaniya	– 257, 259
Budapeşt	– 199, 200–203, 206–208, 210, 212, 220, 225
Buxarest	– 48, 103, 237, 240, 242, 264
Buzlux	– 54
Cəbrayıl	– 50, 81, 103, 115, 257
Çex Respublikası	– 157
Çernobbio	– 83
Çin	– 121–126, 133–135, 144, 159, 315, 319
Davos	– 106, 108, 110, 112, 113, 115, 117, 118, 120, 121, 134, 136, 145, 146, 148– 151, 153, 155
Eyvazxanbəyli	– 20
Əbu-Dabi	– 96, 97, 99, 102, 104
Ələt	– 31, 115, 123
Fransa	– 48, 63–67, 75, 76, 78, 79, 171
Füzuli	– 26, 80
Genuya	– 311
Gəncə	– 113
Gürcüstan	– 32, 48, 95, 102, 110, 119, 139, 156–159, 161– 164, 217, 233, 242, 254, 257, 264, 269
Hindistan	– 146
Xaçmaz	– 13
Xorvatiya	– 151, 152, 269

-
- İran** – 68, 69, 197, 222
İsmayılı – 296
İsrail – 59, 195, 196
İsveçrə – 105
İtaliya – 83, 90–92, 249, 250,
257, 269, 306–308, 310–
313, 318
Kanada – 178
Kahramanmaraş – 270
Kəlbəcər – 63, 82
Kiyev – 143
Konqo – 275, 276
Konya – 16
Qafqaz – 148, 156, 162, 163, 205,
242, 304, 317–319
Qarabağ – 20, 35, 36, 53, 54, 61,
62, 72, 76, 82, 84, 85,
169, 170, 189, 208, 218
Qazaxıstan – 26, 156, 157, 159
Qırğızıstan – 125
Qırxqız – 54
Laçın – 60–63, 68, 69, 73, 79,
80, 82, 88, 93, 118, 119,
148, 154, 169, 170, 172,
174
Latviya – 139, 140
Laos – 284, 285
Litva – 118
Macarıstan – 48, 102, 110, 119, 139,
163, 199, 200, 202–207,
210–225, 233, 242, 254,

-
- 257, 258, 262, 269
- Meksika** – 175
- Mingəçevir** – 302–305, 315, 318–320
- Misir** – 180–184, 186, 187, 190– 192, 194
- Moldova** – 257, 269
- Monteneqro** – 148, 269
- Moskva** – 70, 72, 73, 167, 288
- Namibiya** – 277, 278
- Naxçıvan Muxtar Respublikası** – 33, 259, 296
- Naxçıvan** – 34, 50, 58
- Niderland** – 106
- Özbəkistan** – 26, 125, 126, 159
- Praqa** – 67, 72, 73, 75, 78, 79
- Polşa** – 77, 78
- Roma** – 90, 310
- Rumniya** – 40, 42, 48, 102, 110, 119, 139, 160, 161, 163, 216, 217, 233–237, 239, 240, 242, 243, 245, 247, 251, 254, 258, 260–265, 269
- Rusiya** – 31, 32, 37, 41, 42, 45–47, 54, 59, 61, 69, 74, 78, 85, 86, 119, 154, 169, 170, 172, 174, 193, 213, 217, 222, 243, 261
- Sarıbaba** – 54

Serbiya	– 40, 269
Səmərqənd	– 228
Slovakiya	– 214
Suqovuşan	– 19
Sumqayıt	– 113
Sus	– 60, 62, 63, 80
Soçi	– 76
Şamaxı	– 296
Şarm-əl-Şeyx	– 192
Şuşa	– 19, 34, 80, 113, 210, 303
Tehran	– 179, 195, 197, 227
Türkiyə	– 16, 50, 54, 59, 60, 79, 156–159, 226, 227, 257, 263, 269, 270–272, 294– 298
Türkmənistan	– 156
Ukrayna	– 31, 37, 41, 42, 59, 85, 143, 157, 193, 213, 217, 243, 261, 269
Vesperm	– 210
Vyetnam	– 280–283
Yevlax	– 13
Yunanıstan	– 39, 40, 160, 173, 174, 254, 257, 262, 269
Zabux	– 60, 62, 63, 80
Zəngəzur	– 31, 33, 34, 50, 82, 218

MÜNDƏRİCAT

AZƏRBAYCANIN PRAVOSLAV XRİSTİAN İCMASINA

4 yanvar 2023-cü il..... 6

BAKIDA UŞAQ-GƏNCLƏR İNKİŞAF MƏR- KƏZİNDƏ ƏSASLI TƏMİR VƏ BƏRPADAN SONRA YARADILMIŞ ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ

5 yanvar 2023-cü il..... 7

BAKIDA «STEAM İNNOVASİYA MƏR- KƏZİ»NİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

5 yanvar 2023-cü il..... 9

«BAKI KOB EVİ»NİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

6 yanvar 2023-cü il..... 12

2022-ci İLİN İDMAN YEKUNLARINA HƏSR OLUNMUŞ MƏRASİMDƏ İŞTİRAK

9 yanvar 2023-cü il 15

YERLİ TELEVİZİYA KANALLARINA MÜSAHİBƏ

10 yanvar 2023-cü il..... 23

**İTALİYA RESPUBLİKASININ MÜDAFİƏ
NAZİRİ QUIDO KROSETTO İLƏ GÖRÜŞ**

11 yanvar 2023-cü il..... 90

**ALMANİYA FEDERATİV RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ FRANK-VALTER ŞTAYNMAYER
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

13 yanvar 2023-cü il..... 93

**VAXTANQ KİKABİDZENİN DOĞMALARINA
VƏ YAXINLARINA**

15 yanvar 2023-cü il..... 95

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ
İŞGÜZAR SƏFƏR**

15 yanvar 2023-cü il..... 96

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ŞEYX MƏHƏMMƏD BİN
ZAİD ƏL-NƏHƏYYAN İLƏ GÖRÜŞ**

15 yanvar 2023-cü il..... 97

**ƏBU-DABİ DAYANIQLILIQ HƏFTƏSİNİN
RƏSMİ AÇILIŞI MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK**

16 yanvar 2023-cü il..... 99

**İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASINA
İŞGÜZAR SƏFƏR**

17 yanvar 2023-cü il..... 105

**«DAMEN SHİPYARDS GROUP» ŞİRKƏTİNİN
İCRAÇI DİREKTÖRÜ VƏ SƏHMDARI
ARNOUT DAMEN İLƏ GÖRÜŞ**

17 yanvar 2023-cü il..... 106

**«CISCO» ŞİRKƏTİNİN QLOBAL İNNOVA-
SİYALAR ÜZRƏ VİTSE-PREZİDENTİ
QAY DİDRİX İLƏ GÖRÜŞ**

17 yanvar 2023-cü il..... 108

**«FORTESCUE FUTURE INDUSTRIES»
ŞİRKƏTİNİN SƏDRİ ENDRÜ FOREST
İLƏ GÖRÜŞ**

17 yanvar 2023-cü il..... 110

**«THE GOLDMAN SACHS GROUP INC.»
ŞİRKƏTİNİN QLOBAL MƏSƏLƏLƏR
ÜZRƏ PREZİDENTİ CARED KOHEN
İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 112

**«SIGNIFY» ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI
DİREKTÖRÜ ERİK RONDOLAT İLƏ
GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 113

**«KROMATİX SA» ŞİRKƏTİNİN BAŞ
İCRAÇI DİREKTÖRÜ RAFİK HANBALI
İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 115

**«CARLSBERG GROUP» ŞİRKƏTİNİN PREZİ-
DENTİ VƏ BAŞ İCRAÇI DİREKTORU KES
HART İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 117

**LİTVA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
GİTANAS NAUSEDA İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 118

bp **QRUPUNUN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU
BERNARD LUNİ İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 120

**ÇİNİN CGTN (CHİNA GLOBAL TELEVİSİON
NETWORK) TELEVİZİYA KANALINA
MÜSAHİBƏ**

18 yanvar 2023-cü il..... 121

**«YENİ ENERJİ REALLIĞININ İSTİQAMƏT-
LƏNDİRİLMƏSİ» MÖVZUSUNDA KEÇİ-
RİLMİŞ DƏYİRMİ MASADA İŞTİRAK**

18 yanvar 2023-cü il..... 136

**BMT-nin MƏSKUNLAŞMA PROQRAMININ
İCRAÇI DİREKTORU XANIM MAİMUNA
MOHD ŞƏRİF İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 137

**LATVİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
EGİLS LEVİTS İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2023-cü il..... 139

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB SADIR JAPAROVA**

18 yanvar 2023-cü il..... 141

**UKRAYNA PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB VOLODİMİR ZELENKİYƏ**

18 yanvar 2023-cü il..... 143

**ÇİN XALQ RESPUBLİKASININ SƏDRİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB Sİ CİNPİNƏ**

18 yanvar 2023-cü il..... 144

**AVROPA YENİDƏNQURMA VƏ İNKİŞAF
BANKININ BİRİNCİ VİTSE-PREZİDENTİ
YURGEN RİQTERİNK İLƏ GÖRÜŞ**

19 yanvar 2023-cü il..... 145

**«ADANI GROUP» ŞİRKƏTİNİN TƏSİSÇİSİ
VƏ SƏDRİ QAUTAM ADANI İLƏ GÖRÜŞ**

19 yanvar 2023-cü il..... 146

**MONTENEQRONUN BAŞ NAZİRİ DRİTAN
ABAZOVİÇ İLƏ GÖRÜŞ**

19 yanvar 2023-cü il..... 148

**DÜNYA İQTİSADİ FORUMUNUN SƏDRİ
KLAUS ŞVAB İLƏ GÖRÜŞ**

19 yanvar 2023-cü il..... 149

AVROPA İTTİFAQININ BÜDCƏ VƏ
ADMINİSTRASIYA ÜZRƏ KOMİSSARI
YOHANNES HAN İLƏ GÖRÜŞ

19 yanvar 2023-cü il..... 150

XORVATIYA RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ ANDREY PLENKOVIÇ
İLƏ GÖRÜŞ

19 yanvar 2023-cü il..... 151

NİDERLAND KRALLIĞININ BAŞ NAZİRİ
MARK RUTTE İLƏ GÖRÜŞ

19 yanvar 2023-cü il 153

DÜNYA İQTİSADİ FORUMU ÇƏRÇİVƏ-
SİNDƏ «AVRASİYA ORTA DƏHLİZİ:
YOLDAN MAGİSTRALA» MÖVZUSUNDA
KEÇİRİLMİŞ PANEL İCLASDA İŞTİRAK

19 yanvar 2023-cü il..... 155

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİ-
DENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ HESABLA-
RINDAN

19 yanvar 2023-cü il..... 165

ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜNDƏ
ŞƏHİDLƏR XİYABANINI ZİYARƏT

20 yanvar 2023-cü il..... 166

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİ ENTONİ BLİNKEN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

23 yanvar 2023-cü il..... 169

**FRANSA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ XANIM
ANN BUAYO İLƏ GÖRÜŞ**

26 yanvar 2023-cü il..... 171

**YUNANISTAN RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
XRİSTOS KAPODİSTRİAS İLƏ GÖRÜŞ**

26 yanvar 2023-cü il..... 173

**MEKSİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
XANIM MARIYA VİKTORİYA ROMERO
KABALYERO İLƏ GÖRÜŞ**

26 yanvar 2023-cü il..... 175

**«BROOKFIELD ASSET MANAGEMENT»
ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU
BRÜS FLƏTT İLƏ GÖRÜŞ**

27 yanvar 2023-cü il..... 177

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİ-
DENTİNİN «TWİTTER» SƏHİFƏSİNDƏN**

27 yanvar 2023-cü il..... 179

**ÖLKƏMİZƏ SƏFƏRƏ GƏLMİŞ MİSİR ƏRƏB
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ƏBDÜL
FƏTTAH ƏS-SİSİNİN RƏSMİ QARŞILANMA
MƏRASİMİ**

28 yanvar 2023-cü il..... 180

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ƏBDÜL FƏTTAH ƏS-SİSİ İLƏ
TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

28 yanvar 2023-cü il..... 182

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

28 yanvar 2023-cü il..... 183

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

28 yanvar 2023-cü il..... 186

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ƏBDÜL FƏTTAH ƏS-SİSİ İLƏ BİRGƏ
MƏTBUATA BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

28 yanvar 2023-cü il..... 187

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ƏBDÜL FƏTTAH ƏS-SİSİNİN ŞƏRƏ-
FİNƏ VERİLMİŞ NAHARDA İŞTİRAK**

28 yanvar 2023-cü il..... 194

**İSRAİL DÖVLƏTİNİN PREZİDENTİ İSHAQ
HERSOQ İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

28 yanvar 2023-cü il..... 195

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ SEYİD İBRAHİM RƏİSİ İLƏ TELE-
FONLA GÖRÜŞ**

28 yanvar 2023-cü il..... 197

MACARISTANA RƏSMİ SƏFƏR

29 yanvar 2023-cü il..... 199

**BUDAPEŞTİN LAYOŞ KOŞUT MEYDA-
NINDA RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ**

30 yanvar 2023-cü il..... 200

**BUDAPEŞTİN QƏHRƏMANLAR MEYDA-
NINDA NAMƏLUM ƏSGƏRİN MƏZARINI
ZİYARƏT**

30 yanvar 2023-cü il..... 201

**MACARISTAN PREZİDENTİ XANIM
KATALİN NOVAK İLƏ TƏKBƏTƏK
GÖRÜŞ**

30 yanvar 2023-cü il..... 202

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

30 yanvar 2023-cü il..... 203

**MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR
ORBAN İLƏ MƏHDUD TƏRKİBDƏ
GÖRÜŞ**

30 yanvar 2023-cü il..... 206

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

30 yanvar 2023-cü il..... 207

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

30 yanvar 2023-cü il..... 210

MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR ORBAN İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYA- NATLARLA ÇIXIŞLAR

30 yanvar 2023-cü il..... 212

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN VƏ XANIMI MEHRİBAN ƏLİYEVANIN ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ RƏSMİ NAHARDA İŞTİRAK

30 yanvar 2023-cü il..... 220

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ MİLLİ TƏHSİL NAZİRİ MAHMUT ÖZƏR VƏ TÜRKİYƏ BÖYÜK MİLLƏT MƏCLİSİNİN BİR QRUP ÜZVÜ İLƏ VİDEOKONFRANS FORMATINDA GÖRÜŞ

1 fevral 2023-cü il 226

2 FEVRAL – GƏNCLƏR GÜNÜ MÜNASİ- BƏTİLƏ AZƏRBAYCAN GƏNCLƏRİNƏ MÜRACİƏT

2 fevral 2023-cü il 229

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
ARİF ALVİYƏ**

2 fevral 2023-cü il 231

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİNİN ENERJİ DİPLO-
MATİYASI ÜZRƏ MÜAVİNİNİN MÜŞAVİRİ
XANIM LAURA LOXMAN İLƏ GÖRÜŞ**

2 fevral 2023-cü il 232

**RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS
YOHANNİSİN RƏSMİ QARŞILANMA
MƏRASİMİ**

2 fevral 2023-cü il 234

**RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS
YOHANNİS İLƏ TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

2 fevral 2023-cü il 236

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

2 fevral 2023-cü il 237

**RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS
YOHANNİS İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

2 fevral 2023-cü il 239

**RUMİNİYA PREZİDENTİ KLAUS
YOHANNİSİN ŞƏRƏFİNƏ VERİLMİŞ
RƏSMİ ZİYAFƏTDƏ İŞTİRAK**

2 fevral 2023-cü il 245

AVROPA İTTİFAQININ ENERGETİKA
MƏSƏLƏLƏRİ ÜZRƏ KOMİSSARI XANIM
KADRİ SİMONUN RƏHBƏRLİK ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

3 fevral 2023-cü il 246

İTALİYA RESPUBLİKASININ ƏTRAF
MÜHİT VƏ ENERJİ TƏHLÜKƏSİZLİYİ
NAZİRİ GİLBERTO PİKETTO FRATİN
İLƏ GÖRÜŞ

3 fevral 2023-cü il 249

«CƏNUB QAZ DƏHLİZİ» MƏŞVƏRƏT
ŞURASI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ NAZİRLƏRİN
9-cu VƏ «YAŞIL ENERJİ» MƏŞVƏRƏT
ŞURASI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ NAZİRLƏRİN
1-ci İCLASLARININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

3 fevral 2023-cü il 251

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB
TAYYİB ƏRDOĞANA

6 fevral 2023-cü il 270

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

6 fevral 2023-cü il 271

AZƏRBAYCAN HƏMKARLAR İTTİFA-
QLARI KONFEDERASIYASININ YARA

**DILMASININ 30 İLLİYİ İLƏ ƏLAQƏDAR
KEÇİRİLMİŞ YIĞINCAQ İŞTİRAKÇILARINA**

7 fevral 2023-cü il 273

**KONQO RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ DAVID
MADUKA İLƏ GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il 275

**NAMİBİYA RESPUBLİKASININ ÖLKƏ-
MİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖV-
QƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
KLEMENS XANDUKEME KAŞUPULVA
İLƏ GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il 277

**VYETNAM SOSIALİST RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
DANQ MİN XOY İLƏ GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il 280

**LAOS XALQ DEMOKRATİK RESPUB-
LİKASININ ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN
OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİY-
YƏTLİ SƏFİRİ VİLAVAN İYAPOHE İLƏ
GÖRÜŞ**

7 fevral 2023-cü il 284

**BAKIDA GÖRKƏMLİ BƏSTƏKAR,
XALQ ARTİSTİ, DÖVLƏT MÜKAFATI**

**LAUREATI TOFİQ QULİYEVİN ABİDƏSİNİN
AÇILIŞI MƏRASİMİ**

8 fevral 2023-cü il 286

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZ-
DƏKİ SƏFİRLİYİNDƏ**

8 fevral 2023-cü il 294

**AZƏRBAYCAN ALİ MƏHKƏMƏSİNİN
100 İLLİYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ BEYNƏL-
XALQ KONFRANSIN İŞTİRAKÇILARINA**

13 fevral 2023-cü il..... 299

**1280 MVt GÜCÜNDƏ ƏN BÖYÜK İSTİLİK
ELEKTRİK STANSİYASININ TƏMƏLQOYMA
MƏRASİMİ**

13 fevral 2023-cü il..... 302

QEYDLƏR 322

Şəxsi adlar göstəricisi 367

Coğrafi adlar göstəricisi 372

Texniki redaktor

Zoya Nəcəfova

Yığım üzrə operator

İlhamə Kərimova

Kompüter tərtibatı

Məhəbbət Orucov

Cildin hazırlanmasında AZƏRTAC-ın materiallarından istifadə olunmuşdur.

«Tayms» qarnitur. Formatı 84×108 1/32. Ofset kağızı № 1
Şerti çap vərəqi 24,5. Uçot nəşr vərəqi 25,0. Tirajı 5000
Müqavilə qiyməti ilə.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı
Bakı – Mehdi Hüseyn küç. 55, dalan 2, ev 3.

«Şərq-Qərb» mətbəəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi 17.